Epl̃e bñ Pauli ap̃li Epl̃e ſcd
nam ad Thimoth. i. Ad Titum
Apocalipſis

A

H·

R 17. I.°

Cod. lat.
18128

Cod. lat.
18128

B. Bl. d

cc XIV ?
XIII

(XI (end)

N 659

Iste liber attinet monasterio Sci Quirini in Tegernse in quo infra scripta continentur

Prologi duó scti Serv' in epl'as pauli · folio j.
Argumenta duo fol: 4.
Metra sancti Damasi pape de sancto paulo apl'o · fol: 6.
Epl'a pauli ad Romanos · fol: 8.
Epl'a pauli prima ad Corinthios · fol: 30.
Epl'a pauli scd'a ad Corinthios · fol: 52.
Epl'a pauli ad Galathas · fol: 68.
Epl'a pauli ad Ephesios · fol: 77.
Epl'a pauli ad philippen · fol: 85.
Epl'a prima pauli ad Thessalonicen · fol: 93
Epl'a scd'a pauli ad Thessalonicen · fol: 96
Epl'a pauli ad Colosenses · fol: 100.
Epl'a pauli ad laodicenses · fol: 105.
Epl'a p'ma pauli ad Thymotheū · fol: 106
Epl'a scd'a pauli ad Thymotheū · fol: 113.
Epl'a pauli ad Titum · fol: 118
Epl'a pauli ad phylemonem · fol: 121.
Epl'a pauli ad hebreos · fol: 123.
Actus apl'or · fol: 141.
Epl'a canonica b. Jacobi apl'i · fol: 200
Epl'a prima bti petri apl'i · fol: 205
Epl'a scd'a bti petri apl'i · fol: 212
Epl'a p'ma bti joh' apl'i · fol: 215
Epl'a scd'a bti joh' apl'i · fol: 221.
Epl'a tra bti joh' apl'i · fol: 222
Epl'a jude apli · fol: 223.
Apocalipsis bti Joh' apli · fol: 226.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

incipit

prolog⁹ bⁱ Jeronⁱ pb̄r ī epl'as scī pauli apli

APistole pauli ad romanos causa hec ē. Eccl'az e duob⁹ pplis vt est de iudeis q gētili b⁹ congregata exequat meri tis. ut causas eis auferat li multatis. q de voluntate pla tionis mutue nascebāt. Ergo ut pace int se et caritate iū gant/ ostendit pares ꝯditione. dū pēs fuisse obnoxy xp̄o bāt. q eque salutē p fidē xp̄i sint q gēz ꝛsecuti. Nam nec iudeis. p̄fuisse le gem inculcatā docet. nec gentiles posse legis ignoratiā excusari. cās rac̄o q ad dei noticiaz per duce potat. et ab oīi vite p̄uitate reuocare. Scito q legis nō explicōz studiosā ē doctoz. s; sb̄i notationes breues singlis vsib⁹ ac vbis. appo sitas. Pauli apli epl'e galathe. ephe. filip. colo. thes. i. ad ti. ad ro manos una. ad corinthios due. ad galathas una. ad ephesios una. ad philippenses una. ad colosenses una. ad thessalonicenses due. ad tymotheū due. ad titum una. ad philemonē una. ad hebreos una. Ois text⁹ q iudeis epl'az. ad vnū⁹ hoīs p̄fectioz p̄ficit. Cū ro manis ita agit apls paul⁹ q̄ ea incipietib⁹.

q̄ p̄ gētilitatē ut iuuēcia fierī soꝛciāt̄ et puciant. ad
ephēm uite etue. milia te phylosophicis rōmb̄ in
siuuat. milia te sēpturi dīuīs. ad corinthios pri
ma. secutos iam fidē nō rēte fratres obiurgat.
Secūda ad corīthios. stātos q̄tēz ꝛ emendatos ostē
dit. Galathas in fide ipi peccantes. et ad iudaismū
trāsmutantes exponit. Ephesios q̄ incipiūt ꝑ custodiūt
laudat. q̄ ea que accepāt firmauerīt. Philippēses q̄ī
q̄ credidērīt firmantes. ad fructū puenerīt. Col ossenses
collaudat. et velut ignotis scribit. q̄ accepto nūcio ab
epafra custodisse euāngeliū gētulat. Thessalonicenses
ī opꝛe ꝑ fide exercuisse glāt. Iuscēdi ptea q̄ et passi pse
cutiōz ī fide pseuerauerīt. qs ꝑ scelos appellat. et illos
q̄m nutꝛa rpz ꝓfessi. psecutiōes fortit tolerauerīt. ad
hebꝛeos. ad q̄z filitudinē passi ꝑ thessalonicenses.
ut in mandatis pseuantes. psecutiōes ꝓmptissime
patiant. Omēs q̄ epla pauli ꝑ nūo quatuoꝛde
cim. Ad romanos una. ad corīthios due. ad ga
lathas una. ad ephesios una. ad philippenses
una. ad colossenses una. ad thessalonicenses due.
ad hebꝛeos una. qs hortat. ad filitudiēz thessalonī
censiū. Hec in canone nō habet. Reliqne ad ty
motheum ꝑma qualiter oꝛdinare ecclām.
secunda quemadmodum sepīm agat. Ad ty
tum ut credita sibi ecclāz discrete oꝛdinet.
Ad phylemonē de onesimo seruo. qui eine
ꝓfectus melioꝛ factus est.

Alius prologus bti Jeronimi pbi in epl'as
sancti pauli apostoli.

Primum quidem quesit. quare post euangelia que supplemen tum legis s. et in quibus nobis exempla et precepta viuendi ple nissime digesta sunt. voluerit apo stolus has epistolas ad singulas ecclesias destinare. Hac autem cau sa factum videtur. scilicet ut inicia na scentis ecclesie nouis causis existentibus. et presentia atq; orientia resecaret vicia. et post futuras excluderet questiones. exemplo vius prophetarum. qui post edi tam legem moysi in qua omnia dei mā data legebantur. nichilominus tamen doctrina sua rediuiua semper populi compressere peccata. et propter exemplū libros ad nostram eciam memoriam transmiserunt. Deinde quesiit ur. cur non amplius qm̃ decem episto las ad ecclesias scripserit. De cem enim sunt. cum

illa que dicitur ad hebreos. Nam reliquę
qua tuor. ad discipulos specialiter sunt
porrecte. Ut ostenderet nouum non dis
crepare auctori testamento. & se contra le
gem non facere moysi. ad numerum pri
orum decalogi mandatorum suas ptas
ordinauit. & quot ille preceptis apharai
one instituit liberatos. totidē hic ~ ptis a
diaboli & idolatrię seruitute edocet ad
quisitos. Nam & duas tabulas lapideas
duorum testamentorum figuram habuis
se uiri eruditissimi tradiderunt. Ptam
sane que ad hebreos scribitur quidam
pauli non ꝛ contendunt. eo quod non
sit eius nomine titulata. & ppter sermo
nis stiliq; distantiam. Sed aiunt barnabe
iuxta tertullianum. aiunt lucę iuxta
quosdam. uel certe clemens discipuli
aplorum. & epi romane ecclie post apostolos
ordinati. Quibus respondendum ꝛ. si. pp
tera pauli non erit quia eius non habet
nomen. ergo nec alicuius erit. quia nul

liuſ nomine titulatur· Quod ſi ĩuenies abſurdũq;
eſt·ipſius magiſ— credenda é·que tan
to doctrinę ſuę fulget eloquio· Sed
quõq; apud hebreorum ecclas quaſi diſtruc
tor legiſ falſa ſuſpitione habebatur· uo
luit tacito nomĩe de figuriſ legiſ & ue
ritate xpi raddere rationem· ne odium
nominiſ fronte prelati utilitatem exclu
deret rationis· Non ē ſane mirum·ſi do
ctior uidcatur in ppio id ē hebreo
quam in pegrino id eſt greco·quo ceteri
re epte ſunt ſcripte ſermone· Mouet ea
am quoſdam·quare romanorum epla in
primo ſit poſita·cum eam non primam
ſcriptam ratio manifeſtet· Nam hanc ſe
pficiſcentem ieroſolimam ſcripſiſſe teſtat·cũ
corinthios & alios iam ante ut miniſte
rium quod ſecum portaturuſ erat colligc
rent·liter is adhortatus ſit· Vnde in
telligi quidam uolunt ita omneſ epłas
ordinatas·ut prima ponerctur quãuis
poſterior fuerit deſtinata·ut ſingulas

ptas gradibus adpfectiora uenirtur· Ro
manorum namq; plerisq; tam rudes erant.
ut non intelligerent di se grā seo — su
is meritis cē saluatos· et hoc hoc duo inter
se populi conflictarent· Ideirco illos in
digit assertis firmatū· iuxta gentilitatis
priora commemorans· Corinthus autem
iam dicit scientie grām cē concessam·
et non tam omnes increpat quam cur
peccantes non increpauerint reprehendit·
sic aut· Audituir int uos fornicatio· et huj·
congregatis uobis cum meo spū· tradere
huiusmodi sathane· In secunda uero· lau
dant· et ut magis ac magis — pficiant
commonentur· Galathe iam nullius cri
minis arguuntur· nisi hoc tantum· quod
callidissimis pseudo aptis credidertunt·
Ephesii sane nulla reprehensione· sed multa
laude sunt digni· quia fidem· aplicam ser
uauerunt· Philippenses etiam multoma
gis co-laudantur· qui nec auoire quitez
— falsos aptos uoluerunt· Thessalonicen

ſeſ nihilominuſ ī duab? cplis omniū
de pſequitur· eo quod non ſolum fidem
in concuſſum ſeruauerint ueritatiſ· ſ̄
ſz eciā in pſecutione cuium fuerint conſtan
tes inuenti· Coloſenſes autem tales erant· ut
cū abapto uiſi corporalit̄ non fuiſſent· hac
laude digni haberentur· Et ſi corpore quidē
abſens ſum· ſed ſpu uobiſcum ſum· gaudens
& uidens ordinem uīm· De hebreis uero
quid dicendum ē· quorum theſſalonicen
ſes qui plurimum laudati ſunt· imitato
res facti eſſe dicuntur· Sicut ipſe ait· Et
uos frēs imitatores facti eſtis ecclārum dī·
que ſunt in iudea eadem enim paſſi eſtis
& uos a cotribulibus uīris· que & illi aiu
deis· Apud ipſos quoq; hebreos eadem com
memorat dicens· Nam & uinctis compaſſi
eſtis· & rapinam bonorum uōrum cum
gaudio ſuſcepiſtis· cognoſcentes uos habe
re melioren & manentem ſubſtantiam·

Explicit prologi ✓

Argu

Incipit argumē tū in epl'am bti pauli apli ad Romanos

Romanī s. qui ex iudeis gētibusq; credidert. Hi superba contentione uolebant se alterutrū superponere. Nam iudei dicebant. Nos sumus populus dī. quos abinitio dilexit & fouit. Nos circumcisi exgenerat. abraham exturpe scā descendimus. & notus retro apud iudeam tantum dī. Nos de egypto signis dī & uirtutibus liberati. mare sicco ptrā fluuium pede. cum inimicos nros grauissimi fluctus inuoluerent. Nobis manna pluit dns in deserto. & quasi filiis suis celeste pabulum ministrauit. Nos die noctuq; in columna nubis ignisq; precessit. ut nob' i' uno itr ostenderet. Atq; ut cetera eius erga nos immensa beneficia taceamus. nos soli digni fuimus tm lege accipere. & uocem dī loquentis audire. eiq; cognoscere uoluntatem. Inqua lege nobis promiss' est xps. adquos etiam ipse

uenisse testatus ē dicens· non uenī nisi ad
oues que perierunt domus isr̄t· cum uos
canes potius quam homines appellaue
rit· Quinimo ergo ēt hodie idola dese
rentes quib⁹ abiecto deseruistis nobis cō
parimini· & n̄ potius in psecutorum loco
ex legis auctoritate & consuetudine de
putemini· Et hoc ipsum non mercbami-
ni· nisi quia larga semp di clementia· uo
luit uos ad n̄ram imitationem admitte
re· Cumq; eis contrario respondebant·
Quanto maiora erga uos di beneficia nar
rauerit· tanto maioris uos criminis reos
ē monstrabitis· Semp enim his omnib⁹
extitistis ingrati· Nam ipsis pedibus quib⁹
aridum mare transistis· ludebatis ante
idola que fecistis· Et ipso ort quo pau
lo ante ob necez aduersarioz dn̄o cantaue
ratis· simulachra uobis fieri poposcistis·
Illis oculis ueneranda quib⁹ dn̄s in nube
uel igne conspicere solebatis· symulacra
intuebamini· Manna quoq; uobis fasti

dio furt· & semp in deserto contra dñm murmurastis· adegyptum unde uos manu ualida eiecerat redire cupientes· Q;d plura· Ita prēs vñ crebra prouocatione teñ irrita uerunt· ut omnes in hoc deserto morerentur· nec plus ex seniorib⁹ eorum quam duo homines terrā repmissionis intrarent· Sed quid antiqua replicam· cū etiam si illa mi= nime fecissetis· de hoc solo vos nemo dig nos ueniā iudicaret· q̄d dñm xp̄m ppheꝛ semp vobis uocib⁹ repmissū non solū suscipe re noluistis· sed etiā morte pessima p̄emistis· Quem nos ut cognouim⁹ statī credidim⁹· cū nob deo amic n̄ fuerit p̄dicatū· Vnde p batur· q̄d idolis seruiuim⁹ nō: obstinationi mentis sed ignorantię deputandū· Qui eñ agnitū ilico sequimur: olim utiq; sequere mur· si amica cognouissem⁹· Sic autem uos de generis nobilitate iactatis· quasi non morum imitatio magis quam carnalis natiuitas· vos faciat ee filios eorum· Denięꝛ esau et ysmahel cum ex abrahe stirpe sint·

minime tamen reputantur. His talit alter
cantib⁹ apls se mediū intēponens ita par-
tium dirimit questiones. ut neutrū eorū
sua iustitia salutem meruisse confirmet.
ambos ū pptos & sciemter & grauit delin-
quisse. iudeos q̄dē q̄ p̄uaricationem le
gis dñi inhonorauerint. gentes ū quod
cum cognitū de creatura creatorē ut dm
debuerint uenerari. q̄m ei in manufac-
ta mutauerint symulachra. Utrosq; ita
similit uenia consecutos. equalesq; ee ue-
rissima ratione demonstrat. presertim cū
in eadem legē p̄dictū ihūm. ut iudeos & gen
tes ad fidem xp̄i uocandos ostendat.
Quam obrem uicissim eos humilians ad
pacem & concordiam cohortatur.

Aliud argumentum in epl'am scī
pauli apostoli ad Romanos.

Romam sunt in partib⁹ ytalie. hij
preuenti a falsis aplis. et sb noīe
dom̄i nr̄i ihū xp̄i in legem et ypho
tas erāt inducti. Hos reuocat apls
ad fidem et euangelicā ueritatem. scribens eis a
corintho. Explicuunt argumenta.

Hy sunt versus de sancto paulo da mihi papa :

Am dudum saulus · procer um precepta secutus · Cum domino patrias vellet preponere leges · Abnueret sanctos xp̃z laudasse prophetas · Cedibus assiduis · cupet discerpe plebem · Dum lacerat sancte matris · pia fetera cecus · Post tenebras verum · meruit cognoscere lumen · Temptatus sensit · possit quid gloria xpristi · Auribus ut domini vocem lucemq; recepit · Composuit mores · xpristi precepta secutus · Mutato placuit · postq̃m de nomine paulus · Opta fides rez · subito trans ethera vectus · Noscere promeruit · possent quid premia vite · Conscendit

raptus · martir · penetralia xpi ſti ·
Tercia lux celi · tenuit paradysus eum
tem · Colloquijs domini fruitur · ſecre
ta reſeruat · Gentibus ac pplis · iuſſus
predicere vera · Profundum penetrare
maris · noctuq; diegz · Viſere cui ma
gnum ſatis eſt · viriſſe ferentem · Ver
bera vincla famem · lapides rabiem
q; ferarum · Carceris illuuiem · vir
gas tormenta cathenas · Naufragi
um lacrimas · ſerpentis dira venena ·
Stigmata non timuit · portare in cor
pore xpi ſti · Credentes docuit · pre
ſentem vincere mortem · Dignus
amore dei · viuit per ſecla magiſter ·
Verſibus hys breuiter · fateor beatiſſi
me doctor · Sancte tuos damaſus ·
volui monſtrare triumphos · ·68·

Ex libro · de illuſtribus viris ·

Paulus ex tribu beniamyn ·
et oppido iudee gyſcalis ·
Quo a romanis capto · thar

lum cilicie commigrauit. et a pa
rentibus missus hyerosolimam. ad
pedes gamalielis legem didicit. Jun
plecutor effect. pgens damascum in
via corrept' est a dño. et ab anania
baptizat' est. xpm predicat. et apls
gentiu ab aplis iuncto barnaba
statutus. Aplecntib' iudeis. celarem
appellauit. Et romã ideo vinctus
neronis secundo anno a felice mit
tit'. vbi duob' alijs annis. in libera
custodia quotidie cum iudeis dispu
tabat. Post hec in occidente decem an
nis ꝑsticans. iterꝝ romam reuisus est.
Quartodecimo neronis aũo pro xpo
capite truncat. tricesimoseptimo an
no p' passiõz domi. sepultusq; est in
ostiensi.

Incipit epla sci pauli ad Romanos.

Ad Rōmas.

Capitulum primum

PAULUS SERUUS

xpisti ihesu vocatus
apostolus segregatus in
euangelium dī quod ante
promiserat p prophetas suos
in scripturis sūis de filio suo·
qui factus ē ei ex semine dauid se
cundūm carnem· qui predestinatus
est filius dī in uirtute secundum spm
sanctificationis ex resurrectione mortuorū
ihū xpi dñi nri· per quem accepimus gratiam
et apostolatum ad obediendum fidei in om=
nibus gentibus pro nomine eius· in quibus estis
et uos uocati ihū xpi· omnibus qui sunt ro
me dilectis dī uocatis sanctis· Gratia uobis et pax

lum cilicie commigrauit. et a pa
rentibus missus hyerosolimam. ad
pedes gamalielis legem didicit. Jun
plecutor effect. pgens damascum in
via corrept' est a dño. et ab anania
baptizat' est. xpm predicat. et apls
gentiũ ab aplis iuncto barnaba
statutus. ꝓplegntib' iudeis. celarem
appellauit. Et' romã ideo vinctus
neronis secundo anno a felice mit
tit'. vbi duob' alijs annis. in libera
custodia quotidie cum iudeis dispu
tabat. Post hec in occidente decem an
nis ꝑlicans. iterꝫ romam reuisis est.
Quartodecimo neronis aũo pro xpo
capite truncat. tricesimoseptimo an
no p' passiõꝫ domĩ. sepultusqꝫ est in
ostiensi.

Incipit epla sci pauli ad Romanos.

Ad Rōmos.

Capitulum primum

AULUS

SERUUS

xpisti ihesu vocatus
apostolus segregatus in
euangelium dī quod ante
promiserat p prophetas suos
in scripturis sūis de filio suo
qui factus ē a ex semine dauid se
cundum carnem · qui predestinatus
est filius dī in uirtute secundum spm
sēificationis ex resurrectione mortuorū
IHV xPI dñi nri · per quem accepimus grām
& apostolatum ad obediendum fidei in om
nibus gentibus pro nomine eius · in quibus estis
& uos uocati IHV xPI · omnibus qui sunt ro
me dilectis dī uocatis sūis · Gratia uobis & pax

sum cilicie commigrauit. et a pa
rentibus missus hyerosolimam. ad
pedes gamalielis legem didicit. Jun
plecutor effect. pgens damascum in
via corrept' est a dño. et ab anania
baptizat' est. xp̃m predicat. et apls
gentiũ ab aplis iuncto barnaba
statutus. plegntib' iudeis. celarem
appellauit. Et' romã ideo vinctus
neronis secundo anno a felice mit
tit'. vbi duob' alijs annis. in libera
custodia quotidie cum iudeis dispu
tabat. Post hec in occidente decem an
nis ꝑsecutionis. iterꝝ romam redijt est.
Quartodecimo neronis aũo pro xp̃o
capite truncat. tricesimoseptimo an
no p' passiõꝫ dom̃i. sepultusq; est in
ostiensi.

Incipit epla scti pauli ad Romanos.

Capitulum primum

AULUS SERUV

xpisti ihesu vocatus
apostolus segregatus in
euangelium dī quod ante
promiserat p prophetas suos
in scripturis sūis de filio suo
qui factus ē a ex semine dauid se
cundum carnem · qui predestinatus
est filius dī in uirtute secundum spm
sanctificationis ex resurrectione mortuorū
ihū xpī dñi nri · per quem accepimus gram
& apostolatum ad obediendum fidei in om=
nibus gentibus pro nomine eius · in quibus estis
& uos uocati ihū xpī · omnibus qui sunt ro
me dilectis dī uocatis sanctis · Gratia uobis & pax

adō pr̄r nr̄ō· & dnō ihū xr̄o·
primum quidem gr̄as ago deo meo p ihm
xr̄m. pomnibus uobis· quia fides uēa annuntia
atur· inuniuerso mundo· Testis enim mihi
ds cui seruio inspiritu meo in euangelio filii ei·
quod sine intermissione memoriam uri fa
cio semp in orationibus meis· obsecrans si quo
modo tandem aliqn̄. psp̄ū iter habeā ī voluntate dei veniendi
ad uos· Desidero enim uidere uos· ut aliquid
impciar uobis gr̄atie spūalis ad confirmā
dos uos· id est simul consolari in uobis· p eam
que inuicem ē fidem uām atq; meam·
Nolo enim uos ignorare fr̄s· quia sepe p̄posui
mihi ad uos· & prohibitus sum usq; adhuc· ut
aliquem fructum habeā in uobis sicut & in
ceteris gentibus· Grecis ac barbaris sapientib⁹
& insipientibus debitor sum· Ita q̄d in me
promptum ē & uobis qui rome estis euangelizare·
Non enim erubesco euangelium· Virtus enim
dei est in salutē omni credenti· iudeo primum
& greco· Iusticia enim dei in eo revelatur ex fide
in fidem· sicut scriptum ē· Iustus aut ex fide
viuit·

Reuelatur enim ira dī de celo sup omnem im
pietatem & iniusticiā hominum eorū qui
ueritatem dī in iniusticia detinent· quia qđ
notum ē dī· manifestū ē in illis· Dūs enī illis
manifestauit· Inuisibilia enim ipsius a creatura
mundi· per a que facta sunt intellecta conspici
untur· sempiterna quoq: eius uirtus & diui
nitas· ita ut sint inexcusabiles· Quia cū cog
nouissent dm· non sicut dm glorificauerunt
aut gratias egerunt· sed euanuerunt in cogita
tionibus suis· & obscuratum ē insipiens cor eorū·
Dicentes enim se ē sapientes· stulti facti sunt·
& mutauerunt gl̄am incorruptibilis dī in si
militudinem imaginis corruptibilis hominis
& uolucrum & quadrupedum & serpentiū·
Propter quod tradidit illos ds in desideria
cordis eorum in immunditiā· ut contumeliis
afficiant corpora sua in semetipsis· Qui cōmuta
uerunt ueritatem dī in mendacium· & coluerunt
& seruierunt creature· potius quā creatori· qui
est benedictus in scula amen·

Propterea tradidit illos ds in passiones ignominie·

Nam fœmine eorum – mutauerunt naturalem
usum · in eum usum qui ē contra naturā · Si mi-
liter autem & masculi relicto naturali usu fœmi
ne · exarserunt in desideriis suis in inuicem
masculi in masculos turpitudinē operantes:
& mercedem quā oportuit erroris sui in semet
ipsis recipientes: Et sicut non probauerunt
dñm habere in notitia · tradidit illos ds in reprobum
sensum · vt faciant ea quę nō conueniunt ·
repletos omni iniquitate malicia auaricia
fornicatione nequicia · plenos inuidia homi
cidio contentione dolo malignitate · susur-
rones detractores dō odibiles · contumelioso
superbos elatos inuentores malorum · paren-
tibus non obedientes · insipientes incōpositos ·
sine affectione absq; fœdere sine misericordia ·
Qui cum iusticiam dī cognouissent non intel
lexerunt · quōn qui talia agunt digni sunt
morte · non solū aut̄ q̄ faciunt ea · sed etiam
qui consentiunt facientibus · Cap.

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui
iudicas: In quo enim iudicas alterum · te ipsū

condemnas. ¶ Scimus enim quia iudicium dei ē secundum ue
ritatem in eos qui talia agunt. ¶ Existimas aut
hoc o homo (qui iudicas eos qui talia
agunt & facis ea) quia tu effugies iudicium dei?
An diuitias bonitatis eius & patientie & lon
ganimitatis contemnis? Ignoras quia benig
nitas dei ad penitentiam te adducit? Secundum
duriciam aut tuam et cor impenitens thesau
rizas tibi iram in die ire & reuelationis iusti
iudicii dei. qui reddet unicuique secundu opera ei.
his quidem qui secundum patientiam boni operis
gloriam & honorem & incorruptionem. que-
rentibus uitam eternam. His aut qui ex contentione sunt
& qui non acquiescunt ueritati. credunt aut
iniquitati. ira & indignatio tribulatio & an
gustia. in omnem animam hominis operantis
malum. iudei primum & greci. Gloria aut & ho
nor & pax omni operanti bonum. iudeo primu
& greco. Non ē enim personarum acceptio apud
deum. Quicumque enim sine lege peccauerunt. sine
lege = peribunt Et quicunque in lege peccauc=

runt · plegem iudicabuntur. Non enim audito
res legis iusti sunt apud dm · sed factores legis iusti
ficabuntur · Cum enim gentes que legem non
habent naturaliter ea que legis sunt faciunt ·
eusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex ·
qui ostendunt opus legis scriptu in cordibus
suis · testimonium reddente illis conscientia
ipsorum · & inter se inuicem cogitationu accu
santium aut etiã defendentium · in die cum iu
dicabit ds occulta hominum secundu euan
gelium meum ꝑ ihm xpm · Si autem tu iudeus
cognominaris & requiescis in lege · & gloria
ris in do & nosti uoluntatem eius · & ꝑbas utilio
ra instructus ꝑ legem · confidis te ipsum du
cem esse ceco rum · lumen eorum qui in tenebris
sunt · eruditorem insipientium magistru in
fantium · habentem formã scientie & ueritatis
in lege · Qui ergo alium doces · te ipsum non
doces · Qui predicas non furandu furaris · Qui
dicis non mechandu mecharis · Qui abhomina
ris idola sacrilegium facis · Qui in lege glori
ris · ꝑ preuaricationem legis dm inhonoras ·

Nomen enim dī p̄uos blasphematur inter gentes: sicut scriptum ē. Circumcisio quidem p̄dest si legem observes. si aut̄ p̄uaricator legis sis: circumcisio tua p̄putium facta ē. Si igitur p̄putium iustitias legis custodiat. nonne p̄putium illius in circumcisionē reputabitur: Et iudicabit quod ex natura ē p̄putiū legem consūmans te qui per litteram & circumcisionem p̄uaricator legis es. Non enī qui in manifesto iudeus ē. neq: que in manifesto in carne circumcisio. sed q̄ in abscondito iudeus est. & circumcisio cordis in spū non littera. cuius laus non ex hominibus sed ex dō est. Cui vis ergo amplius ē iudeo. aut quę utilitas circumcisionis. Multum p̄omnem modū. Primū quidem. quia credita sunt illis eloquia dī. Quid enim si quidam illorū non crediderunt: Num quid incredulitas illorū fidem dī euacuauit: Absit. Est autē dēus verax omnis autē homo mendax. sicut scriptum ē. Vt iusti ficēris in sermonibus tuis: & umcās cū iudicaris. Si autem iniquitas nr̄a iustitiā dī commendat.

quid dicemus? Num quid iniqu' ē ds̄ qui in
fert ram? Secundum hominem dico. Absit.
Alioquin quomodo iudicabit ds̄ hunc mun
dum? Si enim ueritas dī in meo mendacio abun
dauit in gloriam ipsius: quid adhuc & ego
tan quam peccator iudicor? Et non sicut blas
phemamur: & sicut aiunt nos quidā dicere:
faciamus mala ut ueniant bona. Quorum
damnatio iusta est.

Quid igitur? Precellimus eos? Nequaquam.
Causati enī sumus iudeos & grecos oēs
sub peccato ē. sicut scriptum est. Quia non
est iustus quisquā: non ē intelligens: non ē
requirens dm̄. Omnes declinauerunt simul
inutiles facti sunt. non ē qui faciat bonum.
non ē usq; adunū. Sepulchrum patens ē gut
tur eorum. linguis suis dolose agebant. uenē
num aspidum sub labiis eor. Quorum os ma
ledicione & amaritudine plenum ē. ueloces
pedes eorum ad effundendum sanguinē. Con
tricio & infelicitas in uiis eorū. & uiam pacis
non cognouerunt. non ē timor dī ante ocu=

los cōrū · Scimus aūt qū quęcumq; lex loqui
tur · his qui in lege sunt loquitur · Vt omne
os obstruatur · & subditus fiat omnis mun
dus dō · quia ex operibus legis non iustifica
bitur omnis caro corā illo · Per legem enim
cognitio peccati · Nunc aūt sine lege iusticia
dī manifestata ē · testificata a lege & pphīs ·
Iusticia aūt dī p fidem ihū xp̄i in omnes &
sup omnes q̄ credūt in eū · Non enim ē distinctio ·
Omnes enim peccauerunt · & egent gl̄a dī · Iustifi
cati igit gratis p grām ipsius · p redemptionem
quę ē in xp̄o ihū · Quem pposuit dūs pp̄itiatō
rem p fidem in sāguine ipsius · ad ostensionē
iusticie suę · p pter remissionem precedentū
delictorum in sūstantatione dī · ad ostensionē
iusticię eius in hoc tēp̄re · vt sit ipse iustus · &
iustificans eum qui ex fide est ihū xp̄i · Ubi
ē ergo gloriatio tua · Exclusa ē · Per quam
legem factorum · Non · sed per legem fidei · Ar
bitramur enim iustificari hominem p fidem
sine operibus legis · An iudeorum dūs tantum ·
Nonne & gentium · Immo & gentium · Quō qui

dem un' ē dś. qui iustificat circumcisionem ex
fide· & prepuciū p fidem· Legem ergo destru
imus p fidem· Absit· Sed legem statuim⁹· Cuj·
Quid ergo dicemus inuenisse abraham patrē
nr̄m secundum carnem· Si enim abraham
ex opib⁹ legis iustificatus ē· habet gl̄am· sed non
apud dm̄· Quid enim scriptura dicit· Credi
dit abraham dō· & reputatum ē illi ad iusti
ciam· Ei aut̄ qui operatur: merces non impu
tatur secundum gr̄am sed secundū debitum·
ei uero qui non operatur: credenti aut̄ in eum
qui iustificat impium· reputatur fides sua
ad iustitiā secundum ꝓpositum gratie· di·
Sicut & dauid dicit beatitudinem hominis·
cui ds̄ accepto fert iustitiā sine operibus· Bea
ti quorum remisse sunt iniquitates· & quo⁹
tecta sunt peccata· Beatus vir cui non impu
tabit dn̄s peccatum· Beatitudo ergo hec in
circumcisiōe tm̄ manet· an etiā in prepūtio· Dicimꝰ
enim· quia reputata ē abrahe fides ad iustitiā·
Quomodo ergo reputata ē· In circumcisione
an in prepucio· Non in circūcisione· sed in prē

putio · Et signum accepit circumcisionis sig
naculum iustitie fidei que ē inprepūtio · vt
sit pater ommium credentium ꝑ prepūtium ·
vt reputetur illi ad iustitiā · & sit pater circū
cisionis non his tantum qui sunt ex circum
cisione · sed & his qui sectantur uestigia fidei ei?
que ē in prepūtio patris nr̄i abrahē · Non
enim per legem promissio abrahe aut sēmini ei
vt hered? esset mundi · sed per iustitiā fidei · Si enī
qui ex lege heredes sunt · exinanita ē fides · ab=
olita ē promissio · Lex enim irā operatur · Ubi
enim non ē lex · nec preuaricatio · Ideo ex fide
ut secundum gratiam firma sit promissio omi
semini · non ei qui ex lege ē solum · sed et qui ex
fide ē abrahē · qui ē pater ommium nr̄m · sicut
scriptum ē · Quia patrem multarū gentium
posui te ante dm̄ cui credidisti · — qui uiui
ficat mortuos et uocat ea que non sunt · tan
quā ea que sunt · Qui contra spem in spē credi
dit vt fieret pater multarū gentium · secundū
quod dictum ē ei · Sic erit semen tuum sicut
stelle celi · & arena maris · Et non in
firmatus ē fide · nec consideraūit corpus suum

amortuum cū iam fere centum annoz esset et emortuam uulua sarc. In repromissione etiam di non hesitauit diffidentia sed confortatus est fide dans gl'am do plenissime sciens quia quecumq; promisit potens e & facere. Ideo et re putatum e illi ad iusticia. Non e aut scriptu tantum propter ipsum quia reputatum e illi sed & propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitauit ihm xp̃m dn̄m nr̄m amortuus qui traditus e propter delicta nra & resurrexit propter iustificationem nr̄am. Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad dn̄m p dn̄m nr̄m ihm xp̃m per quem & accessum habem p fide in gr̄am istam in qua sta mus & gloriamur in spe gl'e filiorum di. Non solum aut sed & gloriamur in tribulationibus scientes q tribulatio patientiam operatur patientia aut probationem probatio uero spem. Spes aut non confundit quia caritas di diffusa e in cordibus nris p spm̄ scm qui datus e nobis.

Ut quid enim xp̃s cum adhuc infirmi essem?

ſecundum tempus ꝓ impiꝰ mortuus ẽ. ¶ Vix eñ
ꝓ iusto quis moritur. ¶ Nam ꝓ bono forsitan quis
audeat mori. ¶ Commendat aũt suam caritatẽ
dꝰ in nob. qm̃ cũ adhuc peccatores essemus. xp̃s
ꝓ nobis mortuus ẽ. ¶ Multo igitur magis iusti
ficati nunc in sanguine ipsius. salui erimus
ab ira ipsum. ¶ Si enim cum inimici essemus re
conciliati sumus dꝰ ꝑ mortem filii eius. multo
magis reconciliati salui erimus in vita ipsius.
¶ Non solum aũt. sed & gloriamur in dõ ꝑ dnm
nr̃m ihm̃ xp̃m. ꝑ quem nunc reconciliationem
accepimus. ¶ Propter ea sicut ꝑ unum hominẽ in
hunc mundũ peccatum intrauit. & ꝑ peccatũ
mors. & ita in omnes homines mors ptransiit.
in quo oĩs peccauerunt. ¶ Usq; ad legem enim pec
catum erat in mundo. ¶ Peccatum aũt non imputa
batur cum lex non esset. ¶ sed regnauit mors ab adam usq; ad moysen etiã
in eos qui non peccauerunt in similitudinem
preuaricationis ade. qui ẽ forma futuri.
¶ Sed non sicut delictũ ita & donum. ¶ Si enim
unius delicto multi mortui sunt. multoma

gs gr̃a dī & donum in gr̃a unius hominis ihv
xp̃i in plures abundauit · Et non sicut pcm̃
catum ita & donum · Nam iudicium ex uno in
condempnationem · gr̃a aut̃ ex multis delictis
in iustificationē · Si enim unius delicto mors
regnauit per unum · multo magis abundantiam
gr̃e & donationis & iustitie accipientes in una
regnabunt per unum ihm̃ xp̃m · Igitur sicut per unius
delictum in omnes homines in condempnatio
nem · sic & per unius iustitiam in omnes homines
in iustificationem vite · Sicut enim per inobedien
tiam unius hominis peccatores constituti sunt
multi · ita & per unius obedientiam iusti constitu
untur multi · Lex aut̃ subintrauit · ut abunda
ret delictum · Ubi aut̃ abundauit delictū supra
bundauit gr̃a · vt sicut regnauit peccatū
in mortem · ita & gr̃a regnet per iustitiam in vitā
eternam per ihm̃ xp̃m dn̄m nr̄m ·

Quid ergo dicemus · Permanebimus in peccato vt gr̃a abun
det · Absit · Qui enim mortui sumus peccato · quo
modo adhuc uiuemus illo ·

An ignoratis fr̄es · quia quicumq; baptizati sum⁹

mxrō ihū· mmortc ipſius baptizati ſumuſ· ¶ Con
ſepulti enim ſumuſ cū illo p baptiſmū mmortē·
vt quomodo xp̄s reſurrexit a mortuis p gl̄am
patriſ· ita & noſ mmouitate uite ambulem⁹·
¶ Si enim complantati facti ſumuſ ſimilitudini
mortis eius· ſimul & reſurrectionis erimuſ· hoc
ſcientes· quia uetus homo nr̄ ſimul crucifixus
eſt· vt deſtruatur corpus peccati· vt ultra non
ſeruiamuſ peccato· Qui enī mortuus ē· iuſtifi
catus ē a peccato· ¶ Si eñ mortui ſumuſ cū xr̄o·
credimuſ quia ſimul etiā viuemuſ cum xr̄o·
¶ ſcientes q̄ xr̄ reſurgens ex mortuis iam non
moritur· mors illi ultra non dominabitur·
Quod enim mortuus ē peccato· mortuus ē ſemel·
quod aut̄ viuit· viuit dō· ita & uos exiſtimate
uos mortuos quidem ē peccato· uiuentes aut̄
dō in xr̄o ihū dño nostro·

¶ Non ergo regnet peccatum in uro mortali cor-
pore· vt obediatis concupiſcentiis eius· ¶ Sed neq;
exhibeatis membra ura arma iniquitatis pec
cato· ſed exhibete uos dō tanq̄ ex mortuis
viuentes· & membra ura arma iuſticie dō· ¶ Pecca-

tum enim uobis non dominabitur: Non enim
sub lege estis sed sub gr̃a.

Quid ergo ꝑ peccabimus quia non sumus sub
lege sed sub gr̃a? Absit. Nescitis q̃m cui
exhibetis uos seruos ad obediendum seru
estis cui obedistis: siue peccati ad mortẽ
siue obedtionis ad iustitiã? Gr̃as aũt do
quod fuistis seru peccati obedistis aũt ex
corde in eã formã doctrine in qua tradti es
tis: liberati aũt a peccato seru facti estis ius
titie. Humanum dico ꝓpter infirmitatẽ
carnis ur̃e. Sicut enim exhibuistis membra
vra seruire immundtie & iniquitati ad im
quitatem ita nunc exhibete membra ura ser
uire iustitie in sc̃ificationem. Cum enim ser
ui essetis peccati liberi fuistis iustitie. Quẽ
ergo fructum habuistis tunc in quibus nunc
erubescitis? Nam finis illorũ mors est. Nunc
ergo liberati a peccato serui aũt facti dõ habe
tis fructum ur̃m in sc̃ificationẽ finem uero
vitam ẽternã: Stipendia enim peccati mors
gratia aũt dei uita ẽternã in xp̃o ih̃u dño nr̃o.

Aignorat fris scientibus enim legem loquor. C. vij.
quia lex in homine dominatur quamdiu tem
pus uiuit. ¶ Nam que sub uiro ē mulier. vi
uente uiro alligata ē legi. si aūt mortuus
fuerit uir eius. soluta ē a lege uiri. Igitur ui
uente uiro. uocabitur adultera si fuerit cū
alio uiro. si aūt mortuus fuerit uir eius. li
berata ē a lege uiri. ut non sit adultera si fue
rit cum alio uiro. Itaq; fris mei & uos morti
ficati estis legi p corpus xp̄i. ut sitis alterius
qui ex mortuis surrexit. ut fructificemus
dō. Cum enim essemus in carne. passiones pec
catorum que per legem erant operabantur in
membris nris. ut fructificarent morti. ¶ Nunc
aūt soluti sum⁹ a lege mortis in qua detinebā
mur. ita ut seruiamus in nouitate spūs. & non
in uetustate litt̄e. Quid ergo dicemus. ¶ Lex
peccatum ē. Absit. Sed peccatum non cognoui
nisi per legem. ¶ Nam concupiscentiā nesciebam.
nisi lex diceret. Non concupisces. Occasione uō
accepta. peccatum operatum est per manda
tū. in me omnem concupiscentiā. Sine lege enī

peccatum mortuū erat; Ego aūt uiuebam sine
lege aliquando · sed cum uenisset mandatum
peccatū reuixit; Ego aūt mortuus sum · & inuen
tum ē mihi mandatū qđ erat adūtā · hoc ē
ad mortem · Nam peccatū occasione accepta
p mandatū seduxit me · & p illud occidit me ·
Itaq; lex quidem sc̄a · & mād atum sc̄m & iustū
& bonum · Quod ergo bonum ē · mihi factū ē
mors? Absit · Sed peccatum ut appareat pecca
tum p bonum mihi operatum ē mortem · ut
fiat supra modum peccans peccatū p mandatū ·
Scimus enī quia lex spūalis ē · ego aūt carnalis sū ·
uenūdatus sub peccato · Qđ enī operor nō intellego ·
Nō enī qđ uolo bonū hoc ago · sed quod odi malū illud
facio: Si aūt quod nolo illud facio · consentio
legi qm̄ bona ē; Nunc aūt iam non ego operor
illud · sed qđ inhabitat mihi peccatum · Scio
enim qm̄ non habitat mihi hoc ē in carne
mea bonū · Nam uelle adiacet mihi · p ficere aūt
bonum non inuenio; Non enim quod uolo bo
num hoc facio · sed quod nolo malum hoc ago ·
Si aūt quod nolo illud facio · iam non ego ope

ror illud·sed qđ inhabitat mme peccatū: Nuc
mo igitur legem uolenti mihi facere bonum·
quōz michi malū adiacet: Condelector enī
legi dī secundum interiorem hominem· Video
autem aliam legem in membris meis repugnan
tem legi mentis meę·& captiuantem me in le
ge peccati· quę ē in membris meis: Infelix ego
homo·quis me liberabit de corpore mortis
huius· Gratia dī p ihm xpm dnm nrm·
Igitur ego ipse mente seruio legi dī·carne aut
Nichil g nūc damnatiōis ē vis· legi pēti
ē his qui sunt in xpo ihū· qui non fm carnē
ambulant· Lex enim spūs uitę in xpo ihū· libe
rauit me a lege peccati & mortis· Nam quod
impossibile erat legi in quo infirmabatur p
carnem· dś filium suum mittens in similitu
dinem carnis peccati·& de peccato dampnauit
peccatum in carne·ut iustificatio legis imple
retur in nobis· qui non secundum carnem am
bulamus sed secundum spm· Qui enim sedm
carnem sunt·quę carnis sunt sapiunt·qui v
secundum spm· quę sunt spūs sentiunt;

Nam prudentia carnis mors ē · prudentia aūt spūs uita & pax · Qm̄ sapientia carnis inimica est dō · Legi enim dī non ē subiecta · nec enim potest : Qui aūt in carne sunt · dō placere non possunt ; Vos aūt in carne non estis sed in spū · si tamen spūs dī hābitat in vobis ; Siquis aūt spūm xp̄i n̄ habet · hic non ē eius ; Si aūt xp̄s in uobis ē · corpus quidem mortuum ē ꝓpter peccatum · spūs v viuit ꝓpter iustificationem · Quod si spūs eius qui suscitauit ihū xp̄m a mortuis hītat ī vob · q̄ suscitauit ihū xp̄m a mortuis viuificabit et mortalia corpora urā ꝓpter inhabitantem spūm eius in uobis ; Ergo frēs debitores sumus non carni · vt secundum carnem uiuamus ; Si enī secm carnem uixeritis moriemini · Si aūt spū facta carnis mortificaueritis uiuetis ; Quicumq; enī spū dī agūtur · hi filii dei sunt ·

Non enim accepistis spūm seruitutis iterum in timore · sed accepistis spūm adoptionis filioꝝ · in quo clamamus Abba pater ; Ipse enim spūs testimonium reddit spū nrō · quod sumus filii dī · Si aūt filii · & hered̄ · Hered̄ quidem dī · coheredes aūt xp̄i · si tamen cōpatimur · ut &

cõglorificemur. ¶ Existimo enim qd non
sint condigne passiones huius temporis ad
futuram gloriam · que revelabitur innobis ;
¶ nam expectatio creature · revelationē filiorū
dī expectat ; ¶ vanitati enim creatura subiecta
est nonvolens · sed ppter eum qui subiecit eam
in spe · quia & ipsa creatura liberabitur a ser-
vitute corruptionis in libertatem glē filioꝝ
dī ; ¶ scimus enim · quod omis creatura ingemis-
cit & parturit usq; ad huc · ¶ non solum aūt
illa · sed & nosipsi primitias spūs habentes · &
ipsi intra nos ingemiscī | adoptionem filiorū exꝑ
expectantes redemptionem corporis nri ·
¶ Spe enim salui facti sumus · ¶ spes aūt que vide-
tur non ē spes ; ¶ nam quod videt quis quid
sperat · ¶ si aūt quod non videmus speramus · p
patientiā expectamus ; ¶ similiter aūt & spūs
adiuuat infirmitatem nram ; ¶ nam quid ore-
mus sicut oportet nescimus · sed ipse spūs pos-
tulat pnobis gemitib; inenarrabilibus ; ¶ Qui
aūt scrutatur corda | scit quid desiderat spūs ·
quia secundum dm postulat pscīs ; ¶ scimus aūt

qm̄ diligentibus dm̄ omnia cooperantur in
bonum · his qui scundum ꝓpositum vocati
sunt sc̄i; Nam quos prscivit & prdestinavit
conformes fieri imaginis filii sui · vt sit ipse
primogenitus in multis fribus; —
Quos autem prdestinavit · hos & vocavit!
— & quos vocavit · hos & iustificavit · Quos
autem iustificavit · illos & magnificavit Quid
ergo dicemus ad hec · Si ds ꝓ nobis · quis contra
nos · Qui etiam ꝓ filio suo non pepercit · sed
ꝓ nobis omnib; trādidit illū; Quomodo non
etiam cum illo oīa nobis donavit · —
Quis accusabit aduersus electos di · Ds qui
— iustificat · Qs ē qui condemnet · Xps
ihc qui mortuus ē · immo qui & resurrexit ·
qui ē ad dexteram dī · qui etiam interpellat
ꝓ nobis · Quis q̄ nos separabit a caritate xpi ·
Tribulatio an angustia an psecutio · an fames
an nuditas · an periculū an gladius · Sicut scri
ptum ē · Quia ꝓpter te mortificamur tota
die · estimati sumus vt oves occisionis; Sed in his
omnib; superamus ꝓpter eū qui dilexit nos;

certus sum enim· quia neq: mors neq: uita·
neq; angeli neq; principatus neq; uirtutes· neq; instantia
neq; futura· neq; fortitudo neq; altitudo neq;
profundum· neq: creatura alia poterit nos separa=
re a caritate dī· quę ē in xp̄o ihū dño nr̄o· Cap·
Veritatem dico in xp̄o ihu nō mentior· testimō=
nium phibente mi conscientia mea in spū
sco· quōd tristicia ē mihi magna & continuus
dolor cordi meo· Optabam enim ego ipse ana
thema ee a xp̄o pfribus meis qui sunt cogna
ti mei secundum carnem· qui sunt israhelitę·
quorum adoptio ē filiorum & gloria & testa
mentum & legislatio & obsequium & pmis
sa· quorum pres et ex quibus xp̄s secundum car
nem· qui ē sup omia bñdict⁹ deus in scła amen·
Non aūt qd exciderit uerbū dī· Non enim omnes
qui ex israhel hi israhelite sūt· neq; qui semen
sunt abrahe omnes filii· sed in ysaac uocabitur
tibi semen· id est non qui filii carnis hi filii dī·
sed qui filii sunt pmissionis estimantur in se
mine; Promissionis enī uerbum hoc ē· Secun
dum hoc tempus ueniā· & erit sare filius· Non

solū aut illi· ꝙ & rebecca ex uno concubitu habēs
ysaac patrē nr̄i; Cum enim nondum nati fuis
sent aut aliquid egissent boni aut mali· vt se
cundum electionem ꝓpositum dei maneret· nō
ex operibus sed ex uocante dictum ē ei· quia ma
ior seruiet minori· sicut scriptum ē· Iacob di
lexi· esau autem odio habui; ⁘ ⁘
Quid ergo dicemus· Nunquid iniquitas est
apud dm· Absit· Moysi enim dicit· Miserebor
cui miserear· & miserebor quem miserabor
Igitur non uolentis neq; currentis· sed mi
serentis ē dei· Dicit enim scriptura pharaoni·
Quia in hoc ipsum excitaui te· ut ostendam
in te uirtutem meā· et annuntietur nomen me
um in uniuersa terra; Ergo cui uult miser
tur· & quem uult indurat· Dicis itaq; mihi·
Quid adhuc queritur· Voluntati enī ei⁹ qs re
sistet· O homo· tu quis es qui respondeas dō·
Nunquid dicit figmentum ei qui se finxit·
quid me fecisti sic· An non habet potestatem
figulus luti ex eadem massa facere aliud quidē
vas in honorem· aliud uero in contumeliam·

Quod si uolens dñs ostendere irā & notam facere po
tentiam suam· sustinuit — in multa pa
tientia uasa ire apta in interitum· vt ostenderet
diuitias gle sue in uasa misēdie ·que prepa
rauit in gl̃am· Quos & uocauit — non solum
ex iudeis· sed etiā ex gentibus· sicut in ose dic·
Vocabo non plebem meā plebem meā· & nō dilectā dilectā· et
nō miam consecutam misēdiam consecutam·
Et erit in loco ubi dictum ē eis non plebs mea
uos· ibi uocabuntur filii dī uiui· — —
Ysaias aut̃ clamat; pisit· Si fuerit numerus fi
liorum israhel tam quā arena maris· reliquie
salue fient; Verbum enim consūmans et abbreuians
in equitate· quia uerbū abbreuiatū faciet dns
super terrā· Et sicut predixit ysaias· Nisi dns sa.
baoth reliquisset nobis semen· sicut sodoma
facti essem? et sicut gomorra similes fuissem?·
Quid ergo dicemus· Quod gentes que non sec-
— tabantur iusticiā apprehenderunt iusti
ciam· iusticiam aut̃ que ex fide ē israhel autē
sectando legem iusticie· in legem iusticie non
puenit· Quare· Quia non ex fide· sed quasi ex
operib? Offenderunt enī in lapidē offensionis·

ſicut ſcriptum ē· Ecce ponā in ſyon lapidē offen
ſionis & petram ſcandali· & omnis qui crediderit
in eum non confundetur· C. x.
Hes. voluntas quidē cordis mei & obſecratio ad
dm fit pro illis in ſalutem; Teſtimonium enī phi
beo illis quod emulationem dī habent· ſed nō
ſecundum ſciaī; Ignorantes enī dī iuſticiā
& ſuam querentes ſtatuere· iuſticie dī non ſunt
ſubiecti; Finis enim legis xps· ad iuſticiam om
ni credenti; Moyſes enim ſcripſit· Quī iuſticiā
que ex lege ē qui fecerit homo uiuet in ea·
Que aūt ex fide ē iuſticia ſic dicit; Ne dixe
ris in corde tuo· Quis aſcendit in cēlū id ē xpm
deducere· aut quis deſcendit in abyſſū· hoc ē
xpm a mortuis reuocare· Sed quid dicit ſcrip
tura· Prope ē uerbum in ore tuo & in corde
tuo; Hoc ē uerbum fidei quod predicamus·
Quia ſi confitearis in ore tuo dnm ihm· & in
corde tuo credideris quod ds illum excitauit
a mortuis· ſaluus eris; Corde enī creditur ad
iuſticiam· ore aūt confeſſio fit ad ſalutem·
Dicit enim ſcriptura· Omnis qui credit in eū

non confundetur: ¶ Non enim ē distinctio iudei
& greci. ¶ Nam idem dñs omnium· diues in om
nes qui inuocant illū; ¶ Omnis enim quicūq;
inuocauerit nomen dñi saluus erit· ~~ ~~
¶ Quomodo ergo inuocabunt in quem non crē
diderunt? ¶ Aut quomodo credent ei quē
non audierunt? ¶ Quomodo aut audient si
ne predicante? ¶ Quomodo uero predicabunt
nisi mittantur? ¶ Sicut scriptum ē· Quā spe
ciosi pedes euangelizantium pacem· euange
lizantium bona; ¶ Sed non omnes obediunt
euangelio. ¶ Isaias enī dicit; ¶ Dñe quis credidit
auditui nro? ¶ Ergo fides ex auditu· auditus
autem per uerbum xpi; ¶ Sed dico; ¶ Num quid n̄
audierunt? ¶ Quidem in omnem terrā exiuit
sonus eorum· & in fines orbis terre uerba eorū;
¶ Sed dico; ¶ Num quid israhel non cognouit?
¶ Primus moyses dicit; ¶ Ego ad emulationem
uos adducam in non gentem· in gentem insi
pientem· in iram uos mittā. ¶ Isaias aut audet
& dicit: ¶ Inuentus sum a non querentib̄ me·
palam apparui his qui me non interroga

bant; Adisrahel aũt dicit: Tota die expandi ma
nus meas ad pplm non credentẽ & ꝺicẽtẽ mi. Cxi.
Dico ergo. Num quid ds repulit pplm suũ?
Absit. Nam & ego israhelita sum ex semine
abrahã. de tribu benamin; Non repulit
ds plebem suam quã prescíuit. An nescitis in
lia quid dicit scriptura. quemadmodum in
terpellat dñm aduersum isrl. Dñe, pphetas tu
os occiderunt. altaria tua suffoderunt. & ego
relictus sum solus. & quirunt animã meam.
Sed quid dicit illi responsum diuinũ. Reli
qui mihi septem milia uirorum. qui non cur
uauerunt genua ante baal. Sic ergo & in hoc
tempore. reliquie secundum electionem gracie
salue facte sunt. Si autem gratia. iam non ex
operibus. Alioquin gratia iam non ẽ gratia.
Quid ergo. Quod querebat israhel hoc non ẽ
consecutus. electio aũt consecuta ẽ. Ceteri
uero excecati sunt. sicut scriptum ẽ. Dedit illi
ds spm compunctionis. oculos ut ñ uideant. &
aures ut non audiant usq; in hodiernũ diẽ.
Et dauid dicit; Fiat mensa eor coram ipis laqueus.

&mcaptionem & inscandalū & mretributionē
illis. Obscurentur oculi eorum ne uideant.
& dorsum eorum semp incurua. ~~ ~~
Dico g; Num quid sic offenderunt ut caderent? a.
Absit; Sed illorum delicto salus gentib; ut
illos emulentur; Quod si delictū illorum diui
tie sunt mundi & diminutio eorū diuitie
gentium. quanto magis plenitudo eorū? a. ~~ ~~
Vobis enim Dico gentibus; Quādiu quidem
ego sum gentium apls. mmisterium meū ho
norificabo. si quomodo ad emulationem puo
cem carnem meā. & saluos faciam aliquos ex illis;
Si enim amissio eorū reconciliatio ē mundi.
quę assumptio nisi uita ex mortuis? Quod si de
libatio scā ē. & massa. Et si radix scā. & rami; Qd
si aliqui ex rami fracti sunt. tu aut cum olea
ter esses insertus es illis. & socius radicis & pin
guedinis oliue factus es. noli gloriari aduersus
ramos; Quod si gloriaris non tu radicem porta
s sed radix te. Dices ergo; Fracti sunt rami. ut ego
inserar. Bene; Propter incredulitatem fracti sūt.
Tu aut fide stas; Noli altum sapere sed time;

Si enim dñs naturalibus ramis non pepcit · ne for-
te nec tibi pareat; Vide ergo bonitatem & seue
ritatem dñi · in eos quidem qui ceciderunt seue
ritatem · in te aũt bõitatẽ dei · si pmanseris in
bonitate: Alioquin & tu excideris: Sed & illi si
nõ pmanserint in incredulitate inserentur: Po
tens ẽ enim dñs rursum inserere illos; Nam si tu
ex naturali excisus es oleastro · & contra naturã
insertus es in bonã oliuam · quanto magis hĩ
qui secundum naturã inserentur suę oliuę?
Nolo aũt uos ignorare fris mysterium hoc · vt
non sitis uobis ipsis sapientes · Quia cęcitas ex par
te contigit israhel donec plenitudo gentium
intraret · & sic omnis israhel saluus fieret · sicut scri
ptum ẽ: Veniet ex syon qui eripiat & auertat
impietates abiacob · Et hoc illis a me testamentũ ·
cum abstulero peccata eorũ; Secundum euan
gelium quidem inimici pptr uos · scdm electi
onem aũt kĩ pptr patres; Sine pnitentia
enim sunt dona & uocatio dei; Sicut enim aliquan
do & uos non credidistis dõ · nunc aũt miseri cordiam
consecuti estis pptr illoꝝ incredulitatem ·

ita & iſti nunc non credider̃ mūa miſeꝛa· vt
& ipſi miſeꝛam conſequantur; Concluſit enī dꝰ
·omnia in incredulitate· vt omnium miſeꝛatur;
O Altitudo diuitiarum ſapientię & ſcientię dī·
quam incomprehenſibilia ſunt iudicia eius· &
inueſtigabiles vie eius; Quis enim cognouit
ſenſum dñi· aut quis conſiliarius eius fuit· Aut
quis prior dedit illi & retribuetur ei· Quī ex
ipſo & per ipſum & in ipſo ſunt omnia· ipſi gla.
in ſęcula amen· Cap. xii·

Obſecro vos itaq; frēs p miſeꝛam dī· vt exhibea
tis corpora uīa hoſtiam uiuentem· ſcām dō pla
centem· rationabile obſequium vrm; Et nolite
conformari huic ſęculo· ſed reformamini in mo
uitate ſenſus uī· vt probetis quę ſit uoluntas dī
bona· & beneplacens & perfecta·

Dico enim per gram̃ que data ē mihi omnib; qui
ſunt inter uos· non plus ſapere quā oportet ſa.
pere· ſed ſapere ad ſobrietatem· et unicuiq; ſicut
dꝰ diuiſit menſuram fidei;

Sicut enī in uno corpore multa membra habe
mus· omnia aut membra non eundem actū ha=

bem·ita multi unum corpus sumus in xpō·
singuli aūt alter alterius membra· Habentes
autem donationes secundum grām que data ē
nobis differentes· Sive pphetiam secm rationem fidei· sive ministerium in ministrando·
sive qui docet in doctrina· Qui exhortatur
in exhortando· qui tribuit in simplicitate·
qui preest in sollicitudine· qui miseretur in
hylaritate; Dilectio sine simulatione· odientes malū· Adherentes bono· Caritatē fraternitatis
inuicē diligētes· honore inuicē puenientes· Sollicitudine
nō pigri· Spū feruētes· dnō seruientes· Spe gaudentes· in
tribulatione patientes; Orationi instantes·
necessitatibus scōrum cōmunicantes· hospitalitatem sectantes; Benedicite psequentibus vos:
Benedicite· & nolite maledicere; Gaudere cū
gaudentibus· flere cum flentibus· Idipsum inin
vicem sentientes· Non alta sapientes· sed humilibus consentientes; Nolite esse prudentes
apud uosmetipsos· nulli malū pmalo reddentes; Prouidentes bona non tantum coram dō·
sed etiā coram omnibus hominibus; Si fieri

potest quod ex uobis ē · cum omnib; hominib;
pacem habentes: Non uosmetipsos defendentes
k mī · sed date locum irę; Scriptum ē enī · Mi
hi uindictam · ego retribuam dicit dñs: Sz si esu-
rierit inimicus tuus ciba illum · si sitit po
tum da illi · Hoc enim faciens · carbones ignis
cōgeres sup caput eius; Noli uinci a malo ·
sed uince in bono malum; Ex pm ·

OMNIS anima potestatib; sublimioribꝰ sub
dita sit · Non ē enim potestas nisi adō · Que
autem sunt adō ordinata sunt; Itaq; qui re
sistit potestati · di ordinationi resistit; Qui aūt
resistunt · ipsi sibi dampnationem adquirunt ·
Nam principes non sunt timori boni operis
sed mali; Vis aūt non timere potestatem · Bonū
fac · & habebis laudem ex illa · Dī enim minis-
ter ē tibi in bonum; Si aūt male fecerīs time ·
Non enim sine causa gladium portat · Dī enim
minister ē · uindex in irā ei qui male agit;
Ideōq; necessitate subdita esse · non solum, pp
ter iram · sed ꝙpter conscientiā · Ideo enim &
tributa prestatis: Ministri enim dī sunt · in hoc

ipsum seruientes: — — — —

Reddite ergo omnibus debita · Cui tributum tributum · cui uectigal uectigal · cui timorē timorem · cui honorem honorem · Nemini quicquam debeatis · nisi ut inuicem diligatis · Qui enim diligit proximum · legem implenit; Nam non adulterabis · non occides · nō furtū facies · non falsum testimonium dices · nō cupisces rē proximi tui · Et siquod ē aliud mandatū in hoc uerbo instauratur: diliges proximum tuū sicut te ipsum; Dilectio proximi malum nō operatur: Plenitudo ergo legis ē dilectio; — — —

Et hoc scientes tempus · quia hora ē iam nos de somno surgere; Nunc enim propior ē nra salus quam cum credidimus: Nox precessit · dies autē appropinquauit · Abiciamus ḡ opera tenebrarum & induamur arma lucis · sicut — in die honeste ambulemus: Non in comessationibus & ebrietatibus · non in cubilib; & impudicicis · non in contentione & emulatione · sed induimini dnm ihm xpm: — — — —

Et carnis curam ne feceritis in desideriis. Cxm ·

Infirmū aūt ī fide assūmite · non in discepta tionibus cogitationum · Alius aūt credit manducare omnia · qui aūt infirmus est · olus manducet ·
Is qui manducat · non manducantem nō spernat · Et qui non manducat · manducantē non iudicet · Deus enim illum assumpsit · Tu quis es qui iudicas alienum seruum · Suo domino stat aut cadit · Stabit autem · Potens est enim deus statuere illum ; Nam alius iudicat diem inter diem · alius aūt iudicat omnem diem · Unusquisq; in suo sensu abundet ; Qui sapit diem dño sapit · & qui manducat dño manducat · gratias enim agit deo · Et qui non manducat dño non manducat · & gratias agit deo ;
Nemo enim nrm sibi viuit · & nemo sibi moritur ·
Siue enī viuimus dño uiuimus · siue — morimur dño morimur · Siue ergo viuimus siue morimur · dñi sumus ·
In hoc enim xps mortuus est & resurrexit · vt & mortuorum & uiuorū dominetur ; Tu autem qui iudicas fratrem tuum · aut tu quare spernis fratrem tuum · Omnes enim stabimus ante tribu-

nal dī. Scriptum ē enim; Viuo ego dicit dñs: qm̄
mihi flectet² omne genu. & oīs lingua confitebi
tur deo. Itaq: unusquisq: nr̄m. pso rationem
reddet dō: Non ergo amplius inuicem iudice
mus: sed hoc iudicate magis: ne ponatis offen
diculum fratri uel scandalum. ~ ~
Scio & confido in dn̄o ih̄v quia nihil cōmune
ipsum. nisi ei qui existimat quid commune
esse. illi commune est: ~ ~ ~
Si enim ppter cibum frē tu² scandalizat² ambulas
iam non secundum caritatem ambulas: Noli
cibo tuo illum pdere: ꝓquo xp̄s mortuus est.
Non ergo blasphemetur bonum nr̄m; Non ē
enim regnum dī esca & potus: sed iustitia & pax
& gaudium in spū sc̄o; Qui enim in hoc seruit
xp̄o placet dō. & pbatus ē hominibus: Itaq:
que pacis sunt sectamur: & que edificatio
nis sunt inuicem custodiamus: Noli ppter
escam destruere opus dī: Omnia quidem mun
da sunt. sed malum ē homini qui per offen
diculum manducat; Bonum ē non manduca
re carnem & non bibere vinum. neq; in quo

fratr tuus offendit aut scandalizatur aut in
firmatur; Tu fidem habes; penes temetipsum
habe coram dõ; Beatus qui non iudicat semet
ipsum in eo quod probat. Qui aũt discernit.
si manducaverit damnatus est. quia non ex fide.
Omne autem quod non est ex fide peccatum est;
Debemus aũt nos firmiores infirmitates infir- Cxv.
morum sustinere. & non nobis placere; Unus
quisq; vrm proximo suo placeat in bonum ad
ædificationem. Etenim xps non sibi placuit.
sed sicut scriptum est. Improperia improperan
tium tibi ceciderunt supme.

Quæcumq; enim scripta sunt. ad nram doctri
nam scripta sunt. ut ppatientiam & con
solationem scripturarum spem habeamus;
Ds autem patientiæ & solacii. det uobis id ipsum
sapere in alterutrum secm ihm xpm. ut unanimes
uno ore honorificetis dm & patrem dni
ni ihu xpi; Propter quod suscipite inuicem.
sicut & xps suscepit uos in honorem di; Dico
enim xpm ihm ministrum fuisse circumcisi
onis. ppter veritatem di. ad confirmandas

ꝓmissionꝫ patrum· Gentꝫ aiũt supmiseda ho
norare dñm· sicut scriptum ẽ· Propt̃ hoc confi
tebor tibi ingentibus dñe· & nomini tuo can
tabo: Et iterum dicit: Letamini gentes cũ ple
be eius: Et iterum: Laudate omnes gentes dñm·
& magnificate eum omꝫ populi: Et rursum
ysaias ait: Erit radix iesse· & qui exurgit regi
re gentiũ: in eum gentes sperabunt: Deus autem
spei repleat uos omni gaudio & pace in cre
dendo· ut abundetis in spe & uirtute spũs sci;
Certus sum autem fres mei & ego ipse de uobis·
qm̃ & ipsi plen estis dilectione· repleti omni
scientia· ita ut possitis alterutrum monere;
Audacius autẽ scripsi uobis fres ex parte/ tan=
quam in memoriã uos reducens· ꝓpter gr̃am
quę data ẽ mihi adõ vt sim minister xp̃i ihv̄
in gentibus· sẽificans euangelium dei· ut fiat ob
latio gentiũ accepta et sẽificata in spũ sco; Ha=
beo igitur gl̃am in xp̃o ihv̄ ad dm̃; Non enim
audeo aliquid loqui eorũ quę per me non efficit
xp̃s in obedientiam gentium uerbo & factis·
in uirtute signorum & ꝓdigiorũ· in uirtute

ſpſ ſcī·ita ut abierusalem percūrtum usq: ad illyricum repleuerim euangelium xpī: Sic autē hoc predicaui euangelium · non ubi nomi natus ē xps · ne supalienum fundamentū edi ficarem · sed sicut scriptum ē · Quīm q̄b' non ē an nuntiatum de eo uidebunt · & qui non audie runt intelligent · Propter qd & impediebar plurimum uenire aduos: Nunc v̊ ultra nus locum non habens in his regionibus cupiditatem autem habens uenendi aduos ex multis iam p̄ cedentibus annis · cum in hispaniā pficisci ēt spero quod p̄terriens uideam uos · & a uobis deduc' illuc · si uobis primū ex parte frutus fuero: Nunc igitur pficiscar̄ urbem ministrare scīs · Probauerunt enim macedonia & achaia collationem aliquam facere inpauperes scōr̄ qui s in ierusalem; Placuit enī eis · & debito res sunt eorum; Nam si spūalium eorū partici pes facti sunt gentiles · debent & in carnalib's ministrare eis; Hoc igitur cum consūmauero & assignauero eis fructum hunc; pficiscar p uos in hispaniā; Scio aut̄ qm̄ uniens aduos ·

mabundantia benedictionis xpi ueniam;
Obsecro igitur uos fris p dnm nrm ihm xpm
& p caritatem spus sci· vt adiuuetis me in
orōmibus vestris pro me ad deum ·vt li=
berer ab infidelibus qui sunt in iudea· & ob=
sequii mei oblatio accepta fiat in hierusalem sctis· ut
ueniā ad uos in gaudio p uoluntatē di & refrigere
uobiscum: Ds autem pacis sit cum omnib vob amē.
Commendo autē vob phebem Cxvi et vltimū·
sororem nrām ·que ē ministerio eccle que
est cenchris ·vt eam suscipiatis in dno digne scis·
& assistatis ei in quocumq: negocio vri in di
gnum ·Etenim ipsa quoq: astitit multis &
mihi · Salutate priscam & aquilam ad
iutores meos in xpo ihū·qui p anima mea suas
ceruices supposuerunt ·quib: non solus ego
gratias ago ·sed & cuncte ecclesie gentium·&
domestice eorum ecclam Salutate ephenetum di
lectum mihi·qui ē primitiuus asie in xpo ihū;
Salutate mariam·que multū laborauit in
uobis; Salutate andronicum & iuliā cogna=
tos et concaptiuos meos qui sunt nobiles in

aplis· qui & ant̃ me fuerunt in xr̃o; ¶ Salutate
ampliatum· dilectissimum mihi in dn̄o; ¶ Salu-
tate urbanum & aduitoram nr̃m in xr̃o· et
Stachym· dilectum meum; ¶ Salutate Apellen
probum in xr̃o; ¶ Salutate eos qui sunt ex aristobo
li domo; ¶ Salutate herodionem cognatū meū·
¶ Salutate eos qui sunt ex narcisi domo· qui s in
dn̄o; ¶ Salutate tryphenam & tryphosam· que
laborauerūt in dn̄o; ¶ Salutate persidam carissimā·
que multum laborauit in dn̄o; ¶ Salutate ruphum
electum in dn̄o· & matrem eius & meā; ¶ Saluta
te asincritum flagontā hermen patrobam
hermam· & qui cum eis sunt frs; ¶ Salutate phi
lologum & iulie· nereum & sororem eius
& olimpiadem· & omnes qui cum eis sunt scōs:
¶ Salutate inuicem in osculo scō; ¶ Salutant uos
omnes eccle xr̃i; ¶ Rogo autem uos frs· vt
obseruetis eos qui dissensiones & offendicula
preter doctrinam quā uos didicistis faciūt·
& declinate ab illis. ¶ Huiusmodi enim xr̃o dn̄o nr̃o
non seruiunt sed suo uentri· & per dulces ser
mones & benedictiones seducunt corda in

nocantium; Vñ enim obedientia ĝ omnem
locum diuulgata ē. Gaudeo igitur in uobis.
sed uolo uos sapientes esse in bono. & simplices
in malo; Ds aũt pacis conterat sathanam sub
pedibus uris uelociter; Gratia dñi nr̃i ihv
xp̃i uobiscum; Salutat uos timotheus ad
iutor meus. & lucius & iason & sosipatri
cognati mei; Saluto uos ego tertius qui scri
psi epłam in dño; Salutat uos gaius hospes
meus & uniuersa ecclesia gentium; Salutat
uos erastus arcarius ciuitatis. & quartus fr̃.
Gratia dñi nr̃i ihv xp̃i cum omnibus uobis amẽ.
Ei aũt qui potens ē uos confirmare iuxta eu
angelium meum & predicationem ihv xp̃i.
secundum reuelationem mysterii tempori
bus eternis tacti. quod nunc patefactum ē p
scripturas pphetarum secundum preceptũ
dei rõi. ad obedientiam fidei in cunctis
gentibus cognitis. soli sapienti dõ p ihm xp̃m.
cui honor & gloria in secula seculoz amen.
Explicit epła sancti pauli apo
stoli ad Romanos

Incipit prologus epla prima bti pauli apli ad Corinthios.

Epistola prima ad corinthios multas causas diuisalq; complectit. quę parti relatę fratrū cognouit apls. parti uero corithioꝝ ꝑ literas indicate. Nonnullas uo p officij sui cura ordinat. emendat. et varijs curatio nibo metet diuisa infirmitate languentiꝫ. Jam primū apd eos curat dissensiōis viciū qđ multi pleuro aplorū intulant. vnitatē scientes eccle ut ppij nois facient sectatores. qđ hijs exprobrat ubis apls. Hoc aūt dico. q vnusquisq; vrm dicit. Ego quidez sū pauli. ego aūt Appollo. ego uo cephe. ego aūt xpi. Et obliq; hoc se dicit facę nominū mentiōz. ut multo magis erubescant se facę sb falsoꝝ aplorū noib. q si ecia sb pauli et petri fiet noīe displicaret. Secunda causa ei inducit. q pene oblitus reuentie. uxorē sibi nō eribuit facę. de nouerca. Qđ facinus licz fornicatiōz appellauit apls. tñ ita reminauit. ut in ultiōz facti auctorez talis opis diabulo iudicauit reputandū. Intposita iudicioꝝ et litium tercia questione. quarto loco mrimonioꝝ iura tractant hijs. Quinto loco virginitatis consiliū velut e vicino subiungitur. Sexto loco de escaꝝ licentia disputat.

Septimo atq; octauo loco de attonemento vi
ris et mlrib⁹ relatio capite · ac sacrāmēto⁹
mmunione ꝑcipit · Nono loco emulatio que
diuisitate donoꝝ spūalium nascebat⁹ sub
exemplo membroꝝ et corpis castigat⁹ · De
cimo resurrōnis fides · multis argumentis
et rationib⁹ approbat⁹ · Vltimo de colligen
dis ad necessitatem sanctoꝝ nomine ca
ritatis · cura uel edificatio uel culmen
imponitur · Interserunt⁹ hijs pauca · que
aut ut quibusdam videtur pendent a su
perioribꝰ · aut habent licet proprias tñ
paruulas actiones · Explicit prologus ·

Argumentū in epl̄as
pmā scī pauli apli ad
Corinthios ·

Corinthij fuit
achaici · et hij
filij ab apl̄o au
dierūt verbum veritatis · et subuersi sunt mul
tifarie a falsis aplis · quidam a philoso
phie verbosa eloquentia · alij a secta iudai
ce legis inducti · Hos reuocat apl̄s ad ve
ram et euangelicā sapiaz · scribens eis ab ephelo
per tymotheum discipl̄z suū · Explicit argūt.

Incipit epl̄a prima ꝛc

℣ paulꝰ apls ad corinthios ℣

PAULUS VO

CATVS APLS

xpi ihu per voluntatem dei & sosthenes frater. ecclie dei que est corinthi sctificatis in xpo ihu vocatis sctis: cum omnib; qui invocant nomen dni nri ihu xpi in omni loco ipsorum & nro: Gratia vobis & pax ado patre nro & dno ihu xpo. Gratias ago deo meo semp pro vobis in gratia dei que data est vobis in xpo ihu. quia in omnib; divites facti estis in illo in omni verbo & in omni sciencia. sicut testimonium xpi confirmatum est in vobis. ita ut nihil vobis deficiat in ulla gratia exspectantib; revelationem dni nri ihu xpi. qui & confirmabit vos usq; in finem sine crimine in die adventus dni nri

ihū xp̄i; Credidit ds̄ · pquem uocauit illos in societa
tem filii eius ihū xp̄i dn̄i nr̄i: ~ ~ ~
Obsecro aut̄ uos fr̄s p nomen dn̄i nr̄i ihū xp̄i·
vt id ipsum dicatis omnes· & non sint in uobis̄
scismata· Sitis autem perfecti in eodem sensu· &
in eadem sententia; ~ ~ ~ ~
Significatum ē enim mihi de uobis fr̄s ma ab
his qui sunt cloes· quia contentiones sunt in
tervos; Hoc aut̄ dico· quod unusquisq: vr̄m
dicit· Ego quidem sum pauli· ego aut̄ apollo·
ego v̄ cephe· ego autem xp̄i; Diuisus est xp̄s·
Num-quid paulus crucifixus ē pro uobis· aut
in nomine pauli baptizati estis· Gratias ago
do meo qd̄ neminem vr̄m baptizaui· nisi crs
pum & gaium· ne quis dicat quod in nomine
meo baptizati sitis; Baptizaui autez & stephane
domum· ceterum nescio si quem aliū vr̄m bapti
zauerim; Non enim misit me xp̄s baptizare sed
euangelizare· non in sapientia uerbi· ut non ne
uacuetur crux xp̄i: ~ ~ ~ ~
Verbum enim crucis pereuntib: quidem stulti
cia ē· his aut̄ qui salui fiunt id est nobis/ vtus

tei est. Scriptum est enim perdam sapientiam
sapientium & prudentiam prudentium reproba
bo. Vbi sapiens. ubi scriba. vbi cōquisitor huius
seculi. Nonne stultā fecit dś sapientiam hui mun
di. Nam quia in dī sapientia non cognouit mun
dus per sapientiam dn placuit dō per stultitiam p
dicationis saluos facere credentes. Quōm & iudei
signa petunt. & greci sapientiam querunt. Nos
autem predicamus xpm crucifixum. iudeis quī
dem scandalum. gentibus autem stultitiā. ipsis
autem uocatis iudeis atq; grecis xpz dei virtutē et
dī sapientiam. Quia quod stultum est dī sapien
tius est hominibus. et quod infirmum est dī for
tius est hominibus;

Videte enim uocationem uram fres. quia non mul
ti sapientes secundum carnem. non multi potē
tes. non multi nobiles. sed que stulta mundi
elegit ds ut confundat sapientes. et infirma
mundi elegit ds ut confundat fortia. et ignobi
lia mundi & contemptibilia elegit de. et ea q nō s.
ut ea q s destrueret. vt non glorietur omnis
caro in conspectu eius; Ex ipso aut uos estis in

xēo ihū·q̄ ffēt ē wob̄ sapīa a dō & iustīcia & sēi
ficatio & redemptio·vt quemadmodum scri
ptum ē· qui gloriatur in dño glorietur·Cij·
Et ego cum uenissem aduos frēs·ueni non in
sublimitate sermonis aut sapientię·annun
tians uobis testimonium xēi·Non enim iu
dicaui me scire aliquid nisi xp̄m
ih̄m· & hunc crucifixum·Et ego in infirmi
tate & tamore & tremore multo fui apud
uos·& sermo meus & predicatio mea non in
persuasibilib̄ humanę sapientię uerbis· sed in
ostensione spūs & uirtutis·vt fides uīa non sit
in sapientia hominum· sed in uirtute dī·Sa
pientiam aut̄ loquimur inter p̄fectos·Sapi
entiam v̄ non huius sęculi·neq; principum
huius sęculi qui destruuntur·sed loquimur
dī sapientiam in mysterio quę abscondita est·
quam p̄destinauit dūs ante sęcula in gl̄am nr̄am·
quam nemo principum huius sęculi cognouit;
Siemm cognouissent·num quam dn̄m glorię
crucifixissent·
seo sicut scriptum ē·Quod oculus non uidit·

nec auris audiuit · nec in cor hominis ascendit ·
que preparauit ds his qui diligunt illum; ~
Nobis aut reuelauit ds per spm suum · Spūs enim
omnia scrutatur · etiā profunda di; Quis enī scit
hominum que sunt hominis · nisi spiritus ho
minis qui in ipso ē · Ita & que di sunt nemo
cognouit nisi spūs di · ~ ~ ~ ~
Nos aut non spiritum huius mundi accepimus ·
sed spm qui ex dō ē · vt sciamus que a dō dona
ta sunt nobis · Que & loquimur non in docta
humane sapientie uerbis sed in doctrina spūs ·
spūalib⁹ spūalia cōparantes; Animalis aut ho
mo · non percipit ea que sunt spūs di · Stultitia
enī ē illi · & non potest intelligere quia spūa
liter examinatur; Spūalis ~ iudicat oīa ·
& ipse a nemine iudicatur · Quis enim cognouit
sensum dñi · aut qs īstruxit eū · Nos autem sensū
xpi habemus · Et ego fres non potui uobis loqui quasi spūa
libus · sed quasi carnalibus · tanquā paruulis
in xpo · lac uobis potum dedi non escā · Nondū
enim poteratis · sed nec nunc quidem potestis ·

Adhuc enim estis carnales; Cum enim sit inter uos zelus & contentio · nonne carnales estis · & secundum hominem ambulatis · Cum enim quis dicat ego quidem sum pauli · alius autē ego apollō · nonne homines estis · Quid igitur est apollo · Quid uero paulus · Ministri cui credidistis · & unicuiq; sicut dns dedit; Ego plan tauī apollo rigauit · sed ds incrementū dedit · Itaq; neq; q̄ plantat ē aliquid neq; q̄ rigat · sed qui incrementum dat ds · Qui plantat autē & qui rigat unum sunt; Unusquisq; aūt ppr̄ mercedem accipiet · secundum suum laborem · Dei enim sumus adiutores · Dī agricultura estis · dei edificatio estis; Secundum gr̄am dei q̄ data est mihi · vt sapiens architectus fundamentū posui · Alius autē superedificat, Unusquisq; autē videat quomodo superedificet · Fundamentum enī aliud nemo potest ponere · praeter id quod positum ē · quod ē xp̄s ih̄c; Si quis autē superedificat supra fundamentum hoc aurū argentum lapides pr̄ciosos · ligna fenum stipulam · unicuiusq; opus manifestum erit; Dies enim dñi declara

bit · quia in igne reuelabitur · et unuscuiusq;
opus quale sit ignis pbabit; Si cuius opus man-
serit quod superedificauit · mercedem accipiet ·
Si cuius opus arserit · detrimentum patietur: ip-
se aũt saluus erit · sic tamen quasi per ignem ·
Nescitis quia templum dei estis · & spũs dei habitat
in uobis · Si quis aũt templum dei uiolauerit ·
disperdet illum deus · templum enim dei sanctũ est quod estis uos;
Nemo se seducat · Si quis uidetur inter uos sapi-
ens esse in hoc seculo · stultus fiat ut sit sapiens ·
Sapientia enim huius mundi · stultitia est apud
deum; Scriptum est enim; Comprehendam sa-
pientes in astutia eorũ; Et iterũ · Dns nouit co-
gitationes sapientium quoniam uane sunt ·
Itaq; nemo gloietur in hominibus · Omnia
enim uestra sunt · siue paulus siue apollo siue
cephas · siue mundus siue uita siue mors · si-
ue presentia siue futura · Omnia enim uestra sunt ·
Vos autem xpi · xps autem dei · Sic
Sic nos existimet homo · ut ministros xpi &
dispensatores mysteriorum dei; Hic iam quę-
ritur inter dispensatores · ut fidelis quis inue-

matur: Mihi aũt pmĥmmo ẽ ut uobis iudicer
aut humano die· Sed neq: me ipsum iudico·
Nihil enim mihi conscius sum· sed non in hoc
iustificatus sum· Qui aũt iudicat me dñs est;
Itaq: nolite ante tempus iudicare· quoad
usq: ueniat dñs· qui & illuminabit abscon
dita tenebraru· & manifestabit consilia cor
dium· & tunc laus erit unicuiq: adõ·
Hec ãt trẽs transfiguram mihi & apollo ppter uos· ut in nobis discatis ne supra quã scriptum ẽ· unus aduersus alteru inflemur pro uno;
Quis enim te discernit· Quid aũt habes qd
non accepisti· Si aũt accepisti· quid glorias
ris quasi non acceperis· Iam saturati estis· Iã
diuites facti estis· Sine nobis regnastis· & utinã
regnetis· ut & nos uobiscum regnemus·
Puto enim nos ds apostolos nouissimos ostendit
tanquã mortis destinatos· quia spectaculũ
factus sum hinc mundo & angelis & hominib?
Nos stulti ppter xm· uos aũt prudentes ī xpõ·
Nos infirmi· uos aũt fortes· Vos nobiles· nos
autem ignobiles· Usq: in hanc horã & esurim?

& ſitimus & nudi ſumus · & colaphiſ cedimur
& inſtabiles ſumus · & laboramus operantes manibus nris; Maledicimur & benedicimus · pſecutionem patimur & ſuſtinem̄ · blaſphemamur & obſecramus · tanquam purgamenta hui mundi facti ſum̄ · omnium peripſima uſq; adhuc; Non ut confundā uos hec ſcribo · ſed ut filios meos carissimos moneo ·

Nam ſi decē milia pedagogorū habeatis in xpo · ſed non multos patres · Nam in xpo ihu p euangeliū ego uos genui · Rogo ergo uos · imitatores mei eſtote ſic & ego xpi · Ideo miſi aduos timotheū qui eſt filius meus carissimus & fidelis in dño · qui uos cōmonefaciat uias meas que ſunt in xpo ihu · ſicut ubiq; in omni ecclia doceo ·

Tan-quā non uenturus ſim aduos · ſic inflati ſunt quidā; Veniam aut cito aduos ſi dns uoluerit · & cognoſcā non ſermonē eorum qui inflati ſunt ſed uirtutē; Non enim in ſermone ē regnum dī ſed in uirtute; Quid uultis? In uirga uenā aduos · an in caritate & ſpū manſuetudinis ·

Omnino auditur inter uos fornicatio · & talis for Ev.
nicatio qualis nec inter gentes · ita ut uxorem
patris sui aliquis habeat; & uos inflati estis ·
& non magis luctum habuistis · ut tollatur de
medio u̅m — qui hoc opus fecit · — —
Ego quidem absens corpore p̅sens autem spu̅.
iam iudicaui ut p̅sens cum qui sic operatus e̅.
in nomine d̅ni n̅ri ih̅u xp̅i congregatis uob̅
& meo spu̅ cum uirtute d̅ni ih̅u tradere huius
modi sathane — — in interitum carnis ·
ut spc̅ saluus sit in die d̅ni n̅ri ih̅u xp̅i · — —
Non bona est gloriatio u̅ra · Nescitis quia
modicum fermentum totam massam corrum
pit · Expurgate uetus fermentum ut sitis no
ua conspersio · sicut estis azimi · Etenim pas
cha n̅r̅m immolatus e̅ xp̅c; Itaq; epulem̅
non in fermento ueteri · neq; in fermento malitie̅
& nequitie̅ · sed in azimis sinceritatis & ueritatis ·
Scripsi uobis in epta̅ ne co̅miscemini forni
carijs · non utiq; fornicarijs huius mundi ·
aut auaris aut rapacibus aut idolis seruien
tibus · Alioquin debueratis de hoc mundo

exisse. Nunc autem scripsi uobis non cõmisceri.
Si is qui fr̃ nom̃at inter uos est fornicator aut auarus aut idolis seruiens. aut maledicus aut ebriosus aut rapax. cum eusmodi nec cibũ sumere;
Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt uos iudicatis? Nã eos qui foris sunt ds iudicabit: Auferte malũ ex uobis ipsis.

C vi.

Audet aliquis ũr̃m habens negotium aduersus alterum iudicari apud iniquos. & n̄ apud scos? An nescitis. quũ scã de hoc mũdo iudicabunt? Et si in uobis iudicabitur mundus. indigni estis q̃ de minimis iudicetis? Nescitis quũ angelos iudicabimus. Quanto magis secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis. contemptibiles qui sunt in ecclã illos constituite ad iudicandum. Ad uerecundiam uram dico;
Sic non ē inter uos sapiens quisquã qui possit iudicare frem suum. sed fr̃ cũ fr̃e iudicio contendit. & hoc apud infideles.
Iam quidem omnino delictum ē in uobis. quod iudicia habetis inter uos; Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non

magis fraudem patimini· Sed uos inuriam fa
citis & fraudatis· & hoc fratribus·
An nescitis· quia iniqui regnum dei ñ possidebũt·
Nolite errare· Neq; fornicarii neq; idolis ser
uientes neq; adulteri· neq; molles neq; masculo
rum concubitores· neq; fures neq; auari·
neq; ebriosi neq; maledici neq; rapaces regnũ
dei possidebunt; Et hec quidem fuistis· sed ablu
ti estis· sed sanctificati estis· sed iustificati estis· in
nomine dñi nri ihu xpi & in spũ dei nri·
Omnia mihi licent· sed non omnia expediũt·
Omnia mihi licent· sed ego sub nullius redi
gar potestate; Escas uentri· & uenter escis; Deus
autem & hunc & has destruet; Corpus autẽ
non fornicationi sed dño· & dñs corpori; Deus
uero & dñm suscitauit· & nos suscitabit per uir
tutem suam; Nescitis quũ corpora uestra membra
uestra membra xpi sunt· Tollens ergo membra
xpi· faciam membra meretricis· Absit· An
nescitis quũ qui adhæret meretrici unum cor
pus efficitur· Erunt enim inquit duo in
carne una· Qui autẽ adhæret dño unus spũs est·

Fugite fornicationem: Omne enim peccatum
quodcumq; fecerit homo extra corpus ē. qui
autem fornicatur in corpus suum peccat; Nescitis
quia membra uestra templū ē spūsci qui in uob
est. quē habetis ado. & non estis uestri; Empti enī
estis pretio magno. glorificate & portate dūm
in corpore uro. Cui.

De quibus autem scripsistis mihi bonū ē homi
ni mulierem non tangere. Propter fornicationē
aut unusquisq; suā uxorē habeat. & unaquæq; suū
uirū habeat; Uxori uir debitū reddat. similit & uxor uiro; Mulier sui corporis potestatem nō
habet sed uir. Similit aut & uir sui corporis
potestatem nō habet sed mulier. Nolite fraudā
re inuicem nisi forte ex consensu ad tempus
ut uacetis orationi. & iterum reuertimini in
idipsum. ne tēptet uos satanas ppter incon
tinentiam uestrā.

Hoc autem dico secundum indulgentiā. non
secundum imperium; Volo autē omnes homi
nes esse sicut meipsum; Sed unusquisq; ppriū
habet donū ex deo. alius quidē sic. alius aūt sic.

Dico autem non nuptis & uiduis: bonum ē illis
si sic pmaneant sicut & ego; Quod si non se
continent nubant. Melius est enim nubere
quam uri: ~~ ~~ His autem qui matri
monio sunt iuncti precipio non ego sed dns
uxorem a uiro non discedere. Quod si discesse
rit manere innuptam. aut uiro suo reconci
liari; & ut uir uxorem non dimittat. Nam cete
ris ego dico non dns; ~~ ~~ ~~
Si quis fr uxorem habet infidelem. & hec ē
contenta habitare cum illo. non dimittat illā.
Et si qua mulier habet uirum infidelem. &
hic consentit habitare cum illa. non dimit
tat uirum; Sanctificatus ē enim uir infidelis
p mulierē fidelē. & sanctificata ē mulier infide
lis p uirum fidelem. Alioquin filii uri immun
di essent. nunc autem sancti sunt; Quod si infide
lis discedit discedat. Non est enim seruitutī
subiectus fr aut soror in eiusmodi; In pace
autem uocauit nos dns; Unde enim scis mulier
si uirum saluum facies. Aut unde scis uir si
mulierem saluam facies. nisi unicuiq; sicut

dnūsit dn̄s. Vnumquemq; sicut uocauit ds̄ ita ambulet. & sicut in omnibus ecclīis docco; Circumcisus aliquis uocatus ē. non adducat ꝑputium; In ꝑputio aliquis uocatus ē. non circumcidatur; Circumcisio nihil ē. & ꝑputium nihil ē. sed obseruatio mandatorum dī; Vnusquisq; in qua uocatione uocatus ē. in ea permaneat. Seruus uocatus es. non sit tibi cure. sed & si potes liber fieri. magis utere; Qui enim in dn̄o uocatus ē seruus. libertus ē dn̄i. Similiter qui liber uocatus ē. seruus ē xp̄i. Pretio empti estis. nolite fieri serui hominū. Unusquisq; in quo uocatus ē fr̄. in hoc maneat apud dn̄m;

De uirginibus autem ꝑceptum dn̄i non habeo. consilium autem do. tanquā misericordiam consecutus a dō ut sim fidelis; Existimo g̃ hoc bonum ē. ꝓpter instantē necessitatem. quī bonum ē homini sic ē; Alligatus es uxori. noli quærere solutionē; Solutus es ab uxore. noli quærere uxorem; Si autem acceperis uxorem. non peccasti. Et si nupserit

rit uirgo non peccauit · Tribulationem tam
carnis habebunt huiusmodi · Ego autem uob
parco; Hoc itaq; dico frs: Tempus breue ē. Rel
quum est ut & qui habent uxores tan-quam
non habentes sint · & qui flent tan-quam non
flentes · & qui gaudent tan-quam non gauden
tes · & qui emunt tan-quam non possidentes ·
& qui utuntur hoc mundo tan-quā non utan
tur · Preterit enim figura huius mundi; Volo
autem uos sine sollicitudine ē; Qui sine ux
ore est · sollicitus ē quę dñi sunt · quomodo
placeat dō; Qui autem cum uxore ē · sollicit⁹
ē quę sunt — — mundi · quomodo placeat
uxori · & diuisus est; Et mulier innupta &
uirgo cogitat quę dñi sunt · ut sit sā et cor
pore et spū · Quę autem nupta est cogitat quę
sunt mundi · quomodo placeat uiro suo; Porro
hoc ad utilitatem uram dico · non ut laque
um uobis iniiam · sed ad id quod honestū
est · & quod facultatem prebeat sine impe
dimento dñm obsecrandi; — — —

SIQVIS autem turpem se uideri existimat

sup urgine sua quod sit supadulta. & ita opor-
tet fieri. quod uult faciat. non peccat si nubat;
Nam q̄ statuit incorde suo firmus non habens
necessitatē. potestatem autem habens sue uo
luntatis. & hoc iudicauit incorde suo suā v̄ginē
suam. benefacit. Igitur & qui matrimonio
iungit urginem suam benefacit. & qui non
iungit melius facit. Mulier alligata ē legi. quan
to tempore uir eius uiuit. Quod si dormierit
uir eius liberata ē a lege. Cui uult. nubat. tm̄
in dn̄o. Beatior autem erit. si sic p̄manserit
secundum consiliū meum. Puto autem. q
& ego sp̄m dei habeam. Cum.

De his autem que idolis sacrificantur. scim?
quī omnes scientiam habemus; Scientia
inflat. caritas uero ędificat. Siquis aūt se exist-
mat scire aliquid. nondum cognouit quē
admodum oportet eum scire. Siquis aut̄
diligit dm̄. hic cognitus ē abeo. De esēs
autem que idolis immolantur. scimus q
nihil ē idolum in mundo. & quod nullus
ds̄ nisi unus. Nam & si sunt qui dicantur

dii·siue in ce̊lo siue in terra·si quidem sunt
dii multi & dn̄i multi·nobis tamen ꝫ vn⁹ d̄s
pat̄r·ex quo omnia & nos in illo·& unus dn̄s
ih̄c xp̄c·p quem omnia & nos p ipsum; Sed
non in omnibus ē scientia; Quidam aut̄ cū
conscientia ydoli usq; nūc quasi ydolothytum
manducant·& conscientia ipsorum cū
sit infirma polluitur; Esca autem nos non
commendat d̄o·Neq; ei si non manducauer⁹
defici mus·neq; si manducauerimus
abun dabimus; Videat autem ne forte
hec licentia ura offendiculum fiat infirmis;
Si enim quis uiderit eum qui habet scientiā
in idolio recumbentem·nonne conscientia
eius cum sit infirma edificabit̄ ad manducandum ydolothyto·Et pibit infirmus in tua
scientia fr̄: p p̄t̄r quem xp̄c mortuus ē; Sic
aut̄ peccantes in fr̄s & percutientes conscien
am eorum infirmam·in xp̄o peccatis; Qua
p p̄t̄r si esca scandalizet fr̄em meum·non
manducabo carnem in ęternum·ne fratr̄
meum scandalizem· Ex·

Non sum liber. Non sum apls. Nonne xpm ihz dñz
nrm uidi. Nonne opus meum uos estis in dño.
Et si alius non sum apls. sed tamen uobis sum;
Nam signaculum apostolatus mei uos estis
in dño. Mea defensio apud eos qui me interro-
gant hec est; Num-quid non habemus potesta-
tem manducandi & bibendi. Num-quid non
habemus potestatem sororem mulierem circũducen-
di sicut & ceteri apli & frres dñi & cephas. Aut
solus ego & barnabas non habemus potestatem
hoc operandi. Quis militat suis stipendiis
un-quam. Quis plantat uineam & de fructu ei⁹
non edit. Quis pascit gregem & de lacte gre-
gis non manducat. Num-quid secundum homi-
nem hec dico. An & lex hec non dicit. Scrip
tum enim in lege moysi; Non alligabis
os boui trituranti; Num-quid de bobus cu
ra ẽ dõ. An propter nos utiq; hec dicit. Nã pro-
pter nos scripta sunt. Qm debet in spe qui
arat arare. & qui triturat in spe fructus
percipiendi; Si nos uobis spũalia semina-
uimus. magnum est si carnalia uã metam?

Si alii potestatis ur̄ participes sunt · quare n̄ po
tius nos · Sed non usi sumus hac potestate ·
sed omnia sustinemus · ne quod offendiculū
demus euangelio xp̄i · Nescitis quī qui in sacra
rio operantur · que de sacrario sunt edunt · et
qui altari deseruiunt · cum altario parti
cipantur · Ita & dns ordinauit his qui euan
gelium annuntiant de euangelio uiuere · Ego
autem nullo horum usus sum · Non scripsi aut̄
hec · ut ita fiant in me · Bonum ē enim mihi
magis mori · quam ut gl̄am mea quis euacuet ·
Nam si euangelizauero · non ē mihi gloria ·
Necessitas enim mihi incumbit · Ve enim m̄i
hi est · si non euangelizauero · Si enim uolens
hoc ago · mercedem habeo · Si autem inui
tus · dispensatio mihi credita ē · Quę ē ergo
merces mea · Vt euangelium predicans sine
sumptu ponam euangl̄m · ut non abutar
potestate mea in euangelio · ~ ~
Nam cum liber ex̄ omnibus omnium
me seruum feci · ut plures lucrifacerem ;
Et factus sum iudeis tam quā iudeus · ut

iudeos lucrarer· his qui sub lege sunt quasi sub
lege cū· cum ipse non cū sub lege· ut eos
qui sub lege erant lucrifacerem· his qui sine
lege erant tanquam sine lege cū· cum si-
ne lege di non cū sed in lege cū xp̄o ut lu
crifacerem eos qui sine lege erant; Factus sū
infirmis infirmus· ut infirmos lucrifacerem;
Omnib; omnia factus sum· ut omnes faceꝛe
saluos; Omnia autem facio ꝓpter euange
lium· ut p̄ticeps eius efficiar·

Nescitis qꝫ hi qui in stadio currunt oēs
quidem currunt· sed unus accipit brauiū·
Sic currite ut comp̄hendatis; Omnis enim
qui in agone contendit· ab omnib; se ab
stinet· Et illi quidem ut corruptibilem co
ronam accipiant· nos aut̄ incorruptam;
Ego igitur sic curro non quasi in
incertum· sic pugno non quasi aerem uer-
berans· sed castigo corpus meum & inser-
uituti redigo· ne forte cum aliis p̄dica
uerim· ipse rep̄bus efficiar· Cx·

Nolo enim uos ignorare frēs· quō patres nr̄i

omnes sub nube fuerunt · & omnes mare transi
erunt · & omnes in moyse baptizati sunt in nu
be & in mari · et omnes eandem escam spiritu
lem manducauerunt · & omnes eundem potū
spirtalem biberunt; Bibebant autē de spiri-
tali consequente eos petra · petra autem erat
xp̄c; Sed non in pluribus eorum beneplaci-
tum ē dō · Nam prostrati sunt in deserto ·

Hec autem in figura facta sunt nr̄i · ut non
simus concupiscentes malorum · sicut & illi
concupierunt · Neq; idolatre efficiamini sic-
quidam ex ipsis · quemadmodum scriptum
est; Sedit pp̄s manducare & bibere · & surre-
xerunt ludere; Neq; fornicemur sicut quidā
ex ipsis fornicati sunt · & ceciderunt una die
uiginti tria milia; Neq; temptemus xp̄m sic-
quidam eorum temptauerunt · & a serpen-
tibus perierunt; Neq; murmurauerimus sicut
quidam eorum murmurauerunt · & perier-
ab exterminatore ·

Hec autem omnia in figura contingebant
illis: Scripta sunt autem ad correctionem

nrām · in quos fines ſeculorum deuenerunt ;
Itaq; qui ſe exiſtimat ſtare · uideat ne cadat ;
Tentatio uos non apphendat niſi humana ·
Fidelis autem ds eſt · qui non pati
etur uos tentari ſupra id quod potestis · ſed
faciet cum tentatione & exitum, ut
poſſitis ſuſtinere · Propt̄ quod cariſſimi mihi ·
fugite ab idolorum cultura ; ..
Vt prudentibus loquor · uos ipſi iudicate qd̄
dico ; Calix benedictionis cui benedica
mus · nonne communicatio ſanguinis xp̄i ē ·
Et panis quem frangimus · nonne partici pa
tio corporis dn̄i ē · Quī unus panis unū cor
pus multi ſumus · omnes q̄ de uno pane et de
uno calice participamus · Videte iſrl̄ ſecun
dum carnem ; Nonne qui edunt hoſtias · par
tipes ſunt altaris · Quid ergo dico · Q̄z
idolis immolatum ſit aliquid · aut quod
idolum ſit aliquid · Sed que immolant gen
tes · demonis immolant & non đo · Nolo
autem uos ſocios fieri demoniorum · Non
potestis calicem dn̄i bibere & calicem de

moniorum; ¶ Non potestis mense dñi participes
et & mense dæmoniorum: Æmulamur
dñm· Num quid fortior illo sumus· Omnia mi
licent· sed non omnia expediunt; Omnia mi
licent· sed non oīa ædificant: Nemo quod
suum ē quærat· sed quod alterius· ~~ ~~
Omne quod ī macello uenit manducate· ni
hil interrogantes propter conscientiam· Dñi
est terra & plenitudo eius; ad cenā
¶ Si quis uocat uos infidelium & uultis ire· om
ne quod uob' apponitur manducate· ni
hil interrogantes propter conscientiā: Si quis
autem dixerit hoc immolatum est idolis·
nolite manducare ppt illum qui indica
uit· & propter conscientiā; Conscientiā aut
dico non tuā sed alterius: Ut quid enim li
bertas mea iudicatur ab aliena conscientia:
Si ego cum grā participo· quid blasphemor
pro quod gratias ago· ~~ ~~ ~~ ~~
¶ Siue ergo manducatis siue bibitis· siue aliud
quid facitis· omnia in gl'am dei facite; Sine
offensione estote iudeis & gentibus & eccle

di·sicut & ego pomnia omnibus placco·non
quærens quod mihi utile ē sed quod multis·
ut salui fiant; ¶ xi.
mitatores mei estote·sicut & ego xpi; ¶ Laudo
autem uos frs·quod pomnia mei memores
estis·& sicut tradidi uob̄ p̄cepta mea tenetis;
¶ Volo autem uos scire·quod omnis
uri caput xp̄c est·caput autem mulieris
uir·caput uero xp̄i ds̄ est ·
¶ Omnis uir orans aut̄ pphetans uelato capite·
dehonestat caput suum; ¶ omnis autē mulier
orans aut̄ pphetans non uelato capite·dehonestat
caput suum; ¶ unum ē enim ac si decalui
tur· ¶ Nam si non uelatur mulier | tondea
tur; ¶ Si uero turpe ē mulieri tonderi aut de
caluari·uelet caput suum· ¶ Vir quidem n̄
debet uelare caput ·quoniam ymago &
gloria ē di· ¶ Mulier autē gloria uri ē; ¶ Non
enim uir ex muliere·sed mulier ex uiro; ¶ Et
nim non ē creatus uir p̄pter mulierem·sed
mulier p̄pter uirum· ¶ Ideo debet mulier ve
lamen habere super caput suū p̄pter angelos·

Verumtamen neq; uir sine mulier · neq; mulier
sine uiro in dño; Nam sicut mulier de uiro · ita
& uir p mulierem · Omnia autem ex dō · Vos ip
si iudicate; Decet mulierem non uelatam ora
re dm̄ · Nec ipsa natura docet uos · Quod uir qui
dem si comam nutriat ignominia ē illi; Mu
lier uero si comam nutriat gloria ē illi · quō;
capilli pudamine ei dati sunt; Si quis autē
uidetur contentiosus ē · nos talem consuetu
dinem non habemus neq; ecclia dī · Hoc aut̄
precipio · non laudans quod non in melius sed
in deterius conuenitis · ~ ~ ~ ~

Primum quidem conuenientibus uobis in
ecclesia · audio scissuras ē inter uos · & ex par
te credo; Nam oportet & hereses ē · ut & qui
probati sint manifesti fiant in nobis · Con
uenientibus ergo uobis in unum · iam n̄ est
dominicam cenā manducare; Unusquisq;
enim suam cenā p̄sumit ad manducandum ·
& alius quidem esurit · alius aut̄ ebrius est;
Nun-quid domus non habetis ad manducan
dum & bibendum · Aut ecclam dī contem

nitas· & confundritas eos qui non habent· Quid
dicam uob· Laudo uos· in hoc non laudo·
Ego enim accepi a dnō· quod & tradidi uobis· Qm
dns nr ihc in qua nocte tradebatur accepit
panem· & gras agens fregit & dixit· Accipite
& manducate· Hoc ē corpus meum· quod, pro
bis tradebatur· Hoc facite in meam cōmemora
tionem; Similiter & calicem postquam cena
uit dicens; Hic calix nouum testamentum
ē in meo sanguine· Hoc facite quotiescumq; bi
beritis in meam commemorationē; Quotiens
cumq· enim manducabitis panem hunc & ca
licem bibetis· mortem dni annuntiabitis do
nec ueniat· manducauerit panē uel biberit calicem dni
indigne· reus erit corporis & sanguinis dni;
Probet autem seipsum homo· & sic de pane
illo edat & de calice bibat; Qui enim man
ducat & bibit indigne· iudicium sibi man
ducat & bibit· non diiudicans corpus dni;
Ideo inter uos multi infirmi & imbecilles· &
dormiunt multi; Quod si nos ipsos diiudi-

carnus· non utiq; iudicaremur; Dum iudica
mur autem adño corripimur· ut non cum hoc
mundo dampnemur·
Itaq; frs mei cum conuenitis ad manducandū
inuicem expectate; Siquis esurit domi man
ducet· ut non in iudicium conuenatis: Cete
ra autem cum uenero disponam. Cxii·
De spiritalibus autem nolo uos ignorare frs:
Scitis quoniam cum gentes essetis· ad simu=
lachra muta, prout ducebamini euntes: Ideo
notum uobis facio· quod nemo in spū di lo
quens dicit anathema ihū: Et nemo potest
dicere dñs ihē nisi in spū sco; Diuisiones uero
gratiarum sunt· idem autem spūs; Et diuisio
nes ministrationum sunt· idem autē dñs;
Et diuisiones operationum sunt· idem ueo
ds· qui operatur omnia in omnib· Unicuiq;
autem datur manifestatio spūs ad utilitatē·
Alii quidem per spm datur sermo sapientie· alii
autem sermo scientie secundum eundem spm·
Alteri fides in eodem spū· Alij gra sanita
tum in uno spū· Alii operatio uirtutum·

alii ppheta· alii discretio spirituum· alii gene
ra linguarum· alii inpretatio sermonum;
Hec autem omnia operatur unus atq; ide sps di
uidens singulis prout uult; Sicut enim corpus
unum est & membra habz multa· omnia aut
membra corporis cum sint multa unum corpus
sunt· ita & xpc; Etenim in uno spu omnes nos
in unum corpus baptizati sumus· siue iudei si
ue gentiles· siue serui siue liberi· & omnes uno
spu potati sumus; Nam & corpus non est unum
membru sed multa; Si dixerit pes quia non sum
manus non sum de corpore· non ideo non est
de corpore· Et si dixerit auris quia non sum
oculus non sum de corpore· nideo non est de cor
pore· Si totum corpus oculus· ubi auditus·
Si totum auditus· ubi odoratus· Nunc aute
posuit ds membra· unumquodq; corum in corpo
re sicut uoluit; Quod si erant omnia unum
membrum· ubi corpus· Nunc autem multa
quidem membra· unum autem corpus; Non
potest autem dicere oculus manui opera tua
non indigeo· aut iterum caput pedibus non

ctus mihi necessarii · sed multo magis quę ui
dentur membra corporis infirmiora cē necessa
riora sunt · et quę putamus ignobiliora mem
bra cē corporis · his honorem habundantiorem
circūdamus · et quę inhonesta sunt nr̄a ·
habundantiorem honestatem habent · Honesta
autem nr̄a nullius egent · Sed ds̄ temperauit
corpus · ei cui dederat abundantiorem tribu
endo honorem · ut non sit scisma in corpore ·
sed idipsum pro inuicem sollicita sint membra ;
Et siquid patitur unum membrū · compati
untur omnia membra ; Siue glorietur unū
membrum · congaudent omnia membra ;
Vos autem estis corpus xp̄i · & membra de
membro ; Et quosdam quidem posuit ds̄ in
ecc̄a · primum apl̄os · secundo pp̄has · ter
cio doctores · deinde uirtutes · exinde gr̄as
curationum opitulationes gubernationes ·
genera linguarum tp̄tacōes ꝫmo · Numq̄ oēs apl̄i ·
Nunquid omnes pp̄he · Nunquid omnes
doctores · Nunquid omnes uirtutes · Nunq̄
quid omnes gr̄am habent curationum ·

Num-quid omnes linguis loquuntur· Num-quid
omnes interpretantur· — — — —
Emulamini autem carismata meliora· et ad
huc excellentiorem uiam — demonstro· Cum·
Si linguis hominum loquar & angelorum·
caritatem autem non habeam· factus sum ue-
lut es sonans aut cymbalum tinniens;
Et si habuero pphetiam & nouerim mysteria
omnia & omnem sciam· & si habuero om
nem fidem ita ut montes transferam· caritа
tem autem non habeam· nihil sum· Et si dis-
tribuero in cibos pauperum omnes facultates
meas· & si tradidero corpus meū ita ut ardeam·
caritatem autem non habuero· nihil mihi
pdest· Caritas patiens est· benigna ē· Cari-
tas non emulatur· non agit pperam· Non in
flatur· non est ambitiosa· non querit que
sua sunt· Non irritatur· non cogitat malum·
non gaudet sup iniquitate — · congaudet aut
ueritati; Omnia suffert· omnia credit· oma
sperat· omnia sustinet· Caritas nun-quam ex-
cidit· Siue pphetie euacuabuntur· siue lin-

quę cessabunt · siue scientia destruetur · Ex
parte enim cognoscimus · & exparte ꝑphetamus; Cum autem uenerit quod pfectum est ·
euacuabitur quod exparte ē; Cum eē paruulus loquebar ut paruulus · sapiebam ut
paruulus · cogitabam ut paruulus · Quando factus sum uir · euacuaui quę eāt
paruuli; Videmus nunc pspeculum in enigmate · tunc aūtē facie ad faciem; Nunc cognosco exparte · tunc autem cognoscam sicē
& cognitus sum; Nunc aūtē manent fides spes karitas tria hęc · Maior autē hys est
Sectamini caritatem · Cum · caritas ·
ęmulāmini spiritalia · magis autē
ut ꝑphetetis; Qui enim loquitur lingua ·
non hominibus loquitur sed dō; Nemo enī
audit · Spūs autē loquitur mysteria · Nam
qui ꝑphat hominibus loqtur ad ędificationē
et exhortationem & consolationē · Qui loqui
tur lingua · semetipsum ędificat · qui autem
ꝑphetat · eccl̄ę dei ędificat; Volo autē uos omēs
loqui linguis · magis autem ꝑphetare · Nam

maior est qui ꝓphetat quam qui loquitur lin
guis: nisi forte ut interpretetur: ut ecclā edifi
cationem accipiat; ¶ nunc autem frēs si uenero
aduos linguis loquens: quid uobis ꝓdero: nisi
loquar aut in reuelatione aut in scien
tia: aut in ꝓphetia aut in doctrina: ¶ Tamen
quę sine anima sunt uocem dantia: siue tibia
siue cythara: nisi distinctionem sonituum
dederint: quomodo scietur id quod canitur:
aut quod cythariçatur: ¶ Etenim si incertam
uocem det tuba: quis parabit se ad bellum: ¶
Ita & uos per linguam nisi manifestum sermo
nem dederitis: quomodo scietur id quod dr: ¶
Eritis enim in aera loquentes: Tam multa ut
puta genera linguarum sunt in hoc mun
do: & nihil sine uoce est; Si ergo nesciero
uirtutem uocis: ero ei cui loquor barbarus: et
is qui loquitur mihi barbarus: Sic & uos
quō emulatores estis spirituum: ad edifica
tionem ecclē querite ut habundetis; Et
ideo qui loquitur lingua: oret ut interp̄
tetur; Nam si orem lingua: spūs meus orat.

mens autem mea sine fructu est; Quid ergo est;
Orabo spū·orabo & mente· Psallam spū·psal
lam & mente· Caterum si benedixeris spū·
qui supplet locum idiote· Quomodo dicet
amen sup tuam benedictionem· Qm̄ quid
dicas nescit· Nam tu quidem bene grās agis·
sed alter non edificatur; Grās ago dō·quod
omnium ūrm lingua loquor; Sed in ecclia uo
lo quinq; uerba sensu meo loqui ut & alios
instruam·quam decem milia uerborū in lin
gua; Frs·nolite pueri effici sensibus·sed ma
litia paruuli estote·sensibus autem pfecti
sitis· In lege scriptum est·qui in aliis
linguis & in aliis labiis loquar populo huic·
& nec sic exaudient me dicit dns; Ling
que insignum sunt non fidelibus sed infideli
bus; pphetie autem non infidelibus sed fide
libus; Si ergo conueniat uniuersa eccla in
unum & omnes linguis loquantur intrent
autem idiote aut infideles·nonne dicent
quod insanitis· Si autem omnes pphetent·
intret autem quis infidelis uel ydiota· con-

uincatur abomnibus diiudicatur abomnibus.
Occulta cordis eius manifesta fiunt. et ita cadens
in faciem adorabit dm; pnuntians quod uere
ds in uobis sit; Quid ergo est frs. Cū conuenī
tis. Vnusquisq; ūrm psalmum habet. doctrinā
habet. apocalypsim habet. linguam habet.
interpretationē habet.
Omnia ad edificationem fiant. Siue lingua
quis loquitur. secundum duos aut multum
tres & p partes. & unus interpretetur. Si autē
non fuerit interpres. taceat in ecclā. sibi autē
loquatur & dō.
Prophetæ duo aut tres dicant. & cæteri diiu
dicent; Quod si alii reuelatum fuerit sedē
ti. prior taceat; Potestis enim omnes p singu
los pphetare. vt omnes discant & oēs ex
hortentur. Et spiritus pphārum pphetis
subiecti sunt. Non enī est dissensionis ds
sed pacis. sicut in oīb; ecclīis sōrum docco.
mulieres in ecclīis taceant. Non enim
permittitur eas loqui. sed subditas esse sicut
lex dicit; Si quid autem uolunt discere.

domi viros suos interrogent; Turpe ē enim
mulieri loqui in ēcclā. An a uobis uerbum
dī pcessit. aut in uos solos puenit. Siquis
uidetur ppha ē aut spiritalis. cognoscat
que scribo uobis. quia dnī sunt mandata.
Siquis autem ignorat ignorabitur; Itaq;
frēs emulamini pphetare. & loqui linguis
nolite phibere; Omnia autem honeste.
& secundum ordinem fiant in vobis. Cap. xv.
Notum autem vobis facio frēs euangliū qđ
predicaui uobis. quod & accepistis. in
quo & statis. p quod & saluamini. Qua ra
one p̄dicauerim vobis si tenetis. nisi frustra
credidistis; Tradidi enim uobis in primis
quod & accepi. q̄ m̄ xp̄s mortuus est. p pecca
tis nr̄is secundum scripturas. & quia sepul
tus ē. & quia resurrexit tercia die secun
dum scripturas. & quia uisus ē cephe. & post
hec undecim. Deinde uisus ē plus quā quin
gentis frībus simul. ex quibus multi ma
nent usq; adhuc. quidam aute dormiūt.
Deinde uisus est iacobo. deinde apostolis

omnibus. Nouissime autem omniū tm qui ab
ortiuo uisus ē & m. Ego enī sum minimus aplōr
qui non sum dignus uocari aplūs. qm̄ pſecut
sum ecclām dī; Gracia autē dī sum id quod
sum. & gra eius inme uacua non fuit. sed
abundantius omnibus illis laboraui. Non
autem ego. sed gra dī mecum. Siue enim ego
siue illi sic predicamus. & sic credidistis; Si
autem xp̄c p̄dicatur quod rsurrexit a mor
tuis. quomodo quidam dicunt in vobis. qm̄
rsurrectio mortuorum non est. Si autē rsur
rectio mortuorū non est. neq; xp̄c rsurrexit.
Si autem xp̄c non rsurrexit. inanis est ergo
predicatio nr̄a. inanis est & fides vr̄a; Inuenī
mur autem & falsi testes dī. qm̄ testimoniū
diximus aduersus dm̄. quod suscitauerit
xp̄m quem non suscitauit. si mortui nō rsurgūt. Nā si mortui
non rsurgunt. neq; xp̄c rsurrexit; Quod
si xp̄c non rsurrexit. uana ē fides vr̄a. Ad
huc enim estis in peccatis uris; Ergo & qui
dormierunt in xp̄o perierunt; Si in hac u
ta tantum in xp̄o sperantes sumus. miſra

biliores sumus omnib; hominib;. ¶ Nunc autem
xp̄c resurrexit a mortuis primitię dormientiū.
q̄m quidē p hominem mors. & p hominem resur-
rectio mortuorū. ¶ Sicut in adam omnes mo
riuntur. ita & in xp̄o omnes uiuificabuntur;
¶ Unusquisq; autē in suo ordine. ¶ Primitię xp̄c.
deinde hi qui sunt xp̄i. q̄ in aduentū eius cre-
dituri. Deinde finis cum tradiderit regnum
dō & patri. cum euacuauerit omnem principatū
& potestatem & uirtutē. Oportet enī illū
regnare. donec ponat omnes inimicos sub pe
dibus eius; ¶ Nouissima autem inimica destru
etur mors; Omnia enim subiecit sub pedibus
eius; Cum autē dicat omnia subiecta sunt a.
sine dubio preter eum qui subiecit ei omnia.
Cum autem subiecta illi fuerint oīa. tunc
¶ ipse filius subiectus erit illi qui sibi subie
cit omnia. ut sit ds omnia in omnib⁹. Alio-
quin quid facient qui baptizantur p mortu
is. Si omnino mortui non resurgunt. utq̄d
& baptizantur pillis. Ut quid & nos periclī
tamur omni hora. Quotidie morior. ppter

uram gl̃am frr̃. quam habeo in xp̃o ihu dn̄o
n̄ro; ¶ Si secundum hominem ad bestias pugna
ui ephesi. quid mihi pdest si mortui non re
surgunt. ¶ Manducemus & bibamus. cras enī
moriemur; ¶ Nolite seduci. ¶ Corrumpunt mo
res bonos colloquia mala; ¶ Uigilate iuste.
& nolite peccare; ¶ Ignorantiam enim dī qui
dam habent. ¶ Ad uerecundiam uobis loquor;
¶ Sed dicit aliquis. ¶ Quomodo resurgunt mor
tui. ¶ Quali autem corpore uenient. ¶ Insipiens
tu quod seminas non uiuificatur. nisi prius
moriatur. ¶ Et quod seminas non corpus qđ
futurum ē semināſ. sed nudū granum. ut
puta tritici. aut alicuius ceterorū seminū. ¶ Ds aūt
dat illi corpus sicut uult. & unicuiq; se
minum. pprium corpus; ¶ Non omnis caro ea
dem caro. sed alia caro hom̄m. alia pecorum.
alia caro uolucrum. alia aut̄ piscium; ¶ Et cor
pora celestia. & corpora terrestria. ¶ Sed alia
quidem celestium gloria. alia aut̄ terrestrium;
¶ Alia claritas solis. alia claritas lunę. & alia
claritas stellarum; ¶ Stella enim a stella dif-

fur in claritate · sic & rsurrectio mortuorum;
Seminatur in corruptione · surgit in incor-
ruptione; Seminatur in ignobilitate · surgit
in gla; Seminatur in infirmitate · surgit in
uirtute · Seminatur corpus animale · surgit
corpus spirtale · Sicst corpus animale · est &
spirtale · sicut scriptum ē · Factus ē primus
homo adam in animam uiuentem · nouissim⁹
adam in spm uiuificantē; Sed non prius qd
spirtale est · sed quod animale ē · deinde qd
spirtale; Primus homo de terra terrenus ·
secundus homo de celo celestis; Qualis terre
nus: tales & terreni · & qualis celestis · tales
& celestes; Igitur sicut portauimus imagi
nem terreni · portemus & imaginem celesti;
Hoc autem dico frs · qm̄ caro & sanguis reg
num dei possidere non possunt · Neq; corrup
tio incorruptelam possidebit; Ecce myste
rium vobis dico · Omnes quidem rsurgem⁹ ·
sed non omes immutabimur · Inmomento ·
mictu oculi · in nouissima tuba · Canet enī
tuba · & mortui rsurgent incorrupti · &

nos immutabimur. Oportet enim corruptibi
le hoc induere incorruptionem. & mortale
hoc induere immortalitatē. Cum autē morta
le hoc induerit immortalitatem. tunc fiet ser-
mo qui scriptus ē. Absorpta ē mors in uictoria.
Vbi ē mors uictoria tua? Vbi est mors stimu
lus tuus? Stimulus autem mortis peccatum
est. uirtus uero peccati lex; Dō autem gratias.
qui dedit nobis uictoriam p dnm nrm ihm
xpm. Itaq; frēs mei dilectissimi. stabiles estote et
immobiles. abundantes in opere dni semp.
scientes quod labor vr non est inanis in dno.

Ccollectas autem que fiunt in Cxvi et ulti.
scos sicut ordinaui ecclīs galatie. ita & uos
facite p unam sabbati; Vnusquisq; urm apud se
reponat recondens quod ei bene placuerit.
ut non cum uenero tunc collecte fiant; Cum
autem prosens fuero. quos pbaueritis p epīas.
hos mittam perferre grām urām in ierlm. Quod
si dignum fuerit ut & ego eam. mecum ibunt;
Veniam autem aduos. cum macedoniam ptran
siero. Nam macedoniam ptransibo. Apud

uos autem forsitan manebo uel etiam hiema
bo · ut uos me deducatis quocumq: iero; Nolo
enim uos modo intransitu uidere; Spero enim
me aliquantum temporis manere apud uos ·
si dns permiserit; Manebo autem ephesi usq
ad pentecosten; Ostium enim mihi apertum e
magnum & euidens · & aduersarii multi; Si
autem uenerit timotheus · uidete ut sine ti
more sit apud uos · Opus enim dñi operatur
sicut & ego; Ne quis ergo illum spernat · de
ducite autem illum in pace · ut ueniat ad
me · Expecto enim illum cum fratribus.
De apollo autem frē notum uobis
facio · quōiam multum rogaui eum ut ueni
ret aduos cum frībus · et utiq: non fuit uo
luntas ei ut nunc ueniret · Veniet autem cum
a uacuum fuerit;
Vigilate state in fide · uiriliter agite & con
fortamī · et omnia urā in caritate fiant;
Obsecro autem uos frs · nostis domum
stephane & fortunati et achaici · qm̄ s̄ primi
achaie · & in ministerium scorum ordinauc

runt seipsos · ut & uos subditi sitis cuiusmodi ·
& omni cooperanti & laboranti;
Gaudeo autem in psentia stephane & fortunati & achaici · qui id quod uobis deerat ipsi supplecrunt · Refecerunt enim meum spm & urm; Cognoscite ergo qui cuiusmodi sunt;
Salutant uos omes ecclie asie Salutat vos in dno multum aquila & prisca cum domestica sua ecclia · apud quos hospitor · Salutat vos fres omes · Salutate inuicem in osculo sco; Salutatio mea in manu pauli; Si quis non amat dnm urm ihm xpm sit anathema maran atha · Gra dni nri ihu xpi uobiscum · Caritas mea cum omnibus uobis in xpo ihu · Amen ·

Explicat pla pma bti pauli apli ad corinthios ·

maran atha · Nicolaus de lira dicit qp sic debeat scribi · Sunt enim due dictiones · et pma valz in latino dns me · secda idem qd vent · Sed pp ignorantiaz ydiomatis et longitudinem tpis due dictiones iuncte sunt sil · Hic vide paulus burgensem ·

Prologꝰ in epl̄as scōs
b̄ti pauli apl̄i ad corinthios.

Ad scōs corinthios epl̄a · q̄ in pte supiori post
tribulationū suaꝝ relationes recidit causas · quare
ad eos secundo non ierit · Quod non leui mu
tatione animi fecisse se asserit · ꝯ aduentu suo tri ne
stitiaꝝ inferret · cum in p̄sto pmanē discipl̄os repe
set · Demū agnito fructu penitentie reconciliat ei
eccl̄e · quem in pma ꝓpter fornicatiōz a plurib⁹ scōr
fuerat amoueri · Et tercio contr̄ pseudo apl̄os
officij sui dignitatem tuetur · et noui testamenti
ministros tanto anteire gr̄a oūdit · q̄nto euange
lium est prestanti⁹ lege · Immorat⁹ eā in cau
sa illa plurimū quam breuit in prima conti
gerat · ut prompto ac libenti animo necessaria p
sentis vite non habentibus largiantur · et
utilitate spūalis commercij communicent
presentia cum sanctis · atq; habundantia sua
sanctorum inopiam suppleant · vt vicissim ip̄or
inopia sanctorum habundantia suppleatur ·
In fine repetit quod supi⁹ contra pseudo apl̄os
egerit · et ractationem eoꝝ predicationesq; re
se gl̄iosas · uel collata antiquitate generis · uel
cathalogo miraꝝ ac piculoꝝ suoꝝ enarrat
Dicitq; eos operarios subdolos · q̄m ad mi

tationem sathane transfigurentur in apostolos xpi · sub predicationis specie | lucra pecuniaria quęq; sectantes · Explicit prologus

Argumētum in epłam secundam beati pauli apli ad corinthios.

POst actam penitentiam consolatoriam epistolam scribit eis apostolus a troade per tytum · et collaudans eos hortatur ad meliora · contristatos eos quidem sed emendatos ostendens · Explicit argumentum · ~ ~ ~

Incipit epła secda bti pauli apli ad corith·

ij ad

Caplm̄ p̄mum·

Aul' apl's ih'u xp̄i per voluntatē dei· et tymotheus frat̄r· ecclē dei que est corinthi· cum scīs omnibus qui sunt inuniuersa achāia· gr̄a vobis & pax ado patre nr̄o & dn̄o ihu xpo. Benedictus ds & pater dn̄i nr̄i ihu xp̄i· pater miserciarum & ds tōti consolationis· qui consolatur nos in omni tribulatione nr̄a· ut possimus & ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt· p exhortationem qua exhortamur & ipsi ado· q̄m sicut abundant passiones xp̄i in nobis· ita & p xp̄m abundat consolatio nr̄a· Sive autem tribulamur· pu͂a exhortatione & salute· sive solam· p vīa solatiōe· sive exhortam· p vīa exhortatiōe & salute· q̄ opat· tolerantiam earundem passionum quas & nos patimur· & spes nr̄a firma sit· p uobis· scientes q̄ sicut socii passionum estis· sic eritis & consolationis·

¶ Non enim uolumus ignorare uos fr̄s de tribu
latione nr̄a quę facta ē in asia. ꝙm̄ supra mo
dum grauati sumus supra uirtutem · ita vt
taderet nos & iam uiuere: ¶ sed ipsi in nobis
ipsis responsum mortis habuimus: ut nō
simus fidentes in nobis · sed in deo qui suscitat
mortuos · qui de tantis periculis eripuit nos
& eruit · in quem speramus quī & adhuc eri
piet · adiuuantibus & uobis in oratione p
nobis · ut ex multorum psonis faciem eius
quę in nobis est donationis · p multos gratię
agantur p nobis: ¶ Nam gloria nr̄a hęc est ·
testimonium conscientię nr̄ę · quod in simpli
citate & sinceritate dī & non in sapientia car
nali · sed in gr̄a dī conuersati sumus in hoc mun
do · abundantius autem ad uos.

¶ Non en̄ alia scribimus vob̄ · quā quę legis
tis & cognoscitis · Spero autem quod usq; in
finem cognoscetis · sicut & cognouistis nos ex
parte · quia gl̄a ura sumus sicut & uos nr̄a
in die dn̄i nr̄i ihv xp̄i. ¶ Et hac confidentia uolui
prius uenire ad uos ut secundā gr̄am habere

tus·& puos transire in macedoniam·& iterum
a macedonia uenire aduos·& a uobis deduci
in iudeam; Cum ergo hoc uoluissem·num-qd
leuitate usus sum·Aut que cogito secundum
carnem cogito·ut sit apud me est & non·
Fidelis autem ds·qui a sermo nr qui fuit apud
uos·non est in illo est et non· Di enim filius
ihc xpc·qui uobis p nos predicatus ē pme
& siluanum & timotheum·nō fuit in illo ē & nō·
sed est in illo fuit·Quotquot enim pmissiones
di sunt·in illo est·Ideo & p ip̄z amē dicim deo
ad gl̄am nr̄am·Qui autem confirmat nos
uobiscum in xpo·& qui unxit nos ds·&
qui signauit nos·& dedit pignus sp̄c in cor
Ego autem testem dm — — dibus nr̄is;
inuoco in animam mea·quod parcens uob
non ueni ultra corinthum·non quia domi
namur fidei ur̄e·sed adiutores sumus gaudi
ur̄i·Nam fide statis·

Cii·

Statui autem hoc ipsum apud me·ne iterum
in tristicia uenirem aduos: Si enim ego
contristo uos: & quis ē qui me l̄etificet·nisi

qui tristat ē

qui contristatur exme. Et hoc ipsum scripsi
vobis. ut non cum uenero tristiciam sup tristi
ciam habeam de quibus oportuerat me gaude
re. confidens in omnibus uobis. quia mei gau
dium omnium uestrum est. Nam ex multa tribu
lacione & angustia cordis scripsi uobis p mul
tas lacrimas. non ut contristemini. sed ut scia
tis quam caritatem habeam abundantius in
uobis. Si quis autem contristauit me. nō me
contristauit sed ex parte. ut non onerem om
nes vos. Sufficit illi qui eiusmodi ē obiurga
cio hec que fit a pluribus. ita ut econtrario
magis donetis & consolemini. ne forte abun
dantiori tristicia absorbeatur qui eiusmodi est.
Propter quod obsecro uos. ut confirmetis in
illum caritatem; Ideo enim & scripsi. ut cog
noscam experimentum uestrum. an in omnib⁹
obedientes sitis. Cui autem aliqd donastis. &
ego. Nam & ego quod donaui si quid dona
ui. propter uos in psona xpi. ut non circumue
niamur a sathana. Nō enim ignoramus co
gitationes eius;

Cum uenissem autem troadem ppter euangliū
xpi· & ostium mi aptum esset in dño· non habui
requiē spū meo· eo quod non inuenerim titū
frem meum· sed ualefaciens eis pfectus sum in
macedoniam· Deo autem gras qui semp triū
phat nos in xpo ihu· & odorem notitie sue
manifestat p nos in omni loco· quia xpi bo
nus odor sumus deo in his qui salui fiunt· & in
his qui pereunt· Aliis quidem odor mortis
in mortem· alius autem odor uite in uitam· Et
ad hec quis tam idoneus· Non enim sumus sic
plurimi adulterantes uerbum di· sed ex since
ritate· deo sicut ex do coram do in xpo loquim·
ncipimus igitur nosmetipsos com Cm.
mendare· Aut nun quid egemus sicut quida
commendaticias epistolas ad uos aut ex uobis·
Epistola nra uos estis scripta in cordibus nris·
que scitur & legitur ab omnib hominibus·
manifestati qm epistola estis xpi ministrata
a nobis· & scripta non atramento sed spu di
uiui· non in tabulis lapideis· sed in tabulis
cordis carnalibus·

Fiduciam autem talem habemus p xpm ad
dm · non quod sufficientes simus cogitare
aliquid a nobis quasi ex nobis · sed sufficientia
nra ex dō est · Qui & idoneos nos fecit minis-
tros noui testamenti non litere sed spūs; Li-
tera enim occidit · spūs autem uiuificat; Quod
si ministratio mortis literis deformata in
lapidibus fuit in gloria · ita ut non possent
intendere filii isrl in faciem moysi p̄pter
gl̄am uultus eius que euacuatur · quomodo
non magis ministratio spūs erit in gloria ·
Nam si ministratio dampnationis in gl̄a
est · multo magis abundat ministeriū iusti-
cie in gloria; Nam nec glorificatum ē qd̄
claruit in hac parte p̄pter excellentē glo-
riam; Si enim quod euacuatur p gl̄am ē ·
multo magis quod manet in gl̄a est ·
Habentes igitur talem spem multa fiducia
utimur · et non sicut moyses ponebat ue-
lamen sup faciem suam · ut non intenderent
filii isrl in faciem eius quod euacuatur · Sed
obtusi sunt sensus eorum; Usq̄ in hodier-

num enim dicm idipsum ud amen in lectione
ueteris testamenti manet non reuelatum quñ
in xpo euacuatur. § usq; in hodiernum die
cum legitur moysi: ud amen ē positum sup
cor eorum; Cum autem conuersi fuerit ad dñm.
auferetur ud amen: Dñs autem spūs est; Ubi
autem spūs dñi. ibi libertas; Nos uero omnes
reuelata facie gl̄am dñi speculantes: in ean
dem imaginem transformamur a claritate
in claritatem tan-quam a dñi spū. Eam.
teo hñtes hanc administrationem iuxta quod mi
sericordiam consecuti sumus: non deficimus:
sed abdicamus occulta dedecoris: non am
bulantes in astutia neq; adulterantes uer-
bum dī. sed in manifestatione ueritatis: com-
mendantes nos ipsos ad omnem conscien
tiam hominum coram dō.

Quod si etiam optum est euangliū
in his qui pereunt est optum. in quibus ds
huius seculi excecauit mentes infidelium.
ut non fulgeat illuminatio euangliī gl̄ē
xpi. qui est imago dī. Non enim nos met-ip-

sos predicamus· sed ihm xpm dnm nrm· nos
autem seruos uros ppter m· qm dns qui dixit de
tenebris lucem splendescere· — illuxit in
cordibus nris ad illuminationem scientie
claritatis di· in facie xpi ihu· ¶ Habemus aut
thesaurum istum in uasis fictilibus· ut sublimitas sit uirtutis di· in nob & non ex nobis· ¶ in omnibus tribulationem patimur· sed non an
gustiamur· aporiamur sed non destituim·
persecutionem patimur sed non derelinquimur· deicimur sed non perimus· ¶ semp mortificationem ihu in corpore nro circumferentes· ut & uita ihu in corporibus nris manifestet·
¶ semp enim nos qui uiuimus — — —
in mortem tradimur ppter ihm· ut & uita
ihu manifestetur in carne nra mortali· ¶ ergo
mors in nobis operatur· uita autem in uobis·
¶ Habentes autem eundem spm fidei sicut scriptum est· credidi ppter quod locutus sum·
& nos credimus· ppter quod & loquimur·
scientes qm qui suscitauit ihm & nos cum
ihu suscitabit· & constituet uobiscum· ¶ Om

ma enim ꝓpter uos: ut gr̃a abundans ꝑ mul
tos gratiarum actione abundet in gl̃am dei.
Propter quod non deficimus: Sed licet is qui
foris est nr̃ homo corrumpatur: tamen is qui
intus ē renouatur de die in diem; Id enim
quod in p̃senti est momentaneum & leue
tribulationis nr̃e supra modū in sublimita
tem eternum gl̃ę ponduś operatur in nob.
non contemplantibus nobis quę uidentur.
sed quę non uidentur; Quę enim uidentur
temporalia sunt: quę autem non uidentur
eterna sunt; C v.

Scimus enim qm̃ si terrestris domus nr̃a hui⁹
habitationis dissoluatur: quod ędificatio
nem ex dō habemus. domum non manufac
tam — eternam in cęlis; Nam & in hoc in
gemiscimus habitationem nr̃am quę de cę
lo est: supindui cupientes: si tamen uestiti
& non nudi inueniamur; Nam & qui sumꝰ
in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati.
eo quod nolumus expoliari sed supuestiri.
ut absorbeatur quod mortale est a uita;

Qui autem efficit nos in hoc ipsum dñs ē. q̄ de
dit nobis pignus spc. ~~ ~~ ~~
Aud emus igitur semp. & scientes quī dum
sumus in corpore peregrinamur adn̄o: Per
fidem enim ambulamus & non p speciem;
Audemus autem. & bonam uoluntatē habe
mus magis peregrinari a corpore. & presentes
ē ad dn̄m. & ideo contendimus siue ab
sentes siue p̄sentes placere illi; Omnes
enim nos manifestari oportet ante tribunal
xp̄i. ut referat unusquisq; p̄pria corporis
p ut gessit siue bonum siue malum. ~ ~
Scientes ergo timorem dn̄i hominib; suade
mus. deo autem manifesti sumus. Spero aut.
& in conscientiis uris manifestos nos ē. ~
Non iterum nos commendamus uobis.
sed occasionem damus uobis gloriandi p
nobis. ut habeatis ad eos qui in facie glori
antur & non in corde; Sive enim mente ex
cedimus dō. siue sobrii sumus uobis; Caritas
enim xp̄i urguet nos. estimantes hoc quī si
unus p omnib; mortuus ē. ergo omnes mor

tui sint ¶ pomnibus mortuus ē xp̄c · ut &
qui uiuunt iam non sibi uiuant · sed ei qui p
ipsis mortuus est & resurrexit. ~ ~
¶ Itaq; nos ex hoc neminem nouimus secundū
carnem: ¶ Et si cognouimus secundum carnē
xp̄m · sed nunc iam non nouimus: ¶ Si qua q̄
in xp̄o noua creatura · vetera transierunt.
¶ Ecce facta s̄ oīa noua · Omnia autem
ex dō qui reconciliauit nos sibi p xp̄m.
& dedit nobis ministerium reconciliatio
nis · ¶ Quidem dś erat in xp̄o mundum
reconcilians sibi · non reputans illis delicta
ipsorum · & posuit in nobis uerbum recon
ciliationis: ¶ Pro xp̄o ergo legatione fungi
mur · tanquam dō exhortante p nos · Obse
ramus p xp̄o · reconciliamini dō · ¶ Eum qui
non nouerat peccatum, p nobis peccatum
fecit · ut nos efficeremur iustitia dei in ipso;
¶ Adiuuantes autem ex C vi.
hortam̄ vos · ne in uacuum gr̄am dei recipiatis.
¶ Ait enim · Tempore accepto exaudiui te.
& in die salutis adiui te. ~ ~

Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies
salutis. Nemini damus ullam offensionem. ut
non uituperetur ministerium nrm. Sz in hys om=
nibus exhibeamus nosmetipsos sicut dī minis
tros. in multa patientia. in tribulationibus
in necessitatibus in angustiis. in plagis in car=
ceribus in seditionibus. in laboribus in uigi
liis in castitate. in scientia in lon
ganimitate in suauitate. in spū scō in carita
te non ficta. in uerbo ueritatis in uirtute dī;
Per arma iustitię a dextris & a sinistris. pgtam
& ignobilitatem. p infamiam & bonā famā.
Ut seductores & ueraces. sicut qui ignoti &
cogniti. quasi morientes & ecce uiuimus.
Ut castigati & non mortificati. quasi tristes.
semp autem gaudentes. Sicut egentes multos
autem locupletantes. tanquam nihil haben
tes & omnia possidentes.

Os nrm patet ad uos o corinthii. cor nrm di
latatum ē. Non angustiamini in nobis. an
gustiamini autem in uisceribus urīs. Eandē
autem habentes remunerationem. tan-quā

filiis dico dilatamini & uos. Nolite iugum
ducere cum infidelibus. Quę enim participatio
iustitię cum iniquitate. Aut quę societas lucis
ad tenebras. Quę autem conuentio xpi ad be
lial. Aut quę pars fideli cum infideli. Qui aut
consensus templo dei cum idolis. Vos enim estis
templum dei uiui. sicut dixit ds. Quoniam inhabi
tabo in illis & inambulabo. & ero illorum ds.
& ipsi erunt mihi ppls. Propter quod exite
de medio eorum. & separamini dicit dns & im
mundum ne tetigeritis. & ego recipiam uos.
Et ego uobis in patrem. & uos eritis mihi in
filios & filias. dicit dns omps. Ev vij.
Has igitur habentes pmissiones karissimi. munde
mus nos ab omni inquinamento carnis & spi.
pficientes sctificationem in timore dei. Capite
nos. Neminem lesimus. neminem corrupimus.
neminem circumuenimus. Non ad condem
nationem uram dico. Predixi enim quod in cordi
bus nris estis. ad commoriendum & ad conuiuen
dum. Multa mihi fiducia e apud uos. multa mihi gloriatio pro uobis. Re

plctuſſim conſolatione ſup abundando gaudio
in omni tribulatione nr̃a: Nam & cum uenissem
— macedoniam · nullam requiem habuit ca
ro nr̃a · ſed omnem tribulationem paſſi ſum? Foris
pugne · intus timores: Sed qui conſolatur hu
miles conſolatus ē nos d̃s in aduentu tu ·
non ſolum autem in aduentu eius · ſed & iam
ī ꝛſolatione qua conſolatus ē in uobis · referens
nobis ur̃m deſiderium ur̃m fletum ur̃am e
mulationem pro me · ita ut magis gauderem ·
Q m̃ & ſi contriſtaui uos in epl̃a · non me pe
nitet · Etſi penitebat uidens quod epl̃a
illa & ſi ad horam uos contriſtauit · nunc gau
deo · non quia contriſtati eſtis · ſed quia con
triſtati eſtis ad penitentia · Contriſtati enim
eſtis ſecundum d̃m · ut in nullo detrimentum
patiamini ex nobis · Que enim ſecundū d̃m
triſticia ē · penitentia in ſalutem ſtabilem
operatur · Sed ī aut̃ triſticia morte operatur ·
Ecce enī hoc ipſū ſecd̃m d̃m contriſtari uos · quan
ta in uob operat ſollicitudine · ſed defenſione ·
ſed indignatione ſ; timore ſ; deſiderium · ſed

nicoy d'lea + ſue
oes libros hunt prohibitos

emulationem sed uindictam. ¶ In omnibus
exhibuistis uos incontaminatos ee negotio.
¶ igitur & si scripsi uobis non ppter eum qui
fecit iniuriam. nec ppter eum qui passus e.
sed admanifestandam sollicitudinem nram
quam pro uobis habemus ad uos coram do. ¶ deo
consolati sumus. ¶ In consolatione autem nra
abundantius magis gauisi sumus sup gaudio
tti. quia refectus e spc eius ab omnibus
uobis. ¶ Et si quid apud illum de uobis glori-
atus sum. non sum confusus. sed sicut oia de
uobis in ueritate locuti sumus. ita & glori
atio nra que fuit ad titum ueritas facta e.
¶ Et uiscera eius abundantius in uobis sunt.
reminiscentis omnium urm obedientiam.
quomodo cum timore & tremore excepistis
eum. ¶ Gaudeo quod in omnibus confido
Notam autem facimus ¶ vobis. / in uobis.
fris gram di que data e in ecclis
macedonie. quod in multo experimento
tribulationis abundantia gaudii ipius fuit.
& altissima paupertas eorum abundauit indi

uitas simplicitatis eorum. Qua secundū ur
tutem testimonium illis reddo. et supra
uirtutem uoluntarii fuerunt. cum multa ex
hortatione obsecrantes nos gratiam & commu
nicationem ministerii quod fit in eos. Et
non sicut sperauimus. sed semetipsos dederūt
primum deo. deinde nobis per uoluntatē dei.
ita ut rogaremus titum ut quemadmodū
cepit. ita & perficiat in uobis & iam gratiam istā.
Sed sicut in omnib⁹ abundatis
fide & sermone & scientia & omni sollicitudine.
insup & caritate vra in nos. ut & in hac gra
abundetis. Non quasi imperans dico. sed per ali
orum sollicitudinem & iam uere caritatis in
genium bonum comperans. Scitis enim gratiam
dni nri ihu xpi. quoniam propter uos egenus fact⁹
est cum esset diues. ut illius inopia uos diui
tes essetis. Et consilium in hoc do. hoc enim uob
utile est. qui non solum facere. sed & uelle ce
pistis ab anno priore. Nunc uero & facto per
fice. ut quemadmodum prompta fuit animus
uoluntatis. ita sit & perficiendi ex eo quod habe-

tas· Si enim uoluntas ꝓmpta ẽ· ſecundum id
quod habet accepta ẽ· non ſecundū id qđ non
habet· Non enim ut alijs ſit remiſſio uobis
autem tribulatio· ſed ex equalitate inp̃ſenti
tempore uř abundantia illoꝝ inopiam
ſuppleat· ut & illorum abundantia uře
inopię ſit ſupplementum· ut fiat equali
tas· ſicut ſcriptum eſt· Qui multum hab̃t
~ non abundauit· & qui modicum non mi
noravit· Grās autem dō· qui dedit eandem
ſollicitudinem ꝓ uobis in corde titi· qm̃
exhortationem quidem ſuſcepit· Sed cum ſol
licitior ẽt· ſua uoluntate ꝓfectus ẽ ad uos·
Miſimus & iam cum illo frēm nr̃m· cui laus ẽ
in euangelio p omnes ecclās· Non ſolum aut
ſed & ordinatus ab ecclijs comes peregrina
tionis nr̃e· in hac gr̃a que ministratur a nob̃
ad dn̄i gloriam· & deſtinatam uoluntatem
nr̃am· deuitantes hoc ne quis nos uitupe
ret in hac plenitudine que ministratur a
nobis ~ Prouidemus enim bona
non ſolum ~ cor̃ dō· ſed & iam coram

hominibus. Misimus autem cum illis & frem
nrm. quem pbauimus inmultis sepe sollicitum
esse. Nunc autem multo sollicitiorem confi
dentia multa in uob. siue p tito qui est socius
meus & in uob aduitor. siue frs nri apli eccle
siarum gloria xpi. Ostensionem ergo que
est caritatis ure & nostre gle puobis. in illos
ostendite in facie ecclarum. Cap. ix.

Nam de ministrio qd fit in sctos. est abundat e mi
scribere vobis. Scio enim pmptum animum
urm: pquo de uobis glorior apud macedo
nes. quia achaia parata e ab anno preterito.
& ura emulatio puocauit plurimos. Misi
mus autem fratres. ut ne quod gloriamur
de uobis euacuetur in hac parte. ut quem ad
modum dixi parati sitis. ne cum uenerint
macedones & inuenerint uos inpa
ratos erubescamus nos. ut n dicam uos in hac
substantia. Necessarium ergo existimaui rogare
frs ut prueniant ad uos. et prepara
rent repromissam benedictionem hanc prepositam
esse. sic quasi benedictionem non quasi auari

eam · Hoc aute dico · Qui parce seminat ·
parce & metet · et qui seminat in benedictionib⁹
de benedictionib⁹ & metet · Unusq̄sq; prout destinauit
corde suo · n extristicia aut ex necessitate · Hilarem
enī datorem diligit ds · Potens ē enim ds omnem grām
abundare facere in uobis · ut in omnib; semp
omnem sufficientiam habentes habundetis
in omne opus bonum · sicut scriptum ē · Dispersit dedit pauperibus · iustitia eius manet in
sēculum sēculi · Qui autem amministrat se
men seminanti · & panem ad manducandum
prestabit · & multiplicabit semen urm · &
augebit incrementa frugum iustitiæ urē ·
ut in omnibus locupletati abundetis in om
nem simplicitatem · que operatur p nos grā
rum actionem dō · Qm̄ ministerium huius
officii non solum supplet ea quæ desunt sanc-
ti sed & iam abundat p multas grārum actio
nes in dño · p probationem ministerii huius
glorificantes dm̄ in ob-edientia confessio
nis urē in euangelio xpi · & simplicitate
communicationis in illos & in omnes · & in

ipsorum obsecratione p vobis deprecantium
uos: propter eminentem grām dei in uobis· Gratias
ago do sup inenarrabili dono eius· Cx·
Ipse autem ego paul' obsec' vos p mānsuetudinē et
modestiam xpi· qui in facie quidem humilis
— inter uos· absens autem confido in uobis·
Rogo autem ne presens audeam pe
confidentia qua existimor audere in quos
dam· qui arbitrantur nos tan quam secun
dum carnem ambulemus· Incarne enim am
bulantes· non secundum carnem militamus·
Nam arma militie nre nō s carnalia· sed potēn
tia do ad destructionem munitionum· consi
lia destruentes· & omnem altitudinem extol
lentem se aduersus scientiam dei· & in captiui
tatem redigentes omnem intellectum in obse
quium xpi· & in promptu habentes ultisci om
nem inobedientiam· cum impleta fuerit ura
obedientia· Que secundum faciem sunt ui
dete· Siquis confidit sibi xpi se ce· hoc cogi
tet iterum apud se· quia sic et ipse xpi est·
ita & nos· Nam & si amplius aliquid gloria-

tus fuero de potestate nr̄a· quam nob' tedit dn̄s
in ędificationem & non in destructionem ur̄am·
non erubescam· Ij. autem non existimet tan
quam terrent uos ꝑ epł̄as· qn̄ quidem epł̄e
inquiunt graues sunt & fortes· presentia
aut̄ corpis infirma & sermo contemptibilis·
hoc ergo cogitet qui eusmodi est· quia qua
les sumus uerbo ꝑ epł̄as absentes· tales & pre
sentes in facto· Non enim audemus inserere
aut comparare nos quibusdam qui seipsos
commendant· sed ipsi in nobis nosmetipsos
metientes· & comparantes nosmetipsos nobis·
Nos autem non in immensum gloriabimur·
sed secundum mensuram regule· quā mensus
est nobis dn̄s mensuram ꝑtingendi usq; ad
uos· Non enim quasi non ꝑtingentes aduos
sup extendimus nos· Usq; aduos enim ꝑuen
imus in euangelio xp̄i· nō in immensum glo
riantes in alienis laboribus· spem autem ha
bentes crescentis fidei ur̄e in uobis
magnificari· secundum regulam nr̄am in
abundantia etiam in illa que ultra uos

sunt euangelizare. non in aliena regula | in his
que ꝑparata sunt gloriari. Qui autem glo
riatur in dño glorietur. Non enim qui seip
sum commendat ille probatus est. sed quem dñs
commendat. Cap. xi.

Utinam sustineretis modicum quid insipien
tie mee. sed & supportate me. Emulor enim
uos di emulatione. Despondi enim uos uni
uiro uirginem castam exhibere xpo. Timeo
autem ne sicut serpens euam seduxit astutia
sua. ita corrumpantur sensus uri. & excidat
a simplicitate que ē in xpo.

Nam si is qui uenit aliud xpm ꝓdicat quem
nos non predicauimus. aut aliud spm accepi
tis quem non accepistis. aut aliud euangliñ
quod non recepistis. recte patremini. Existi
mo enim nihil me minus fecisse a magnis aplis ī wb. Nam
& si imperitus sermone. sed non scientia. In
omnibus autem manifestus sum uobis; aut
numquid peccatum feci. me ipsum humilians
ut uos exaltemini. Quia gratis euangliñ di
euangelizau uobis. Alias ecclias expoliau.

accipiens stipendiū ad ministerium ūrm. Et
cum cōm apud uos & egerem · nulli onerosus
fui · Nam quod mihi deerat · supplauerunt
fratres qui uenerunt a macedonia · & in omni-
bus sine onere me uobis seruauu & seruabo ·
Et ueritas xpi in me · quī hec gloria non
infringetur in me in regionibus achaie · Qua
re · Quia non diligo uos · dīs cit · Quod autē
facio & faciam · ut amputem occasionem eo⁊
qui uolunt occasionem · ut in quo gloriant⁊
tales inueniantur sicut & nos ·

Nam eusmodi pseudo apti s operij subdoli ·
transfigurantes se in aplos xpi · Et non mi
rum · Ipse enim sathanas transfigurat se in an
gelum lucis · Non est ergo magnum · si minis
tri ei⁹ transfigurentur · uelut ministri iustice ·
Quorum finis erit secundum opera ipsorum ·
Iterum dico · ne quis me putet insipientē ee ·
Alioquin uelut insipientem accipite me ·
ut & ego modicum quid glorier · Quod lo-
quor non loquor secundum dm · sed qua
si in insipientia in hac substantia glorie ·

Qñ multa gloriantur secundum carnem · &
ego gloriabor · Libenter enim sufferetis insipi
entes · cum sitis ipsi sapientes · Sustinetis enim
siquis uos in seruitutem redigit · siquis deuorat ·
siquis accipit · siquis extollitur · siquis in fa
cem uos cedit · Secundum ignobilitatem dico ·
quasi nos infirmi fuerimus in hac parte · In
quo quis audet · in insipientia dico audeo &
ego · Hebrei sunt · & ego · Israhelite sunt · &
ego · Semen abrahe sunt · & ego · Ministri
xpi sunt · & ego · Ut minus sapiens dico plus
ego · In laboribus plurimis · in carceribus abun
dantius · in plagis supramodum · in mortib⁹
frequenter · A iudeis quinquies quadragenas
una minus accepi · Ter uirgis cesus sum · se
mel lapidatus sum · ter naufragium feci · noc
te & die in profundo maris fui · In itineribus
sepe · periculis fluminum · periculis latronū ·
periculis ex genere · periculis ex gentibus ·
periculis in ciuitate · periculis in solitudine ·
periculis in mari · periculis in falsis fratribus ·
In labore & erumna · in uigiliis multis · in fa
me & sitī · in ieiuniis multis · in frī

gore & nuditate · Preter illa que extrinsecus
sunt · instantia mea quotidiana / sollicitudo om=
nium ecclesiarū · Quis infirmatur & ego non
infirmor · Quis scandalizatur & ego non uror ·
Si gloriari oportet · que infirmitatis mee sunt
gloriabor · Deus & pater dñi nri ihu xpi scit
qui est benedictus in secula · quod non mentior ·
Damasci ppositus gentis archē regis custodie
bat ciuitatem damascenorū · ut me comphēn=
deret · Et per fenestram in sporta dimissus sum
per murum · & sic effugi manus eius · Exij ·
Si gliari oportet; non expedit quidem · Veniam autē
ad uisiones & reuelationes dñi · Scio hominē
in xpo ante annos quatuordecim · siue in cor
pore ——— siue extra corpus nescio deus scit ·
raptum eiusmodi usq; ad tertium celū · Et scio
huiusmodi hominem siue in corpore siue ex
tra corpus nescio deus scit · quōm raptus ē in para
dysum · & audiuit archana uerba que nō licet
homini loqui · Pro huiusmodi gloriabor; p
me autem nihil gloriabor nisi in infirmita
tibus meis · Nam & si uoluero gloriari non

ro insipiens. Veritatem enim dicam. Parco autē
ne quis me existimet supra id quod uidet in
me aut audit aliquid exme. Et ne magnitu
do reuelationum extollat me. datus ē eñi m
stimulus carnis mee angelus sathane. ut me cola
phizet. Propter quod ter dñm rogaui ut disce
deret ame. & dixit mihi. Sufficit tibi gra mea.
Nam uirtus in infirmitate pficitur. Libenter
igitur gloriabor in infirmitatib; meis. ut in
habitet in me uirtus xpi. Propter qđ placco
mihi in infirmitatibus. — in contumeliis
in necessitatibus. in pssecutionibus in angus
tiis p xpo. Cum enim infirmor. tunc potens
sum. Factus sum insipiens. Vos me coegistis.
Ego enim debui a uobis commendari. Nichil
enim minus feci ab his qui sunt supra modum
apli. Tamen si nihil sum. signa tamen apl'at mei
facta sunt sup uos in omni patientia. signis
& pdigiis & uirtutibus. Quid est enim quod
minus habuistis p ceteris ecclis. nisi quod ego
ipse non grauaui uos. Donate mihi hanc
iniuriam.

Ecce tercio hoc paratus sum uenire ad uos· & non ero grauis uobis· Non enim quæro quæ ua
sunt sed uos· Nec enim debent filii parentib;
thesauri zare· sed parentes filiis· Ego autem li
bentissime impendam & supimpendar ipse
p animabus uris· licet plus uos diligens minus
diligar· Sed esto ego uos non grauaui· sed
cum cautus dolo uos cepi· Num quid
p aliquem eorum quos misi ad uos circumuenı
uos· Rogaui titum & misi cū illo fratrem· num
quid titus uos circumuenit· Nonne eodē spu
ambulamus· nonne eisdem uestigiis· Olim
putatis quod excusemus nos apud uos· Coram
deo in xpo loquimur· Omnia autem karissimi
uram ædificationem· Timeo enim ne forte
cum uenero non quales uolo inueniam uos·
& ego inueniar a uobis qualem non uultis
ne forte contentiones æmulationes animo
sitates dissensiones· detractiones susurratio
nes inflationes seditiones sint inter uos·
ne iterum cum uenero humiliet me deus apud
uos· & lugeam multos ex his qui ante pecca

uerunt & non egerunt penitentiã sup immun
dicia & fornicatione & impudicicia quã gessẽt.
Ecce tertio hoc venio ad vos. In ex̃m et ulti⁹.
ore duorum uel trium testium stabit omne
uerbum. Predixi et predico ut presens et
nunc absens his qui ante peccauerũt
& ceteris omnibus quũ reuenero iterum non
parcam. An experimentum queritis eius qui
loquitur ī me xp̃c. Qui in uobis non infirma
tur sed potens est in uobis. Nam & si crucifix
us est ex infirmitate. ꝫ viuit ex virtute dei.
Nam & nos infirmi sumus in illo. sed uiuim⁹
cum eo ex uirtute dei in uobis. Vosmetipsos
temptate si estis in fide xp̃i. uos probate. An
non cognoscitis uosmetipsos. quia xp̃c ih̃c
in uobis ẽ. nisi forte reprobi estis. Spero aut̃.
quod cognoscatis quia nos non sumus re
probi. Oramus autem dñm ut nihil mali
faciatis. non ut nos probati parcamus. sed
ut uos quod bonum est faciatis. nos aut̃
ut reprobi simus. Non enim possumus ali
quid aduersus ueritatem sed pro ueritate.

Gaudemus autem quando nos infirmi fumus: uos autem potentes estis: Hoc & oramus uram consummationem. Ideo hec absens scribo: ut non presens durius agam: secundum potestatem quam dns dedit mihi in edificationē & non in destructionem.

De cetero fris gaudete: perfecti estote: exhortamini: idem sapite: Pacem habete: & dns pacis & dilectionis erit uobiscum. Salutate inuicem in osculo scō. Salutant uos omes scti. Gratia dñi nri ihu xpi & caritas dī & communicatio sci spūs sit cū omnib; uobis. Amen.

Explicat epla scam ad beatū paulū apli ad corinthios.

Prologꝰ in epl̃as bt̃i pauli apli ad galathas.

Galathas p̃ suscepc̃oꝝ euangelij quodaꝫ ad susceptiõꝫ legis vet̃is compulert̃. vnde et hebionitaꝝ hereſis nata est. q̃ et xp̃isto credit. et in obſuatione c̃incisionis et ſabbati iudaizat. ac ſimiliũ mandatoꝝ. Hos apl̃is exemplis et rõne attente reuocat ab errõre. Nam p̃mo p̃sonam suam eis obicit. ut in ip̃o recognoſcant quid sibi face conueniat. et dicit ſe in iudaiſmo sup̃ coætaneos suos habuiſſe studium et emulatorem fuiſſe paternaꝝ traditionũ. ita ut xp̃isti p̃ſequeretur eccleſiam. post susceptioꝫ vero fidei ita credidiſſe xp̃isto. Deinde aliud quoꝫ exemplum correptum indicat. quare metu iudeorum in conuictu eoꝝ qui ex gentib̃ crediderant non timuerit libertatem. cum vtiq; sub euãgelio par eſſet omnium credentium. atq; vna conditio. Affert et exemplum ab ea ly. qui ante legem factoꝫ fide iuſtificatus est. q; q; b̃dictionem ob hoc accepit. ut iam tunc oſtenderet. neminem ad iuſticiam p̃ſe aliter peruenire. niſi fidem abrahe imitatus. Argumentatur eciam q̃m in lege iuſtificari hemo iam poſſit conſtitu

tis sub lege. quia utiq; dictum erat.
Justus autem ex fide viuit. In ratione
colligit. Si sñ fides potest. ut et ante
legem abraham et sub lege non nisi
ipsa iustificet. stultum ẽ eam tpe suo
ad iustificandum nõ putare solãm suf
ficẽ. Ac postremũ excerit auctoritatẽ
apostolicam et pronunciat. Ecce ego
paul9 dico vobis. qz si circumcidamini
xps vobis nichil prodesit. Et gratã exci
disti. q in lege iustificami. Explicit plog.

Argumentum in epla
bti pauli apli ad gala
thas

Galatie sunt greci.
Hꝝ verbum veritatis
primum ab apostolo acceperunt.
seo post discessum eius temptati sunt a
falsis aplis. ut in legem et circumci
sionem verterent. Quos apls revocat ad
fidem veritatis. sedens eis ab epheso. Explicit
argumentum.

Incipit epla bti pauli
apli ad galathas. Cm

Ao

AVLUS APS
non ab hominib⁹ neq̄
p hominem · sed p ih̄m xp̄m
& d̄m patrem · qui suscitauit
eum a mortuis · & qui mecum
sunt frēs omēs ecclīs galatie.
Gratia uobis & pax ado patre
nr̄o & dn̄o nr̄o ihu xp̄o · qui de
dit semetipsum p peccatis nr̄is ut
eriperet nos de presenti seculo nequam
secundum uoluntatem di & patris nr̄i · cui
est gloria in secula seculorum amen ·
¶ miror quod sic tam cito transferimini abeo
qui uos uocauit in gratia x̄pi in aliud
euangelium · Quod non est aliud · nisi sunt
aliqui qui uos conturbant · & uolunt con
uertere euangelium x̄pi · Sed licet nos aut
angelus de celo euangelizet uobis preter
quam quod euangelizauimus uobis · anx
thema sit · Sicut predixi · — & nunc ite

rum dico. ¶ Siquis uobis euangliz̄auerit p̄ter
id quod accepistis · anathema sit ·
¶ modo enim hominibus suadeo an dō. Aut que
ro hominibus placere · Si adhuc hominib̄
placerem · xp̄i seruus non ēm ·
¶ Notum enim uobis facio frēs euangliū qd̄
euangliz̄atum ē ame · quia non est secun
dum hominem. Neq; enī ego ab homīe accepi
illud neq; didici · sed p̄uelationem ihū xp̄i ·
¶ Audistis enim conuersationem meam
aliquando in iudaismo · quō supra modum
p̄sequebar ecc̄lam dī & expugnabam illam ·
& p̄ficiebam in iudaismo supra multos coetaneos
meos in genere meo · abundantius emulator
existens patern̄arum mearū traditionum ·
¶ Cum autem placuit ei qui me segregauit de
utero matris mee & uocauit p gr̄am suam ·
ut reuelaret filium suum in me · ut euange
liz̄arem illum in gentibus · continuo non
acquieui carni & sanguini · neq; ueni iero
solymam ad antecessores meos aplos · sed abii
in arabiam · & iterum reuersus sum damasc̄o ·

Deinde post annos tres uenj ierosolimam uide
re petrum · & mansi apud eum diebꝫ quin=
decim · Alium autem aplorum uidi neminẽ.
nisi iacobum frem dñi · Que autem scribo
uobis · ecce coram dō quia non mentior · Dein=
de uenj in partes syrie & cilicie · Eram autẽ
ignotus facie ecclīs iudee · que erant in xpo
Tantum autem auditum habebant · quī
qui psequebatur nos aliquando · nunc euan
gelizat fidem quam aliquando expugnabat
& in me clarificabant dñm · Cap̄.
Deinde post annos quatuordecim iterū
ascendi ierosolymam cum barnaba · assump
to & tito · Ascendi autem secundum reuela
tionem · & contuli cum illis euangelium
quod predico in gentibus · Seorsum autẽ
his qui uidebantur aliqd cōnforte in uacuū
currerem aut cucurrissem · Sed neq; titus qui
mecum erat cum sit gentilis compulsus ẽ
circumcidi · sed pptr subintroductos falsos
frēs qui subintroierunt explorare libertā
tem nrām quam habemus in xpo ihū · ut

nos inseruitutem redigerent. Quibus neq; ad
horam cessimus subiectioni ut ueritas euange
lii permaneat apud uos. Ab his autem qui uide
bantur ee aliqo quales aliq̃ndo fuerint nihil mea
interest. Deus personam hominis non accipit.
Mihi enim qui uidebantur ee aliquid nihil
contulerunt. Sed econtra cum uidissent qd
creditum e mihi euangeliu prepucii sicut
& petro circumcisionis. qui enim operatus e
petro in apostolatu circumcisionis operatus
est & mihi inter gentes. & cum cognouissent
gratiam que data e mihi. Iacobus et cephas
& iohannes qui uidebantur columne ee dex
teras dederunt mihi & barnabe societatis. ut
nos in gentes ipsi autem in circumcisione. tan
tum ut pauperu xpi memores essemus. Quod & ia
sollicitus fui hoc ipsum facere.

Cum autem uenisset cephas antiochiam in fa
cien ei restiti. quia reprehensibilis erat. Pri
us enim quam uenirent quidam a iacobo. cu
gentibus edebat. Cum autem uenissent. sub
trahebat & segregabat se. timens eos qui ex

circumcisione erant. ¶ simulationi eius consen
serunt ceteri iudei · ita ut & barnabas duceretur
in illam simulationem · § sed cum uidis
sem quod non recte ambularent ad ueritatē
euangelii · dixi cephe coram omnibus · § si tu
cum iudeus sis gentiliter uiuis et nō iudaice ·
quomodo gentes cogis iudaizare · ¶ nos natura
iudei · & non ex gentibus peccatores · § sciētes
autem quod non iustificatur homo ex operib⁹
legis nisi p fidem ihu xpi · & nos in xpo ihu
credimus · ut iustificemur ex fide xpi & nō
ex operibus legis · ¶ propter quod ex operib⁹ legis
non iustificabitur omnis caro ·

§ Quod si querentes iustificari in xpo ex opib⁹ legis ·
inuenti sum⁹ & ipsi peccatores · ¶ num quid xps peccā
ti minister est · Absit · § si enim que destruxi
hec iterū reedifico · preuaricatorem me consti
tuo · § ego enim per legem legi mortuus sum · ut
deo uiuam · Xpo crucifixus sum cruci · ¶ uiuo
autem iam non ego · uiuit uero in me xps · Quod
autem nunc uiuo in carne · in fide uiuo filii
dei · qui dilexit me & tradidit semetipm p me ·

Non abituo grām di. Si enim plegem iusti
cia. ergo xp̄c gratis mortuus est. Cm.
O insensati galathe. quis uos fascinauit ueri
tati non obedire. ante quorum oculos ih̄us
x̄p̄c. pscriptus est. & in uobis crucifixus. Hoc
solum a uobis uolo discere. ex operibus legis
sp̄m accepistis. an ex auditu fidei. Sic stulti es
tis. ut cum sp̄u cepistis. nunc carne consū
mamini. Tanta passi estis sine causa. si tamen
sine causa. Qui ergo tribuit uobis sp̄m & ope
ratur uirtutes in uobis. ex operibus legis an
ex auditu fidei. Sicut scr̄ptū ē. Abraham credidit deo.
& reputatum est illi ad iusticiam. Cognos
cite ergo. quia qui ex fide sunt hi sunt filii
abrahē. Prouidens autem scriptura quia ex
fide iustificat gentes ds. prenunciauit abra
hē. quia benedicentur in te oēs gentes.
Igitur qui ex fide sunt benedicentur
cum fideli abraham. Quicumq; enim ex o
peribus legis sunt. sub maledicto sunt.
Scriptum est enim. Maledictus omnis qui
non pmanserit in omnibus que scripta sunt

in libro legis· ut faciat ea·

Qm̄ autem in lege nemo iustificatur apud
dm̄· manifestum ē quia iustus ex fide uiuit·
Lex autem non est ex fide· sed qui fecerit ea
Xpc nos redemit de ma- uiuet in illis·
ledicto legis factus p nobis maledictum·
quia scriptum ē· maledictus om̄is qui pen
det in ligno· ut in gētibus benedictio abrahe
fieret in xpo ihu· ut pollicitationem spc
accipiamus p fidem·

Frs· secundum hominem dico· Tamen homi
nis confirmatum testamentum· nemo spernit
aut superordinat· Abrahe dicte sunt promis
siones & semini eius· Non dicit in seminibus
quasi in multis· sed quasi in uno & semini tuo·
qui est xpc· Hoc autem dico testamentum
confirmatu ad dō· que post quadringentos
& triginta annos facta ē lex· non irritum
facit ad euacuandam promissionem· Nam si
ex lege hereditas· iam non ex p̄missione·
Abrahe autem p̄ promissionem donauit ds·

Quid igitur lex· Propter transgres-

sionem posita est· donec ueniret semen cui pro
missa est· ordinata p angelos in manu media
toris· Mediator autem unius non est· ds aut
Lex ergo aduersus —— unus est·
pmissa dī· Absit· Si enim data est lex que
posset uiuificare· uere ex lege esset iustitia·
Sed conclusit scriptura omnia sub peccato· ut
pmissio ex fide ihu xpi daretur credentibus·
Priusquam uenisset fides sub lege custo
diebamur· conclusi in eam fidem que reuela
daret· Itaq; lex pedagogus nr fuit in xpo·
ut ex fide iustificemur· Et ubi uenit fides· iā
non sumus sub pedagogo· Omnes enim filii
dī estis p fidem· que est in xpo ihu·
Quicumq; enim in xpo baptizati estis· xpm
induistis· Non est iudeus neq; grecus· nō est
seruus neq; liber· non est masculus neq; femi
na· Omnes enim uos unum estis in xpo ihu·
Si autem uos unū estis in xpo ihu· ḡ abrahe semen
estis· secundum pmissionem heredes· Dico autem
Dico autem quanto tempore heres paruulus
est· nihil differt a seruo cum sit dns omniū·

sed subtutoribus & actorib' ē usq; ad prefi
nitum tempus a patre · ~ ~ ~
Ita & nos cum ēmus paruuli · sub elementis
mundi ~ eramus seruientes · At ubi uenit
plenitudo temporis · misit ds filium suum
factum ex muliere · factum sub lege · ut eos qui
sub lege erant redimeret · ut adoptionem filio
rum reciperemus · ~ ~ ~
Qm̄ autem estis filii dī · misit ds spm filii sui
in corda nra clamantem abba pater · Itaq; iā
non est seruus · sed filius · Quod si filius · &
heres p dm̄ · Sed tunc quidem ignorantes dm̄ ·
his qui natura non sunt dii seruiebatis · Nunc
autem cum cognoueritis dm̄ immo cogni
ti estis ad hō · quomodo conuertimini iterum
ad infirma & egena elementa · quibus denuo
seruire uultis · Dies obseruatis & menses · &
tempora & annos · Timeo ne forte sine causa
laborauerim in uobis · Estote sic et ego · quia
ego sicut uos · ~ ~ ~ ~
Fres obsecro uos · nihil me lesistis · Scitis autem ·
quia per infirmitatem carnis euangelizaui

uobis iam priden· & tẽptationem uã̄m in
carne mea nonsprauistis neq; respuistis· sed sic̄
angelum dī excepistis me· sicut xp̄m ih̄m·
Vbi est ergo beatitudo uã̄· Testimonium enī̄
phibeo uobis· quia si fieri posset· oculos uōs
eruisetis & dedissetis mihi· Ergo — inimicus
uobis factus sum· uerum dicens uobis·
Emulantur uos non bene· sed excludere uos
uolunt· ut illos emulemini· Bonum autem
emulamini in bono semp· & non tantum cū̄
presens sum apud uos·
Filioli mei quos iterum partūio· donec for
metur xp̄c in uobis· Vellem autem ee apud
uos modo & mutare uocem meā· quī̄ confun
dor in uobis· Dicite mihi· qui sub lege uultis
ee· legem non legistis· Scriptum ē enim· quī̄
Abraham duos filios habuit· unum de ancilla·
& unum de libera· Sed — qui de ancilla· secun
dum carnem natus ē· qui autem de libera·
p̄q̄missionem· Que sunt p allegoriā̄ dicta·
Hec enim sunt duo testamenta· Vnum quī̄
dem ī monte syna in seruitutem gēnerans·

que est agar. Sina enim mons est in arabia.
qui coniunctus ē ei que nunc est ierlm. &
seruit cum filiis suis. Illa autem que sursum
est ierusalem libera ē. que est mater nra.
Scriptum ē enim. Letare sterilis que ñ paris.
erumpe & clama que non parturis. quia mul
ti filii deserte. magis quam eius que habet vi
rum. Nos autem frēs secundum ysaac promissio
nis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secun
dum carnem natus fuerat persequebatur eum
qui secundum spm. ita & nunc. Sed quid di
cit scriptura. Ejice ancillam & filium ei. Non
enim heres erit filius ancille cum filio libere.
Itaq; frēs. non sumus ancille filii sed libere.
qua libertate xpc nos liberauit. C v.

State. & nolite iterum iugo seruitutis contineri.
Ecce ego paulus dico uobis. quoniam si
circumcidamini. xpc uobis nihil prodest.
Testificor autē rursum omni homini circum
cidenti se. quia debitor est universe legis
faciende. Evacuati estis a xpo qui in lege
iustificamini. a gratia excidistis. Nos enim

ſpū exſide ſpem iuſticię expectamuſ·
Nam in xp̄o ih̄u neq; circumciſio aliquid ua
let neq; prepūtium ſed fides que p caritā
tem operatur·
Currebatis bene· quis uos fascinauit ueritā
ti non obedire· Nem̄ ſuadela hec· n̄ ē ex eo
qui uocat uos· Modicum fermentum totam
maſſam corrumpit· Ego confido in uobis in
dn̄o· quod nihil aliud ſapietis· Qui autem
conturbat uos portabit iudicium quicumq;
Ego autem frēs ſi circumciſionem adhuc
predico· quid adhuc pſecutionem pa
tior· Ergo euacuatum eſt ſcandalum crucis·
Vtinam & abſcidantur qui uos conturbant·
Vos enim in libertatē uocati eſtis frēs· Tantū ne li
bertatez uram in occaſionem detis carnis· ſed
p caritatem ſpiritus ſeruite inuicem·
Omnis enim lex in uno ſermone impletur·
diliges pximum ſicut te ipſum·
Quod ſi inuicem mordetis & comeditis· uide
te ne ab inuicem conſumamini·
Dico autem in xp̄o Spū ambulate· et carnis deſideria

non p̃fruetis· Caro enim concupiscit aduersus
sp̃m·sp̃c autem aduersus carnem· Hec enim
sibi inuicem aduersantur· ut non quecumq;
uultis illa faciatis· Quod si sp̃u ducimini· non
estis sub lege· Manifesta autem sunt opera car
nis· que sunt fornicatio immundicia impu
dicicia luxuria· idolorum seruitus· uenefica
inimicicie contentiones emulationes· ire
rixe dissensiones secte inuidie ho
micidia· ebrietates comessationes· & hiis si
milia· Que predico uobis sicut predixi· q̃m
qui talia agunt regnum dei non consequun
tur· Fructus autem sp̃c est caritas gaudium
pax patientia longanimitas· bonitas benig
nitas mansuetudo fides· modestia continencia
castitas; Aduersus huiusmodi non ē lex· Qui
autem sunt xp̃i· carnem suā crucifixerunt
cum uitiis & concupiscentiis

Si sp̃u viuimꝰ· sp̃u & ambulemus· Non effi
ciamur inanis gl̃e cupidi· inuicem puocan
tes· inuicem inuidentes· Cvi et ultimū·

Ars· & si preoccupatus fuerit homo in aliquo

dictō · uos qui spīrtales estis huiusmodi in
struite in spīritu lenitatis · considerans te ipsū
ne & tu tēptēris · Alter alterius onera porta
te · & sic adimplebitis legē xpi · Nam si quis
existimat se aliquid ee cum nihil sit · ipse se
seducit · Opus autē suum probet unusquisq; ·
& sic in semetipso tantum gloriam habebit & nō
in altero; Unusquisq; enim onus suū portabit ·
Communicet autē is qui catezizatur verbo — ei · qui se catezizat in omnib; bonis ·
Nolite errare · ds non irridetur · Quę enim semi
nauerit homo hęc & metet · Qui semināt
in carne sua · de carne & metet corruptionē ·
Qui autē semināt in spū · de spū metet uitā
ęternam · Bonum autē facientes · non deficia
mus · Tempore enim suo metemus nō deficientes ·
Ergo dum tempus habemus operemur
bonum ad omnes · maxime autē ad domes
Videte qualibus līteris — Lucas fida ·
scripsi uobis mea manu · Quicumq; eēi uolūt pla
cere in carne hi cogunt uos circumcidi · tan
tum ut crucis xpi psecutionem non patiant ·

Neq; enim qui circumciduntur — legem custo
diunt · sed uolunt uos circumcîdi · ut in car
— ne uŕa glorientur · — — —
Mihi autem absit gloriari nisi in cruce dñi
nŕi ihu xpi · per quem mihi mundus crucifix
us est · & ego mundo · In xpō enim ihu neq;
circumcisio aliquid ualet neq; preputium ·
sed noua creatura · Et quicunq; hanc regulā
secuti fuerint · pax sup illos & misericordia ·
— & sup israhel dī · — — —
De cętero nemo mihi molestus sit · Ego enim
stigmata ihu ī corpore meo porto · Gratia dñi
nŕi IHV XPI cum spū uro frī · Amen · — —

Explicat epla bti pau
li apli ad galathas.

Incipit epla bti pauli
apostoli ad ephesios.

Ephesij sunt ahani · ꝺñi accepto ver
bo veritatis · pstiterũt in fide · hos
collaudat apls · scribens eis ab vr
be roma te carcere · Deuotiõz
ephesiorz quam fide et sanctorz
dilectione velut duob' ve
neis testib' approbant · prim' magister gen
tium exhortationibz incitat · primo q' di
cit eos ante pstitutionẽ mundi electos · et in
adoptionẽ filiorz vocatos · ut ipsa electio et ad
optio dilatiõis in bono · collate eos rẽde fa
ciat dignitati · Deinde misteriũ incarnatiõis do
minice qd superib' ignotũ fuerat generatiõib'
p euangeliũ suũ illis reuelatũ dicit · ut i eo
honorẽ siue exaltiõis agnoscent · qñ eumdez natũ
a mortuis suscitat' homo xpc ihs · transcende
rit honore principat' et virtutes et dñationes · et
sit in dei dextra i q' in insigne dignitatis oñdit'
collocat' · Reuocant' ecia in meoria superio
ra · qd est efficacissimũ exhortationis genus ·
ut dum se abiectos et viles rememorant · crescat
ap' eos pfectus cumulus dignitatis · Nam in sa
xa vocez et lignia i pinguedo · dei veri noti
ciam non habebant · Iacebant i se ee extraneos
nõ solum a promissionũ spe · vim ecia a comi
xatione ihsu · cui promissio debebat' · Sangui
ne itaq; xpi amotum e legis obstaculum ·
q' inter eos a gentib' diuidebat · et in dei nomie
gentilisq; depposito · vn' ex duob' nouus homo

tact⁹ est xp̃ian⁹. Hortꝫ g⁹ p̃missis bñficijs. ãmonet eos ut inuicem se ferant. et digne ambulent vocatiõe qua vocati ꝑ. cum oñi hũilitate et mã suetudine. Docet ut optim⁹ mor magister vi, cior oiñ impat cautionem. officia int affect ordinat uxoris in virum. viri in uxorem. fi liorꝫ i parentes. parentũ in filios. Precipit ser uis ut fidel ꝑuiant. Ammonet dños ut impẽt clemẽt. Ac postremũ in omune oĩb⁹ genera armorꝫ suggerit. quib⁹ cont spũales hostes valeant dimicare. Explicat prologus.

Argumẽtum in epl̃a bt̃i pauli apl̃i ad ephesios.

tichicium

Epistolã ꝑ. aiam. Hy accepto vbo vitatis. p hibert in fide. Dos collaudat apls. scri bens eis ab vrbe roma de carce p. diaconez. Sciendũ tame. q hec epl̃a quam nos ad ephesios sẽptam habem⁹. hẽtici et maxie mar cionite ad laodicenos attitulant. Explicit argm̃ entum.

Incipit epl̃a bt̃i pauli apli ad ephesios. Cl̃m.

Ad Eph.

AULUS APŌS XPI
IHV PER VOLŪNTATEM DI·
scis omnibus qui sunt ephesi·
& fidelibus in xpo ihū· Gratia
uobis & pax adō patre nro·
& dño ihu xpo· Benedictus
ds & pater dñi nri ihū xpi· qui
benedixit nos in omni benedicti
one spirituali in celestibus in xpo·
sicut elegit nos in ipso ante mundi
constitutionem· ut essemus sci & imma-
culati in conspectu eius in caritate· Qui pre-
destinauit nos in adoptionem filiorum per
xpm in ipsum secundum, ppositum uo
luntatis sue· in laudem glorie gratie sue·
in qua gratificauit nos in dilecto filio suo·
in quo habemus redemptionem per sanguinem
eius remissionem peccatorum· secundum diui
tias gratie eius que superabundauit in nob
in omni sapientia & prudentia· ut notum
facerit nobis sacramentum uoluntatis sue

scûndûm ~ beneplâcitum ciûs·quod ꝓpoſu
it in eo indiſpenſationem plenitûdinis tem
porûm·inſtaurare omnia in xpo que in
celis & que in terra ſûnt in ipſo· In quo & nos
ſorte uocati ſûmus predeſtinati ſcûndûm ꝓ
pôſitûm ciûs qui omnia operatur ſcûndûm
conſiliûm uolûntatis ſue· ût ſimus in laûde
glorie ei⁹ nos q̃ ante ſperauimus in xpo· in
quo & uos cûm audiſſetis uerbûm ueritatis
euangelium ſalûtis ûre· in quo & credentes
ſignati eſtis ſpũ promiſſionis ſco· qui eſt pig
nus hereditatis ure· in redemptionem acqui
ſitionis in laûdem glorie ipſius·

Propterea & ego audiens fidem ũam que e
in dño ihu & dilectionem in omnes ſcos· nõ
ceſſo gratias agens ꝓ uobis· memoriam ũi fa
ciens in orationibus meis· ut ds dñi nri ihu
xpi pater glorie det uobis ſpm ſapientie &
reuelationis in agnitionẽ eius illuminatos
oculos cordis ũri· ut ſciatis que ſit ſpes uoca
tionis eius· & que diuitie glorie hereditatis
eius in ſcis· & que ſit ſupeminens magnitudo

uirtutis eius in nos· qui credidimus ℞m op
rationem potentie uirtutis eius· quam opera
tus est in xp̄o· suscitans illum a mortuis· & con
stituens ad dextram suam in celestibus supra
omnem principatum & potestatem & uirtu
tem & dominationem· & omne nomen quod
nominatur non solum in hoc seculo· sed & in
futuro· & omnia subiecit sub pedibus eius·
& ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam·
que est corpus ipsius· et plenitudo ei⁹ q̄ p om
nia in omnibus adimplet̄ur· ℈ η·

Et uos cum essetis mortui in delictis & peccatis
uris· in quibus aliquando ambulastis se
cundum seculum mundi huius· secundum
principem potestatis aeris huius· spiritus qui
nunc operatur in filios diffidentie· in quibus
& nos omnes aliquando conuersati sumus in
desideriis carnis nr̄e· facientes uoluntates
carnis & cogitationum· & eramus natura
filii ire· sicut & ceteri·

Deus autem qui diues est in misericordia· propter nimi
am caritatem suam qua dilexit nos· & cum

cōmus mortui peccatis conuiuificauit nos xpo.
cuius gra estis saluati. & conresuscitauit & con
sedere fecit in celestibus in xpō ihu. ut ostēn
deret in seculis supuenientib; abundantes diui
tias gratie sue in bonitate sup nos. in xpo ihu.
Gratia enim estis saluati p fidem. &
hoc non exuobis. dei ēi donū est. non exoperib;
ut ne quis gloietur. Ipsius enim sumus factura
creati in xpo ihū in operibus bonis. que ꝓparā
uit ds ut in illis ambulemus.
Propter quod memores estote quod aliquando
vos qui gētes eratis in carne. qui dicebamini preputiū
ab ea qui dicitur circumcisio in carne manufac
ta. Qui eratis illo tempore sine xpō. alienati
a conuersatione isrl & hospites testamentorū.
promissionis spem non habentes. & sine dō in hoc
Nunc autem in xpo ihu mundo.
uos qui aliquando eratis longe. facti estis ꝑpe
in sanguine xpi. Ipse ē enim pax nra. qui fecit
utraq; unum. et medium parietem macerie
soluens inimicitias in carne sua. legem man
datorū in decretis euacuans. ut duos condat

insemetipso inunum nouum hominem·faciens
pacem·ut reconciliet ambos inuno corpore dō·
per crucem interficiens inimicitias in semetipso;
Et ueniens euangelizauit pacem uobis qui lon
ge fuistis·& pacem his qui ppe·qm̄ per ipsum ha
bemus accessum ambo inuno spū ad patrem·
Ergo iam non estis hospites & aduenę·
sed estis ciues scōrum & domestici dī·supędifi
cati sup fundamentum aplōrum & pphārum·
ipso summo an-gulari lapide xpō ihū·In
quo omnis ędi-ficatio constructa·crescit in
templum scm̄ in dnō·Inquo & uos coedifica
mini in habitaculum dī·in spū scō· Em·
Huius rei grā ego paulus uinctus xpi ihū p
uobis gentibus· si tamen audistis dispensa
tionem grię dī·quę data est mihi in uobis·qm̄
secundum reuelationem notum factū ē mihi
sacramentum·sicut supra scripsi in breui·per
quod legentes intelligere prudentiam
meam in mīsterio xpi·Quod aliis generatio
nibus non est agnitum filiis hominum·sicut
nunc reuelatum est sīs aplis eius & pphetis

in ſpū·cē gentes coheredes & concorporales &
comparticipes ꝓmissionis ei⁹ in xp̄o ih̄u p̄ euangē
lium·cuius factus sum ~ minister ſecundū
donum gratię dī·quę data est mihi ſecundū
operationem uirtutis eius·Mihi āt oīm ſanctor̄
minimo data est gratia hęc·in gentibus euan
gelizare inuestigabiles diuitias xp̄i·& illu
minare omnes quę sit dispensatio sacramen
ti abscondit̄ a ſeculis in dō qui omnia creauit
ut innotescat principibus & potestatib;
in cęlestibus p ęcclām multi~formis sapiēcia
dī·secundum prefinitionem ſeculorum quā
fecit in xp̄o ih̄u dn̄o nr̄o·in quo habemus
fiduciam & accessum in confidentia p fidē
ꝓpter quod p̄co ne defi~ ⌈cias·
in tribulationibus meis p uobis·quę
est gloria uestra· ~ ~ ~ ~
Huius rei gratia flecto genua mea ad patrē
dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i·ex quo omnis paternī
tas in cęlis & in terra nominatur·ut det uob̄
secundum diuitias glorię suę uirtute corro
borari p ſp̄m eius in interiorē hominē·habita

re xp̄m p fidem in cordibus uīr̄is · in caritate ra
dicati & fundati · ut possitis comprehendere
cum omnibus scīis · que sit latitudo & longi
tudo & sublimitas · & profundum · scire & iā
supeminentem sciētię caritatem xp̄i · ut
impleamini in omnem plenitudinem dī ·
¶ Ī autem qui potens ē omnia facere
sup abundanter quam petimus aut intel
ligimus · secundum uirtutem que operatur
in nobis · ipsi gloria in ecclia & in xpo ihū · et
in omnes generationes seculi seculoz · Am̄ · Cap. iiii.
Obsecto itaq; uos frēs ego uinctus in dno · ut
digne ambuletis uocatione qua uocati estis ·
cum omni humilitate & mansuetudine · cū
patientia supportantes inuicem in caritate ;
Solliciti seruare unitatem spīs in uinculo
pacis · Unum corpus & unus spīs · sicut & uoca
ti estis in una spe uocationis ur̄e · ~ ~
Unus dn̄s una fides unum baptisma · Unus
d̄s & pater omnium · qui sup omnes & per
omnia & in omnibus nobis · ~ ~ ~
Unicuiq; autem nr̄m data est gr̄a · secundū

mensurā fidei donationis xpi · Propter quod dicit;
Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem · dedit dona hominibus · Quod autem
ascendit quid est · nisi quia & descendit primū
in inferiores partes terre · Qui descendit ipse ē
& qui ascendit sup omnes celos · ut adimpleret
omnia · Et ipse dedit quosdam quidem apostolos ·
quosdam autem pphas · alios uero euangelistas ·
alios autem pastores & doctores · ad consum
mationem scorum in opus ministerii · in
edificationem corporis xpi · donec occurramus
omnes in unitatem fidei & agnitionis filii
di · in uirum pfectum · in mensuram etatis
plenitudinis xpi · ut iam non simus paruuli fluctuantes · & circumferamur omni uento
doctrine in nequitia hominum · in astutia
ad circumuentionem erroris · Veritatem aut
facientes in caritate · crescamus in illo p om
nia · qui est caput xpc · ex quo totum cor
pus compactum & cōnexum p omnem iunc
turam subministrationis secundum opera
tionem in mensuram uniuscuiusq; membri

augmentum corporis facit in edificationem
sui in caritate.

Hoc igitur dico & testificor in dño. ut iam
non ambuletis sic et gentes ambulant in
uanitate sensus sui. tenebris obscuratum ha
bentes intellectum. alienati a vita dī p igno
rantiam. que ē in illis. pter cecitatem cor
dis ipsorum. Qui desperantes semetipsos tra
diderunt impudicitie. in operationē immun
dtie omnis in auaritia.

Vos autem non ita didicistis xpm. si tamē
illum audistis & in ipso edocti estis. sicut
est veritas in ihu. Deponite uos secundum
pristinam conuersationem ueterē hominem.
qui corrumpitur sm desideria erroris.

Renouamini autem spū mentis ure. & indui
te nouum hominem. qui secundum dm creā
tus ē in iustitia & sctitate veritatis. Propt̄
quod deponentes mendaciū loquimini ue
ritatem unusquisq; cum pximo suo. quoniā
sumus inuicem membra. Irascimini. et
nolite peccare.

Sol non occidat sup iracundiam uram · Nolite locum dare diabolo · Qui furabatur · iam non furetur · Magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est · ut habeat unde tribuat necessitatem patienti · Omis sermo malus exore uro non, procedat · sed siquis bonus est · ad edificationem fidei · ut det gram audientibus · Et nolite contristare spm scm dei · in quo signati estis in die redep Omnis amaritudo & ira & indignatio & clamor & blasphemia tollatur a uobis cum omni malitia · Estote autem in uicem benigni misericordes · donantes inuicem · sicut & ds in xpo donauit Estote ergo imitatores dei sicut filii carissimi · & ambulate in dilectione sicut & xps dilexit nos · & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam deo in odorem suauitatis · Fornicatio autem & omnis immunditia aut auaritia nec nominetur in uobis · sicut decet scos · aut turpitudo aut stultiloquium · aut

seruitutis que adrem non pua·sed magis gra
tiarum actio· Hoc .uutez scitote intelligentes·
quod omnis fornicator aut immundus aut auа
rus quod est idolorum seruitus· non habet he
reditatem in regno xpi & di· — —
Nemo uos seducat inanibus uerbis· Propter
hec enim uenit ira di in filios diffidentie·
Nolite ergo effici participes eorum· Eratis eni
aliquando tenebre· nunc autem lux in dño;
Ut filii lucis ambulate· fructus enim lucis· est
in omni bonitate & iustitia & ueritate· pban
tes quid sit beneplacitum dō· Et nolite com
municare operibus infructuosis tenebrarum·
magis autem — redarguite· Que enim in oc
culto fiunt ab ipsis· turpe ē & dicere· Oīa
autem que arguuntur a lumine manifes
tantur· Omne enim quod manifestatur· lu
men ē· Propter quod dicit· Surge qui dor
mis· & exurge a mortuis· & illuminabit te xps·
Videte itaq; frēs· quomodo — —
caute ambuletis· non quasi insipientes· sed
ut sapientes· redimentes tempus· quōi dies

mali sint· Propterea nolite fieri imprudentes· sed intelligentes quę sit uoluntas dī· Et nolite inebriari uino in quo est luxuria· sed implemī spū scō· loquentes uobismetipsis in psalmis & ymnis & canticis spiritalibus· cantantes & psallentes in cordibus uīris dño· Gratias agentes semp pomnib; in nomine dñi nī ihū xpi dō & patri· subiecti inuicem in timore xpi· Mulieres uiris suis sub ~~~ dite sint sicut dño· quī uir caput ē mulieris· sicut et xpūs caput ē ecclesię· Ipse saluator corporis ē· Sed ut ecclesia subiecta est xpō· ita & mulieres uiris suis in omnibus· ~~~ Viri diligite uxores uras· sicut & xpc dilexit ecclam· Et se ipsum tradidit pcā· ut illam sanctificaret· mundās ea lauacro aquę in uerbo uitę· ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclam· non habentem maculā aut rugā aut aliquid ciusmodi· sed ut sit sca & immaculata· Ita & uiri debent diligere uxores suas ut corpora sua· Qui suam uxorem diligit· seipsum diligit· Nemo enim unquam carne

suam odio habuit· sed nutrit & fouet eam sic̄
& xp̄c ecclesiam · quia membra sumus corpo
ris eius· de carne eius & de ossibus ei· Propt̄
hoc relinquet homo patrem & matrem
& adherebit uxori suę· & erunt duo in car
ne una· Sacramentum hoc magnum ē· ego
autem dico in xp̄o & in ecclā· Verumtam̄
& uos singuli unusquisq· suam uxorem sic
sicipsum diligat· uxor autē timeat uirū·

Filii· obedite parentibus uris in Vl et ultm
dn̄o· hoc enim iustum est· Honora patrem
tuū & mrem tuā · quod est mandatum primū
in promissione· ut bene sit tibi· & sis longeuus
super terram ·

Et vos pres nolite ad iracundiam puocare fi
lios uros· sed educate illos in disciplina &
correptione dn̄i ·

Serui· obedite dominis carnalib; cum timo
re & tremore· in simplicitate cordis uri sic̄
xp̄o· Non adoculum seruientes quasi homini
bus placentes· sed ut serui xp̄i facientes uolun
tatem di ex animo· cum bona uoluntate ser=

uientes sicut dño & non hominibus· scientes quoz
unusquisq; quodcunq; fecerit bonum hoc per-
cipiet adño· siue seruus siue liber ✓
Et uos domini eadem facite illis remittentes
minas· scientes quia & illorum & ur dns e
in celis· & psonarum acceptio non e apud dm·
De cetero fres confortamini in dño· &
in potentia uirtutis ei· Induite vos arma turi
di· ut possitis stare aduersus insidias diaboli·
Quia non est nobis colluctatio aduersus carne
& sanguinem· sed aduersus principes & pote
tates· aduersus mundi rectores tenebrarum ha
rum· contra spūalia nequitie in celestibus·
Propterea accipite armaturā di· ut possitis
resistere in die malo· & in omnib; pfecti sta
re· State ergo succincti lumbos uros in ueritate
· & induti loricā iustice· & calciati pedes in ppara
tione euangelii pacis· In omib sumentes scutū fidei·
in quo possitis omnia tela nequissimi ignea
extinguere· Et galeam salutis assumite· &
gladium spūs· quod est uerbum di· p omnem
oratione & obsecratione orantes omni tem

pore inspiritu · & in ipso uigilantes in omni in
stantia & obsecratione p omnibus scis & pme ·
ut detur mihi sermo in aptione oris mei · cum
fiducia notum facere mysterium euangelii
p quo legatione fungor in hac cathena · ita ut in
ipso audeam, put oportet me loqui · ~ ~
Vt autem & uos sciatis que circa me sunt quid
agam · omnia ~ nota uobis faciet tichicus
carissimus fr̃ · & fidelis minister in dn̄o · Quem
misi aduos in hoc ipsum · ut cognoscatis que
circa nos sunt · & consoletur corda uŕa · Pax fr̃ib⁹ et
caritas cum fide · a dō p̄e nr̄o et dn̄o ihu xp̄o ·
Gratia cum omnibus qui diligunt dn̄m nr̄m ihm
xp̄m in incorruptione · Amen · Explicat epi
stola bti pauli apostoli ad ephesios ·

Incipit epistola beati pauli apostoli ad philippenses.

Philippis macedonie ē ciuitas · in
qua apls p⁹ visionē que ei ostensa fuerat sic in actib⁹ apl'oz refert ·
visio p noctē paulo ostensa ē · vir
macedo quidā erat stans et rogans

cum et dicens · transiēs in macedoniā adiuua
nos · p'mū euangeliū p̄dicauit · Q̄o tanta fide su
scepūt · ut nō solū ip̄i credent · vm ro qo audie
rant ꝫ alys p̄dicarent · et feruore sp̄ūs inclumē
ta discipl'oꝝ ponentes · suscipent officia mīstro-
Quib⁹ confauens ap̄ls dicens · Obsecratiōz fa
gnicacōe ciens sup̄ cōmunicatione vr̄a in euangelio ·
Horum itaq; cursum fauore suo incitat · et ca
thenas suas dicit ad profectum euangely pr
tinere · quia dum quierentib⁹ reddit caulas
vinclōꝝ suoꝝ · xp̄i nescientib⁹ nomen insinu
at · cum vite et voluntati sue vite tempus
profitet⁹ et mortis impendere · dum a' annun
ciat fidem eius · a' pro fide ei⁹ mori nō timet ·
Hortat⁹ q⁹ philippenses · ut digne in euangelio
xp̄i conuiuent⁹ hoc est ut fidem predicatiōis
cōsolatiōis bone et opis testimonio p̄sequant · n̄
metu aduersariorū reducant⁹ ab euangelizandi
studio · int⁹ quos tēbras faciendo oīa sine mur
murationib⁹ et hesitatiōib⁹ · retēt vite sue splen
dore radiare · Admonet ꝫ ut caueāt a pseudo
ap̄lis · q̄ in iniuriā gr̄e custodientes obseruatio
nes legis veteris p̄dicabant · Congratulat⁹ in fine
oblationib⁹ eoꝝ · nō ob hoc q̄ ex̄ aliquid acci
pet · sz q̄ talib⁹ eos velit fructib⁹ habundare ·

Explicit prologus ·

Argumēta ī epl̄a: vñ

pauli apli ad philip.

PHILIPPENSES SUNT MACEDONES;

Hñ accepto uerbo ueritatis pfidiaerunt
infide. nec receperunt falsos aplos. Hos
apostolus collaudat. scribens eis aroma de carce
per epafroditum. Explicit argumentū.
Incipit epla bti pauli apli ad philippēses. C. j.
Paulus et tymotheus seruꝰ
ihesu xpisti. omnibus
scis in xpo ihu qui sunt phi
lippis. cum epis & diacombus;
Gratia uobis & pax a do patre
nro & dno ihu xpo. Gras ago
do meo in omni memoria uri
semp in cunctis orationibus meis.
pomnibus uobis cum gaudio. deprc
cationem faciens sup communicatione
uram in euangelio xpi a prima die usq; nunc.
confidens hoc ipsum. quia qui cepit in
uobis opus bonum pficiet usq; in die ihu xpi
sicut est mihi iustum hoc sentire
pomnibus uobis. eo quod habeam vos in cor=
de & in uinculis meis & in defensione et

confirmatione euangelii socios gaudii mei
omnes uos ee. ¶ Testis enim mihi e ds. quomo
do cupiam oes vos ee in uisceribus ihu xpi.
¶ Et hoc oro. ut caritas ura magis ac magis
abundet in — scientia & in omni sensu.
ut probetis potiora. ut sitis sinceres & sine of
fensa in die xpi. repleti fructu iustitie —
p ihm xpm in gloriam & laude di. — —
¶ Scire autem uos uolo frs. quia que circa me
sunt magis ad profectu p uenerunt euange
lii. ita ut uincula mea manifesta fierent
in xpo in omni pretorio & in ceteris omib
ut plures e fratribus in dno | — — —
confidentes in uinculis meis abundantius
auderent sine timore uerbum di loqui;
¶ Quidam quidem. ppter inuidia & contenti
onem. quidam autem & ppter bonam uo
luntatem xpm predicant. quida ex carita
te. scientes q in defensione euangelii po
situs sum. ¶ Quidam aute ex contentione xpm
annuntiant non sincere. existimantes pres
suram se suscitare uinculis meis. ¶ Quid en

dum omnimodo siue occasionem siue ueri
tatem xpc annuntietur: & in hoc gaudeo. sed
& gaudebo. Scio enim quia hoc mihi pue-
niet ad salutem puram oratione & submi-
nistratione spc ihu xpi. secundum expectati
onem & spem meam. quia in nullo confundar.
Sed in omni fiducia sicut semp & nunc mag
nificabitur xpc in corpore meo. siue per uitam
siue per mortem. Mihi enim — uiuere xpc
est. & mori lucrum. Quod si uiuere in car
ne hic mihi fructus operis est. & quid eligā
ignoro. Coartor enim e duob. Desiderium
habens dissolui & esse cum xpo multo ma
gis melius. permanere — in carne neces
sarium est propter uos. Et hoc confidens. scio
quia manebo & permanebo omnib. uobis ad
profectum uram & gaudium fidei. ut gratula
tio ura abundet in xpo ihu in me. per meum
aduentum iterum ad uos. Tantum digne
euangelio xpi conuersamini. ut siue cum ue
niero & uidero uos siue absens. audiam de uo
bis quia statis in uno spu unanimes collabo
rantes fidei euangelii. & in nullo terreami

ni ab aduersarijs· quę est illis causa perditionis·
uobis autem salutis; et hoc ado· quia uobis
donatum est p xpō non solum ut in eum cre
datis· sed ut et iam pillo patiamini· idem
certamen habentes quale et audistis in me·
et nunc audistis de me· C ij·

Si qua ergo consolatio in xpō· si quod sola
tium caritatis· si qua societas spūs· si qua mi
serationis· implete gaudium meum
ut idem sapiatis· eandem caritatem haben
tes· unanimes idipsum sentientes· nihil per con
tentionem neq: per inanem gloriam· sed in hu
militate superiores sibi invicem arbitrantes·
non que sua sunt singuli considerantes· sed ea
que aliorum· Hoc enim sentite in uobis·
quod et in xpō ihū· Qui cum in forma dī
ei· non rapinam arbitratus est esse se equalem
dō· sed semetipsum exinaniuit formam serui
accipiens· in similitudinem hominum factus·
et habitu inuentus ut homo· Humiliauit
semetipsum factus obediens usq: ad mortem·
mortem autem crucis· Propter quod et de-
xaltauit illum· et donauit illi nomen quod

est sup omne nomen · ut in nomine ihu omne
genu flectatur celestium terrestrium & infer
norum · et omnis lingua confitetur · quia
dns ihc xpc in gloria ē di patris ·
Itaq; carissimi mea sicut semp ob-edistis · non
in presentia mea tantum · sed multo magis
nunc in absentia mea cum metu & tremore
uram salutem operamini · Ds enim ē · qui
operatur in uobis & uelle & perficere p bona
uoluntate · Omnia autem facite sine mur
murationibus & hesitationibus · ut sitis sine
querela & simplices filii di · sine reprehensio
ne · in medio nationis prauę & peruerse · in
quos luceatis sicut luminaria in mundo uer
bum uitę continentes · ad gloriam mei in die
xpi · Quia non in uacuum cucurri · neq; in
uacuum laboraui · Sed & si immolor super
sacrificium & obsequium fidei ure · gaudeo
& congratulor omnib; uobis · Idipsum
autem & uos gaudete · & congratulamini mihi ·
Spero autem in dno ihu xpisto timotheum
cito me mittere aduos · ut & ego bono ani-

mo sim·cognitus que circa vos sunt· ¶Neminem
enim habeo tam unanimem· qui sincera affe
tione puobis sollicitus sit· Omnes enim que
sua sunt querunt· non que sunt xpi ihu·
Experimentum eius cognoscite·quo3
sicut patri filius mecum seruiuit in euange
lio·Hunc ergo spero me mittere aduos·mox
vt uidero que circa me sunt· Confido aut̃ in
dno·quũ & ipse veniam aduos cito·
¶Necessarium autem existimaui epafroditũ
fratrem & cooperatorem & commilitonẽ
meum·ur̃m autem aplm & ministrũ necs
sitatis mee mittere aduos·quũ quidem om
nes uos desiderabat·& mestus erat propter
quod audieratis illum infirmatũ·¶Nam & in
firmatus ē usq; ad mortem·sed ds miserius
eit eius·¶Non solum autem ea·uerum & iam
& mi·ne tristiciã sup tristiciã habeam·¶es
tinantius ergo misi illũ·ut uiso eo iterum
gaudeatis·& ego sine tristiciã sim·Excipi
te itaq; illum cum omni gaudio in dno·
& eusmodi cum honore habeatote·quĩ ppter

opus xp̄i usq; ad mortem accessit tradens aiam̄
suam ut impleret id quod ex uobis deerat
erga meum obsequium. Em⁹.
Decetero ffirma gaudete in dño; eadem uob
scribere mihi quidem non pigrum uobis
autem necessarium. ~ ~ ~ ~
Videte canes uidete malos operarios uidete
concisionem. Nos ergo sumus circumcisio.
qui spu dō seruimus & gloriamur in xpo ihū.
& n̄ in carne fiduciam habentes. tanq̄m et
ego habeam confidentiam et in carne.
Si quis aut̄ uidet alius confidere in carne ego
magis circumcisus octaua die ex genere
israhel de tribu beniamin. hebreus ex he
breis. secundum legem phariseus. secundū
emulationem p̄sequens eccl̄am di. secundū
iusticiam que in lege est conuersatus sine
querela. Sed que mihi fuerunt lucra. hec
arbitratus sum ppter xp̄m detrimenta. Ue
rumtamen existimo omnia detrimentum
ee: ppter eminentem sciem iam ihu xp̄i
dn̄i mei. Propt̄ quem omnia detrimentū

fici & arbitror ut stercora· ut xpm lucrifaciã·
et mucniar in illo non habens meam iustiã
am que ex lege est· sed illam que ex fidẽ
ihu xpi· que ex dõ est iustitia in fide· ad
cognoscendum illum & virtutem resurrec-
tionis eius & societatem passionum illius
configuratus morte eius· si quomõdo occur-
ram ad resurrectionem que est ex mortuis·
Non quodam accepcrim· aut iam perfectus
sim· Sequr· ãt si quo modo ꝯprehendaz· in quo
& comprehensus sum a xpõ ihũ· frẽs· ego me
non arbitror comphendisse· Unum autem
que quidem retro sunt obliuiscens· ad
uero que sunt priora extendens me ip-
sum· ad destinatum psequor· ad brauium
supne uocationis dĩ in xpõ ihũ· Quicumq; g
perfecti sumꝰ· hoc sentiamus· et si quid aliter
sapitis· & hoc uobis ds reuelabit· ueruntam
ad quod peruenimus· ut idem sapia-
mus· & in eãdem pmanemus regula·
Imitatores mei estote frs· & obseruate eos
qui ita ambulant· sicut habetis formam

nrām · Multi enim ambulant · quos sepe
dicebam uobis · nunc autem & flens di
co inimicos crucis xpi · quorum finis interi
tus · quorum ds uenter est & gloria in con
fusione ipsorum · qui terrena sapiunt ·
Nra autem conuersatio in celis est · Unde & sa
luatorem expectamus dnm nrm ihm
xpm · qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue ·
secundum operationem qua possit & iam sibi ce
taq; fres mei carissi Cmj et ultimi · Clibi oia ·
& desiderantissimi · gaudiu meu & corona mea ·
sic state in dno carissimi · Euchodiam rogo &
Sinthicen deprecor · idipsum sapere in dno ·
Etiam rogo & te germane compar · adiuua
illas que mecum laborauerunt in euangelio
cum clemente & ceteris adiutoribus meis ·
quorum nomina sunt in libro uite ·
Gaudete in dno semp · iterum dico gaudete ·
Modestia ura nota sit ommb; hominb; ·
Dominus ppe est · Nihil solliciti sitis · sed in
omni oratione & obsecratione · cum gratarum=

ac tione petiones uře innotescant apud
dm · Et pax di que exuperat omem
sensum custodiat corda ura & intelligen
tias uras in xpo ihu ·
De cetero frs quecumq; sunt uera quecumq;
pudica · quecumq; iusta quecumq; sca ·
quecumq; amabilia quecumq; bone fame ·
si qua uirtus si qua laus discipline · hec
cogitate · que & didicistis & accepistis & au
distis & uidistis in me · hec agite · & ds pa
cis erit uobiscum ·
Gauisus sum autem in dño uehementer · quoz
tandem aliquando refloruistis pme sentu
re · sicut & sentiebatis ·
Occupati autem eratis · non quasi ppter pe-
nuriam dico · Ego enim didici · in quibus
sum sufficiens ce · Scio & humiliari · scio & a-
bundare · Ubiq; & in omnibus instructus sum ·
et saciari et esurire et abūdare · et penuriam pati · Om
nia possum in eo qui me confortat · Verunta
men uos benefecistis communicantes tribula
tioni mee ·

Scitis autem & uos philippenses·quod imprm
cipio euangelii quando ꝑfectus sum amace
donia·nulla mihi ecclesia communicauit
in ratione dati & accepti nisi uos soli· qui
& thessalonicam semel & bis in usum mihi
misistis· Non quia quæro datum·sed requiro
fructum abundantem in rationē uram· Ha
beo autem omnia & abundo· Repletus sum
acceptis ab epafrodito que misistis odorem
suauitatis· hostiam acceptā placentem deo·
Deus autem meus implebit omne desi
derium urm·secundum diuitias suas in glo
ria in xpo ihu· Deo autem & patri nro·glā
in secula seculorum amen· Salutate omem
sctm in xpo ihu· Salutant uos qui mecum
sunt frēs· Salutant uos omēs sci·
maxime autem qui de cesaris domo sunt·
Gratia dni nri ihu xpi cum spu uro·Am·

Explicat epla bti pauli
apli ad philippenses·

Argumē
tum in ep
stolam pri
mam beati pauli apli
ad thessalonicenses.

Thessalonicenses sunt ma
cedones in xpusto ihu.
Qui accepto verbo ve
ritatis persteterunt in
fide eciam in perse
cutione ciuium suorum. Propterea nec
receperunt falsos apostolos. nec ea que
a falsis apostolis dicebantur. Hos
collaudat apostolus. scribens eis
ab athenis per timotheum diaconum et
onesimum acolitum.

Explicit argumentum

Incipit epistola prima beati pauli apli ad thessalonicenses

ad
Caplm ꝑmū

Siluanus et
Timotheus ecclesie
thessalonicensium in dō pa
tre & dno ihu xpo
Gratia uobis & pax. Gratias
agimus dō semp ꝑ omnibus
uobis memoriam uri facientes
in orationibus nris sine intermis
sione memores operis fidei urę &
laboris & caritatis & sustinentie spe
dni nri ihu xpi ante deum & patrē nrm
scientes fres dilecti a dō electionem uram
quia euangelium nrm non fuit ad uos in
sermone tantum sed in uirtute & in spū
scō & implenitudine multa sicut scitis
quales fuerimus in uobis ꝓpter uos et uos
imitatores nri facti estis & dni excipientes
uerbum in tribulatione multa cum gau
dio spūs scī ita ut facti sitis forma omnib;
credentibus in macedonia & in achaia
A uobis enim diffamatus est sermo dn

non solum in macedonia & in achaia · sed in
omni loco fides ūra quę ē ad deum ꝓfecta ē ·
ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui ;
Ipsi enim de nobis annuntiant qualem
introitum habuerimus ad uos · et quomo=
do conuersi estis ad dm̄ a simulacris serui
re dō uiuo & uero · & expectare filium ei⁹
de cęlis quem suscitauit ex mortuis ihm̄ ·
qui eripuit nos ab ira uentura · Cn ·
Nam ipsi scitis frēs introitum nr̄m ad uos ·
quia non inanis fuit · sed ante passi —
— & contumelijs affecti sicut scitis in phi
lippis · fiduciam habuimus in dn̄o nr̄o
loqui ad uos euangelium dī in multa sol=
licitudine ; — ··· — · — ··
Exhortatio enim nr̄a non de errore neq;
de immunditia neq; in dolo · sed sicut ꝓ
bati sumus ad dō ut crederetur nobis euan
gelium ita loquimur · non quasi homini
bus placentes · sed dō qui ꝓbat corda nr̄a ·
Neq; enim aliquando fuimus in — —
sermone adulationis · sicut scitis · neq;

inoccasione auferre ds testis est · neq; quere
tis abhominibus gloriam neq; a uobis neq;
ab aliis · cum possem oneri ee ut xpi apli ·
sed facti sumus paruuli in medio urm · tan
quam si nutrix foueat filios suos · ita deside
rantes uos cupide · uolebamus tradere uobis
non solū at euangeliū dī sed & aiam an
mas nras · quō; carissimi nobis facti estis ·
Memores enim estis fris laboris nos — ri
— & fatigationis · nocte ac die operantes
ne quem urm grauaremus · predicauimus
— in uobis euangelium dī Vos — test —
estis & ds · quam sce & iuste & sine querela
uobis qui credidistis fuimus · sicut scitis qua
liter unumquemq; urm tan quam pater
filios suos deprecantes uos & consolantes
testificati sumus · ut ambularetis digne dō ·
qui vocauit vos in suum regnum & glorā ·
Ideo & nos gras agimus dō sine intermissio
ne · quō; cum accepissetis a nobis uerbū au
ditus dī · accepistis illud non ut uerbū hominū
sed sicut est vere verbū dei · qui operatur

inuobis qui credidistis. — — —
Vos enim imitatores facti estis frm ecclarum
dī que sunt in iudea in xpo ihū. quia
eadem passi estis & uos a contribulibus uris.
sic et ipsi a iudeis. qui et dnm occiderūt
ihm & pphetas. & nos psecuti sunt. & dō
non placent. — & omnibus hominibus ad
uersantur. prohibentes — nos gentibus lo
qui ut salui fiant. ut impleant peccata sua
semp: Preuenit enim ira dī sup illos usq; in finem.
Nos autem frs desolati — — — —
— a uobis ad tempus hore aspectu non corde.
abundantius festinauimus faciem uram ui=
dere cum multo desiderio. qm quitez uoluim⁹
uenire ad uos ego quidem paulus & semel &
iterum. sed impediuit nos sathanas. Que est
enim nra spes. aut gaudium aut corona glē.
Nonne uos ante dnm nrm ihm xpm estis in aduen=
tu eius. Vos enim estis glā nra & gaudium.
Propter quod non sustinentes amplius Em.
placuit nobis athenis remanere solis. et mi=
simus timotheum fratrem nrm & ministrum
dī in euangelio xpi. ad confirmandos uos &

exhortandoſ ꝑ fide uŕa · ut nemo moueatur in
tribulationibuſ iſtis · ipſi enim ſcitis · quod in
hoc poſiti ſumuſ · Nam & cum apud uoſ eſſe
muſ · predicebamuſ uobis paſſuroſ uoſ tri
bulationeſ · ſicut & factum ē & ſcitis ·
Propterea & ego amplius non ſuſtinens mi
ſi ad cognoſcendam fidem uŕam · ne forte
temptauerit uoſ iſ qui temptat · & inaniſ
fiat labor nr̄ ·

Nunc autem ueniente timotheo adnoſ a
uobis · & annuntiante nobis fidem & cari
tatem uŕam · & quia memoriam nr̄i habe
tis bonam · ſemp deſiderantes nos uidere ſi
cut & nos quoq; uos · ideo conſolati ſumuſ fraſ
in uobis in omni necceſſitate & tribulatione
nr̄a per uŕam fidem · quoniam nunc uiuimuſ · ſi uos
Quam enim gr̄arum = actis xvii
actionem poſſumuſ dō retribuere ꝓ uobis
in omni gaudio quo gaudemuſ ꝓpter uos
ante dm̄ nr̄m ·
nocte ac die abundantius orantes ut uideam
faciem uŕam · & compleamuſ ea que deſunt
fidei uŕe · Ipſe autem ds & pater nr̄ & dn̄ſ

ihesus xp̄c·dirigat uiam nr̄am aduos; Vos autem dn̄s multiplicet·& abundare faciat caritatē ininuicem & in omnes quemadmodum & nos in uobis· ad confirmanda corda uŕa sine querela in sc̄itate ante dn̄m & patrem nr̄m·in aduentu dn̄i nr̄i ihu xp̄i cum omnibus sc̄is ei· Amen· Cum·

Oc ceterum ergo frs rogamus uos & obsecramus in dn̄o ihu· ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo uos oporteat ambulare & placere dō sic — & ambuletis· ut abundetis magis; Scitis enim· que precepta dederim uobis p dn̄m ih̄m· — —

Hec est enim uoluntas di sc̄ificatio uŕa· Vt abstineatis uos a formicatione· ut sciat unusquisq; urm̄ suum uas possidere in sc̄ificatione & honore· non in passione de sideriı· sicut & gentes que ignorant dn̄m· Ct nequis supergrediatur neq; circumueniat in negotio frem suum· quia ultor est dn̄s de his omnibus· sicut p̄diximus uobis & testificati sumus· Non enim uoca-

cauit nos ds̄ ininmunditiam. sed insc̄ifica
tionem. Itaq; qui hec spernit. non hominē
spernit sed dm̄. qui etiam dedit spm̄ suū scm̄
De caritate autem frater — — in nobis.
nitatis nō necesse habuim⁹ scribere uobis.
Ipsi enim uos a dō didicistis ut diligatis in
uicem; Etenim facitis illud in omnes frs̄
in uniuersa macedonia.
Rogamus autem uos frs̄ ut abundetis ma
gis. & operam detis ut quieti sitis. & ut urm̄
negotium agatis. & operemini manib; urīs
sicut precepimus uobis. & ut honeste ambu
letis ad eos qui foris sunt. & nullius aliquid
desideretis.
Nolumus autem uos ignorare frs̄ de dormi
entibus ut non contristemini. sicut & ceteri
qui spem non habent. Si enim credimus
quod ihc mortuus ē & resurrexit. ita & ds̄
eos qui dormierunt p ihm adducet cum eo.
Hoc enim uobis dicimus in uerbo dn̄i. quia
nos qui uiuimus qui residui sumus in aduen
tu dn̄i non preueniemus eos qui dormierunt.

Qm ipse dns in iussu & in uoce archangeli
& in tuba dei descendet de cło · & mortui
qui in xpo sunt resurgent primi · Deinde
nos qui uiuimus qui relinquimur · simul ra
piemur cum illis in nubib⁹ obuiam xpo in
aera · & sic semp cum dno erimus · Itaq; con
solamini inuicem in uerbis istis · Ev et ultimu.

De temporibus autem & momentis frs · no
indigetis ut scribamus vobis · Ipsi enim dili
genter scitis · quia dies dni sicut fur in noc=
te ita ueniet; Cum enim dixerint pax &
securitas · tunc eis repentin⁹ supueniet in=
teritus sicut dolor in utero habentis · et
non effugient ·

Vos autem frs non estis in tenebris · ut uos
dies illa tanquam fur comprehendat · Oms
enim uos filii lucis estis & filii diei · Non
estis noctis neq; tenebrarum ·

Igitur non dormiamus sicut & ceteri · sed
uigilemus & sobrii simus · Qui enim dormi=
unt nocte dormiunt · & qui ebrii sunt noc
te ebrii sunt · Vos autem qui diei sumus

sobrii simus· induti loricam fidei & caritatis & galeam spem salutis· Quoniam non posuit nos dñs in iram· sed in acquisitionem salutis p dñm nrm ihm xpm· qui mortuus est p nobis· ut sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus; Propter quod consolamini invicem & edificate alterutrum· sicut & facitis·

Rogamus autem vos fres· ut noveritis eos qui laborant inter vos & presunt vobis in dño & monent vos· ut habeatis illos habundantius in caritate propter opus illorum· Pacem habete cum eis; Rogamus autem vos fres· corripite inquietos· consolamini pusillanimes· suscipite infirmos· patientes estote ad omnes; Videte ne quis malum pro malo reddat alicui· sed semp quod bonum est sectamini in invicem & in omnes· Semp gaudete· sine intermissione orate· in omnibus gratias agite· Hec enim voluntas dei in xpo ihu in omnibus vobis·

Spm nolite extinguere· pphetias nolite

sperate: Omnia autem probate· quod bonum
est tenete· Ab omni specie mala abstinete uos·
Ipse autem ds pacis sēficiet uos p oīa·
& integer spūs ūr anima & corpus sine que
rela in aduentu dñi nr̄i ihu xpi seruetur·
Fidelis est qui uocauit uos qui & iam faciet·
Frēs orate pro nob̄· Salutate fratres om=
nes in osculo sancto·
Adiuro uos p dñm· ut legatur epla hec
omnibus scis fratribus· Gratia dñi nr̄i ihu
xpristi cum oīb̄us vobis· Amen·

Explicit epla p̄ma bēti pauli ap̄li ad thessal.

Argumentū in epl'az scd'az bti pauli apl'i ao thessalo.

Thessalonicenses secundam scribit epistolam apostolus. et notum facit eis de temporibus nouissimis. et de aduersarij electione. Scribit hanc epl'az ab athenis p titicum et onesimū. Explt argumentū. Incipt epl'a scda bti pauli apl'i ao thessalonicenses. Cap.

Paulus et siluanus et ty motheus. ecclesie thessalonicensium in dō patre nr̄o & dn̄o nr̄o ihu xp̄o. Gratia uobis & pax ado patre nr̄o. & dn̄o ihu xp̄o. Gr̄as agere debemus dō semp̄ pro uobis fratres ita ut dignum est. quōz supcrescit fides ur̄a & abundat caritas unusc̄uiusq; omnium ur̄m inuicem. ita ut & nos ipsi in uobis gloriamur in ecclesijs dei: p patientia ur̄a & fide in om

mbus pſcutionibus uris & tribulationib:·
quas ſuſtinetis in exemplum iuſti iudicii
dī· ut digni habeamī in regno dī· p quo &
patimini· Si tamen iuſtum ē apud dm re-
tribuere tribulationem his qui uos tribu-
lant· & uobis qui tribulamini requiem no-
biſcum· in reuelatione dñi nri ihu xpi de celo cū
angelis uirtutis ei· in flamma ignis dantis
uindictam his qui non nouerunt dm·
& qui non ob-ediunt euangelio dñi nri
ihu xpi· Qui penas dabunt interitū e-
ternas a facie dñi & a gloria uirtutis eius·
cum uenerit glorificari in ſcis ſuis· & am-
mirabilis fieri in omnibus qui crediderunt·
quia creditum eſt teſtimonium nrm ſup
uos in die illo· in quo etiam oramus ſp pro uo-
bis· ut digneturꝰ uos uocare uocatione ſua dīs nr· et
impleat omnem uoluntatem bonitatis et
opus fidei in uirtute· ut clarificetur nom
dñi nri ihu xpi in uobis & uos in illo· ſecun-
dum gram di nri & dñi ihu xpi· Eij·
Rogamus autem uos frs p aduentum dñi

nr̄i ih̄u xp̄i & nr̄e congregationis in ipsum.
ut non cito moueamini animo sensu·neq; ter
reamini neq; p spm neq; p sermonem·neq;
p epistolam tanquam p nos missam·quasi
instet dies dn̄i·Ne quis uos seducat ullomo
do; Q̄m̄ nisi uenerit discessio primum·& re
uelatus fuerit homo peccati filius pditionis,
qui aduersatur & extollitur sup omne qd̄
dicitur ds̄ aut quod colitur: ita ut in templo
dī sedeat ostendens se tanquam sit ds̄·
Non retinetis quod cum adhuc essem apud
uos hec dicebam uobis·Et nunc quid de
tineat scitis: ut reuelet̄ur in suo tempore;
Nam mysterium iam operatur iniquitatis·
Tantum ut qui tenet nunc teneat donec de
medio fiat·Et tunc reuelabitur ille iniqus·
quem dn̄s ih̄c interficiet spū oris sui·&
destruet illustratione aduentus sui eum·
cuius est aduentus secundum operationem
sathane in omni uirtute et signis & pdigiis
mendacibus·& in omni seductione iniqui
tatis his qui pereunt eo quod caritatem ue

rnatus non receperunt ut salui fierent. Ideo
mittit illis ds operationem erroris ut cre
dant mendacio. et iudicentur omnes qui
non crediderunt veritati. sed consenserunt in
Nos autem debemus gras — quitatu.
agere dō semp pro vobis frs dilecti adō. qd
elegerit nos ds primitias in salutem in sc̄i
ficatione spc & fide veritatis. in qua & uo
cauit uos p euangelium nr̄m in acquisitio
nem glorie dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i.
Itaq; frs state. & tenete traditiones quas di
dicistis. siue p sermonem siue p epl̄am nr̄am;
Ipse autem dn̄s nr̄ ih̄c xp̄c & ds & pater
nr̄. qui dilexit nos & dedit consolationem
eternā & spem bonam in gr̄a. exhortetur cor
da ura. & confirmet in omni opere & sermone bono.
De cetero frs orate p nobis. Cm et ulta.
ut sermo dn̄i currat & clarificetur sicut
& apud uos. ut liberemur ab importunis &
malis hominibus. Non enim omniū ē fides.
fidelis autem dō est. qui confirmabit
uos & custodiet a malo. Confidimus aut̄ frēs

de uobis in dño · qm̃ ea q̃ prcipimus· & fa
tis & facietis· ¶ ñs autem dirigat corda urã in
caritate dĩ & patientia xp̃i ·
¶ enuntiamus autem uobis frs in nomine dñi
nr̃i ihu xp̃i · ut subtrahatis uos ab omni fra
tre ambulante inordinate · & non secundu
traditionem quam acceperunt anobis· ¶ ipsi
enim scitis· quemadmodum oportet imitari
nos· Qm̃ non inquieti fuimus inter uos· neq;
gratis panem manducauimus ab aliquo· sed
in labore & fatigatione· nocte & die operan
tes· ne quem urm̃ grauaremus· non quasi nõ
habuerimus potestatem· sed ut nosmetipsos
formam daremus uobis adimitandum nos;
¶ am & cum essemus apud uos hoc denun
abamus uobis· qm̃ siquis non uult opera
ri· nec manducet·
¶ udiuimus enim inter uos quosdã am
bulare inquiete· nihil operantes· sed cu
riose agentes· ¶ his autem qui eusmodi sunt
denuntiamus & obsecramus in dño ihu xpo·
ut cum silentio operantes suũ panẽ man=
ducent·

Vos autem fr̄s nolite deficere benefacientes. Q2
si quis non obedierit uerbo nr̄o p epl̄am hunc
notate. & ne commisceamini cum illo. ut con
fundatur. Et nolite quasi inimicum estimare il-
lum. sed corripite ut fratrem; Ipse autem d̄s
pacis. det uobis pacem sempiternam in omni
loco; D̄ns cum omnib; uobis. Salutatio mea
manu pauli. quod est signum in omni epl̄a.
ita scribo. Gratia d̄ni nr̄i ih̄u xp̄i cum om
nibus uobis. Amen. Explicit epl̄a secunda
beati pauli apl̄i ad thessalonicenses.

Prologus in epl̄a: beati pauli apostoli ad colossenses.

Prima apud colossenses epaphre
verbo fidei iactata sunt fundā
menta. ut testis est ipse apl̄s di
cens. Sic didicistis ab epaphra ca

rissiõ xp̃i uo nr̃o · Ihis q̃ sc̃bens mĩr gentiũ · velut
surgẽtẽ fabrice manũ supedificationis admonet ·
Et incipiens a laude fidei quã dilectioĩs opibus
comptat · sliñatiõz egr tam votis qñ adhortatione plequit · Et vnũ qđ admodũ eis est necessa
riũm · optat ut impleant agnitione voluntatis
dei · ex qua velut fonte ad oĩm vtutũ nutrimenta semina · sapĩe intellct spũalis possit habundanti fluuios influere · cui haustu te acroitate
gentiliũ in irriguo q̃ vinea plantaria collcati
s · Jubet itaq; eos agr̃e gr̃as p̃i · q̃ eripuit eos
de potestate tenebraz · et transtulit in regnum
filij dilectioĩs sue · ut apfectum eoz pficiat le
neficij mẽoria · a cte non emulent vide sc̃ti
laut ereptos i rgnũ filij dilectioĩs sue · Et quis
sit hic filius docet · in q et veritatis p ymaginẽ tri
et humanitatis diceiõo pmogenit oĩs creatu
re · voluit indicare sbam · Nam osa p ipm et
in ipo creata s soli tro competit · pmogenit vo
cum dicit ex mortuis homo veris ostenditur ·
Et tro pacificauit q̃ in celis s et que in terra
qz utriusqz elemẽti est inhabitator et oĩs · et
ut angelicas vtutes humilitatẽ exemplo suo ·
ita hoĩes docuit sanctitatẽ · Quoz oĩm tro
se dicit facẽ mentionẽ · ne oblita tantoz bñfi
cioz illiciant a tena sapĩa · et magisterialiq̃
mana sectent to est a philosophoz capiant
subtilitatib a inducis obfuationibus im
plicentur · Explicit prologus ·

Argumētum in epl̄as bt̄i pauli apli ad colosēses.

Colosenses et hȳ sic laodicenses sunt asiani. et ipsi preuenti erāt a pseudo aplis. Hec ad hos ipse acce- lit aplus. & et hos p epl̄am corrigit. Audierant enim vbum ab archyp po. qui et ministeriū in eos accepit. Ergo apls iam ligat⁹. scribit eis ab epheso p ti ticum dyaconum et onesimū acolitum. Explicit argimentum.

Incipit epl̄a bt̄i pauli apli ad colosenses. Capl̄z primū

Paulus apostolus xp̄i ihesu per voluntatem dei. & timotheus frater. his qui sunt cōlosis scis & fidelibus fratribus in xp̄o ihū. Gratia uobis

et pr̃a teo pr̃e nr̃o · t dño ihũ xp̃o · gratias agim̃ dõ
& patri dñi nr̃i ihu xp̃i semp̃ pro uobis oran
tes · audientes fidem ur̃am in xp̃o ihu &
dilectionem quam habetis in omnes scos · ppt̃
spem que reposita ē uobis in cęlis · quam au
distis in uerbo ueritatis euangelii quod pue
nit ad uos · sicut & in uniuerso mundo est &
fructificat & crescit sicut in uobis · ex ea die
qua audistis & cognouistis gr̃am dei in ueri
tate · sicut didicistis ab epaphra carissimo con
seruo nr̃o · qui est fidelis pro uobis minister xpi
ihũ · qui & nam manifestauit nobis dilectio
nem ur̃am in spũ ·

Ideo & nos ex qua die audiuimus · non cessa
mus pro uobis orantes & postulantes · ut im
pleamini agnitione uoluntatis eius in omni
sapientia & intellectu spirituali · ut ambule
tis digne dõ p omnia placentes · in omni
opere bono fructificantes & crescentes in sci
entia dei · in omni uirtute confortati secun
dum potentiam claritatis ei · in omni pa
tientia & longanimitate cum gaudio ·

Colof.

gr̃as agentes dō patri· qui dignos nos fecit
in partē sanctoꝝ sortis in lumine· qui eripu-
it nos de potestate tenebrarum & transtulit
in regnum filii dilectionis sue· in quo habe
mus redemptionem & remissionem peccatoꝝ·
qui est imago dī inuisibilis primogenitus
omnis creaturę· quia in ipso condita sunt
uniuersa in cęlis & in terra· uisibilia & inui
sibilia· siue throni siue dominationes· si
ue principatus siue potestates· Omnia p ipsū
& in ipso creata sunt· Et ipse est ante omnes·
& omnia in ipso constant· & ipse ē caput cor
poris ęcclesię· Qui est principium primogeni
tus ex mortuis· ut sit in oīibus ipse prima-
tum tenens· quia in ipso complacuit omēm
plenitudinē inhabitare & p eum reconcili
ari omnia· in ipso pacificans p sanguinem
crucis eius siue que in celis siue que in
terris sunt·

Et uos cum essetis aliquando alienati & ini
mici sensu in operibus malis· Nunc autem
reconciliauit in corpore carnis ei? p mortē ipi?

exhibere uos scōs & immaculatos & irreprehensibiles coram ipso · si tamen permanetis in fide fundati & stabiles & immobiles a spe euangelii quod audistis · quod predicatum est in uniuersa creatura que sub celo est · cuius factus sum ego paul⁹ minister · qui nunc gaudeo in passionibus p uobis · & adimpleo ea que desunt passionum xpi in carne mea, p corpore eius quod est ecclā · cuius factus sum ego minister secundum dispensationem dī que data ē mihi in uobis · ut impleam uerbum dei mysterium quod absconditum fuit a seculis & generationibus · nunc autem manifestatum ē scis eius · quibus uoluit dē notas facere diuitias glorie sacramenti huius in gentib⁹ quod est xp̄s in uobis spes glorie · quem nos annuntiamus corripientes omnē hominē · & docentes omnem hominē in omni sapientia · ut exhibeam⁹ omnem hominē perfectū in xpo ihū · in quo & laboro certando secdm operationē eius quam operatur in me in uirtute · Eu ·

Volo enim uos scire qualem sollicitudi

nem habeam pro vobis & pro his q̃ sunt Laodi
ce & quicumq; non viderunt faciem meã
in carne· ut consolentur corda ipsorum· in
structi in caritate & in omnes' diuitias' ple
nitudinis intellectus· in agnitionẽ myste
rii dei patris & xpi ihũ· in quo sunt omnes the
zauri sapientie & sciencie absconditi·

Hoc autem dico· ut nemo vos decipiat in sub
limitate sermonum· Nam & si corpore ab
sens sum· sed spũ vobiscum sum· gaudens
& videns ordinem vrm· & firmamentum
eius que in xpisto est fidei vestre·

Sicut ergo accepistis xpm ihm dñz nrm in ip
so ambulate· radicati & superedificati in ip
so et confirmati in fide· sicut & didicistis· a
bundantes in graciarumactione·

Videte ne quis vos decipiat p philosophiã
& inanem fallaciã· secundum traditionem
hominum· secundũ elementa mundi & non
secundum xpm· quia in ipso habitat omnis
plenitudo diuinitatis corporaliter· Et estis
in illo repleti· qui ẽ caput omnis principa

tus & potestatus. In quo & circumcisi estis cir
cumcisione non manufacta in expoliatione
corporis carnis. ꝫ ī circūcisione xp̄i. consepul
ti ei in baptismo. In quo & resurrexistis p
fidem operationis dī. qui suscitauit illum
a mortuis.

Et uos cum mortui cētis in delictis & p̄pu
tio carnis ur̄e. conuiuificauit uos cū illo. donans
uobis omnia delicta. delens quod aduersus nos
erat cyrographum decreti quod erat contrari
um nobis. & ipsum tulit de medio affigens
illud cruci. Expolians principatus & potesta
tus traduxit confidenter palam. triumphans
illos in semetipso.

Nemo ergo uos iudicet in cibo aut in potu
aut in parte diei festi aut neomeniē aut
sabbatorum. quē sunt umbra futurorum.
corpus autem xp̄isti.

Nemo uos seducat uolens in humilitate & re
ligione angelorum quē non uidit. ambu
lans frustra. inflatus sensu carnis suē. & non
tenens caput. ex quo totum corpus p nexus

& coniunctionēs subministratam & constructū
crescit in augmentum dī; Si g̃ mortui estis cū
xp̃o ab elementis huī mundi · quid adhuc tā
quam uiuentes in mundo decernitis · Nec tetī
geritis neq; gustaueritis neq; contrectaueritis ·
Que sunt omnia in interitu ipso usu · secun
dum precepta & doctrinas hominū · Que sunt
rationem quidem habentia sapientie in sup-
stitione & humilitate · & non ad parcendum
corpori · non in honore aliquo ad saturitatē
gitur si conresurrexistis cū Cm · Carnis ·
xp̃o · que sursum sunt querite ubi xp̃c est
in dextra dī sedens · que sursum sunt sapi-
te · non que sup terram ·
Mortui enim estis · & uita uīa absondita ē
cum xp̃o in dō. Cū aūt xp̃c apparuerit uita
uīa · tunc & uos apparebitis cum ipso in gl̃a ·
Mortificate ergo membra uīa que sunt
sup terram · fornicationem immundiciam · li-
bidinem concupiscentiā malam · & auariciā
que est simulachrorū seruitus · Propt̃ que
uenit ira dī sup filios incredulitatis · in quib̃

& uos ambulastis aliquando·cum uiueretis in
illis· Nunc autem deponite & uos
omnia· iram indignationem malitiam blas
phemiam· turpem sermonem de ore uro·
Nolite mentiri inuicem· expoliantes uos ueterem hominem cum actibus eius &
induentes nouum eum qui renouatur in ag
nitionem dei· scm ymaginem eius qui creauit
eum· Vbi non est masculus & femina· gentilis et iudeus
circumcisio & ppucium· barbarus & scytha·
seruus & liber· sed omnia & in omnib; xpc·
Induite uos ergo sicut electi di sci &
dilecti uiscera misericordie· benignitatem
humilitatem modestiam patientia· supportantes inuicem· & donantes uobismetipsis·
si quis aduersus aliquem habet querelam· sicut
& dns donauit uobis· ita & uos·
Sup omnia autem hec caritatem habete·
quod est uinculum pfectionis· & pax xpi
exultet in cordibus uris· in qua & uos uocati
estis in uno corpore· & grati estote· Verbum xpi habitet in uobis abundanter in omi

sapientia. docentes & commonentes uosmetipos in psalmis ymnis et canticis spiritalibus. in gra cantantes in cordibus uris do mne quodcumq: facitis muerbo aut inopere. omnia in nomine dni ni ihu xpi. gras agentes do & patri ipsi. ¶ Mulieres subdite estote uris sicut oportet in dno:

¶ Viri diligite uxores uras. & nolite amari ee ad illas. ¶ Filii obedite parentibus p omnia. Hoc enim placitum est in dno.

¶ Patres nolite ad indignatioz. puocare filios uros. ut non pusillo animo fiant.

¶ Serui obedite p omnia dominis vis carnalibo. non adoculum seruientes quasi hominibus placentes. sed in simplicitate cordis timentes dm. Quodcumq: facitis exanimo operamini. sicut dno & non hominibus. scientes quod a dno accipietis retributionem hereditatis. ¶ dno xpo seruite. Qui enim iniuriam facit. recipiet id quod inique gessit. & non est psonarum acceptio apud dm.

¶ Domini quod iustum e & equum seruis psta[illegible].

Scientes quod & uos dñm habeas mcclo. Eiusdem
Orationi instate uigilātes ea in grārum actione.
Orantes simul & ꝓ nobis. ut dꝰ aperiat nobis
ostium — sermonis ad loquendum mysterium
xp̄i: ꝓpter quod & iam uinctus sum. ut mani-
festem illud ita ut oportet me loqui. —
In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt.
tempus redimentes. Sermo ur̄ semp in grā
sale sit conditus. ut sciatis quomodo oport
at uos unicuiq; respondere. — — —
Que circa me sunt omnia uobis nota facit
tichicus carissimus fr̄. & mīster fidelis &
conseruus in dn̄o. Quem misi aduos ad hoc
ipsum. ut cognoscat quę circa uos sunt. & cō
soletur corda ur̄a. cum onesimo carissimo &
fidei fr̄. qui est exuobis. Omnia quę hic a
guntur. nota facient uobis. — —
Salutat uos aristarcus concaptiuus meus.
& marcus consobrinus barnabę de quo ac
cepistis mandata. si uenerit aduos excipi
te illum. & iesus qui dicitur iustus. qui sunt
ex circumcisione; Hi soli sunt adiutores mei

in regno dī·qui mihi fuerunt solatio· ~~

Salutat uos epaphras qui ex uobis est seruus ihū xpī· semp sollicitus pro uobis in oratio nibus·ut sitis perfecti & pleni in omni uolun tate dī· Testimonium ~~ illi phibeo quod habet multum laborem pro uobis· & pro his qui sunt laodicie· & qui ierapoli· ~~ ~~

Salutat uos lucas medicus carissimus & demas· Salutate fratres qui sunt laodicie· ~~ ~~ & ninpham·& que in domo ei' est eccl'iā· Et cum lecta fuerit apud uos hec epistola· facite ut & in laodicensium eccl'a legatur· ut ea que laodicensium ē uob' legatur Et dici te archyppo· Vide ministerium quod acce pisti in dn̄o·ut illud impleas· Salutatio mea manu pauli· Memores estote uinculorum meorū· Gratia dn̄i ~~ ihu xpi uobiscū· Amē·

Explt epla' bti pauli apli ad colosenses·

Incipit epla' bti pauli apli ad laodicenses· Capl'

Paul' apls nō ab hoīb' neq; p hoīez sz p ihm xp̄m· frīb' q̄s laodicie· Grā vob' & pax a deo p̄re et dn̄o i'x'· Grās ago xp̄o p oēz oroz meā· q' ymanentes estis in eo· et pficiantes estis in opib' bonis promissiōi expectātes i die iudicij· neq; desti vnicum·

Nota hec epla non habetur in canone·

tuãt vos q̃rorz vanıloquia · insinuantiũ ut vos a/ũtãt
a vitate euangely · qđ a me p̃dicat̃ · ℭt nũc faciet ds
ut q̃ s ex me · ad ꝓfectum vitatis euangely ꝛefiniẽ
tes · et facientes benignitatẽ opũ · que salutis sunt etiñ.
ℭt nũc palam s vincula mea q̃bꝑaciorz in x̃o · q̃bz letor
et gaudeo · ℭt hoc mi ẽ ad salutez ꝑpetuaz q ipm fcñm
oꝛõnibꝫ vrĩs · et administrante spũ sancto · sive p vitã
sive p mortẽ · ℭst enĩ mi vi vita in x̃o et mori ꝯucia
um · ℭt inidipm in vob faciet mãz suã · ut eãmez
dilectiõz habeatis · et sitis vnanimes · ℭego dile
ctissimi · ut audistis ꝓsentiã mei ita retinete et
facite in timore dei · et erit vita vobis in etimm ·
ℭst enĩ ds qui operat in vob · ℭt facite sine ꝛetra
ctu · quecũq; facitis · ℭt qđ ẽ optimũ dilectiõ
gemite in x̃o · et precauete sordidos in luto · Om
nes sint petitiones vre palam apud deum · et
estote firmi in sensu xpi · ℭt q integra et vera
et pudica et iusta et amabilia facite · et que
audistis et accepistis in corde retinete · et erit
vob pax · Gra dñi nri ihu xpi cum spũ vro ·
men · ℭt facite legi colosensib et colosensiũ
vobis · Explicit epistola bti pauli apli ad laodicenos.

Prolog in epla: pmã bti pauli apli ad ty mothei.

Qui proficiscens in macedoniaz apls tymo
theo apud ephesium agendaz mandauit
rit · ne pariter ponderis sermone proficisce

tis tradita habe vtent. scpto reprtunt. to est
ut pdicatores obstinationum legaliu. q dcrum
tum pceptis suc credebant ee signationu anti-
quaz qdus. et seriem priscoz nom decantaie.
interdicto cohibet pnti. cum p caritate et bona
scientia et fidem nõ ficta velut in compendiu
redacta mandatoz multiplicatio fuaret. et pre
dicatio fidei ruinã legis pficeret. q iustis nõ erit
ppsita. quoz voluntaria deuotio pueniebat ius
tionẽ. ab iniustis nõ impetrabat obsequium.
et ita erat apud vtrãq; ptem qiosa. cui tũ in
tentiõ xpi atouent impleuit. q pdores vent sal
uos fiee. Quod libentib' animis ab hys audiri
debz. q lanfuoris scq curatoris indiget. Instituit p
hoc nouu epm ecclesiasticis disciplinis. et q sint
in ordinationib' qrenda describit. Necessuros
quosdam a fide ultimis tpib' et in manichei
blasfemias dilapsuros. spu reuelante denũciat.
Precipit ut det opam lectioni. cui' instructiõe
et ipi attendentes profectum capiant sanctitatis.

Explicit plog'.

Argumentũ in epla: pmã bti Pauli apli ad Tymoth.

Tymotheu instruit et docet de ordinatione
episcopi' et diaconu et omnis ecclesia
stice discipline. scribens a laodicia.

Explicit argumentum

Incipit epla ꝑma bti pauli apo-
stoli ad tymotheum. Capl̃i m̃.

PAULUS APS

XPI IHU SECUNDUM IMPE-
rium dī saluatoris nr̄i xp̄i ih̄u
spa nr̄ę. timotheo dilecto filio
in fide. Gracia misericordia &
pax adō patre. & xp̄o ih̄u dn̄o
nr̄o. Sicut rogaui te ut remane
res ephesi cum irem in macedoniā:
ut denunciares quibusdam ne alit̄
docerent. neq; intenderent fabulis &
genealogiis interminatis. que questio-
nes prestant magis quam edificationem
dī que est in fide: Finis enim precepti ē
caritas. de corde puro & conscientia bona
& fide non ficta. A quibus quida aberrantes
conuersi sunt in uaniloquium. uolentes ē
legis doctores. non intelligentes neq; que
loquuntur neq; de quibus affirmant.
Scimus autem quia bona est lex. siquis

ca legittime utatur· scãtes hoc quia iusto lex
non est posita· sed iniustis & non subditis·
impiis & peccatoribus· scelestis & contami
natis· patricidis & matricidis· homicidis·
fornicariis — masculorũ concubitoribus·
plagariis mendacibus periuris· & siquid
aliud sane doctrine aduersatur· que ẽ se-
cundum euangelium glorie beati dĩ· quod
creditum ẽ mihi· ℣ grãs ago ei qui me con
fortauit ihũ xpo dño nro· qui fidelem me
existimauit ponens in ministerio· qui pri?
fui blasphemus & persecutor & contumelio
sus· ℣ sed misericordiam consecutus sum· quia ig
norans feci in incredulitate· ℣ super-abunda
uit autem gracia dñi nri ihu xpi cũ fide & dilec-
tione· que est in xpo ihu· — —
℣ fidelis sermo & omni acceptione dignus·
℣ quia xpc ihc uenit in hunc mundum pec
catores saluos facere· quorum primus ego
sum· ℣ sed ideo misericordiã consecutus sum·
ut in me primo ostenderet xpc ihc omẽm
patientiam ad informationem corũ· qui

creditum sunt illi in uitã ẽternã: Regi aũtẽ sec̃i
lorum immortali inuisibili · soli dõ honor &
gloria in sẽcula sẽlorum amẽ. ~ ~
Hoc p̃ceptum commendo tibi fili timothee
secundum p̃cedentes in te pphetas · ut mili
tes in illis bonam militiam · habens fidẽ & bonã
conscientiam · quam quidam repellentes ~
circa fidem naufragauerunt · ex quib;
est hymeneus & alexander · quos tradidi sa
thanę · ut discant non blasphemare · Ca ·
Obsecro igitur omniũ p̃mum fieri obsecra
tiones orationes postulationes gr̃arumac
tiones p omnibus hominibus · p regibus
& omnibus qui in sublimitate sunt ẽstitu
ut q̃etam & tranquillam uitã agamus cũ omni
pietate & castitate · Hoc enim bonum ẽ &
acceptum coram saluatore nr̃o dõ · qui om
nes homines uult saluos fieri · & ad agniti
onem ueritatis uenire · ~ ~ ~ ~
Vnus enim ds · & unus mediator dei & ho
minum homo xp̃c ih̃c · qui dedit redemp
tionem semetipsum p omnib; ẽ testimo=

nium temporibus fuis ꝛ fortũ ē · ī q̃ polit̃ ſum ego
predicator & apls · Veritatem dico in xp̃o non
mentior · doctor gentium infide & ueritate ;
Volo ergo uiros orare in omni loco · ——
leuantes puras manus ſine ira & diſceptatio
ne · Similit & mulieres in habitu ornato · cũ
uerecundia & ſobrietate ornent ſe · non in
tortis crinibus aut auro & margaritis uel
ueſte pretioſa · ſed quod decet mulieres · pmit
tentes pietatem p bonã operationẽ · Mulier in ſi
lentio diſcat cum omni ſubiectione ; Docere
autem mulieri non permitto neq; dominari
uirum · ſed eſſe in ſilentio ; Adam enim pri
mus formatus ē · deinde eua · et adam non ē
ſeductus · mulier autem ſeducta in p̃uarica
tione fuit ; Saluabitur autem p filioru̇ ge
nerationem · ſi permanſerit in fide & dilectio
ne & ſcificatione cum ſobrietate · Cui ·
Fideles ſermo · Si quis epiſcopatum deſiderat ·
bonum opus deſiderat · Oportet ergo epm
irreprehenſibilem eſſe · uniꝰ uxoris uirum · ſo
brium prudentem pudicũ · ornatum hoſpi

talem doctorem · non uinolentum non ꝑcus
sorem sed modestum · non litigiosum non cu-
pidum sue domui bene ꝓpositum · filios ha
bentem subditos cum omni castitate; ¶ Si quis
autem domui sue ꝓesse nescit · quomodo ec
clesie dī diligentiam habebit · ¶ Non neophitū
ne in superbiā elatus in iudicium incidat dia
boli; ¶ Oportet autem illum & testimonium
habere bonum ab his qui foris sunt · ut non
in obꝓbrium incidat in laqueū diaboli · ¶ Dia
conos similiter pudicos · non bilingues non
multo uino deditos · non turpe lucrum sec
tantes · habentes mysterium fidei in conscien
tia pura; ¶ Et hi autem ꝓbentur primum · &
sic ministrent nullum crimen habentes;
¶ Mulieres similiter pudicas · non detrahentes
sobrias · fideles in omnibus · ¶ Diaconi sint
unius uxoris uiri · qui filiis suis bene ꝓsint
& suis domibus · ¶ Qui enim bene ministraue
rint gradum sibi bonū acquirent & mul
tam fiduciā in fide · q̄ ē in xp̄o ih̄u · ¶ Hec tibi
scribo · sperans me uenire ad te cito; ¶ Si aut̄

tardauero · ut scias quomodo oportuit te in
domo dei conuersari · que est ecclā di uiui ·
columna & firmamentum ueritatis · —
Et manifeste magnum ē pietatis sacramentū ·
quod manifestatum est in carne · iustificatū
est in spū · apparuit angelis · p̄dicatum ē
gentibus · creditum est mundo · assumptum
est in gloria · Ē m ·

Spūs autem manifeste dicit · q̄a in nouissimis tē
poribꝰ discedent quidam a fide · attendēs
uel spiritibus erroris & doctrinis demoniorū ·
in ypocrisi loquentium mendatium · & cau
teriatam habentium suam conscientiā · pbi
bentium nūbere · abstinere a cibis quos dūs ce
auit ad percipiendum cum grāratiarumactione fi
delibus · & his qui cognouerunt ueritatem ·
Quia omnis creatura di bona · & nihil reie
ciendum quod cum grāratiarumactione percipitur ·
Sāficatur enim p uerbum di & orationem ·
Hec proponens fratribus bonus eris minister
xp̄i ihū · enutritus uerbis fidei & bonę doc
trine quam assecutus es · — —

Ineptas autem & anileſ fabulas deuita. Exerce
te ipſum ad pietatem · Nam corporalis exerci
tatio ad modicum utilis ē · Pietas aũt ad oĩa uti
lis eſt ; p miſſionem habens uite que nunc
eſt & future ·

Fidelis ſermo & omni acceptione dignus ·
In hoc enim laboramus & maledicimur · quia
ſperamus in dñm uiuum
qui eſt ſaluator omnium hominum · max
ime fidelium ·

Precipe hec & doce · Nemo adoleſcentiã tuã
contemnat · ſed exemplum eſto fidelium in
uerbo in conuerſatione · in caritate in fide
in caſtitate ; Dum uenio attende lectioni &
exhortationi doctrine · Noli negligere grã
tiã q̃ in te eſt · que data ē tibi p ꝓphetiã
cum impoſitione manuũ preſbiterii ·
Hec meditare · in his eſto · ut profectus tuus
manifeſtus ſit omnibus · Attende
tibi & doctrine · inſta in illis · Hoc enim fa
ciens & te ipſum ſaluum facies · & eos qui te
audiunt ·

ſed obſecra ut patrem · iuuenes ut fres · anus
ut matres · iuuenculas ut ſorores cũ omni
castitate ·
Viduas honora ev ·
que uere uidue ſunt · Si qua autem uidu
a filios aut nepotes habet · diſcat primũ
domum ſuam regere · & mutuam uicem
reddere parentibus · Hoc enim acceptũ
eſt coram deo · Que autẽ uere uidua ẽ
& deſolata ſperet in dm̃ · & inſtet obſe
crationibus & orationibus nocte ac die ·
Nam que in delicijs ẽ · uiuens mortua ẽ ·
Et hoc precipe · ut irreprehenſibiles ſint ;
Si quis autem ſuorum & maxime domeſti
corum curam non habet · fidem negauit ·
& eſt infideli deterior · Vidua eligatur
non minus ſexaginta annorũ · que fue
rit unius uiri uxor · in operib; bonis teſtimoni
um habens · ſi filios educauit · ſi hoſpitio re
cepit · ſi ſcorum pedes lauit · ſi tribulatio
nem patientib; ſubminiſtrauit · ſi omne
opus bonum ſubſecuta ẽ ·
Adoleſcentiores autem uiduas deuita ·

Cum enim luxuriate fuerint in xpō nūbe
re uolunt· habentes damnationem· quia
primam fidem irritam fecerunt· Simul
autem & otiose discunt circuire domos·
Nō solū aīt otiose·sed & uerbose et curiose
loquentes que non oportet; Uolo ergo iu
niores nūbere· filios parere· matres fa
milias cē· nullam occasionem dare aduer
sario maledicti grā· Jam enim quedam
conuerse sunt retro sathanan·

Siquis fidelis habet uiduas sub ministra
tu illis· & non grauetur eccla· ut his que
uere uidue sunt sufficiat·

Qui bene presunt prbri duplici honore
digni habeantur· maxime qui labo
rant in uerbo & doctrina· Dicit enim
scriptura· Non alligabis os boui tri
turanti· & dignus ē operarius mercede sua;
Aduersus prbrm accusationē noli
recipere· nisi sub duob? aut trib; testib?
Peccantes aūt coram omnibus argue·
ut & ceteri timorem habeant·

Test or coram dō & xp̄o ihu & electis an-
gelis ut hec custodias sine p̄iudicio
nihil faciens in aliā partē declinando;
manu sic to nemini imposueris · neq;
communicaueris peccatis alienis; Teipsū
castum custodi; Nolu adhuc aquā bibere.
sed uino modico uti re: ꝓpter stomachū
tuum & frequentes tuas infirmitates;
Quorundam hominum peccata mani-
festa sunt precedentia adiudicium · q̄s-
dam autē & subsecuntur · Similit & fac
ta bona manifesta sunt · & que aliter se
habēt abscondi non possunt · Cvi etulta''.
Qui cunq; sunt subiugo serui · dominos
suos omni honore dignos arbitrentur ·
ne nomen dn̄i & doctrina blasphemetur;
Qui autem fideles habent dominos · non
contemnant quia frs sunt · sed magis ser-
uiant quia fideles sunt & dilecti · q̄a bene
ficii participes sunt · — — —
Hec docē & exhortare · Siquis aliter do
cet · & non acquiescit sanis sermonibus

dñi nr̄i ihu xp̄i | & a que ſecundum pietatē
& doctrinę· ſuperbus nihil ſciens· ſed lan-
guens circa quęſtiones & pugnas uerborū.
ex quib⁹ oriuntur inuidię contentiones
blaſphemię ſuſpitiones male· conflictatio
nes hominum | mente corruptorū· & q̄ꝫ
ueritate priuati ſunt· exiſtimantiū que
tum eſſe pietatem· ~ ~ ~

Eſt autem quęſtus magnus· pietas cum ſuf
ficientia; Nihil enim intulimus in hunc
mundum· haut dubium quia nec auferre
quid possumus; Habentes autem alimenta
& quib⁹ tegamur· his contenti ſimus; Nam
qui uolunt diuites fieri· incidunt in temp
tationem & laqueum diaboli | & deſideria
multa inutilia & nociua· que mergunt
homines in interitum & pditionem; Ra
dix enim omnium malorū ē cupiditas·
Quam quidam appetentes errauerunt a fi
de· & inſeruerunt ſe doloribus multis·
Tu autem homo di hęc fuge; ſectare uero
iuſticiam | pietatem | fidem· caritatem pa

uerua manſuetudinem · ¶ cta bonum certamẽ
fidei · ¶ pprehende uitam ęternam in qua
uocatus es · & confeſſus bonã confeſſionem
coram multis teſtib⁹; ¶ rçipio tibi coram
dõ qui uiuificat oĩa · & xp̃o ihu q̃ teſti
monium rẽddidit ſub pontio pilato bonã
confeſſionem · ut ſerues mandatũ ſine ma
cula ir reprehenſibile · uſq; in aduentum
dñi nr̃i ihu xp̃i · ¶ Quem ſuis temporib⁹
oſtendit beatus & ſolus potens rex re
gum & dñs dominantiũ · qui ſolus ha
bet immortalitatẽ et lucem habitat in-
acceſſibilem · quem nullus hominũ ui
dit ſ̃ nec uidere poteſt · cui gl̃a honor et im
perium ſempiternum amen · ~ ~ ~
¶ iuitibus huius ſeculi p̃cipe non ſubli-
me ſapere · neq; ſperare in incerto diui-
tiarum · ſed in dõ uiuo qui p̃ſtat nobis
omnia abunde ad fruendum · bene age
re · diuites fieri in operibus bonis · facile
tribuere · communicare · theſaurizare
ſibi fundamentum bonũ in futurũ ut

apprehendant ueram uitam· ~~ ~~

Quamothec depositum custodi· deuitans
profanas uocum nouitates· & oppositiones
falsi nominis scientie· Quam quidam p
mittentes· circa fidem exciderunt Gratia
tecum· Amen· Explicit epla ꝑma bti pauli
apostoli ad tymotheum·

Prologꝰ m̄ ꝓlām
secundam bti pau
li apli ad tymoth

Iste incipit epiſcopat ſui detentum ab annũ
ciatione euangelij tymotheum· Auice ſtrei
quam ab aua ac mre didicerat commemo
ratione confortat· et ad feruoris ſui eius
mēoriaz remittit· ac uult eum reſuſcitare
q̄ calcis p̄mū fuerat tepefact· et ammonet
ne opprobria crucis xp̄i et pauli vincula·

exultimet causam pudoris · exemplo eciam
suo oim tribulationum ei remit turbatiõ-
dum dicat illum scire qualia illi facta sunt
antiochie yconio listris · et spem illi ingerit
parati auxilij dicendo · et ex oñibz me eri
puit dñs · Vult postremo bone vite ee gene
rale testimonium · si malozz hoim odia in
currat · ut hoc ipo attollat2 bona sclia · si tribu
lationum onere pmat2 Explicit plogus ·

Argumentz in epla ad tymotheu

Item tymotheo scribit de
exhortatione martirij
et omis regule veri-
tatis · et quo futurum sit temporibus no
uissimis et de sua passione · scribens a ab
vrbe roma ·

Aliud argumentz

Dum eet rome vinclis astrict · scribit tymo
theo · monẽs eũ ne p eã absentiã ul' ppris
ul' mgri tribulationib' treat · a' testimo
niũ dñi erubescat · p q' ipe vsq; ad mortẽ cer
tauit · hl'et d' hereticis vitandis · atq; hijs q' suas ma
gis fabulas qm̃ dei pdicant veritatem ·

Explicunt argumenta ·

ñ.xo

Incipit epistola secunda beati pauli apostoli ad tymotheum. Capm̃ i.

Paulus apostolus xpi ihu per voluntatem dei. secundum pmissionem uite que ē in xpo ihu. timotheo carissimo filio. Gratia misericordia pax ad̃o patre. & xpo ihu dño nro. Gratias ago deo meo cui seruio a pgenitoribus meis in sciētia pura. q̃ sine intermissione habeā tui memoriā in orationib. meis: nocte ac die desiderans te uidere. memor lacrimarum tuarum ut gaudio implear. recordatio nem accipiens tuę fidei que ē in te non ficta. que & habitauit primum in auia tua loide. & matre tua eunice. Certus sum autem quod & in te. Propt̃ quā causam ammoneo te ut resuscites grām dei que est in te p impositionē manuū mearum. Non enim dedit nobis ds spm timoris.

ſalutaris & dilectionis & ſobrietatis:
Noli itaq; erubeſcere teſtimonium dñi nri
ihu xpi neq; me vinctum eius: ſed co-la-
borā euangelio ſecundum uirtutem dei: qui
nos liberauit & uocauit uocatione ſua ſcā n
ſecundum opera nra: ſed ſcdm ppoſitum ſu
um & grām: quę data ē nobis in xpo ihu
ante tempora ſecularia: manifeſtata aut
nunc p illuminationem ſaluatoris nri ihu
xpi: qui deſtruxit quidē mortem: illumi
nauit autem uitā & incorruptionē p euan
gelium: in quo poſitus ſum ego p̄dicator
& apls & magiſter gentiū. Ob quā cauſam
etiam hęc patior: ſed n̄ confundor. Scio
cui credidi: & certus ſum: quia potens
est depoſitum meum ſeruare in illū diem:
Formam habe ſanorum uerborū quę ame
audiſti: in fide & dilectione in xpo ihu:
Bonum depoſitum cuſtodi: p ſpm ſcm qui
habitat in nob. Scis hoc quod auerſi ſunt
a me omnes qui in Aſia ſunt: ex quib; eſt
phygellus & hermogenes: Det miam dñs

onciphon dômui · quia sepe me refrigerauit.
& cathenam meã non erubuit· sed cũ romã
uenisset · sollicite me quesiuit & inuenit.
Det illi dñs inuenire misericordiam a dñō in
illa die · Et quanta ephesi ministrauit m·tu
melius nosti · C ij · Tu ergo fili mi
confortare in gra que ē in xpo ihu · &
que audisti a me p multos testes hec cōmen
da fidelib; hominib? qui idonei erunt &
alios docere · Labora sicut bonus miles xpi
Nemo militans dō implicat ~~~ ihu·
se negotiis secularib; · ut ei placeat cui se p
bauit; Nam & qui certat in agone non co
ronabit? · nisi legitime certauerit · ~~
Laborantem agricolã oportet primum de
fructibus percipere · Intelligit que dico·
Dabit enim tibi dñs in omnib? intellectũ;
Memor esto dñm ihm xpm resur=
rexisse a mortuis ex semine dauid secun
dum euangelium meũ · in quo laboro usq; ad
uincula quasi male operans · sed uerbũ di
non ē alligatũ; Ideo omnia sustineo ppt

dcctos·ut & ipsi salutem consequantur· que
ē in xpo ihu cum gloria celesti· — —
Fidelis sermo· Nam si commortui sumus· &
conuiuemus· Si sustinemus· & regnabim'·
Si negauerimus· & ille negabit nos· Si nō
crēdimus· ille fidelis p̄manet· negare seip-
sum nō potest· Hec aūt commonco · testificans
coram dnō; Noli verbis contendere· ad nichil
enī utile ē· nī ad subuersionem audientium·
Sollicite cura teipsum p̄babilē exhibere
dō· operarium inconfusibilem· recte trac
tantem uerbum ueritatis; — —
Profana aūtē & vaniloquia deuita· o(mi)ltī
enim p̄ficiunt ad impietatē· & sermo eo(rum)
ut cancer serpit· ex quib; ē hymeneus &
phyletus· q(ui) a vitate fidei exciderunt· dicen
tes resurrectionem iam factā· et subuerterūt
quorundā fidem· — — — —
Sed firmum fundamentū dī stat habens
signaculum hoc. Cognouit dns qui sunt
eius· ut discedat ab iniquitate omnis qui
nomīat nomen dnī· — — — —

In magna autem domo non solum sunt uasa
aurea & argentea · sed & lignea & fictilia ·
& quedam quidem in honore · quedā aut
in contumeliā; Si quis aut emundauerit
se ab istis · erit uas in honore scīficatum &
utile dño · ad omne opus bonū paratum ·
Iuuenilia autem desideria fuge · — —
Sectare uero iustitiam · fidem · caritatē et pa-
cem · cū his qui inuocant dnm de corde puro;
Stultas autem & sine disciplina
questiones deuita · scies quia generant
lites; Seruum autem dni non oportet liti
gare · sed mansuetum ee ad oēs · docibilē
patientem · cum modestia corripientem eos
qui resistūt veritati · ne quando det illis ds pēni-
tentiam ad cognoscendam veritatē · & re-
sipiscant a diaboli laqueis · a quo captiui te-
nentur ad ipsius uoluntatem · Cap.
Hoc autem scito · quod in nouissimis diebus
instabunt tempora periculosa · & erunt
homines seipsos amantes · cupidi elati su
perbi blasphemi · parentib; non ob-edien

tes· ingrati scelesti· sine affectione sine pace·
criminatores incontinentes immites· sine
benignitate· proditores protervi tumidi·
voluptatū amatores magis quam dī· hȝ-
bentes quidem speciē pietatis· virtutē aut
eius abnegantes· Et hos deuita· Exhis enī
sunt qui penetrant domos· & captivas du
cunt mulierculas onustas peccatisque
ducuntur variis desideriis· semp discentes·
& nunquam ad — scientiā veritatis p
venientes; Quemadmodū autē iamnes
& mambres restiterunt moysi· ita & hi re
sistunt veritati· homines corrupti mente·
reprobi circa fidem Sed ultra non proficient;
Insipientia enim eorum manifesta erit om
nibus· sicut & illoꝝ fuit· — — —
Tu autem assecutus es meā doctrinam· in
stitutionem propositum fidem longani
mitatem dilectionem· patientiā proelia
ones passiones· qualia mihi facta sunt an
tiochie yconio lystris· quales persecutiones
sustinui· & exomnib; eripuit me dñs· Et

omnes qui uolunt pie uiuere in xpō ihū · p
ſecutionem patientur · Mali autem hom
nes & ſeductores, proficient in peiuſ · errantes
& in errorem mittentes ·

Tu uero permane in his que didiciſti & cre
dita ſunt tibi · ſciens a quo didiceris · & q
ab infantia ſacras literas noſti · que te poſ
ſunt inſtruere ad ſalutē p fidē que ē in xpō
Omnis ſcriptura diuinitus [ihū ·
inſpirata · utilis ē ad docendum · ad argue
dum · ad corripiendum · ad erudiendum in
iuſticia · ut perfectus ſit homo di · ad omne
opus bonum inſtructus · Ē my et ultm

Teſtificor coram do & xpō ihu qui iudica
turus ē uiuos et mortuos · & aduentum ip
ſius & regnum eius · Predica uerbum · inſta
oportune importune · Argue obſecra in=
crepa · in omni patientia & doctrina ·
Erit enim tempus cū ſanam doctrinam n
ſuſtinebunt · ſed ad ſua deſideria coacerua
bunt ſibi magiſtros prurientes auribus · et
a ueritate quidem auditum auertent · ad

fabulas autem conuertuntur.

Tu uero uigila · in ommb⁹ labora · opus fac · e-
uangl̃ · ministerium tuum impl̃e · sobrius
sto · Ego enim iam delibor · & tempus mee
resolutionis instat · Bonum certamen cer-
taui · cursum consūmaui · fidem seruaui ;
In rēliquo repōsita ē mihi corona iustic̃ ·
quam reddet mihi dn̄s in illa die iustus
iudex · Non solum autem mihi · sed & his q̄
diligunt aduentum eius · Festina ad me
venire cito · Demas enim me de-
reliquit diligens hoc seculum · & abiit thes-
salonicam · crescens ī galatiam · titus in dal-
matiam · Lucas ē mecum solus · Marcum as-
sume & adduc tecum · ē enim mihi utilis
in ministerium · Titicum autem misi eph̃e
sum · Penulam quam reliqui troade apud
carpum ueniens ad me affer tecū et libros · max̃e
autem membranas ·

Alexander · · cārius multa mala mihi
ostendit · reddet ei dn̄s secundum opera ei ·
quem & tu deuita · valde enī rēstitit uerbis nr̄is ·

In prima mea defensione nemo mihi
affuit · sed omnes me dereliquerunt · Non il
li imputetur · Dominus mihi astitit &
confortauit me · ut per me predicatio im
pleatur · & audiant omnes gentes · & liber
atus sum de ore leonis · Liberauit me dñs
ab omni opere malo · & saluū me faciet in
regnū suū celeste · cui gla in secula seculoꝝ am.
Salutta priscam & aquilam · &
oneſiphori domum · Erastus remansit co
rinthi · Trophimum autem reliqui infir
mum milcti festina ante hiemē venire · ad me ·
Salutat te eubolus & pudens &
linus & claudia & frēs omnes · Dñs ñr ihc xpc
cum spu tuo · Gra uobiscum · Amen ·

Explicat epla scda bti pauli ap̄li ad tymoth.

Incipit epla bti pauli

Apostoli ad tytum.

Huius ad tytum epla est. & multa com
plectit. Primo quales ecclesijs prefici
conueniat. et quibus virtutibus ple
nus. qui inter reliqua morum ornamenta. stu
dio habeatur ꝑmois et copia possit implere
exhortationis officium. contradicentiam ul'
impiam ul' imprudentiam confutare. Dein
de quid specialiter conueniat. diuersarum
etatum gradibus inculcari. Qualiter
eciam vtilitate conditionis qui ad susceptio
nem fidei veniunt. probabiliores facti fe
rant testimoniū vite christiane. p quā meliores
esse didicerunt. Explt ꝓlog. Argumentū
in epla bti pauli apli ad tytum.

Titum commonefacit. & instruit de con
stitutione prbrii & de spirituali conuer
satione. & heresibus uitandis. q̄ scripturis iudaicis
credūt. scribens ei a nycopoli. Explt argumtū

In cuius epla bti pauli apli ad tytū. Cap̄m

Paul' seruus autem ihesu
xpisti. secundum fidem electo-
rum di & agnitionem ueritatis.

que ſecundum pictatem ē in ſpem uite ē
terne· quam promiſit qui non mentitur ds
ante tempora ſecularia· manifeſtauit aut
temporib; ſuis uerbum ſuum in predicatio-
ne· que creditа ē mihi ſecundum preceptū
ſaluatoris nri di· tito dilecto filio ſecun
dum communem fidem· Gra & pax ado
patre· & xpo ihu ſaluatore nro·

Huius rei gra reliqui te creте· ut ea que
deſunt corrigas· & conſtituas p ciuitatē
prbros· ſicut & ego tibi diſpoſiui· Si quis ſi
ne crimine ē· uniuſ uxoris uir· ſi filios habēs
fideles non in accuſatione luxurie aut
non ſubditos: Oportet enim epm ſine cri
mine ee· ſicut dī diſpenſatorem· n ſuptū
non iracundum· non uinolentū non pcuſ
ſorem· non turpis lucri cupidum· ſed hoſ:
pitalem benignū ſobrium· iuſtum ſcm
continentem· amplectentem eum qui ſe
cundum doctrinam ē fidelem ſermonem·
ut potens ſit exhortari in doctrina ſana·
& eos qui contradicunt arguere· Sunt enī

multa inobe-dientes· uaniloqui & seducto
res· máxime qui decircumcisione sunt· quos
oportet redargui· qui uniuersas domos sub-
uertunt· docentes que non oportet turpis
lucri gra ·¶ Dixit quidam exillis pprius
eorum ——— pphā· Cretenses semp menda
ces· male bestie· uentris pigri· ¶ Testimoniū
hoc uerum ē· Quam obcausam increpa illos
dure ut sani sint in fide· non intendentes iu
daicis fabulis & mandatis hominum· auer-
tentium se a ueritate; Omnia munda mun-
dis· Coinquinatis autem & infidelib; nihil
mundum· sed inquinate sunt eorum & mens
& conscientia· Confitentur se nosse dm· fac
tis autem negant· cum sint abhominati &
incredibiles· & ad omne opus bonum reprobi· ¶ Tu
¶ Tu autem loquere que decet sanā doctri
nam· Senes ut sobrii sint· pudici pruden
tes· sani in fide in dilectione in patientia· Anus
similiter in habitu sco· non criminatrices·
non uino multo seruientes· bnā docentes·
ut prudentiā doceant· adolescentulas ut

uiros suos ament · filios suos diligant · pru
dentes castas sobrias · domus curam habentes:
benignas subditas uiris suis · ut non blasphe
metur uerbum di; Iuuenes similit hortare
ut sobrij sint · In omnib⁹ teipsum prbe ex
emplum bonorum operu · in doctrina inin
tegritate in grauitate · Verbum sanum ir
reprehensibile · ut is qui ex aduerso ē uereat
nihil habens malum dicere de nobis · ~ ~
Seruos dominis suis subditos ē in omnibus
placentes · n contradicentes non fraudantes
sed in omnib⁹ fidem bonā ostendentes · ut
doctrinā saluatoris nri di ornent in omib;
Apparuit enim gr̄a di saluatoris nri omib⁹
hominib⁹ erudiens nos · ut abnegantes impi
etatem & secularia desideria · sobrie & iuste
& pie uiuamus in hoc sc̄lo · expectantes bea
tam spem & aduentum gl̄e magni di & salua
toris nri ihu xp̄i · Q̄ dedit semetipsum pnob
ut nos redimeret ab omni iniquitate · & mun
daret sibi pplm acceptabilem sectatorem bo
norum operum · ~ ~ ~

Hec loquare & exhortare · & argue cum om-
ni imperio. Nemo te contemnat · Admo-
mone illos pncipib; & potestatib; subditos ee ·
dicto obedire · ad omne opus bonum pa-
ratos ee · neminem blasphemare · non litigi
osos ee sed modestos: omnem ostendentes
mansuetudinem adomnes homines: Eram;
enim & nos aliquando insipientes & incre-
duli · errantes seruientes desideriis & uolup
tatibus uariis · in malitia & inuidia agen
tes · odibiles odientes inuicem · Cum autē
benignitas & humanitas ꝑ apparuit salua
toris nri di · non ex operib; iustitie que fe-
cimus nos · sed secundum suā misericordiam sal
uos nos fecit · p lauacrum regenerationis
& renouationis spc scī · quem effudit in nos
abunde p ihm xpm saluatorem nrm · ut
iustificati gra ipsius · heredes simus secun-
dum spem uite eterne ·

Fidelis sermo ē · Et de his uolo te confirma-
re · ut curent boni operib; p̄esse qui
credunt deo · Hec sunt bona & utilia hominib;

Stultas autē questiones & genealogias & contentiones & pugnas legis deuita sunt enim inutiles & uane.

Hereticum hominē post unam & secundam correptionem deuita sciens quia subuersus ē qui ausmodi ē & delinquit cū sit proprio iudicio condemnatus.

Cum misero ad te arthemam aut titicum festina ad me uenire nicopolim. Ibi enī statui hiemare. Zenam legis peritū & appollo sollicite premitte ut nihil illi desit. Discant autem & nri bonis operib' p̄esse ad usus necessarios ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Salutā eos q̄ nos amant in fide. Gra dī cum omnib' uobis. Amen.

Explicat epistola beati pauli apostoli ad tytum

Argumtz ī epla bti pau li apli ad phylemonez

Philemoni familiarꝫ litꝛasꝫ facit p.
onesimo seruo ei⁹ qđ bit ātē et aburbe ro
ma de carcere. Explicit argumentum.

Incipt epla bti pauli apli ad phylemonē. Cūicū

Paulus vinctus ihesu xpi
et tymotheus frat — ē.
philemoni dilecto & adiu
tori nr̄o. & apie — sorori ca
rissimę & archippo commili
tōni nr̄o. & ęcclę que in tomo
tua est. Gratia uobis & pax
a deo patre nostro. et dōmino ih̄u
xp̄o. Gratias ago dō meo semp memo
riam tui faciens in orationibus meis. audi
ens — — caritatem tuam & fidem quā
habes in dn̄o ihu & in omnes scōs. ut com
municatio fidei tuę euidens fiat in agniti
one omnis operis boni in — — —
xp̄o ihu. Gaudium enim magnum hābui
& consolationem in caritate tua. quia uis

cera scorum requiescrunt ptc fr̄. ~ ~
Propt̄ quod multam fiduciā habens in
.xp̄o ihu imperandi tibi quod adrem ptinet
ppt̄ caritatem magis obsecro cū sis talis ut
paulus senex · nunc autem & uinctus ihu
xp̄i · Obsecro te ptmeo filio quē genui in vin-
culis onesimo · qui tibi aliquando inutilis
fuit · nunc autem & tibi & mihi utilis · quē
remisi tibi · Tu autem illum vt mea viscera sus-
cipe · Quem ego uoluiram mecum detinere ·
ut pro te mihi ministraret in uinculis euan
gelii · Sine consilio autem tuo nihil uolui
facere · ut ne velut ex necessitate bonum tuum
esset sed uoluntarium · Forsitan enim ideo
discessit ad horam ut eternum illum reci
peres · iam non ut seruū sed pro seruo carissi
simum frem · maxime mihi · Quanto autem
magis tibi & in carne ~ & in dño · Si ergo
habes me socium · suscipe illū sicut me · Si
autem aliquid ~ nocuit tibi aut debet ·
hoc mihi imputa · Ego paulus scripsi mea
manu · Ego reddam · ut non dicam tibi qd

j22

& te ipsum mihi debes; Ita frē ego te fruar
in dño· refice uiscera mea in xpō Confidens te
obedientia tua scripsi tibi· sciens q̄m & sup
id quod dico facies: Simul autem & para mihi
hospitium· Nam spero p orationes uras do
nari me uobis: Salutat te epaphras concaptiuus meus in xpō
ihū· marcus aristarcus demas & lucas
adiutores mei· Gra dñi nri ihu xpi cū spū uro· Amen·

Explicat epla beati pauli apostoli ad phylemonē.

Incipit prolo gus sñi in epi-as bñ pauli ap-adr.

In primis dicendum ē cur apls paulus in hac epla scribendo non seruauerit moram suum · ut ud uocabulū nominis sui · ud ordinis scriberet dignitatem · Hec causa ē quod adeos scribens qui excircumcisione crediderant · quasi gentium apls & non hebreorū ·

Scans quoq; eorum supbiam suamq; humi
litatem ipse demostrans·meritum officii sui
nolutt ante ferre·Nam simili modo &ia̅
iohannes apts;ppter humilitatem in epla
sua nomen suum eadem ratione non pau
lit·Hāc ꝙ epla̅m fertur apts ad hebreos con
scriptam hebraica lingua misisse·Cuiussen
sum & ordinem retinens lucas euāgelista·p' ex
cessu bī apli pauli greco sermone cōposuit· Explit plog'.

Incipit epla̅ bī pauli apo
stoli ad hebreos·C i'm'.

Vltifarie multisq; modis olim
deus loquens patribus in
pphetis· nouissime di
ebus istis locutus ē nobis in filio· quē con
stituit heredem uniuersorum· p quem fec
& secula· Qui cum sit splendor glorie
& figura substantie eius· portansq; oīa
uerbo urtutis sue· purgationem peccatoꝝ
faciens· sedet ad dexteram maiestatis in
excelsis· tanto melior angelis effectus·
quanto differentius pre illis nomen here-

dixerit. Cui enim dixit aliquando angelorum
filius meus es tu. ego hodie genui te. et rursum. ego ero illi in patrem. & ipse erit mihi
in filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terre dicit. Et adorent
eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem
dicit. Qui facit angelos suos spiritus. & ministros suos flammam ignis. Ad filium autem.
Thronus tuus deus in seculum seculi. virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iustitiam
& odisti iniquitatem: propterea unxit te deus
deus tuus oleo exultationis prae participibus
tuis; Et tu in principio dne terram fundasti. & opera manuum tuarum sunt celi.
Ipsi peribunt tu autem permanebis. &
omnes ut vestimentum veterascent. et velut
amictum mutabis eos & mutabuntur. Tu
autem idem ipse es. & anni tui non deficient.
Ad quem autem angelorum dixit aliquando sede ad dexteris meis. quoadusque ponam
inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt administratorii spiritus. in ministe

rium missi ꝑ ꝑ̄ cos qui hereditatem capiūt salutis. 324

PRopterea abundantius oportet ob Cn̄
seruare nos ea que audiuimus. ne forte per
effluamus; Si enim qui p angelos dictus ē ser=
mo factus ē firmus. & omnis preuaricatio &
inob=edientia accepit iustam mercedis re
tributionem. quomodo nos effugiem⁹. si tan
tam neglexerimus salutem? Que. cum ini
tium accepisset enarrari p dn̄m. ab eis qui au
dierunt in nos confirmata ē. contestante
dō signis & portentis & uariis uirtutib;. &
spc sc̄i distributionib; secundum sua uolun
tatem; Non enim angelis subiecit ds orbem
terre futurum de quo loquimur. Testatus
est autem in quodā loco quis dicens.
Quid ē homo qd memor es eius. aut filius ho
minis qm̄ uisitas eum. Minuisti eum paulo
minus ab angelis. gloria & honore coronasti
eum. & constituisti eum sup opera manuū
tuarum. Omnia subiecisti sub pedib⁹ eius. In
eo enim quod ei omnia subiecit. nihil dimi
sit non subiectum ei. Nunc autē nec dum

uidemus omnia subiecta ei.

Cum autem qui modico quã angli minora-
tus est · uidemus ihm ꝓpter passionem mor
tis gtia & honore coronatum · ut gra dei pom
nibus gustaret mortem; Decebat enim eum
ꝓpt̃ quem omnia & ꝑ quem omnia · qui mul
tos filios in gtiam adduxerat · auctorem salu
tis eorum ꝑ passionem consummare; Qui
enim sc̃ificat & qui sc̃ificantur · ex uno om̃s;
Ꝓpt̃ quam causam non confundtur fr̃es os
uocare dicens: Nunciabo nomen tuum fr̃ib;
mis: in medio ecclie laudabo te: Et iter̃u;
Ego ero fidens in eum · Et iter̃u · Ecce ego ꝛ
pueri mei · quos dedit mihi ds · Quia ergo pueri
communicauerunt carni & sanguini · & ip
se similit̃ participauit eisdem · ut ꝑ mortem
destrueret eum qui habebat mortis impe
rium id est diabolum · & liberaret eos · qui ti
more mortis ꝑ totam uitã obnoxii erant
seruituti; Nusquam enim angtos apprę-
hendit · sed semen abrahe appr̃hendit; Unde
debuit ꝑ omnia fr̃ibus similari · ut misericors

ficrit & fidelis pontifex ad dñm · ut reppitiat
rit delicta ppli; In eo enim in quo passus
est ipe & tentatus · potēs & eis qui tentan
Unde frēs Sm. tur auxiliari ·
scī uocationis celestis participes · considera
te aplm & pontificem confessionis nre
ihm · qui fidelis ē ei qui fecit illum · sicut
& moyses in omni domo illius · Amplio
ri enim glorię iste p moyse dignus habi
tus ē · quanto — ampliorem honorem ha
bet domus qui fabricauit illam; Omnis
namq; domus fabricatur ab aliquo · Qui
autem omnia creauit · ds ē · Et moyses quidē
fidelis erat in tota domo eius tan-quam
famulus · in testimonium corū quę dicen
da erant · Xpc vero tan-quā filius in
domo sua · quę domus sumus nos · si fidu
ciam & gtam spei usq; adfinem firmam
retineamus · Qua ppt̄ sicut dicit spūs scs ·
Hodie si uocem eius audieritis nolite ob
durare corda ura · sicut in exacerbatione
secundum diem temptationis in deserto ·

ubi tẽptauerunt me patres uri: pbaue-
runt & uiderunt opera mea quadraginta
annis. Propter quod offensus fui generationi
huic. & dixi Semper errant corde; Ipsi aut
non cognouerunt uias meas. quibus iura-
ui in ira mea. si introibunt in requie mea.
Videte fris. ne forte sit in aliquo
urm cor malum incredulitatis discedendi a deo uiuo. Sed adhortamini uosmetip-
sos p singulos dies donec hodie cognomi-
natur. ut non obduretur quis ex uobis
fallacia peccati; Participes enim xpi effec-
ti sumus. si tamen initium substantie q̃
usq; ad finem firmum retineamus dum dr.
hodie si uocem eius audieritis. nolite obdu-
rare corda ura. quemadmodum in illa
exacerbatione. Quidam enim audientes
exacerbauerunt. sed non uniuersi. qui pfec-
ti sunt ab egipto p moysen. Quib; autem
infensus ẽ quadraginta annis. Nonne il-
lis qui peccauerunt. quorum cadauera p
strata sunt in deserto. Quibus autem iura

uit non introire in requiem ipsius · nisi illis
qui incrâduli fuerunt. Et uidemus quia n̄
potuerunt introire in requiem ipsius ꝓpter
incredulitatem · Cum.

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione
introeundi in requiem eius · existimetur ali
quis ex uobis dee. Etenim nobis nunti
atum est quemadmodum & illis · sz n̄ ꝓfuit
illis sermo auditus · non admixt? fidei ex
his que audierunt; Ingrediemur enim in
requiem qui credidimus · quem admodū dix̄ ·
sicut iuraui in ira mea · si introibunt in
requiem meam · Et quidem operib? ab institu=
tione mundi ꝓfectus · dixit in quodam
loco de die septima sic; Et requieuit ds
die septima ab omnib? operib; suis · Et in
isto rursum · Si introibunt in requiem mea ·
Qm̄ ergo sup est quosdam introire in illā ·
Et hi quibus prioris annuntiatum ē non
introierunt ꝓpter incredulitatem · iterū
terminat diem quendam · hodie in dauid
dicendo post tantum temporis sicut sup

dicam ē. ¶ Hodie si uocem ei⁹ audieritis.
nolite obdurare corda uŕa; ¶ Nam si eas ihc
requiem p̄stitusset. nun-quā de alio loque-
retur post hac die; ¶ Itaq; relinquitur sabba-
tismus ppto di; Qui enim ingressus ē in re
quiem eius. & iam ipse requieuit ab opi
bus suis. sicut & a suis ds. ¶ Festinemus ergo
ingredi in illam requiem. ut ne in idipsū
quis incidat incredulitatis exemplum. ¶ Vi
uus enim ē di sermo & efficax & penetra-
bilior omni gladio ancipiti. & pungens
usq; addiuisionem anime ac spūs. compā-
gum quoq; ac medullarum. & discretor co-
gitationum & intentionum cordis. & nō est
ulla creatura inuisibilis inconspectu eius. Om-
nia autem nuda & apta sunt oculis eius; ad
quem nobis sermo; ¶ Habentes ergo pontifice
magnū qui penetrauit celos
ihm filium di. teneamus confessionem; ¶ Non
enim habemus pontificem qui non possit co-
pati infirmitatib⁹ nris. tentatum aute
p omnia p similitudine absq; peccato.

Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gr̃e ea? ut misericordiam consequamur & gr̃am inueniamus in auxilio oportuno. Ev

Omnis namq; pontifex ex hoīb' assumpt' pro hominibus constituitur in his quę sunt ad dm· ut offerat dona & sacrificia pro peccatis· qui condolere possit his qui ignorant & errant· quoniā & ipse circūdatus infirmitate· Et propterea debet quemadmodū & pro populo· ita & iam & pro semetipso offerre pro peccatis; Nec quisquam sibi sumit honorem· sed qui uocatur ado tanquam aaron· Sic & xp̃c non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret· sed qui locutus ē ad eum· filius meus es tu· ego hodie gen̄ui te; Quemadmodū & in alio loco dicit; Tu es sacerdos in aeternum· secundum ordinem melchisedech; Qui in diebus carnis suę preces supplicationesq; ad eum qui possit saluum illū a morte facere· cum clamore ualido & lacrimis offerens· exaudit⁹ ē pro sua reuerentia; Et quidem cum eēt filius dei· didicit ex his

que passus ē obedientiam · & consummatus fac
tus est omnibus obtemperantib⁹ sibi causa sa
lutis eterne · appellatus ado pontifex iux
ta ordinem melchisedech ; De quo grandis
nobis sermo & interpretabilis ad dicendum ·
qñ imbecilles facti estis ad audiendum ; Et
enim cum debetis magistri ē ppter tempꝰ ·
rursū īdigetis ut uos doceamini que sint el
menta exordii sermonum di · & facti estis qui
bus lacte opus sit non solido cibo ; Omnis enī
qui lactis ē particeps expers est sermonis iusti
cie · Parvulus enī est · Perfectorum autē est
solidus cibus · eorum qui ꝓ consuetudine exer
citatos habent sensus ad discretionem bo
ni ac mali · Quapꝓ intermittentes inchoationis xpi sermonem ad p
fectionem feramur · non rursus iacientes fun
damentum penitentie ab operib⁹ mortuis
& fidei ad dñm · baptismatum doctrine im
positionis quoq; manuum · ac resurrectionis
mortuorum & iudicii eterni · Et hoc facie
mus · si quidem permittet ds · Impossibile ē

enim eos qui semel sunt illuminati · gustauerunt etiam donum celeste & participes facti sunt spūs sci · gustauerunt nihilominus bonum dei uerbum | uirtutesq; seculi uenturi · & prolapsi sunt · renouari rursus ad penitentiā · rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei | & ostentui habentes · Terra enim sepe uenientem sup se bibens imbrem · & generans herbam oportunam illis a quib⁹ colitur · accipit benedictionem a deo · Proferens aute spinas ac tribulos · reproba e & maledicto proxima · cuius consummatio in combustionem · Confidimus autem de uobis dilectissimi meliora & uiciniora saluti · tametsi ita loquimur · Non enim iniustus ds · ut obliuiscatur operis uri | & dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius · qui ministrastis sanctis | & ministratis · Cupimus aute unumquemq; uestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spe usq; in finem · ut non segnes efficiamini · uerum imitatores eorum · qui fide & patientia here-

tametsi id est quibus componit a tam et etsi ·

ditabunt ꝓmissionẽ. Abrahe nanq3 ꝓmit
tens ds. qui nominem habuit ꝑ quem iurat
maiorem. iurauit ꝑ semetipsum dicens. Nisi be-
nedicens benedicam te. & multiplicans mul-
tiplicabo te. Et sic longanimiter ferens. adep-
tus ē rꝙmissionem. Homines enim ꝑ maiorẽ
sui iurant. & omnis controuersie eorũ finis
ad confirmationem ē iuramentum; In quo ha-
bundantius uolens ds ostendere pollicitatio-
nis hereditib⁹ immobilitatem consilii sui. im-
posuit iusiurandum. ut ꝑ duas res immobiles
quibus impossibile ē mentiri ferum fortissimũ
solacium habeamus. qui confugimus ad tenen
dam ꝓpositam spem. Quam sicut anchoram
habemus animę tutam ac firmam. & incedẽ
tem usq3 ad interiora uelaminis. ubi precur
sor ꝓ nobis introiuit ihc. secundum ordinem
melchisedech pontifex factus in eternum. Ey-
Hic enim melchisedech rex salem sacerdos
di summi. qui obuiauit abrahe regresso
a cede regum. & benedixit ei. cui & decimas
omnium diuisit abraham. Primum quide

interpretatur rex iustitiæ. dicitur autem
& rex salem quod est rex pacis. sine patre sine
matre sine genealogia. neq; initium dierum
nec finem vitæ habens. Assimilatus autem filio dei.
manet sacerdos in perpetuum. Intuemini autem
quantus sit hic. cui & decimas dedit de præcipu
is abraham patriarcha. Et quidem de filiis
leui sacerdotium accipientes. mandatum ha-
bent decimas sumere a populo secundum legem
id est a fratribus suis. quamquam & ipsi exierint
de lumbis abrahæ. Cuius autem generatio
non annumeratur inter. decimas sumpsit
ab abraham. & hunc qui habebat repromissio-
nes benedixit; Sine ulla autem contradictio-
ne. quod minus est a meliore benedicitur;
Et hic quidem decimas morientes homines
accipiunt. ibi autem contestatur quia vi-
vit; Et ut ita dictum sit. per abraham & leui
qui decimas accepit decimatus est. Adhuc
enim in lumbis patris erat. quando obviavit
ei melchisedech.

Si ergo consummatio per sacerdotium leuiticum

dat·ppts enim sub ipso legem accepit· quid
adhuc necessarium fuit fm ordinem md
chisedech alium surgere sacerdotem· & non
secundum ordinem aaron dici· Translato
enim sacerdotio·necesse ē ut & legis transla-
tio fiat· In quo enim hec dicuntur de alia
tribu ē· de qua nullus altario pōsto fuit:
Manifestum ē enim·quod exiuda ortus sit
dns nr· in qua tribu nihil de sacerdotib⁹
moyses locutus ē· Et amplius adhuc ma
nifestum ē·si secundum similitudinem md-
chisedech exurgat alius sacerdos· qui non
secundum legem mandati carnalis factus
est·sed secundum uirtutem uite insolubilis·
Contestatur enim· qm tues sacerdos in
eternum secundum ordinem melchisedech·
Reprobatio quidem fit p̄cedentis mandati·
ppter infirmitatem eius & inutilitatem Ne-
minez enim adpfectum adduxit lex· Intro
ductio uero melior sspa·p quam pximam
addm· Et quantum ē non sine iureiuran
do· Alii quidem sine iureiurando sacer

dotes facti sint · hic autem cum iureiurando
p eum qui dixit ad illum · Iurauit dñs &
non penitebit eum · tues sacerdos in eternū ·
In tantum melioris testamenti spon=
sor factus ē ihē · Et alii quidem plures facti
sunt sacerdotes · idcirco quod morte prohibe
rentur p manere · hic autem eo qd manet
in eternum · sempiternum habet sacerdotium ;
Unde & saluare in ppetuum potest · accedens
p semetipsum ad dm · sp viuēs ad impellandū
p eis · Talis enim decebat ut nobis eet pon
tifex sēs · innocens impollutus segregatus a pec
catoribus · & excelsior celis factus · qui non
habet quotidie necessitatem quemadmodū
sacerdotes prius p suis delictis hostias offerre ·
deinde p populo ; Hoc enim fecit semel se offeren
do · Lex enim homines constituit sacerdo
tes infirmitatem habentes · sermo autem iu
riisiurandi qui post legem ē filium in eter
num perfectum ·

Eum ·

Capitulum autem sup ea que dicuntur · Ta
lem habemus pontificem · qui consedit in dex=

tra sedis magnitudinis in ~.celi. sc̃orum mi
nistr & tabernaculi uer. quod fixit dns &
non homo; ℣ mnis enim pontifex ad offerẽ
da mûnera & hôstias constituitur; ℣nde ne
cesse ẽ & hunc habere aliquid quod offerat;
℣si ergo ẽt sup terram. nec esset sacerdos. cum
ẽnt qui offerrẽt secundum legem mûnera
qui exemplari ~ & umbre deserûnt ce-
lestium. sicut responsum ẽ moysi cum con-
summaret tabernaculum; ℣ide inquit oĩa
facito. secundum exemplar quod tibi ostẽ
sum est in monte. ℣unc autem melius sorti-
tus ẽ ministerium. quanto & melioris testa
menti mediator ẽ. quod in melioribus pro-
missiõib; sanctũ ẽ; ℣am si illud prius culpa
uacasset. non ûtiq; secundi locus inquirer̃;
℣itûperans enim eos dicit. ℣ece dies uenių
dicit dn̄s. & consummabo sup domum isrl
& sup domum iuda testamentum nouum.
non secundum testamentum qd feci patrib;
eorum in die qua apprehendi manum illoꝝ
ut educerem eos de terra egypti. qm̄ ipsi n̄

ꝑmanserunt in testamento meo· & ego neglexi
eos dicit dns· Quia hoc ē testamentum quod
disponam domui isrl̃ post dies illos dicit
dns· dando legem meam in mente eorum· & in
corde eorum superscribam eam· & ero eis in dm
& ipsi erunt mihi in ꝑplm· et non docebit
unusquisq; ꝓximum suum & unusquisq;
frem suum dicens· cognosce dnm· quia omnes
scient me a minore usq; ad maiorem eorum·
quia ꝑpitiabor eorum iniquitati; eorum· & pec
catorum illorum iam non memorabor· Di-
cendo autem nouum· uetustauit prius· Quod
autem antiquatur & senescit; ꝓpe interitu ē·
Habuit quidem & prius iustificatio cul-
tus & scm̃ secularē· Tabernaculum
enim factum ē primum· in quo erant
candelabra & mensa & ꝓpositio panum·
quod dr sca· Post uelamentum autem secun
dum tabernaculum qd dicitur sca sanctorum·
aureū habens thuribulum et archam testamen-
ti circumtectam ex omni parte auro· in
qua urna aurea habens manna· & uirga

aaron que frondūerat · & tabule testamen
sup que erant cherubin glorie obumbran
tia, ppitiatoriū · de quibus modo non est
dicendum pfingula; His uero ita compositis ·
in prion quidem tabernaculo semp introi=
bant sacerdotes sacrificiorum officia consū
mantes · in secundo autem semel in anno so
lus pontifex non sine sanguine · quem offert
p sua & p ppli ignorantia · hoc significan
te spū sco · nondum ppalata ē scōrum uia ·
adhuc prion tabernaculo habente statum ·
Que parabola ē temporis instantis · iuxta
quam munera & hostie offeruntur · que
non possunt iuxta conscientiam pfectum
facere seruientem · solummodo in cibis & in
potibus & ī uariis baptismatib⁹ & iustitiis car
nis · usq; ad tempus correctionis impositis ·
X pc autem assistens pontifex futurorū
bonorū · p amplius & pfectius tabernacu
lum non manufactum id est non huius
creationis · Neq; p sanguinem hyrcorum
aut uitulorum · sed p ppriū sanguine

introiuit semel in sca· eterna redemptione in
uenta; ¶ si enim sanguis hyrcorum & taurorum
& cinis uitule aspersus inquinatos sanctificat
ad emundationem carnis· quanto magis san
guis xpi qui p spm scm semetipsum obtulit
immaculatum do· emundauit conscientiam
ram ab operibus mortuis ad seruiendum do
uiuenti· ¶ Et ideo noui testamenti mediator
est· ut morte intercedente in redemptione
earum — ꝓuaricationum que erant sub pri
ori testamento· repmissionem accipiant qui
uocati sunt eterne hereditatis· ¶ Ubi enim tes
tamentum· mors necesse e intercedat testato
ris; ¶ Testamentum enim in mortuis confirma
tum est; Alioquin non dum ualet dum ui
uit qui testatus e; ¶ Unde nec primu quide
sine sanguine dedicatum e; ¶ Lecto enim omni
mandato — o legis a moyse uniuerso ppto· ac
cipiens sanguinem uitulorum & hircorum cum
aqua & lana coccinea & hysopo· ipsum quoq;
librum & omem ppm aspsit dicens· ¶ Hic est
sanguis testamenti· quod mandauit aduos

dus·Ecce tabernaculum & omnia uasa
ministerii — sanguine similit aspsit· Et om
nia pene insanguine mundantur secundum
legem· & sine sanguinis effusione non fit re
missio Necesse e ergo exemplaria quidem
celestium his mundari· ipsa autem celestia
melioribꝫ hostiis quam istis; Non enim in
manufactis ihc introiuit exemplaria uerꝝ·
sed ipsum celum·ut appareat nunc uultui
di ꝓ nobis· neqꝫ ut sepe offerat semetipsum·
quemadmodum pontifex intrat in sca ꝑsin
gulos annos insanguine alieno; Aliꝫquin
oportebat eum frequenter pati ab origine
mundi; Nunc autem semel in consummatio
ne seculorum ad destitutionem peccati ꝑ
hostiam suam apparuit· Et quemadmodum
statutum e hominibus semel mori post hoc
autem iudicium·sic & xpc semel oblatus
ad multorum exhaurienda peccata· Secun
do sine peccato apparebit expectantibus
se in salutem·

Umbram enim habens lex futurorꝫ bonorum·

non ipſam imaginem rerum · p ſingulos an
nos hijſdem ipſis hoſtiis quas offerunt indeſi-
nenter · nunquam poteſt accedentes pfectos
facere · Alioquin ceſſaſſent offeri ideo
quod nullam haberent ultra conſcientiam
peccati cultores ſed mundatis ſed in ip-
ſis commemoratio peccatorum p ſingulos
annos fit · Impoſſibile eſt enim ſanguine
taurorum & hircorum auferri peccata ·
Ideo ingrediens in mundum dicit ; Hoſtiam
& placationem noluiſti · corpus autem ap
taſti mihi · Holocauſtomata & ppeccato
non tibi placuerūt · tunc dixi ecce uenio ;
In capite libri ſcriptum ē de me · ut faciam
deus uoluntatem tuam · Superius dicens
quia hoſtias & oblationes & holocauſto
mata et ppeccato noluiſti · nec placita ſunt
tibi que ſecundum legem offeruntur ·
tunc dixi ecce uenio · ut faciam dī uolun
tatem tuam · Aufert primum · ut ſequens
ſtatuat · In qua uoluntate ſcificati ſumus ·
p oblationem corporis ihu xpi ſemel ;

¶ Et omnis quidem sacerdos p̄sto est q̄ṫidie
ministrans· & easdem sepe offerens hostias
que nunquam possunt auferre peccata·
hic autem unam, p peccatis offerens
hostiam· in sempiternum sedet in dexte
ra dei· de cetero expectans donec ponantur
inimici eius scabellum pedū eius· ¶ Una
enim oblatione consummauit in sempi
ternum sc̄ificatos; ¶ Contestatur autē nos
sp̄c sc̄s· postquam enim dixit· hoc autē
testamentum quod testabor ad illos post
dies illos dicit dn̄s· dando leges meas in cor
dibus eorum· & in mentib⁹ eorum superscribā
eas· & peccatorum & iniquitatū eorum iam
non recordabor amplius· ¶ Vbi autem horū
remissio· iam non oblatio p peccato ·
¶ Habentes itaq; fr̄s fiduciam in introitu
sc̄orum in sanguine x̄pi· quam initia-
uit nobis uiam nouam & uiuentem pue
lam· id est carnem suam· & sacerdotem
magnum sup domum dei· accedamus cū
uero corde in plenitudine fidei· aspersi corda

aconſcientia mala· & ablúti corpuſ aqua
munda· ¶ teneamuſ ſpa nr̄ę confeſſionem in
declinabilem· fidelis enim eſt qui rep̄mi
ſit· et conſideremuſ inuicem in puocationē
caritatis & bonorum operum· non deſeren
tes collectionem nr̄am ſicut eſt conſuetudi
nis quibuſdam· ſed conſolantes· & tanto mā
gis· quanto uideritis appinquantem die·
¶ uoluntarię enim peccantib; nobis poſt ac
ceptam noticiam ueritatis· iam non rdin
quitur pro peccatis hóſtia·
¶ terribilis autem quedam expectatio iudicii
& ignis emulatio· que conſumptura ē ad
uerſarios; ¶ irritam quis faciens legem moyſi·
ſine ulla miſeratione duobus uel tribus teſti
bus mórit̄ur· ¶ Quanto magis putatis deterio
ra meréri ſupplicia· qui filium dei conculcá
uerit· & ſanguinem teſtamenti pollútum
duxerit in quo ſc̄ificatus eſt· & ſp̄ui gratie
contumeliam fecerit· ¶ ſcimuſ enim qui dix̄·
mihi uindictam ego retribuam· et iterum·
quia iudicabit dn̄s pp̄l̄m ſuum· ¶ horren=

dum est incidere in manus di uiuentis; Re-
memorâmini autem pristinos dies· in quib:
illuminati magnum certamen sustinuistis
passionum· ⁊ in altero quidem obp̃briis
& tribulationibus spectaculum facti· in al
tero autem socii taliter conuersantium effec
ti· Nam & uinctis compassi estis· & rapinã
bonorum uorum cum gaudio suscepistis·
cognoscentes uos habere meliorem & ma
nentem substantiam· Nolite itaq; amitte
re confidentiam uram· que magnã habet
remunerationem· Patientia enim uobis ne
cessaria ē· ut uoluntatem di facientes re
portetis pmissionem· Adhuc enim mõdi
cum aliquantulum· qui uenturus ē uenit
& non tardabit· Iustus autem meus ex fide
uiuit· Quod si subtraxerit se· non place
bit anime mee· Nos autem non sumus sub-
tractionis filii in pditionem· sed fidei in
acquisitionẽ anime · Cxi·

Est autem fides sperandarum substantia
rerum· argumentum non apparentium;

In hac enim testimonium consecuti sunt senes;
Fide intelligimus aptata ee scula uerbo di-
ui exinuisibilibus uisibilia fierent; Fide plu-
rimam hostiam abel quam cain obtulit do-
p quam testimonium consecutus e ee iustus.
testimonium phibente muneribꝰ eius do-
& p illam defunctus adhuc loquitur; Fide
enoch translatus e ne uideret mortem. &
non inuenichatur. quia transtulit illum
ds; Ante translationem enim testimoni
um habebat placuisse do; Sine fide aut
impossibile e placere do; Credere enim
oportet accedentem addm quia est. & in
quirentibus se remunerator sit. Fide noe
responso accepto de his que adhuc non
uidebantur. mouens aptauit archa in
salutem domus sue | p quam dampna-
uit mundum. & iustitie que p fidem e
hers e institutus: Fide qui uocatur abra-
ham obediuit in locum exire quem ac
cepturus erat in hereditatem. & exiit
nesciens quo iret fide demoratus e in terra

rpmissionis tan-quam in aliena · in cāsulis
habitando cum ysaac & iacob cohered ib;
rpmissionis eiusdem · Expectabat enim
fundamenta habentem ciuitatem · cuius
artifex & conditor ds · Fide & ipsa sara
sterilis uirtutem in conceptione seminis ac
cepit & iam preter tempus ętatis · qm̄ fide-
lem credidit cē eū ꝙ rpmiserat; Propt quod
& abuno orti sunt & hoc emortuo tan-
quam sydera celi in multitudine · & sicut
arēna que ad or̄ maris innumerabi
lis; Iuxta fidem defuncti sunt omnes ish
non acceptis rpmissionibus · sed ālonge
eas aspicientes & salutantes et confitentes
quia peregrini & hospites sunt sup terā;
Qui enim hec dicunt significant se patri
am inquirere · Et si quidem illius memi-
nissent de qua exierant · habebant utiq;
tempus reuertendi; Nunc autem meliorē
āppetunt id est celestem · Ideo non confun
ditur ds uocari ds eorum · parauit enī
illis ciuitatem; Fide obtulit abraham

ysaac cum temptaretur · & unigenitum of-
ferebat qui susceperat repmissiones · adque
dictum ē · quia in ysaac uocabitur tibi se-
men · arbitrans quia & a mortuis suscitare
potens ē ds · Unde cum & in parabolam
accepit · Fide & de futuris benedixit ysaac
iacob & esaú · Fide iacob moriens singulos
filiorum ioseph benedixit · & adorauit
fastigium uirge eius · Fide ioseph morien
de profectione filiorum isrl memoratus ē ·
& de ossib⁹ suis mandauit · Fide mo ses
natus occultatus est mensibus trib; aparen
tibus suis · eo quod uidissent elegantem in
fantem · & non timuerunt regis edictum ·
Fide moses grandis factus negauit se ee filiū
filie pharaonis · magis eligens affligi cum
ppło di · quam temporalis peccati habere
iocunditatem · maiores diuitias estimans
thesauro egyptiorum improperium xpi ·
Aspiciebat enim in remunerationē · Fide
reliquit egyptum · non ueritus animositā
tem regis · Invisibilem enim tanquam ui-

dens sustinuit; Fide celebrauit pascha &
sanguinis effusionē· ne qui uastabat primo
genita egypcioz tangeret eos; Fide transierunt mare
rubrum tam-quam p̄ aridam terrā· quod ex
pto egyptii deuorati sunt; Fide muri-ich-
cho corruerunt circuitu dierum septem; Fide
raab meretrix non perijt cum incredulis·
excipiens exploratores cum pace; Et quid
adhuc dicam· Deficiet enim me tempus enar
rantē de gedeon barach samson· iepthe
dauid & samuel· & ceteris· qui per fidem
deuicerunt regna· operati sunt iusticiam·
adepti sunt repmissiones; Obturauerunt
ora leonum· extinxerunt impetum ignis·
effugerunt aciem gladii· conualuerunt
de infirmitate· fortes facti sunt in bello·
castra uerterunt exterorum. Acceperunt
mulieres de resurrectione mortuos suos·
Alii autem distenti sunt non suscipientes
redemptionem· ut meliorem inuenirent
resurrectionem· Alii uero ludibria &
uerbera expti· insup & uincula & carce

rcſ lapidati ſunt. ſecti ſunt. tẽptati ſunt.
in occiſione gladii mortui ſunt; Circuie
runt in melotis in pellibus caprinis. egen
tes angustiati afflicti. quibus dignus non
erat mundus. In ſolitudinibus errantes in
montibus in ſpeluncis. & in cauernis terre.
Et hi omnes teſtimonio fidei pbati
non acceperunt repmissionem. de p
nobis melius aliquid puidente. ut ne
ſine nobis conſummarentur. Exn.
Idcoq; & nos tantam habentes impoſitã
nubem teſtium. deponentes omne pondꝰ
& circumſtans nos peccatum / ppatientia
curramꝰ ad ppoſitum nobis certamen. aſpi
cientes in auctorem fidei & conſumma
torem ihm. qui ppoſito ſibi gaudio
ſuſtinuit crucem confuſione contempta.
atq; in dextera dei ſedet; Recogita=
te enim eum qui talem ſuſtinuit a peccа
toribus aduersũ ſemetipſum contradic
tionem. ut nõ fatigemini animis uris de
ficientes: Non dũ enim uſq; ad ſanguinem

restitutis aduersus peccatum repugnantes.
Et obliti estis consolationis que uobis
tanquam filiis loquitur dicens: Fili mi
noli negligere disciplinã dñi. neq; fati
geris cum abeo arguteris. Quem enim di
ligit dñs castigat. flagellat autem om
nem filium quem recipit; In disciplina
perseuerate. tanquam filiis uobis offert se
ds. Quis enim filius quem non corripit
pater. Quod si extra disciplinam estis
cuius participes facti sunt omnes. ergo a-
dulteri & non filii estis; Deinde patres
quidem carnis nre habuimus erudito
res & reuerebamur eos. non multomag
is obtemperabimus patri spiuum & ui-
uemus. Et illi quidem in tempore pau
corum dierum secundum uoluntate sua
eruditebant nos. hic autem ad id quod
utile ē in recipiendo sanctificationem eius.
Omnis autem disciplina in psenti quidem
uidetur non ee gaudii sed meroris. Postea
autem fructum pacatissimu exercitatis

pcum reddet iusticie; Propt̄ quod remissas
manus & soluta gn̂ua erigite · & gressus
rectos facite pedibus vr̄is · ut non quis clau-
dicans erret · magis autem sanetur ·
Pacem sequimini cum omnib; & sc̄imoniā
sine qua nemo uidebit dm̄ · contemplan-
tes nequis desit gr̄e di · neq̂ radix ama
ritudinis sursum germinans impediat & p
pllam inquinentur multi · ne quis formi
cator aut pfanus ut esau · qui ppter unā
escam uendidit primogn̄ita sua; Scitote
enim · q̄m · & postea cupiens hereditare be
nedictionem reprobatus e · Non enim muc
nit penitentie locum · quamquam cum
lacrimis inquisisset eam · Non enim acces
sistis ad tractabilem & accessibilem ignem ·
& turbinem & caliginem & procellam &
tube sonum & uocem uerborū · quam qui
audierunt excusauerunt se ne eis fieret
uerbum · Non enim portabant quod dice
batur · et si bestia tanget montem lapi
dabitur · Et ita terribile erat quod vide-

batur· Moyses dixit· Exterritus sum &
tremebundus: Sed accessistis ad syon mon
tem & ciuitatem dei uiuentis ierlm cele
stem· & multorum milium angelorum
frequentiã· & ecclam primitiuorũ qui con
scripti sunt in celis· & iudicem omnium
dm & spũm iustoz pfectorum· & testam
ti noui mediatorem ihm· & sanguinis
aspersionem· melius loquentem quam abel·
Videte ne recusetis loquentem; Si enim
illi non effugerunt recusantes eum qui
sup terram loquebatur· multo magis nos·
qui de celis loquentem nobis auertimus·
Cuius uox mouit terram tunc· modo aũt
repromittit dicens; Adhuc semel· & ego
mouebo non solum terrã· sed & celum·
Quod autem adhuc semel dicit· declarat
mobilium translationem tan-quam fac
torum: ut mãneant ea que sunt immo
bilia· ~ ~ ~ taq regnum immo
bile suscipientes habeam? gram· p quam
~ ~ ~ seruiam? do cum metu & re

uorantia· Etenim ds nr ignis consumens ē·
Quantas finitatis mancat in uobis· & hos Exm et ultm
pitalitatem nolite obliuisci· Per hanc en
placuerunt quidā ō· angelis hospitio re
ceptis; Memento uinctorum tan-quam
simul uincti· & laborantium tan-quam
& ipsi in corpore morantes; Honorabile cō=
nubium in omnib;· & thorus immaculatus
Fornicatores enim & adulteros iudicabit
ds· Sint mores sine auaritia· contenti pre-
sentibus· Ipse enim dixit· Non te deseram
neq; derelinquam· Ita ut confidenter dica
mus· Dns mihi adiutor est non timebo
quid faciat mihi homo· Memento pre
positorum uorum qui uobis locuti sunt
uerbum di· quorum intuentes exitum con
uersationis imitamini fidem· Ihc xpc heri
& hodie· ipse & in secula·
Doctrinis uariis & peregrinis nolite abdu
ci· Optimum est enim gra stabilire cor
non escis· que non profuerunt ambulanti
bus in eas· Habemus altare· de quo ēdere

non habent potestatem qui tabernaculo
deseruiunt· Quorum enim animalium infe
rtur sanguis ꝑ ꝓcato in sca ꝑ pontificem·
horum corpora cremantur extra castra;
Ꝑpter quod & ihc ut sc̄ificaret ꝑ suum san
guinem ppm· extra portam passus ē· Ex=
eamus igitur ad eum extra castra· imp
perium eius portantes· Non enim haben
hic manentem ciuitatem· sed futuram in=
quirimus· Ipsum ergo offeramus hostiā
laudis semp dō· id ē fructum labiorum
confitentium nomini eius; Benefice
autem & communionis nolite obliuisci;
Talibus enim hostiis ꝓmeretur ds· Obe
dite ꝓpositis uris· & subiacete eis· ipsi
enim puigilant quasi rationem ꝑ anima
bus uris reddituri· ut cum gaudio hoc
faciant & non gemantes· Hoc enim nō expedit
vob· Orate ꝓ nobis· Confidimus enim· quia
bonam conscientiam habe-mus in omib⁹
bene uolentes conuersari· Amplius aute
deprecor uos hoc facere· ~ quo celerius

restituat vobis. ¶Deus autem pacis qui edu
xit de mortuis pastorem magnum ouium
in sanguine testamenti eterni dñm nrm ihz
xpustum. aptet vos in omni bono vt
faciatis voluntatem eius. faciens in vo
bis quod placeat coram se per ihm xpz.
cui gloria in secula seculorum amen. ¶Rogo
autem vos fratres vt sufferatis ver
bum solacij. ¶Etenim ppaucis scripsi vb.
¶Cognoscite fratrem nostrum tymotheū
dimissum. cum quo si celeri? venerit vi
debo vos. ¶Salutate omnes prepositos ve
stros et omnes sanctos. ¶Salutant vos
fratres de ytalia. ¶Gratia cum omnib?
vobis. Amen.

Explicat epla beati pauli apostoli ad hebreos

prologꝰ bti hyr
rōmi pbi
in libꝝ actu
um aplōz

LVcas natione syrus cuī laus ī euan
gelio canit· apito antyochiā medi
cine artis egregi⁹· et aplōz xpi di
scipul⁹· postea vsq; ad cōfessionem
paulī secut⁹ aplm· sine crimīe in
virginitate pmanēs· deo meruit
seruire· Qui octoginta et quatuor ageus etatis
ānos· in bythinia de seclo nosceit⁹ emigrasse·
Dic igit⁹ diuino stimulat⁹ impio· postea qm
in achaie partib⁹ euangeliū scribens· grecis

fidelib' incarnatiõz dñi fidei narratiõe oñtoit.
euãgz ex sinpe pauli et origie descendisse mõ
strauit. Cui nõ imerito scribendoz aplor
actuum ptãs in mĩstio dat' ut deo in deum
pleno. et filio pditionis extincto. ordine ab
aplis facta sorte dñi electionis nũs complet'
sicqz paul' assũmatiõz aplicis actib' daret.
quem diu coñ stimulũ calcitrantem dñs
elegisset. Ego legentib' ac recitentib' deum bre
ui volui sermone oñdẽ qm̃ plur' aliqo tastidi
entib' pfudisse. sciens q opantem agricolaz
optet et de suis fructib' edere. Quem ita di
uina subsecuta ẽ gr̃a. ut non solum corpib'
sz̃ aiãb' ei' pficet medicina. Explicit prologus.

Incipit liber actuum aplorum. Capl'm i

RIMUM QUIDE
SERMONEM FECI
DE OMNIBUS O THEOPHILE
que cepit ihc facere & do
cere usque in diem qua precí

prologꝰ bñ hyꝛ ronimi pbi in libꝝ actu um aplorꝝ.

Eras natione syrus cuꝰ laus i euangelio cumitꝫ apito antyochiã medicine artis egregiꝰ. et aplorꝝ xpi discipulꝰ. postea vsq; ad ꝺfessionem paulii secutꝰ aplm. sine crimie in virginitate pmanẽs. dño maluit fuire. Qui octoginta et quatuor ageus etatis ãnos. in bythinia de seclo noscit emigrasse. Dic igit diuino stimulat impio. postq; in achaie partib euangeliũ scribens. grecis

fidelib' incarnatiõz dñi fidei narratiõe oñtoit.
eumq; ex stirpe dauid et origine descendisse mõ
strauit. Cui nõ imerito. scribendoz aplor
actuum ptãs in mũdio dat' ut deo in deum
pleno. et filio pditionis extincto. ordine ab
aplis facta sorte dñi electionis nũs complet'.
sicq; paul' assũmatiõz aplicis actib' daret.
quem diu coñ stimulũ calcitrantem dñs
elegisset. Ideo legentib' ac recitentib' deum bre
ui volui sermone oñdẽ qm̃ plur' aliqd tedii
entib' pdidisse. sciens q; opantem agricolaz
oportet et de suis fructib' edere. Quem ita di
uina subsecuta ẽ gr̃a. ut non solum corpib'.
sz̃ aiab' ei' pficet medicina. Explicit prologus.

Incipit liber actuum aplorum. Capl'm i'm

RIMVM QVIDE
SERMONEM FECI
DE OMNIBVS O THEOPHILE
que cepit ihc facere & do
cere usque in diem qua precí

prologꝰ bti hyeronimi pbi in libꝝ actuꝝ apl̃oꝝ

LVcas natione syrus cuꝰ laus ī euangelio canit. apud antyochiā medicine artis egregi⁹. et apl̃oꝝ xpi discipul⁹. postea vsq; ad passionem paulī secutꝰ aplm. sine crimīe in virginitate pmanēs. deo meruit seruire. Qui octoginta et quatuor ageus etatis ānos. in bythinia te sancto noscit⁹ emigrasse. Hic igit⁹ diuino stimulat⁹ impio. postq̄m in achaie partib⁹ euangeliū scribens. grecis

fidelib⁹ incarnatiõz dñi fidei narratiõe ostendit.
eumq; ex stirpe dauid et origine descendisse mõ
strauit. Cui nõ imerito. scribendoꝝ apl'oꝝ
actuum ptãs in mĩstio dat⁹ ut deo in deum
pleno. et filio pditionis extincto. ordine ab
apl'is facta sorte dñi electionis nũs complet⁹.
sicq; paul⁹ assũmatiõz aplicis actib⁹ daret.
quem diu cõi stimulũ calcitrantem dñs
elegisset. Ego legentib⁹ ac requirentib⁹ deum bre
ui volui sermone ostẽdere qm̃ plur⁹ aliqd fastidi
entib⁹ pdidisse. sciens q; optantem agricolaz
oportet et de suis fructib⁹ edere. Quem ita di
uina subsecuta ẽ gr̃a. ut non solum corpib⁹
sed aiab⁹ ei⁹ pficeret medicina. Explicit prologus.

Incipit liber actuum apl'oꝝ. Capl'i m⁹

RIMUM QUIDE
SERMONEM FECI
DE OMNIBUS O THEOPHILE
que cepit ihc facere & do
cere usque in diem qua pre-

pleni⁹ aplis p Sp̃m Scm quos elegit assumptus
est; Quibus & prebuit seipsum uiuum post pas-
sionem suam in multis argumentis· p dies qua-
draginta apparens eis· & loquens de regno
dī· Et conuescens precepit eis ab ierosolimis
ne discederent· sed expectarent promissionem
patris· quam audistis inquit per os meum·
Quia iohannes quidem baptizauit aqua·
uos autem baptizabimini spū scō non post
multos hos dies· Igitur qui conuenerant·
interrogabant eum dicentes; Dne· si in tem-
pore hoc restituis regnum isrl· Dixit
autem eis· Non est urm nosse tempora uel
momenta que pater posuit in sua potesta-
te· sed accipietis uirtutem supuenientis spc
sci in uos· & eritis mihi testes in ierlm & in
omni iudea & samaria· & usq ad ultimum
Et cum hec dixisset· uidentib⁹ illis; ter-
re; eleuatus est· & nubes suscepit eum ab
oculis eorum: Cumq; intuerentur in celum
euntem illum· ecce duo uiri astiterunt iux-
ta illos in uestibus albis· qui & dixerunt·

¶ In galilea · quid statis aspicientes in celum ·
¶ Hic ihc qui assumptus ē a uobis in cēlum · sic vē
nit quem admodum uidistis eum euntē in cēlū ·
¶ Tunc reuersi sunt ierosolimā a monte
qui uocatur oliueti · qui est iuxta ierusalē ·
sabbati habens iter; ¶ Et cum introissent in cē
naculum · ascenderunt ubi manebant petrus
& iohannes · iacobus & andreas · philippus
& thomas · bartholomeus & matheus · iaco
bus alfei & symon zelotes · & iudas iacobi;
¶ hi omnes erant pseuerantes unanimiter in
oratione · cum mulieribus & maria matre
ihū & fribus eius: ¶ In diebus illis exurgens petrus in medio
fratrum dixit · Erat autem turba hominum
simul ferē centum uiginti: ¶ Uiri fres · oportet
impleri scripturā quam p̄dixit spūs scūs p os
dauid de iuda · qui fuit dux eorum qui cō
prehenderunt ihm̄ · qui connumeratus erat
in nobis · & sortitus ē sortem ministerii hui?
¶ Et hic quidem possedit agrum de mercede
iniquitatis · & suspensus crepuit medius · &

Achel demach. due sūt dictiones. ut mult mecl de litra = sup hūt lorū

diffusa sunt omnia uiscera eius; Et notum fac
tum est omnib⁹ habitantib⁹ ierlm · ita ut ap
pellaretur ager ille lingua eorum Achel demach.
hoc ē ager sanguinis · Scriptum ē enim in li
bro psalmorum fiat commoratio eor⁹ deserta ·
& non sit qui inhabitet in ea · & episcopatum ei⁹
accipiat alter · Oportet ergo exhis uiris qui
nobiscum sūt congregat i in omni tempore
quo intrauit & exiuit inter nos dn̄s ih̄c · in
capiens ab baptismate iohannis usq; in diem
qua assumptus est a nobis · testem resurrectio
nis eius nobiscum fieri unum existis · Et
statuerunt duos · ioseph qui uocabatur barsa
bas qui cognominatus ē iustus · & mathiam ·
& orantes dixerunt; Tu dn̄e qui corda nosti
omnium · ostende quem elegeris exhi duob⁹
unum accipere locum ministerii huius & a
postolatus · de quo preuaricatus ē iudas · ut
abiret in locum suum · Et dederunt sortes
eis · & cecidit sors sup mathia · & annumerat⁹
est cum undecim apostolis · Cy ·
Et cum complerentur dies pentecostes · erant

omnes pariter in eodem loco: Et factus ē repen
te de celo sonus tan-quam aduenientis spē
uehementis· & replenit totā domum ubi erant
sedentes· Et apparuerunt illis dispartite lingue
tan-quam ignis· sedit q; supra singulos eorū·
Et repleti sunt omnes spū scō· & ceperunt lo-
qui uarijs linguis; prout spūs scs dabat eloqui
illis· Erant autem in ierlm habitantes
iudei uiri religiosi· ex omni natione que sub
celo ē· Facta autem hac uoce conuenit multi
tudo & mente confusa ē· quō; audiebat unus-
quisq; lingua sua illos loquentes· Stupebant
autem omnes· & mirabantur dicentes: Nonne
ecce omnes isti qui loquuntur galilei sunt· Et
quomodo nos audiuimus unusquisq; linguā
nrām in qua nati sumus· Parthi & medi &
elamite· & qui habitant mesopotamiā iude-
am & capadociā· pontum & asiam· frigiam
& pamphiliam· egyptum & partes libie que
est circa cyrenen· & aduene romani· iudei quoq;
& proselyti· cretes & arabes· audiuimus eos lo
quentes nris linguis magnalia dei· Stupebant

autem omnes · & mirabantur adinuicem dicentes ·
Quidnam hoc uult ee : Alii autem irridentes di
cebant Quia musto pleni sunt isti ·

STANS autem petrus cum undecim · eleuauit
uocem suam · & locutus e eis : Viri iudea &
qui habitatis ierlm uniuersi · hoc uobis notu
sit · & auribus pcipite uerba mea · Non enim
sicut uos estimatis hebrii sunt cum sit hora
dia tercia · sed hoc e quod dictum e p.pphm
iohel · Et erit innouissimis diebs dicit dns ·
effundam de spu meo sup omne carne · & pphe
tabunt filii uri & filie ure & iuuenes uri
uisiones uidebunt · & seniores uri somnia som
niabunt · Et quidem sup seruos meos et
ancillas meas in diebs illis · effundam de spu
meo & pphetabunt · Et dabo prodigia in clo
sursum & signa in terra deorsum · sanguine
& ignem & uaporem fumi ; Sol conuertetur
in tenebras & luna in sanguinem · ante qua
ueniat dies dni magnus & manifestus · Et erit
omnis quicumq; inuocauerit nom dni saluus
Viri israhelite · audite uerba Iesu ·

hec·Jim nazarenum uirum a ꝑbatū ad̄o in
uobis uirtutib⁹ & ꝓdigiis & signis ·quae fe
cit ꝑillum d̄s in medio v̄ri sicut uoscetis·
hunc definito consilio & ꝓscientia di trad̄i
tum·pmanus iniquorū affligentes interemis
tis·Quem d̄s suscitauit solutis doloribs inferni·
iuxta quod impossibile erat teneri illū
ab eo: Dauid enim dicit in eum: Prouidebā
dominum coram me semp·quī adextris est
mihi ne commouear·Propter hoc letatum est
cor meum·& exultauit lingua mea·insup &
caro mea requiescet in spe·Quī non derelinques
animam meā in inferno·nec dabis scm tuum
uidere corruptionem·Notas mihi fecisti uias
uite·replebis me iocunditate cum facie tua·
Viri frs·licenter audenter dicere aduos de pa ffrh
triarcha dauid·quōz defunctus ē & sepultꝰ
ē·& sepulchrum eius ē apud nos usq; in ho
diernum diem·Ꝑ ph̄a igitur cum eet·& sci
ret quia iureiurando iurasset illi d̄s de fruc
tu lumbi eius sedere sup sedem eius·Ꝑuidens
locutus ē de resurrectione xp̄i·quia neq; de

relictis ē inferno · neq; caro eius uidit corrup
tionem ¶ Hunc iēm resuscitauit ds̄ · cui omnes
nos testes sumus · ¶ dextera igitur dī exaltatus
& promissione spūs scī accepta a patre · effudit
hunc quem vos uidetis & auditis · ¶ Non enim
David ascendit in celos · dicit autem ipse ;
¶ Dixit dns̄ dño meo · sede ad dexteris meis · do-
nec ponam inimicos tuos · scabellum pedum tuor̄
certissime ergo sciat omnis domus isrl̄ · quia
et dēm eum & xpm ds̄ fecit hunc ihēm · quē
uos crucifixistis · ¶ His — auditis compun
cti sunt corde · & dixerunt ad petrum et ad
reliquos apostolos · ¶ Quid faciemus uiri frēs ? —
¶ Petr⁹ uo aut — ad illos · ¶ Penitemini inquit · agi
te · & baptizetur unusquisq; uēm in nomine
dnī ihu xpi in remissionem peccatorū uorum · &
accipietis donum spūs scī · ¶ Uobis enim ē repro
missio & filiis uris · & omnib⁹ qui longe sunt ·
quoscumq; aduocauerit dns̄ ds̄ nr̄ · ¶ Alijs
etiaz uerbis plurimis testificatus ē · & exhor-
tabatur eos dicens · ¶ Saluamini a generatione
ista prava · ¶ Qui ergo receperunt sermonē ei⁹

baptizatus sunt. Et apposite sunt in illa die ani
me circiter tria milia: Erant autem perseverantes
in doctrina aplorum & communione
fractionis panis & orationibus. Fiebat autem omni
anime timor: Multa quoque prodigia & signa
per aplos fiebant in iherlm. & metus erat magnus
in universis: Omnes autem qui credebant erant
pariter. & habebant omnia communia: Possessio
nes & substantias vendebant. & dividebant
illa omnibus, prout cuique opus erat. Cotidie quoque
perdurantes unanimiter in templo. & frangen
tes circa domos panem. sumebant cibum cum ex
ultatione & simplicitate cordis. collaudan
tes dm. & habentes gratiam ad omnem plebem.
Dns autem augebat qui salvi fiebant cotidie
PETRVS autem & Iohs. Em. in idipsum.
Ascendebant in templu ad horam orationis
nonam: Et quidam vir qui erat claudus ex
utero matris sue. baiulabatur. Quem ponebant
cotidie ad portam templi que dr speciosa. ut
peteret elemosynam ab introeuntib in templu:
Is cum vidisset Petrum & Iohm incipientes in-

troit in templum · rogabat ut elemosynā acca
pert · Intuens autem in eum petrus cum iohe
dixit; Respice in nos: At ille intendebat in
eos: sperans se aliquid acceptarum ab eis · Ait
autem petrus: Argentū & aurū non est mihi ·
quod autem habeo hoc tibi do · In nomine
ihu xpi nazareni surge & ambula Et apprē
hensa eū manu dextera · allevavit eum · Et p
tinus consolidate sunt bases eius & plante ·
& exiliens stetit & ambulabat Et intrauit cū
illis in templū · ambulans & exiliens & laudās
dm · Et vidit omnis populus eum ambulantē
& laudantem dm · Cognoscebant autem
eum qm̄ ipse erat qui ad elemosynā sede
bat ad speciosam portā templi · et impleti
sunt stupore & extasi in eo qđ contigerat illi;
Cum vterent autem petrum & iohannē ·
cucurrit omnis ppls ad eos ad porticū que
appellatur salomonis stupentes; Videns aūt
petrus respondit ad ppm; Viri israelite ·
quid miramini in hoc · aut nos quid intuemi-
ni · quasi nra virtute aut potestate fecerim

hunc ambulare. ℣ds abraham & ds ysaac &
ds iacob · ds patrum nrorum glorificauit fili
um suū ihm̄ · quem uos quidē tradidistis & ne
gastis ante faciem pilati · iudicante illo dimit
ti · ℣os autem sc̄m & iustum negastis · & petistis
uirum homicidam donari uobis · auctorē uero
uite interfecistis · ℣quem ds suscitauit a mor
tuis · cuius nos testes sumus · & in fide nom̄is
eius hunc quem uidetis & nostis · confirmauit
nomen eius · ℣et fides que p eum ē dedit inte
gram sanitatem istam in conspectu omnium
uestrum · ℣et nunc fr̄s scio quia p ignorantiam fe
cistis · sicut & principes vri · ℣ deus autem qui
prenuntiauit p os omnium pphārum pati
xp̄m suum · impleuit sic ; ℣ penitemini igit̄
& conuertimini · ut deleantur ua peccata ·
ut cum uenerint tempora refrigerii a conspectu
dni · & miserit cum qui predicatus ē uobis
ihm xp̄m · quem oportet celum quidē suscipe
re usq; in tempora restitutionis omnium ·
que locutus ē ds p os sc̄orum suorum a seculo
pphārum · ℣ moyses quidē dixit · ℣ ua pphām

suscitabit vobis dñs ds vr de fribus uris · tan-
quam me ipsum audietis · iuxta omnia que-
cumq; locutus fuerit uobis; Erit autem omnis
anima qcūq; nō audierit ppham illum · extr-
minabitur de plebe. Et omnes ppe asamuhel
& dcancepſ qui locuti sunt. annuntiauerunt
dies istos · Vos estis filii ppharum & testamen
ti · qđ disposuit ds. ad pres nros dicens ad abra
ham · In semine tuo benedicentur omnes
familie terre; Vobis primum ds suscitans fi
lium suum · misit eum benedicentem uobis ·
ut conuertat se unusquisq; ab nequitia sua ·
Loquentibus autem illis ad pplm · sup ue-
nerunt sacerdotes & magistratus templi &
saduce · dolentes quod docerent pplm · & an-
nuntiarent in ihu resurrectionem ex mortuis ·
Et iniecerunt in eos manus · & posuerunt eos in
custodiā usq; cras nū. Erat enim iam uespera · Multi aut
eorū qui audierant uerbū crediderunt. Et fac
tus e numerus uirorū quinq; milia · Factum
est autē in crastinum · ut congregarent̄ prin
cipes eorū & seniores & scribe in ierlm · & an

nas princeps sacerdotu & caiphas & iohannes
& alexander & quotquot erant de genere sa
cerdotali ¶ statuentes eos in medio interroga
bant: ¶ in qua uirtute aut in quo nomine fecis
tis hoc uos? Tunc petr' replet⁹ spu sco dix
it ad eos: Principes pp'li & seniores audite. Si nos hodie
diiudicamur in beneficio hominis infirmi
in quo iste salu⁹ fact⁹ ē. notum sit omnib: uobis
& omni plebi isr'l. quia in nomine ihu xp'i
nazareni quem uos crucifixistis. quem ds sus
citauit a mortuis. in hoc iste astat coram uobis
sanus. ¶ Hic ē lapis qui reprobatus ē a uobis edi
ficantibus. qui factus ē in caput anguli. & n
est in alio aliquo sal⁹. ¶ Nec enī nomen aliud
est subcelo datū hominibus. in quo oporteat
nos saluos fieri; Videntes autem petri constan
tiam & iohis. compto quod homines essent
sine litteris & idiote admirabantur. & cog
noscebant eos quia cum ihu fuerant. Hominē
quoq; uidentes stantem cum eis qui curatus fue
rat. nihil potuerant contradicere. Iusserunt
autem eos foras extra concilium secedere. Et con=

ferebant ad inuicem dicentes· Quid faciemus
hominib⁹ istis· Quidem notum factū est
signū p eos omnib⁹ habitantib⁹ ierim· Mani
festum ē· & non possumus negare· Sed ne ampli
us diuulgetur in pplm· comminemur eis ne ul
tra loquantur in nomine hoc ulli hominū;
Et cōuocantes eos denuntiauerunt ne omnino
loquerentur nec docerent in nomine ihu;
Petrus uero & iohannes respondē
tes dixerunt ad eos· Si iustum ē in conspectu
dī uos potius audire qua dm iudicate· Non
enim possumus que uidimus & audiuimus·
non loqui· At illi comminantes dimiserunt
eos· nichil inuenientes quomodo punirent eos ppt
pplm· quia omnes clarificabant id quod fac-
tū fuerat in eo quod acciderat· Annorū enī
erat amplius quadraginta homo· in quo factū
erat signū istud sanitatis· Dimissi autē uene
runt ad suos· & annuntiauerunt eis quanta
ad eos principes sacerdotū & seniores dixissent·
Qui cū audissent· unanimiter leuauerunt uo
cem ad dm & dixerunt; Dne tu qui fecisti ce

lum & terrā mare & omnia que in eis sūt.
Qui spū sco p os patris nri dauid pueri tui dix
isti Quare fremuerunt gentes. & ppli meditati
sunt inania. Astiterunt reges terre. & prin
pes conuenerunt in unum. aduersus dnm &
aduersus xpm eius. Conuenerunt enim uere
in ciuitate ista aduersus scm puerum tuum
ihm que unxisti. herodes & pontius pilatus
cum gentib⁹ & pplis israel facere que manus
tua & consilium tuū decreuerunt fieri; Et nunc
dne respice ī minas eorū. & da seruis tuis cū
omni fiducia loqui uerbū tuū. in eo quod ma
num tuam extendas ad sanitates. & signa &
prodigia fieri. p nomen sci filii tui ihū; Et cū
orassent. motus ē locus in quo erant congre
gati. Et repleti sunt omnes spū sco. & loque
batur uerbum dei cum fiducia. Multitudinis autem credentiū erat cor unū
et anima una. Nec quisquā eorum que pos si
debat aliquid suum ee dicebat. sed erant
illis omnia communia: Et uirtute magna
reddebant apli testimoniū resurrectionis

ihu xpi dñi · & gra magna erat in omib
illis · Neq enim quisquā egens erat int illos ·
Quotquot enim possessores agrorū aut domo
rum erant · uendentes afferebant pretia eorū
que uendebant · & ponebant ante pedes apostō
lorum · Diuidebatur autem singulis, prout cuiq
opus erat · Ioseph aut cognominatus est
barnabas ab aplis quod est interpretatum filius
consolationis · Leuites cyprius genere · cum ha
beret agrum uendidit illum · & attulit pretiū
& posuit ante pedes aplorū · C v ·
Vir autem quidā nomine ananias cū saphi
ra uxore sua uendidit agrum · & fraudauit
de pretio agri conscia uxore sua · & afferens par
tem quandam ad pedes apostorum posuit; Dixit
autē petr' ad eū · Anania · cur temptauit sata
nas cor tuum mentiri te spūi scō · & fraudari
de pretio agri · Nonne manens tibi manebat ·
& uendit tibi in tua erat potestate · Quare po
suisti in corde tuo hanc rem · Non es mentitus
hominibus sed dō · Audiens autem ananias
hec uerba · cecidit & expirauit · Et factus est

timor magnus in omnes qui audierant; Sur
gentes autem iuue[illegible]nes amouerunt
eum. & efferentes sepelierunt. Factum ē autem
quasi horarum trium spatium. & uxor ipius
nesciens quod factum fuerat introiuit. Petrus
autem ei patrus. Dic mihi mulier. si tanti agrum uen
didisti. At illa dixit etiam tanti. Petrus
autem ad eam. Quid utiq; conuenit uob temptare
spm dni. Ecce pedes eorum qui sepelierunt
uirum tuū ad ostium. efferent te. Confes
tim eccidit ante pedes eius & expirauit; In
gressi autem iuuenes inuenerunt illam mor
tuam. & extulerunt & sepelierunt ad uirum
suum; Et factus ē timor magnus in uniuersa
ecclia. & in omnes qui audierant hec.
Per manus autem apłorum fiebant signa &
pdigia multa in plebe. Et erant omes unani
miter in porticu salomonis. Cęterorum aut
nemo audebat iungere se illis. sed magni
ficabat eos ppls. Magis autem augebatur
credentium in dno multitudo uiroru ac mu
lierum. Ita ut in plateas eicerent infirmos &

ponerent in lectulis & grabatis: ut veniente pe
tro saltem umbra illius obumbret
quemquam eorum: & liberarentur ab
infirmitatibus suis; Concurrebat autem mul
titudo vicinarum civitatum in hierusalem: afferentes
egros & vexatos ab spiritibus immundis: Qui cu
rabantur omnes: Exurgens autem princeps
sacerdotum: & omnes qui cum illo erant: que
est heresis saducæorum: repleti sunt zelo: & im
iecerunt manus in apostolos: & posuerunt illos
in custodia publica: Angelus autem dni per noc
tem aperiens ianuas carceris: & educens eos &
dixit; Ite: & stantes loquimini in templo ple
bi omnia verba vitæ huius: Qui cum audissent:
introierunt diluculo in templum & docebant:
Adveniens autem princeps sacerdotum & qui cum
eo erant: convocaverunt concilium & omnes
seniores filiorum israel: & miserunt ad carcere
ut adducerentur; Cum venissent autem mi
nistri & apto carcere non invenissent illos:
reversi nuntiaverunt dicentes: Carcerem quidem
invenimus clausum cum omni diligentia:

& custodes stantes ad ianuas· aperientes aut
nominantius inuenimus; Vt aute audierit
hos sermones magistratus templi & principes
sacerdotu· ambigebant de illis quidnam fie
ret· Aduenies autem quidam nunciauit eis·
quia ecce uiri quos posuistis in carcere sunt in
templo· stantes & docentes ppl̄m; Tunc abiit
magistratus cum ministris· & adduxit illos
sine ui· timebant aute ppl̄m ne lapidarentur;
Et cum adduxissent illos· statuerunt in concilio·
Et interrogauit eos princeps sacerdotum dicens·
Preciplendo precepimus uobis ne doceretis in
nomine isto· & ecce replestis ierl̄m doctrina
ua· & uultis inducere sup nos sanguinem ho
minis istius· Respondens autem petrus & apli
dixerunt Obedire oportet dō magis quam
hominibus· Ds patrum nrorum suscitauit
ih̄m· quem uos interemistis suspendentes in ligno·
Hunc ds principem & saluatorem exaltauit
dextera sua· ad dandam penitentia isrl̄ &
remissione peccatoru· Et nos testes sum hozum
uerboz· & spūs scūs quem dedit ds omnib obe

dientibus sibi · Hec cum audissent dissecabantur
& cogitabant interficere illos · — —
Surgens autem quidam in concilio pharisæus
nomine gamaliel legis doctor · honorabi
lis uniuerse plebi · iussit foras adbreue homi
nes fieri · Dixitq; adillos: Viri israhelite · at
tendite uobis sup hominibus istis quid ac
turi sitis · Ante hos enim dies extitit theodas
dicēs se ēe aliquē magnum · cui consensit uirorū
numerus circiter quadringentorū Qui occi
sus est · & oēs quicūq; credebant ei dissipati
sunt · & redacti sūt adnihilum; Post hunc ex
titit iudas galileus in diebꝰ professionis · &
auertit pplm post se Et ipse perijt · & omnes
quotquot consenserunt ei dispersi sunt · Et nunc
itaq; dico uobis · discedite ab hoīb' istis et sinite
illos · qm̄ si ē exhominibꝰ consilium hoc/ aꝰ op̄
dissolutum est · si uero ex dō est · non poteritis
dissoluere illud · ne forte & dō repugnare inue
niamini · Consenserunt autem illi · & conuo
cantes apostolos · cesis denuntiauerunt eis ne lo
querentur in nomine ihū · & dimiserunt eos

Et illi quidem ibant gaudentes a conspe
ctu concilij· qm̄ digni habiti sunt, p nomine
ihu contumeliā pati; Omni· autem die in
templo & circa domos non cessabant docen
tes & euangelizantes xp̄m ihm̄· Cvi·
In diebus autem illis crescente numero disci
pulorum ·factum ē murmur grecorum ad
uersus hebreos ·eo quod despicerentur in mi
nisterio cottidiano uidue eorū· Conuocantes
autem duodecim̄ multitudinē discipulorum
dixerunt· Non ē equum nos derelinquere ue
bum dei· & ministrare mensis· Considerate ergo
fratres uiros ex uobis boni testimonii septē
plenos spūscō & sapiā ·quos constituamus
sup hoc opus· nos uero orationi & mi—nis
terio uerbi instantes erimus; Et placu
it sermo coram omni multitudine· Et elege
runt Stephanū uirū plenū fide & spū scō·
& philippum & p corum· & nicanorē &
thimonem & parmenaz· & nicolaum aduc
nam antioc—enū· Hos statuerunt ante con
spectum apl̄orum· & orantes imposuerunt eis

manus. Et uerbū dō¹ crescebat · & multiplica
batur numerus discipulorū in ierm uālde;
Multa & iam turba sacerdotū obediebat
Stephanus autem plēnus — fide;
gra & fortitudine · faciebat, pdigia & sig
na magna in ppło; Surrexerunt autē qui
dam de synagōga que appellabat² liberti
norum & cyrenensium & alexandrinorū.
& eorum qui erant a cilicia & asia · disputan
tes cum stephano · & non potterant resistere
sapientie & spūi qui loquebatur · Tunc sub
miserunt uiros · qui dicerent se audisse eum
dicentem uerba blasphemie in moysen &
dm; Commouerunt itaq; plebē & seniores
& scribas · & concurrentes rapuerunt eū
& adduxerunt in concilium · & statu
erunt falsos testes dicentes · Homo iste
non cessat loqui uerba aduersus locū sēm
& legem · Audiuimus enim eū dicentem ·
Qm ihc nazarenus hic destruet locū istū ·
& mutabit traditiones · quas tradidit nob
moyses; Et intuentes cum oēs qui sedebāt

inconcilio·uiderunt facien eius tan-quam
facien angli; Dixit autem princeps sacerdotū ste-
phano Si hec ita se habent · Qui ait · Ewn·
Uri fres & pres audite· Ds glē apparuit patri
nro abrahā cum eet in mesopotamia·priusquā
moraretur incharran·& dixit adillū· Exi
de terra tua & de cognatione tua· & uen
in terram quā tibi monstrauero· Tunc exiit
de terra chaldeorū·& habitauit in charran ·
Et inde postquā mortu ē patr eius transtu-
lit illū in terram ista·in qua nunc vos habitatis·
Et non dedit illi hereditatem in ea nec passu
pedis·sed rēpmisit dare illi eam in possessionē
& semini eius post ipsū·cum non haberet filiū·
Locutus est autē ds·quia erit semen eius ac-
cola in terra aliena·& seruitutē eos subicient
& male tractabunt eos annis quadringentis triginta·
& gentem cui seruierūt iudicabo ego dixit
dns·& ·a· post hec exibunt & deseruient
mihi in loco isto· Et dedit illi testamentum
circumcisionis·& sic genuit ysaac & circum
cidit eum die octauo·& ysaac iacob·& ia-

cob duodecim patriarchas. & patriarche
emulantes ioseph uenditerunt in egyp
tum · & erat ds cum eo · & eripuit eum ex om
nibus tribulationibus eius · & dedit ei gram
& sapientiam in conspectu pharaonis regis
egypti · & constituit eum ppositum sup
egyptum & sup omnem domū suā · Venit
autem fames in uniuersam egyptū & chana
an & tribulatio magna · & non inuenieba
cibos patres nri ; Cum audisset autem iacob
esse frumentum in egypto · misit patres no
stros pmū · & Secundo cognitus ē ioseph a fris
sius · & manifestatū ē pharaoni genus eius · Mit
tens autem ioseph accersiuit iacob patrem
suum & omnē cognationem suam · lxx aiab⁹
septuaginta quinq; Et descendit iacob in
egyptum · & defunctus ē ipse & patres nri ·
& translati sunt in sichem & positi in
sepulchro · quod emit abraham a pretio ar
genti a filiis emor filii sichem · Cum autem
appropinquaret tempus repmissionis quod
confessus erat ds abrahē · creuit pplūs & mul
tiplicat⁹ ē in egypto · quoadusq; surrexit

rex alius ī egypto · qui nō sciebat ioseph ·
Hic circumueniens genus nr̄m afflixit patres
nr̄os · ut exponerent infantes suos ne uiuifica-
rentur; Eodem tempore natus ē moyses · & fu
it gratus dō Qui nutritus ē tribus mensibus
in domo patris sui · Exposito autem illo ī flumīe · su
stulit eum filia pharaonis · et enutriuit eum
sibi in filium · Et eruditus ē moyses omni sa
pien tia egyptiorum · & erat potens in
uer bis & in operibus suis; Cum autem im
pleretur ei quadraginta annorum tempus ·
ascendit in cor eius · ut uisitaret fr̄es suos filios
isr̄l · Et cum uidisset quendam iniuriam pa
tientem uindicauit illum · & fecit ultionem
ei qui iniuriam sustinebat · percusso egyptio;
Existimabat autem intelligere fr̄es suos · quō
dō p manus ipsius daret salutem illis · At illi
non intellexerunt: Sequenti uero die appa
ruit illis litigantib̄ · & reconciliabat eos in
pace dicens · Viri fr̄es estis · Ut quid nocetis al
ter utrum · Qui aut̄ iniuriam faciebat, pxi
mo repulit eum dicens · Quis te constituit

principem & iudicem sup nos· ¶ Num quid inter
fice me tu uis· quemadmodum interfecisti heri
egyptium· ¶ Fugit autem moyses in uerbo isto·
factus ē aduena in terra madian· ¶ Vbi genera-
uit filios duos· ¶ Et expletis annis quadragin
ta· apparuit illi in deserto montis sina an·
gelus in igne flame—rubi; ¶ Moyses autem
uidens ammiratus ē uisum· ¶ Et accedente il·
lo ut consideraret· facta ē ad eū vox dñi
dicens· ¶ Ego sum dš patrum tuorū· dš abra ham
deus ysaac & dš iacob· ¶ Tremefactus autem
moyses non audebat considerare· ¶ Dixit aut
illi dñs; ¶ Solue calciamentū pedum tuorū;
¶ Locus enim in quo stas· terra sca est; ¶ Videns
uidi afflictionem ppli mei qui est in egyp
to· & gemitum eorum audiui· & descendi
liberare eos· ¶ Et nunc ueni· mittam te in egyp
tum; ¶ Hunc moysen quem negauerunt dicen
tes· quis te constituit principem & iudicem
sup nos· hūc dš pncipē & redemptorē misit cum
manu angli· qui apparuit ei in rubo ¶ Hic
eduxit illos· faciens ꝓdigia & signa in ter-

· ra egypti

ra egypti & in rubro mari · & in deserto annis
quadraginta; Hic ē moyses · qui dixit filiis
isrl · Ppham uobis suscitabit ds de fribus vris ·
tanquam me ipsum audietis; Hic ē qui fuit
in ecclia in solitudine cum angto · qui loque
batur ei in monte sina & cum patribus nris
qui accepit uerba uite dare nobis: Cui noluerūt obe=
dire patres nri · sed repulerūt eū · & auersi sunt
cordibus suis in egyptū dicentes ad aaron ·
Fac nobis deos · qui precedant nos · Moysi enī
huic qui eduxit nos de terra egypti · nescim⁹
quid factum sit ei Et uitulum fecerunt in il
lis diebs · & obtulerunt hostiā simulacro ·
& lętabantur in operib; manuum suarum ·
Conuertit autem ds & tradidit eos seruire
militie cli · sicut scriptum ē in libro ppharū;
Num quid uictimas aut hostias obtulistis m
annis quadraginta in deserto domus isrl ·
& suscepistis tabernaculū moloch & sydus
di uri remphan · figuras quas fecistis adora
re eas · & transferam uos trans babylonem ·
Tabernaculū testimonii fuit eis pib⁹ nris in

deserto · sicut disposuit loquens ad moysen ut
faceret illud secundum formam quã uiderat;
Quod & induxerunt susceipientes patres nri
cum ihũ in possessionem gentiũ · quas expu
lit ds a facie patrum nrorum usq; in diebꝰ
dauid · Qui inuenit grãm ante dm · & peti
it ut inueniret tabernaculum dõ iacob ;
Salomon autem edificauit illi domũ · sed nõ
excelsus in manufactis habitat · sicut p̃p̃ham
dicit · Celum mihi sedes ẽ · terra autem scabel
lum pedum meorum · Quam domũ edifica
bitis mihi dicit dns · aut quis locus requie
tionis mee : Nonne manus mea fecit hec
omnia · Dura ceruice & incircumcisi cordib;
& auribus · uos semp spũi sco restitutis · sicut et
pres vri ita & uos; Quem p̃p̃arum non sunt
persecuti patres uri : & occiderunt eos qui pre
nuntiabant de aduentu iusti · cuius vos
nunc p̃ditores & homicide fuistis · qui acce
pistis legem in dispositione angelorum &
non custodistis · ~ ~ ~
Audientes autem hec dissecabantur cordib;

suus· & stridebant dentibus in eum; Cum autē
ēt plenus spū scō· intendens in cęlum uidit
gl̄am dī· & ih̄m stantem a dextris dī & ait·
Ecce uideo celos apertos· & filium hominis stantē
a dextris virtutis dei· Exclamantes autem
uoce magna continuerunt aures suas· & im
petum fecerunt unanimiter in eum· Et eici
entes eum extra ciuitatem lapidabant· Et
testes deposuerunt uestimenta sua secus pe
des adolescentis q̄ uocabatur saulus Et la
pidabant stephanum inuocantē & dicentē·
Dn̄e ih̄u· suscipe spm̄ meū; Positus autem ge
nibus· clamauit uoce magna dicens; Dn̄e· ne
statuas illis hoc peccatum; Et cum hoc dix
isset· obdormiuit ī dño· Saul· aī erat· sentiēs
Acta est aūt in illa die ple- Cum· Facta
catio magna in ęcclā quę erat ierosolimis·
& omnes dispersi sunt p regiones iudęę & sama
rie p̄ter apl̄os· Curauerunt autem stepha
num uiri timorati· & fecerunt planctū mag
num sup eum· Saulus uero deuastabat ecclām
p domos intrans· & trahens uiros ac mulieres

tradebat incustodiã; Igitur qui dispsi erant
ptransibant euangdizantes uerbũ dĩ
Philippus autem descendens in ciuitatẽ samarie
rię·pdicabat illis xpm· Intendebant autẽ
turbę his que aphilippo dicebantur unanimiter audientes & uidentes signa que faciebat· Multi enim eorũ qui habebant spiritus
immundos·clamantes uoce magna exibant;
Multi autem paralytici & claudi curati sunt;
Factum ẽ ergo gaudiũ magnũ in illa ciuitate· Uir autem quidam nomine symon·
qui ante fuerat inciuitate magus seducens
gentem samarię·dicens se ẽ aliquem magnum·cui auscultabant omnes aminimo usq·
admaximũ dicentes·Hic ẽ uirtus dĩ·que
uocatur magna· Attendebant autẽ eum·
pptr quodmulto tempore magicis suis dementasset eos· Cum ergo credidissent philippo euangdizanti de regno dĩ· inno
mine ihv xpi baptizabantur uiri ac muli
eres· Tunc symon & ipse crẽdidit; Et cũ bap
tizatus esset·adherebat philippo·Videns

eciam signa & uirtutes maximas fieri · stupens admirabatur· ¶ Cum autem audissent apti qui erāt ierosolimis | quia recepit samaria uerbū dī · miserunt ad eos petrum & iohannem; Qui cum uenissent· orauerunt pro ipsis ut acciperent spm scm· nō dum enim in quemquā illorum uenerat· sed baptizati tantum erant innomine dñi ihū· ¶ Tunc imponebant manus sup illos · & accipiebant spm scm· ¶ Cum uidisset aut̄ symon quia p impositionem manus apl̄orum dabatur spc sēs · obtulit eis pecuniam dicens· Date & mihi hanc potestatem· ut cuicunq; imposuero manus accipiat spm scm; ¶ Petrus autem dixit adeum; ¶ Pecunia tua tecum sit in pditionem · quī donum dī existimasti pecunia possideri · ¶ Non est — tibi pars neq; sors in sermone isto · ¶ Cor enim tuum non est rectū coram dō · ¶ Penitentiā itaq; age ab hac ne quitia tua · & roga dm· si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui · ¶ In fel le enim amaritudinis & obligatione iniquitatis

uideo te cē · Respondens autem symon dixē.
Precamini uos pme addñ · ut nihil ueniat
sup me horum que dixistis; Et illi quidem
testificati & locuti uerbū dñi redibant iero
solimam · & multis regionibus samaritanoꝝ
euangelizabant · ~ ···· ~ ·· ~

Angelus autem dñi locutus ē ad philippū
dicens · Surge & uade contra meridianum
aduiam que descendit ab ierlm in gazam ·
hec ē deserta · Et surgens abiit · Et ecce uir ꝙdā
ethiops eunuchus potens candacis regine ethio-
pum · qui erat sup omnes gazas eius · uenerat
adorare in ierlm · & reuertebatur sedens sup
currum suum · legensq; ysaiam prophetam ·
Dixit autem spc philippo · Accede & adiun-
gere ad currum istum · Accurrens autem phi
lippus · audiuit eum legentem ysaiam pphe
tam · & dixit · Putasne intelligis que legis ?
Qui ait · Et quomodo possim · si non aliquis
ostenderit mihi · Rogauitq; philippum · ut
ascenderet & sederet secum · Locus autem scrip
ture quam legebat erat hic · Tan-quam ouis

adoccisionem ductus ē · & sicut agnus coram
tondente se sine uoce · sic non aperuit os suum ;
In humilitate iudicium eius sublatum est ·
Generationem eius quis enarrabit · Quōm tolle
tur de terra uita eius ; Respondens autem eu
nuchus philippo dixit ; Obsecro te de quo
ppha dicit hoc · de se an de alio ~ aliquo ·
Aperiens autem philippus os suum & incipi
ens a scriptura ista · euangelizauit illi ihm ;
Et dum irent puiam · uenerunt ad quandam
aquam · Et ait eunuchus · Ecce aqua Quis phi
bet me baptizari · Dic̄t a philipp · Si credis ex toto corde
licet · Et rñdens ait eunūch · Credo filiū dei ēe ih'm xp̄m ·
Et iussit stare curru · Et descenderūt utriq; i aquā philippus
et eunuch · & baptizauit eū · Cū āt ascēdissēt de aq · spūs dī rapuit philip
pum · & amplius non uidit eum eunuchus ;
Ibat enim puiam suā gaudens · Philippus
autem inuentus ē in azoto · & pertransiens euan
gelizabat ciuitatibus cunctis donec ueniret
Cesaream ·

Cap. x.

Saulus autem adhuc spirans minarum &
cedis in discipulos dni · accessit ad principem

sacerdotum & petijt ab eo epł̃as in damascum
ad synagogas: ut siquos inueniret huius uie
uiros ac mulieres: uinctos pduceret in ierl̃m;
Et cum iter faceret: contigit ut appropinquaret
damasco & subito circumfulsit eum lux de
celo: & cadens in terram audiuit uocem dicen
tem sibi; Saule saule: quid me psequeris? Qui
ait: Qs es dñe? Et ille: Ego sum ihs nazarenꝰ quē tu pseqũris:
Durum est tibi contra stimulū calcitrare: Et tremēs ac stu
pens dix: dñe: qd me vis facere? Et dñs ad eū: Surge et ingredere ci=
uitatem: & — dicetur tibi quid te oporteat
at facere. Viri autem illi qui comitabantur
cum eo stabant stupefacti: audientes quidē
uocē: neminem — uidentes; Surrexit aut̃
saulus de terra: aptisq; oculis nihil uidebat:
Ad manus autem illum trahentes introdux
erunt damascū. Et erat — tribus diebus non
uidens: & non manducauit neq; bibit; Erat
autem quidam discipł̃s damasci nomine ana
nias: Et dixit ad illum in uisu dñs; Anania:
At ille ait: Ecce ego dñe: Et dñs ad illū:
Surgens uade in uicum qui uocatur rectus:

& quere in domo iude saulum nomine thar
sensem ecce enim orat. Et uidit uirum ana
niam nomine introeuntem. & imponentem
sibi manus ut uisum recipiat: Respondit
autem ananias. Dne audiui a multis de ui
ro hoc. quanta mala scis tuis fecerit in hier.
Et hic habet potestatem a principib' sacerdo
tum. alligandi omnes qui inuocant nomen
tuum. Dixit autem ad eum dns. Vade. quoz
uas electionis est michi iste. ut portet nomen
meum coram gentibus & regib' & filiis isrl.
Ego autem ostendam illi. quanta oportuit
eum, pro nomine meo pati. Et abiit ananias.
& introiuit in domum. & imponens ei ma
nus dixit; Saule fr. dns ihs misit me
qui apparuit tibi in uia qua uenieb's. ut
uideas & implearis spu sco. Et confestim ce
ciderunt ab oculis eius tan-quam squame.
& uisum recepit. Et surgens baptizatus e.
et cum accepisset cibum confortatus est.
Fuit autem cum discipulis qui erant damasci
p dies aliquot. Et continuo ingressus i synagogas

predicabat ihm: qm hic ē filius dī. ¶ stupebant autem omnes qui audiebant. & dicebant; ¶ Nonne hic ē. qui expugnabat in ierlm eos qui inuocabant nomen istud. & huc adhoc uenit. ut uinctos illos duceret ad principes sacerdotū. ¶ Saulus autem multomagis conualescebat & confundebat iudeos qui habitabant damasci. affirmans quoniam hic ē xpc; ¶ Cum implerentur autem dies multi. consiliū fecerunt iudei ut eum interficerent; ¶ Notę autem facte sunt saulo insidię eorū. ¶ Custodiebant autem & portas die ac nocte. ut eum interficerent; ¶ Accipientes aute eū discipli nocte. p murum dimiserunt eum submittentes in sporta; ¶ Cum aute uenisset hierlm. temptabat iungere se discipulis. & omnes timebant eum. non credentes qp ēet discipls. ¶ Barnabas autem apphensum illum duxit ad aplos. & narrauit illis quomodo in uia uidisset dnm. & quia locutus ē ei. & quomodo in damasco fiducialit egerit in nomine ihū. & erat cum illis intrans &

ciens in ihm · & fiducialit agens in nomine
dñi · Loquebatur quoq; gentib; · et disputabat cũ
grecis · Illi autem quærebant occidere eum ·
Quod cum cognouissent fr̃s deduxerunt eum
cęsaream · & dimiserunt tharsum · Ecclia quidẽ
p totam iudeã & galileam & samariã habe
bat pacem · & edificabatur ambulans in timo
re dñi · & consolatione spũs scĩ replebatur ·
Factum ẽ aut̃ ut petr9 dum transiret uni
uersos · deueniret ad scos qui habitabant lid-
de · Inuenit autem ibi hominem quendam
nomine enea · ab annis octo iacentem in gra
bato · qui erat paralyticus · Et ait illi petrus ;
Enea · sanat te dns ihc xp̃c · surge & sterne
tibi · Et continuo surrexit · Et uiderunt illũ
omnes qui habitabant lidde & saronę · Qui
conuersi sunt ad dñm · In ioppe aut̃ fuit
quedam discipula nomine thabita · q̃ int̃
pretata dr̃ dorcas · Hec erat plena operib;
bonis · & elemosynis quas faciebat · Factum ẽ
autem in diebus illis · ut infirmata moreret ·
Quam cum lauissent · posuerunt eam in ce-

naculo; Cum autem ppe ēt lidda a ioppe
dist[illegible]tes quia petrus ēt in ea · mise
runt duos uiros ad eum rogantes · Ne pigrite
ris uenire usq; ad nos · Exurgens aute petr⁹
uenit cum illis · Et cum aduenisset · duxerun
illum in cenaculum · & circumsteterunt illū
omnes uidue flentes · & ostendentes tūicas
& uestimenta quas fecit illis dorcas · Eiectis aut
omnib; foras · petrus ponens genua orauit ·
Et conuersus ad corpus dixit · Thabita surge ·
At illa aperuit oculos suos · & uiso petro re
sedit · Dans autem illi manum erexit eam ;
Et cum uocasset sctos & uiduas · assignauit ea
uiuam ; Notum autem factum ē p uniuersa
ioppen · & crediderunt multi in dño ·

Factum ē autem ut dies multos moraretur
in ioppe · apud quēdaz symonē coriariū · Ce ·
Vir autem quidam erat in cesarea no
mine cornelius centurio cohortis que dicē
italica religiosus & timens dm cum oī domo
sua · faciens elemosynas multas plebi · & dep
cans dm̄ semp · vidit in uisu manifeste quasi

hora nona dicī angelū dī introeuntem adse·
& dicentem sibi· Cornēli· At ille intuens eū·
timore correptus dixit; Quis es dñe· Dixit
autem illi; Orationes tue & elemosyne tue·
ascenderunt in memoriā in conspectu dī·
Et nunc mitte uiros in ioppen & accersi symo
nem quendam· qui cognominatur petrus·
Hic hospitatur apud symonē quendā coriari
um· cuius ē domus iuxta mare Hic dicet tibi
quid te oportet facere; Et cum discessisset an
gelus qui loquebatur illi· uocauit duos do
mesticos suos· & militem metuentem dñz· ex hijs
qui illi parebant· Quib⁹ cum narrasset oīa·
misit illos in ioppē· Postera autem die itur
illis facientibus & appropinquantibus ciuitati·
ascendit petrus in superiora tom⁹· ut oraret circa ho-
ram sextam· Et cum esurisset· uoluit gustare;
Parantibus autē illis cecidit sup eum mentis
excessus· Et uidit celum apertum· & descendens
uas quoddā uelut linteum magnum· qua-
tuor initijs submitti de celo in terram· in
quo erant omnia quadrupedia & serpentia

terre & uolatilia celi; Et facta ē uox ad eū;
Surge petre· occide & manduca· At ait̄m pe
trus; Absit dñe a me· q̄ nunq̄m manduca
ui omne commune & immundum· Et uox
iterum secundo ad eum; Quo d̄s purificauit,
tu ne commune dixeris· Hoc aut̄ factū ē p
ter· & statim receptum ē uas in cēlo· Et
dum intra se hesitaret petrus quo nam ēt
uisio quam uidisset· — ecce uiri qui missi fu
erant a cornelio inquirentes domum symo
nis· astiterunt ad ianuam Et cum uocasset
interrogabant si symon qui cognominatur
petrus illic haberet hospitium· Petro aut̄
cogitante de uisione· dixit sp̄c ei· Ecce uiri
tres quer̄unt te· Surge itaq; et descende
& uade cum eis nihil dubitans· quia ego
misi illos· Descendēs autem petrus ad uiros
dixit· Ecce ego sum quem quer̄itis· Que
causa ē p̄pter quā uenistis· Qui dixer̄unt·
Cornelius centurio uir iustus & timens d̄m·
& testimoniū habens ab uniuersa gente iu
deorum· responsum accepit a sancto seo

accersiri te in domum suam · & audire uer
ba ab te · Introducens igitur eos recepit
hospitio · Sequenti autem die surgens; profectus
ē cum eis · & quidam ex fratrib' a ioppē comi-
tati sunt eum · Altera autem die introiuit
cesaream · Cornelius uero expectabat illos ·
conuocatis cognatis suis & necessariis amicis;
Et factum ē cum introisset petrus · obuius ei
uenit cornelius · & prodens ad pedes eius ado
rauit · Petrus uo eleuauit eum dicens; Surge ·
& ego ipse homo sum · Et loquens cum illo
intrauit · & inuenit multos qui conuenerant ·
Dixitq; ad illos · Vos scitis quomodo abho
minatum sit uiro iudeo coniungi aut acce
dere ad alienigenam · sed mihi ostendit ds
neminem communē aut immundum dicere
hominem · propter quod sine dubitatione ueni
accersitus · Interrogo ergo · quam ob cau
sam accersistis me · Et cornelius ait · A nudi
us quarta die usq; ad hanc horam · oran
eam horam nonam in domo mea · Et ecce uir
stetit ante me in veste candida & ait · Cor-

ncli · exaudita ē oratio tua · & elemosyne tue
commemorate sunt inconspectu di · Mittǭ
in ioppē · & accersi symonem qui cognomina
tur petrus · Hic hospitatur in domo symonis
corarij iuxt̄ mare · Is cū venit · loq̄t̄ tibi · Cōfestim igit̄ misi
ad te · & tu benefecisti ueniendo ad nos · Nūc
g̊ omnes inconspectu tuo assumus · audire
omnia quecunq; tibi p̄cepta sunt ad dn̄o ·
Aperiens autem petrus os suum dixit · In ve
ritate comperi quōz non ē psonarum ac
ceptor ds · sed in omni gente qui timet dm̄
& operatur iustica ā · acceptus ē illi · Verbum
misit ds filijs isrl̄ · annuntians pacem p ihm xp̄m ·
Hic ē omnium dn̄s · Vos scitis quod factum ē
uerbum p uniuersam iudeā · incipiens enim
a galilea post baptismum quod p̄dicauit
iohannes ihm̄ a nazareth · quomodo unxit
eum ds spū sco & uirtute Qui ptransiit
benefaciendo & sanando omnes oppressos
a diabolo · quōz ds erat cum eo · Et nos
testes sumus omnium · que fecit in regione
iudeorū & ierusalem Quem occiderunt sus

pndentes in ligno ¶ Hunc ds̄ suscitauit tercia
die· & dedit eum manifestum fieri non omni
ppl'o·sed testibus p̄ ordinatis ad̄o·nobis qui
manducauimus & bibimus cum illo· postquā
resurrexit a mortuis· Et p̄cepit nobis p̄dica
re ppl'o & testificari· quia ipse ē qui consti
tutus ē ad̄o iudex uiuorū & mortuorum;
¶ huic omnes prophē testimonium phibent
remissionem peccatorū accipere pnomen ei·
omnes qui credunt in eum· ¶ Adhuc loquen
te petro uerba hec· cecidit spūs scūs sup omnes
qui audiebant uerbum· Et obstupuerunt
ex circumcisione fideles qui uenerant cum
petro· quia & inmationes gr̄a spūs scī effusa est·
¶ audiebant enim illos loquentes linguis·
& magnificantes dn̄m· Tunc respondit pe
trus; ¶ Num quid aquā quis phibere potest·
ut non baptizentur hi qui spūm scūm accepe
runt sicut & nos· Et iussit eos in nomine
ih̄u xp̄i baptizari· Tunc rogauerunt eum·
ut maneret apud eos aliquot diebus· Et·
Audierunt autem apli & frēs qui erant in

iudea · qñ & gentes receperunt uerbū dī ; Cū
ascendisset — iāt petrus ierosolymā · disceptā-
bant aduersus illum qui erant ex circumci
sione dicentes · Quare introisti aduiros p̄putium habentes · & manducasti cum illis ? In
cipiens autem petrus · exponebat illis ordine
dicens · Ego eram in ciuitate ioppe orans · &
uidi in excessu mentis uisionem · descendens
uas quoddam uelut lītheum magnum qua-
tuor initijs submitti de cęlo · & uenit usq;
adme · In quod intuens considerabam · & uidi
quadrupedia terre & bestias & reptilia &
uolatilia cęli · Audiui autem & uocē di
centem mihi : Surge petre · occide & man
duca : Dixi autem ; Nequaquā dñe · quia
commune aut immundum nun-quā intro
iuit in os meū · Respondit autem uox secun
do de cęlo · Quę ds mundauit · tu ne com
mune dixeris · Hoc autem factum ē p ter ·
& recepta sunt sursum oīa in cęlum · Et
ecce confestim tres uiri astiterunt in do
mo in qua eram · missi a cesarea adme · Dix

autem spc mihi ut irem cum illis nihil hesitans ¶ Venerunt autem mecū & sex frs isti · & ingressi sumus in domum uiri · ¶ Narrauit autem nob quomodo uidisset angelum in domo sua stantem · & dicentem sibi · ¶ Mitte in ioppen · & accersi symonem qui cognominatur petrus · ¶ Qui loquetur tibi uerba · in quib; saluus eris tu & uniuersa domus tua ¶ Cum autem cepissem loqui · cecidit spc scs sup eos sicut & in nos in initio; ¶ Recordatus sum autem uerbi dni sicut dicebat · iohannes quidem baptizauit aqua · uos autem baptizabimini spu sco; ¶ Si ergo eandem grām dedit illis ds sicut & nobis qui credidimus in dominū ihm xpm · ego quis eram qui possem phibere dm · ¶ His auditis tacuerunt · & glorificauerunt dm dicentes ¶ Ergo & gentibus ds penitentiā ad uitam dedit · ~ ~ ~ ~

¶ Illi quidem qui dispsi fuerant a tribulatione que facta fuerat sub stephano · pambulauerunt usq; fenicem & ciprum & antiochiam · nemini loquentes uerbū nisi solis iudeis · ¶ Erant autem quidam ex eis uiri

cypri & cyrenĉ · Qui cum introissent antiochi
am · loquebantur & ad grecos annuntiantes
dñm ihm · Et erat manus dñi cum eis · multusq;
numerus credentium conuersus ē ad dñm · Puē-
nit autem sermo ad aures ecclē que erat iero
solymis supistis · & miserunt barnaban usq;
antiochiam · Qui cum puenisset & uidisset
grām di gauisus ē · & hortabatur omnes
in ppōsito cordis pmanere in dño · quia erat
uir bonus · & plenus spū scō & fide · Et appōsi
ta ē turba multa domino · Profectus ē autem
tharsum · ut quereret saulum · Quem cū inue
nisset · pduxit antiochiam · Et annum totū
conuersati sunt in ecclĉ · & docuerunt tur
bam multā · ita ut cognominarentur primū
antiochie discipuli xpiani ·

In his autem diebꝰ · supuenerunt ab ierosoli
mis pphē antiochiam · Et surgens
unus ex eis nomine agabus · significabat p
spm famem magnā futurā in uniuerso orbe
terrarū · que facta ē sub claudio · Discipuli
autem prout quis habebat · proposuerūt singuli ī
ministerium mittere habitantib⁹ in iudea

fribus quod & fecerunt · mittentes ad scio
res p manus barnabe & saŭli · Eo
Eodē. it tp misit herodes rex manus · ut affli
geret quosdam de ecclia · Occidit autem ia
cobum fratrem iohannis gladio · Videns
autem quia placeret iudeis · apposuit app̄
hendere & petrum · Erant autem dies azimo
rum; Quem cum app̄hendisset misit in car
cerem · tradens q; quatuor quaternionibus
militum custodiendum · uolens post pascha
p ducere eum pp̄lo · Et petrus quidem serua
batur in carcere · oratio autem fiebat sine
intermissione ab ecclia ad dm̄ pro eo · Cū aut̄
p ducturus eum esset herodes · in ipsa nocte
erat petrus dormiens inter duos milites
uinctus catenis duabus · & custodes ante
ostium custodiebant carcerem · Et ecce an
gelus dni astitit · & lumen refulsit in habitaculo
carceris · percussoq; latere petri excitauit
eum dicens; Surge uelociter · Et ceciderunt
catene de manibus ei · Dixit autem an
gelus ad eum · Precingere · & calcia re cali

gas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi. Circunda
tibi uestimentum tuū. & sequere me; Et exiens
sequebatur eum. & nesciebat quia uerum ē qđ
fiebat p angelum. Estimabat autem se uisum
uidere; Transeuntes autem primā & secundam
custodiam. uenerunt ad portā ferream. quę du
cit ad ciuitatem. Que ultro apta ē eis; Et ex
euntes, processerunt uicum unum. & continuo
discessit angelus ab eo; Et Petrus ad se reuer
sus dixit; Nunc scio uere quia misit dns
angelum suum. & eripuit me de manu hero
dis. & de omni expectatione plebis iudeorū;
Consideransq; uenit ad domū marię matris
iohannis qui cognominatus ē marcus. ubi
erant multi congregati & orantes; Pulsante
autem eo ostium ianuę. processit puella
ad uidendum nomine rode. Et ut cognouit
uocem petri. p gaudio non aperuit ianuam.
sed intro currens nunciauit stare petrum
ante ianuam. At illi dixerunt ad eam; In
sanis. Illa autem affirmabat sic se habere;
Illi autem dicebant. Angelus eius ē; Petrus

autem ꝑseuerabat pulsans· Cum autem aperuissent
ostiū. viderūt eum & obstupuerūt· Annuens
autem eis manu ut tacerent· narrauit quom
dñs eduxisset eum de carcere· dixitq;· Nun
tiate iacobo & frībus hec; Et egressus abiit
in alium locum; Facta autem die erat non
parua turbatio inī milites· quidnam de pe-
tro factum ēt; Herodes autem cum requisis
set eum & non inuenisset· inquisitione fac
ta de custodibus iussit eos duci· — —
Descendensq; — — iudea in cesarea ibi cō
moratus ē; Erat autem iratus tyriis & sydo
niis; At illi unanimes uenerunt ad eum· &
ꝑsuaso blasto qui erat sup cubiculum regis
postulabant pacem· eo quod alerentur regi
ones illoz ab eo· Statuto aūt die herodes ve
stitus uiste regia sedit ꝑ tribunali· & con
tionabatur adeos· Populus aūt acclamabat
di uoces & non hominis· Confestim aūt ꝑcus-
sit eum angelus dñi· eo quod non dedisset ho
norem dō· & consumptus uermibus expira
uit; Verbum autem dñi crescebat & multi-

plicabatur; Barnabas autem & saulus reuersi
sunt ab iherosolymis expleto ministerio assump=
to iohanne qui cognominatus ē marcus. Exm
Erant autem in ecclā que erat antiochie pro
phete & doctores in quib' scāt barnabas & syme
on qui uocabatur niger & lucius cirenensis.
& manaen qui erat herodis tetrarche collac=
taneus & saulus; Ministrantibus autē illis
dño & ieiunantibus dixit spūs scūs. Segrega
te mihi barnaban & saulum in opus ad qđ
assumpsi eos: Tunc ieiunantes & orantes
imponentesq; eis manus dimiserunt illos;
Et ipsi quidem missi a spū scō abierunt seleu
ciam & inde nauigauerunt cyprum; Et
cum uenissent salaminā predicabant uerbū
dī in synagogis iudeorum. Habebant autē
& iohannem in ministerio — Et cum pam=
bulassent uniuersam insulam usq; paphū
inuenerunt quendā virum magum pseu
do ppham iudeū cui nomen — bariesu
qui erat cum pconsule sergio paulo uiro
prudente. Hic accitis barnaba & paulo de

Pin nome bariesu. Rus
tus de lyra dicit q̄ de
beret dici bariesu. qđ
sic est in greco et in
hebreo correctus. 7 tm
valet sic filius iesu
vidaz p̄ he loco glo tex
tuat z

sideabat audire uerbū dī. ¶ Resistebat autē illis
helimas magus. sic enim interpretatur nomen ei⁹.
quęrens auertere ꝑconsulem a fide. § Saulus autē
qui & paulus repletus spū scō intuens in eum
dixit. O plene omni dolo & omni fallacia. fi
li diaboli. inimice omnis iusticię. non de
finis subuertere uias dñi rectas. ¶ Et nunc ecce
manus dñi sup te. & eris cęcus non uidens solē
usq; ad tempus; ¶ Et confestim cecidit in eum
caligo & tenebre. ¶ Et circuiens quęrebat qui
ei manum daret; ¶ Tunc ꝑconsul cum uidis
set factum credidit. admirans sup doctrina dñi.
¶ Et cum a papho nauigas-
set paulus & qui cum eo erāt. uenerūt pergen
pamphilię. ¶ Johannes autem discedens ab
eis reuersus est ierosolymā. ¶ Illi uero ꝑtran
seuntes ꝑgen. uenerunt antiochiā pisidie.
¶ Et ingressi synagogam die sabbatorum sede
runt. ¶ Post lectionem autem legis & ꝓphe
tarum. miserunt principes synagogę ad
eos dicentes. ¶ Viri frēs. si quis est in uobis sermo
exhortationis ad plebem dicat. § Surgens

autem paulus · & manu silentium indicens
ait; Viri israhelite & qui timetis dñm audite;
Deus plebis isti elegit patres nros · & plebem exal
tauit cum essent incole in terra egypti · & in
brachio excelso eduxit eos exea · & p quadra
ginta annorum tempus mores eorum sustinu
it in deserto · Et destruens gentes septem in terra
chanaan · sorte distribuit eis terram eorum
quasi post quadringentos & quinquaginta
annos Et post hec dedit iudices usq · ad samu
elem, pphām Et exinde postulauerunt regem ·
& dedit illis ds saul filium cis virum de tri
bu beniamin annis quadraginta · Et amoto illo ·
suscitauit illis dauid regem · Cui & testimoniū
phibens dixit; Inueni dauid filium iesse u
rum secundum cor meū · qui faciet omnes vo
luntates meas; Huius ds exsemine secundū
promissionem eduxit isti salvatorem ihm · p
dicante iohanne ante faciem aduentus ei⁹
baptismum penitentie omni populo isti;
Cum impleret autem iohannes cursū suum
dicebat; Quem me arbitramini esse non sum

ago · sed ecce uenit post me · cuius non sum dig
nus calciamenta pedum soluere ; ¶ Viri frs filii
generis abraham & qui in uobis timent dm̄ ·
uobis uerbum salutis huius missum ē · ¶ Qui
enim habitant ihrlm̄ & principes eius · hunc
ignorantes & uoces pphetarū que p omne
sabbatum legunt̄ · iudicantes impleuerunt ;
¶ Et nullam causam mortis inuenientes in eo · pe
tierunt a pilato ut interficerent eum ; ¶ Cumq;
consummassent omnia que de eo scripta erant ·
deponentes eum de ligno posuerunt in monu
mento ; ¶ Ds uero suscitauit eum a mortuis
tertia die ¶ Qui uisus ē p dies multos · his qui
simul ascenderant cū eo de galylea in ihrlm̄ ·
qui usq; nunc sunt testes eius ad plebem ; ¶ Et
nos uobis annuntiamus eā que ad patres nros
repromissio facta ē · quā hanc ds adimpleuit
filiis vris resuscitans ihm̄ · sicut & in psalmo
secundo scriptū est · filius meus es tu · ego hodie
genui te ; ¶ Quod autem resuscitauit eū a mor
tuis amplius iam non reuersurum in corruptio
nem · ita dixit ; ¶ Quia dabo uobis sca dauid ∴

∴ Ite ppa pauli allegat h' auctes q dabo vob
sca dd fidelia p. nō. mīste nrā no' ps hoc
mat dd fideles vidā d'ho plenā lā vsq; huc

fidelia; Ideoq; & aliás dicit; Non dabis scm
tuum uidere corruptionem; Nam enim sua
generatione cum ministrasset uoluntati
dī dormiuit· & appositus ē ad patres suos· &
uidit corruptionem; Quem uero ds̄ suscitauit
a mortuis· nō uidit corruptionem; Notum igitur
sit uobis uiri frēs· quia p hunc uobis remissio
peccatorum annuntiatur ab omnib⁹· quib:
non potuistis in lege moysi iustificari; in hoc
omnis qui credit iustificatur· Videte ergo ne
superueniat vob⁹ quod dictum ē in pphis; Videte
contemptores & admiramini & dispdimini·
quia opus operor ego in diebus uīs· opus
quod non credetis si quis enarrauerit uob;
Exeuntibus autem illis· rogabant ut sequen
ti sabbato loquerentur sibi uerba hec ·
Cumq; dimissa ēt synagoga· secuti sunt
multi iudeorū & colentium aduenarū pau
lum & barnabán Qui loquentes suadebant
eis· ut p manerent in grā dī ·
Sequenti uero sabbato· pene uniuersa ciuitas
conuēnit audire uerbū dnī; Videntes

Iudei autem turbas iudeo·repleti sunt zelo·& contra
dicebant his quea paulo dicebantur blasphe
mantes; ¶Tunc constanter paulus & barnabas
dixerunt; ¶Vobis oportebat primum loqui uer
bum dī·sed qm̄ ẽpellitis illud & īdignos uos iu
dicastis ęternę uitę·ecce conuertimur ad gen
tes. ¶Sic enim preceptit nobis dn̄s·¶Posui te in
lucem gentiū ut sis in salutem usq; ad ex
tremum terrę·¶Audientes autem gentes gau
isi sunt & glorificabant uerbum dī· & credide
runt quotquot erant ꝓordinati ad uitam
ęternam; ¶Disseminabatur autem uerbū dn̄i
p uniuersam regionem; ¶Iudei aut̄ concitauer
unt religiosas mulieres & honestas & pri
mos ciuitatis·& excitauerunt ꝑsecutionem in
paulum & barnabā·& eiecerunt eos de finib;
suis·¶At illi excusso puluere pedum in eos ue
nerunt iconium·¶Discipuli quoq; replebant
gaudio & spū sancto·

Cxmi·

¶Factum ē aut̄ i iconio ut simul intrarent
in synagogā iudęorum & loquerentur eis·ita
ut crederet iudęorū & grecorum copiosa mul
titudo·¶Qui uero incredduli fuerunt iudei·suscī-

tauerunt & adiracundiã concitauerunt ani
mos gentiliũ aduersus fr̃s: ꝑ hoc ãt cito rediit pa
cem. ꝓ hoc igit² tpe demorati sunt fiducialit² agentes in dño.
testimonium phibenti uerbo gracie sue. dan
te signa & ꝓdigia fieri ꝑ manus corũ. Diuisa
est autem multitudo ciuitatis. & quidam
quidem erant cum iudeis. quidam uero cũ
aplis. Cum autem factus ẽt impetus gentiliũ et iudeorũ cum principib; suis. ut contu
melijs afficerent & lapidarent eos. intelli
gentes confugerunt ad ciuitates licaonie
listram & derben & uniuersã incirca regionem. & ibi euangelizantes erant.

Et quidam uir in lystris infirmus
pedibus sedebat claudus ex uentre matris
sue. qui nunquam ambulauerat; Hic audi
uit paulum loquentem. Qui intuitus eum.
& uidens q̃a haberet fidem ut saluus fieret.
dixit magna voce. Surge sup pedes tuos
rectus. Et exiliuit & ambulabat. Turbe aut
cum uidissent quod fecerat paulus. leuauerunt
uocem suam lycaonice dicentes: Dii similes
facti hominib; descenderunt ad nos. Et uoca

bant barnaban iouem · paulū uero mercuriū ·
quō ipſe erat dux uerbi · ¶ Sacerdos quoq; iouis
qui erat ante ciuitatem · thauros et coronas an
te ianuas afferens · cū populis volebat ſacrificare · quod
ubi audierunt apli barnabas & paulus · con
ſciſſis tunicis ſuis exilierē in turbas · claman
tes & dicentes · ¶ Viri quid hec facitis · ¶ Et nos
mortales ſumus ſimiles uobis homines · an
nuntiantes uobis ab his uanis conuerti ad
dm uiuum · qui fecit celum & terram mare
& omnia que in eis ſunt · qui in pteritis gene
rationibus dimiſit omnes gentes ingredi uias
ſuas ¶ Et quidem non ſine teſtimonio ſemetip
ſum reliquit · benefaciens de celo dans plu
uias & tempora fructifera · implens cibo &
letitia corda ura · ¶ Et hec dicentes · uix ſe
dauerunt turbas ne ſibi immolarent · ¶ Sup
uenerunt autem quida abantiochia & ico
nio iudei · & ꝑſuaſis turbis lapidantes
paulum traxerunt extra ciuitatem · eſti
mantes cum mortuū eſſe · ¶ Circun-dantib
aūt eū diſcipuli · ſurgentes intrauit ciuitatē ·

Et ꝑ̃ostera die, pfectus ē cum barnaba inde
ben · cumq; euangelizassent ciuitati illi &
docuissent multos: reuersi sunt lystrā & icō-
ium & antiochiam · confirmantes animos discī
pulorum · exhortantesq; ut pmanerent infide·
et qm̄ ꝑ multas tribulationes oportet nos in
trare in regnum dī; Et cum constituissent illis
p singulas ecclās prbros & orassent cum ieu
nationibus: commendauerunt eos dño in quē
crediderunt · Transeuntesq; pysidiam uenerūt in
pamphiliā · Et loquentes in ꝑgen uerbū dī des-
cenderunt ī athaliam · et inde nauigauerunt
antiochiam · unde erant tradti gr̄e dī in opꝰ
quod compleuerunt; Cum autem uenissent
& congregassent ecclam · retulerunt quanta
fecisset ds cum illis · quia aperuisset gentib;
ostium fidei; Morati sunt autē tempus non
modicum cum discipulis. Cxv.

Et quidaz descendentes de iudea docebant fra
tres · quia nisi circūcidamī sm morem moy
si · non potestis salui fieri · Facta ergo sedi
tione non minima ꝓulo et barnabe

aduersum illos. statuerunt ut ascenderent pau
lus & barnabas & quidam alii ex aliis ad aplos
& prbros in ierlm. sup hac questione. Illi igit
deducti ab ecclia. p transibant fenicem &
samariam narrantes conuersionem gentiu.
& faciebant gaudium magnum omib? frib?
Cum autem uenissent ierosolymam. suscepti
sunt ab ecclia & ab aplis & a senioribus. an
nuntiantes quanta ds fecisset cum illis;
Surrexerunt autem quida de hresi phariseox
qui crediderant. dicentes quia oportet circu
cidi eos. precipere quoq; seruare legem moy
si. Conuenerunt aplí & seniores uide
re de hoc verbo. Cum autem magna conquisi
tio fieret. surgens petrus dixit ad eos. Viri
frs. uos scitis q̃m ab antiquis diebus in nobis
elegit ds p os meu audire gentes uerbu
euangliu & credere. et qui nouit corda ds
testimonium phibuit dans illis spm̃ sanctu sic
& nobis. & nihil discreuit inter nos & illos.
fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid
temptatis dm̃ imponere iugum sup ceruices

discipulorū · quod neq; patres nr̄i neq; nos portare potuimus sed p gr̄am dn̄i ih̄u credimus saluari · quemadmodum & illi · Tacuit aut̄ omnis multitudo · & audiebant barnaban & paulum · narrantes quanta fecisset ds̄ signa & prodigia in gentib⁹ p eos · Et postquā tacuerunt · respondit iacobus dicens · Viri frs audite me · Symon narrauit quemadmodū primum ds̄ uisitauit sumere ex gentib; populum nomini suo · & huic concordant uerba prophetarum · sicut scriptum ē · Post hec reuertar & edificabo tabernaculū dauid quod cecidit · & diruta eius redificabo & erigam illud · ut requirant ceteri hominū dn̄m · & omnes gentes sup quas inuocatū ē nomen meū · dicit dn̄s faciens hec · Notum a seculo ē dn̄o opus suum · Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad dn̄m · sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationib⁹ simulacrorum · & fornicatione & suffocatis & sanguine · Moyses enim a temporib⁹ antiquis habet in

singulis ciuitatib⁹ qui cum p̄dicent in synagogis ubi p omne sabbatū legitur. Iunc placuit apls & seniorib⁹ cum omni ecclia eligere uiros ex eis & mittere antiochiam cum paulo & barnaba. iudam qui cognominabat barsabas & silam uiros primos in fribus scribentes p manus corū. Apli & seniores frs his qui sunt antiochie & syrie & cilicie fribus ex gentib⁹ salutem. Quoniam audiuimus q̄d quidā ex nob⁹ exeuntes turbauerunt uos uerbis subuertentes animas uras quibus non mandauimus. placuit nobis collectis in unum eligere uiros & mittere ad uos cum carissimis nris barnaba & paulo hominibus. qui tradiderunt animas suas p nomine dñi nri ihu xpi. Misimus ergo iudam & silam. qui & ipsi uobis uerbis referent eadem. Visum ē enim spui scō & nobis nichil ultra imponere uobis oneris quā hec necessaria. ut abstineatis uos ab immolatis simulacrorum. & sanguine suffocato & fornicatione. ab quib⁹ custodientes uos bene agetis. Valete.

Illi igitur dimissi descenderunt antiochiã
& congregata multitudine tradiderunt
ep̃lam; Quam cũ legissent gauisi sunt sup con
solatione. Iudas autem & Silas & ipsi cũ
cẽm ꝓphẽ uerbo plurimo consolati sunt frs
& confirmauerunt. Facto autem ibi tempo
re aliquanto. dimissi sunt cum pace afribus
ad eos qui miserant illos. Visum ẽ autem
sile ibi remanere. Solus autẽ iudas abiit
Paulus autẽ & barnabas demorabantur an
tiochie. docentes & euangelizantes cũ alis
plurib⁹ uerbum dñi. Post aliquot autẽ dies
dixit ad barnaban paulus. Reuertentes ui
sitemus frs p̃ uniuersas ciuitates in quib⁹ p̃
dicauimus uerbũ dñi quomodo se hãbeãt.
Barnabas autem uolebat secum assumere
iohannem qui cognominatur marcus. Pau
lus autem rogabat eum ut
qui discessisset ab eis⁹ pamphilia & non isset
cum eis in opus non tenere recipi eum.
Facta ẽ autem dissensio int illos. ita ut discẽ
derent ab inuicẽ. & barnabas q̃tẽz assũpto mar
co

Visum ẽ aũt zisse. Hõnd
p̃ tota illa lrã usq3 ibi
Paulq aũt et barna
bas exclusiẽ nõ est in
greco net in libris cor
rectis. her nicol' d'lira.

nauigarẽt ciprum · Paulus uero electo syla p
fectus e· trãditus gr̃e dñi afr̃ibus · Lambula
bat aũt̃ syriam & cilicĩã confirmans ecc̃las · p̃cipiẽs custodire
Pfrecit · it̃ i derben & lystrã · & ecce Cxvi · Cepta aplōz & seniōz ·
disci l2 qđã erat ibi nomine
timoth̃eus filius mulieris vidue fidelis patre
gentili · Huic testimoniũ reddebant qui
lystris erant & yconio frs · Hunc uoluit
paulus secum pficisci · & assumens circum
cidit eum ꝓpter iudeos qui erant in illis lo
cis · Sciebant enim omnes quod pater eius gentilis
erat · Cum aũt̃ ptransirent ciuitates tra
debant eis custodire dogmata que erant de
creta ab aplis & seniorib; qui erãt ierosoly
mis · Ecclę quidem confirmabantur fide ·
& abundabant numero quotidie · Transeun
tes aũt̃ phrigiã & galatię regionem · uocati
sunt a spũ sco loqui uerbũ in asia · Cum ue
nissent autem in mysiam · temptabant ire
bithyniam · & non pmisit eos ire sps ihũ · Cum
autem ptransissent mysiam descenderunt tro
adem · & uisio p nocte paulo ostensa ẽ · Vir

macedo quidam erat stans & deprecans eum & dicens.
Transiens in macedoniā adiuua nos. Vt autē
visum uidit statim quesiuimus proficisci in
macedoniam certa facti quia uocasset nos dñs
euangelizare eis. Nauigantes aut troade.
recto cursu uenimus samothracham & sequen
ti die neapolim & inde philippis que ē
prima partis macedoniē cuitas colonia;
fuimus autem in hac urbe diebus aliquot
conferentes. Die autem sabbatorū egressi
sumus foras portā iuxta flumen ubi uide
batur oratio esse. & sedentes loquebamur
mulieribus que conuenerant; Et quedā
mulier nomine lydia purpuraria ciuitatis
thiatyrenorū colens dm audiuit. Cuius dns
aperuit cor intendere his. que dicebantur
a paulo. Cum autem baptizata esset et
domus eius deprecata est dicens. Si iudicastis
me fidelem dno esse introite in domū meā
manete. Et coegit nos.
Factum ē autem euntibus nobis
ad orationem puellā quandā habentem

spiritum phitonē obuiart nobis · que
questum magnū pstabat dominis suis diui-
nando · Hec subsecuta paulū & nos clama
bat dicens · Isti homines serui dī excelsi sunt ·
qui annuntiant vobis uiam salutis; Hoc
autem faciebat multis diebus; Dolens aut
paulus & conuersus spiritui dixit; Ipci
pio tibi innomine ihu xpi exire ab ea ·
Et exiit — eadem hora · Videntes autem
domini eius quia exiit spes questus eorū ·
apphendentes paulum & silam pduxe
runt in forum ad principes · & offerentes
eos magistratibus dixerunt; Hi homines
conturbant ciuitatem nrām cum sint iu
dei · & annuntiant morem quē non licet
nobis suscipere neq; facere · cum simus ro
mani; Et concurrit plebs aduersus eos ·
& magistratus scissis tunicis eorū iusserūt eos
uirgis cedi · Et cum multas plagas eis im-
posuissent miserunt eos in carcerem · pre
cipientes custodi · ut diligenter custodiret
eos: Qui cum tale preceptū accepisset ·

misit eos in interiorē carcerē · & pedes eorū
strinxit in ligno · Media autē nocte pau
lus & silas adorantes laudabant dm · et
audiebant eos qui in custodia erant · Subi
to uero terre motus factus ē magnus · ita
ut mouerentur fundamenta carceris · et
statim apta sunt omnia ostia · & uniuerso
rum uincula soluta sunt · Expgefactus
autem custos carceris · & uidens apertas ia
nuas carceris · euaginato gladio uolebat se
interficere · estimans fugisse uinctos · Cla
mauit autem paulus uoce magna dicens ·
Nihil feceris tibi mali · uniuersi enim hic
sumus · Petitoq; lumine introgressus ē ·
& tremefactus prostrauit paulo et sile ad pe
tes · Et producens eos foras ait · Domini ·
quid me oportet facere ut saluus fiam ·
At illi dixerunt · Crede in dñm ihm · &
saluus eris tu & domus tua · Et locuti sunt
ei uerbū dñi · cum omnib⁹ qui erant in
domo eius · Et tollens eos in illa hora noc
tis lauit plagas eorum · & baptizatus ē

— ⁊omiſdomꝰ cꝰ continuo · ſumq; ꝑdux
iſſet eos in domū ſuā · appoſuit eis mensā ·
⁊ lętatus ē cum omni domo ſua credens
dō · Et cum dieſ factus eēt · miſerunt ma
giſtratus lictores dicentes · Dimitte ho
mines illos · Nuntiauit autem custos cār
cerꝭ uerba hęc paulo · quia miſerunt ma
giſtratus ut dimittamini · Nunc ergꝫ ex
euntes ite in pace · Paulus autē dixit eis ;
Cæſos nos publice indemnatos homines
romanos miſerunt in cārcere · ⁊ nunc oc
culte nos eiciunt · Non ita · ſed ueniant
⁊ ipſi nos eiciant · Nuntiauerunt autē
magiſtratibus lictores uerba hęc · timue
runtq; audito quod romani eſſent · ⁊ ue
nientes deprecati ſunt eos · Et educentes eos
rogabant · ut egrederent de urbe · Exeun
tes autem de cārcere introierunt ad lydi
am · ⁊ uiſis fratribus conſolati ſunt eos · ⁊
profecti ſunt · Exvii ·

CVm autem ꝑambulaſſent amphipolim
⁊ apollonia uenerunt theſſalonicā ·

ubi erat synagoga iudeorū ¶ Secundū con
suetudinem autem paulus introiuit ad eos:
¶ p sabbata tria disserebat eis de scripturis.
adaperiens & insinuans quia xpm oportu
it pati & resurgere a mortuis: & quia hic
est xpc ihc· quem ego annuntio uobis;
¶ Et quidā ex eis credidерunt & adiuncti
sunt paulo & syle ·& de colentib; gen
tibusq; multitudo magna· & mulieres no
biles non pauce; ¶ dantes autem iude·s
simentesq; de uulgo uiros quosdam ma
los· & turba facta concitauerunt ciuitate·
¶ Et assistentes domui iasonis querebant eos
producere in pplm; ¶ Et cum non inuenissent
eos· trahebant iasonem & quosdam frs
ad principes ciuitatis clamantes· ¶ Quōm hi
qui urbem concitant· & huc uenerunt·
quos suscepit iason ¶ Et hi omnes contra
decretū cesaris faciunt· regē alium dicen
tes esse ihm; ¶ Concitauerunt autem plebē
& principes ciuitatis· audientes hec: ¶ Et
accepta satisfactione a iasone & ceteris

ris dimiserunt eos; Exeuntes autem de carcere introierunt ad lydiam; et uisis fratribus consolati sunt eos et profecti sunt. Cum autem transissent amphipolim et apoloniam uenerunt thessalonicam ubi erat synagoga iudeorum. Secundum autem consuetudinem suam paulus introiit ad eos et per sabbata tria disputauit eis de scripturis. Quibusdam ex eis credentibus et multa turba colentium gentilium et mulierum principalium non pauca. Zelantes autem iudei et adsumentes de uulgo uiros quosdam malos et turbam facientes concitauerunt ciuitatem et assistentes domum iasonis quaerebant eos producere in populum. Et cum non inuenissent eos trahebant iasonem et quosdam fratres ad principes ciuitatis clamantes quoniam hi qui totum mundum concitauerunt et hi hospitium recepit iason et hi omnes contra decreta caesaris agunt regem alium dicentes esse iesum. Concitauerunt autem plebem et principes ciuitatis audientes haec. Et accepto satisdato a iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres uero confestim per noctem dimiserunt paulum et silam in beroeam; qui cum aduenissent in synagogam iudeorum introierunt. Hi autem erant nobiliores eorum qui sunt thessalonicae qui susceperunt uerbum cum omni auiditate quotidie scrutantes scripturas si haec ita se haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis et gentilium mulierum honestarum et uirorum non pauca. Cum autem cognouissent in thessalonica iudei quia et beroe praedicatum est a paulo uerbum dei uenerunt et illic commouentes et turbantes multitudinem; statimque tunc paulum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Silas autem et timotheus remanserunt ibi. Qui autem deducebant paulum perduxerunt eum usque athenas et accepto mandato ab eo ad silam et timotheum ut quam celerrime uenirent ad illum, profecti sunt. Paulus autem cum athenis eos expectaret incitabatur spiritus eius in ipso uidens idolatriae deditam ciuitatem; disputabat igitur

in synagoga cum iudeis & colentib; ¶ in fo
ro p omnes dies ad eos qui aderant. Quidam
autem epicurei & stoici philosophi disserebant
cum eo & quidam dicebant. Quid vult ¶
semiuerbius hic dicere. Alii uero. nouoꝝ
demoniorū uidetur annuntiator ee. quia
ihm & resurrectionem annuntiabat eis; & t
apprehensum eum. ad areopagum duxerunt
dicentes: Possumus scire. que ē hec noua
que a te dr̄ doctrina. Noua enim quedā
infers auribus nris: Volumus ergo scire ¶
quid nam uelint hec ee; Athenienses aute
omnes & aduene hospites ad nihil aliud ua
cabant. nisi aut dicere aut audire aliquid
noui. ¶ Stans autem paulus in medio are
pagi ait. Viri athenienses: p omnia quasi
superstitiosos uos uideo. Preteriens enim
& uidens simulachra uestra. inueni & aram
in qua scriptum erat ignoto dō. Quod er
go ignorantes colitis: hoc ego annuntio
uobis. ¶ Dr̄ qui fecit mundum & omnia que
in eo sunt. hic cęli & terre cum sit dr̄s. non

ī manufactis templis habitat. nec manib⁹
humanis colitur indigens aliquo. cum ipse
det omnib⁹ uitam & inspirationem & oīa.
fecitq⁹ exuno omne genus hominū inha
bitare sup uniuersam faciem terre. definiens
statuta tempora & terminos habitationis
eorum. querere dm si forte attrectent
aut inueniant. quamuis non longe sit ab
unoquoq⁹ nrm. ipso enim uiuimus &
mouemur & sumus. sic & quidaz vatū poe
tarum dixerunt. Ipsius enim & genus su
mus. Genus enim cum simus dī. non debem⁹
estimare auro aut argento aut lapidi
sculpture artis & cogitationis hominis.
diuinum ee simile. Et tempora quidem
huius ignorantie despiciens ds. nunc an
nuntiat hominib⁹ ut omnes ubiq⁹ penitē
tiam agant. eo quod statuit diem in qua.
iudicaturus e orbem in equitate. in uiro
in quo statuit. fidem pbens omnib⁹ suscitans
eum a mortuis. Cum audissent aute resur
rectionē mortuorū. quidam quidē irridē=

bant·quidam uero dixerunt· Audiemus te de hoc iterum; Sic paulus exiuit de medio eorum; Quidam uero uiri adherentes ei credidерunt·in quibus & dionisius. areopagita· & mulier nomine damaris· & alii cū eis;

Post hec egressus ab athenis uenit Exviii· corinthum· Et inueniens quendā iudeum nomine aquilam ponticū genere· qui nup uenerat ab italia· & priscillam uxorem ei· eo quod precepisset claudius discedere omes iudeos a roma· accessit adeos· & quia eiusdē erat artis· manebat apud eos & operabatur· Erat autem scenofactorie artis· Disputabat autē in synagogis p̄ sabbatū inducēs· noīa· diuina· suadebatq; iudeis· & grecis· Cū uenisset autē de macedonia silas· & timotheus· instabat uerbo paulus· testificans iudeis esse xpm ihm· Contradicentibus autē eis et blasphemantibus· excutiens uestimenta sua paulus dixit adeos· Sanguis uester sup caput uestrum; Mundus ego exhoc ad gentes uadā· Et migrans inde· intrauit in domū cuiusdam nomine titi iusti colentis dm· cuius domus erat coniuncta synagoge· Crispus autē archisynagogus credidit dño cū omni domo sua· Et multi corinthiorum audi

ntes credebant & baptizabantur; Dixit aũt 177
dñs nocte pusionem paulo; Noli timere.
sed loquere & ne taceas. ppter quod ego sum
tecum. & nemo apponetur tibi ut noceat te.
quĩ ppls est mihi multus in hac ciuitate. Se
dit aũ ibi annum & sex menses. docens
apud eos uerbum dĩ. — ... — ... —
Gallione autem pconsule achaię insurrexe
runt uno animo iudei in paulum. & adux
erunt eum ad tribũnal dicentes. Quia contra
legem hic psuadet hominibus colere dm; In
cipiente autem paulo aperire os. dixit gal
lio ad iudeos; Si quidem eet iniquum aliqd
aut facinus pessimum o uiri iudei. recte uos
sustinerem. Si uero questiones sunt de uerbo
& nominibus — legis uře. uos ipsi uidetis;
Iudex ego horum nolo ee; Et minauit eos
a tribunali. Apphendentes autem omnes
sosthenem principem synagogę. percutiebant eũ
ante tribũnal. & nihil eorum gallioni cu
re erat; Paulus uero cum adhuc sustinuis
set dies multos. fratribus ualefaciens nauiga
uit syriam & cum eo priscilla & aquila.

qui sibi totonderat in cencris caput · Habebat enim uotū; Deuenitq; ephesum · & illos ibi reliquit · Ipse uero ingressus synagogā · disputabat cum iudeis: Rogantibus autem eis ut amplion tempore maneret non consensit · sed ualefaciens & dicens iterum reuertar ad uos dō uolente · profectus ē ab epheso · Et descendens cesaream · ascendit & salutauit eccl̄am · & descendit antiochiam; Et facto ibi aliquanto tempore, pfectus est · pambulans exordine galaciam regionem & frigiam · confirmans omnes discipulos · — —

Iudeus autem quidam apollo nomine alexandrinus genere uir eloquens deuenit ephesum · potens in scripturis: Hic erat edoctus uiam dñi · & feruens spū loquebatur · & docebat diligenter ea que sunt ihū · sciens tantum baptisma iohannis: Hic ergo cepit fiducialit̄ agere in synagoga; Quem cū audissent priscilla & aquila · assumpserunt eum · & diligentius exposuerūt ei uiā dñi;

Cum autem uellet ire achaiam · exhortata

fr̄s scripserunt discipulis vt susciperent ev̄;
Qui cum venisset·contulit multū his qui
crediderunt· Vehementer enim iudeos reuin
cebat·publice ostendens p scripturas cē xp̄m ih̄m·
Factum ē autem cum apollo cēt corin- Exy·
thi· ā paulus pagratis superioribus partib;
veniret ephesum·& inueniret quosdā discī
pulos· Dixitq; ad eos; Si sp̄m sc̄m accepistis
credentes· At illi dixerunt ad eum; Sed neq;
si sp̄c sc̄s ē audiuimus· Ille vero ait· In quo
ergo baptizati estis· Qui dixerunt· In iohīs
baptīsmate Dixit autem paulus· Iohannes
baptizauit baptīsmo penitentie pplō·
dicens in eū qui venturus cēt post eum ut
crederent·hoc ē in ih̄m· His auditis·bapti
zati sunt in nomine dn̄i ih̄v· Et cum im
posuisset illis manus paulus· venit sp̄c sc̄s
sup eos·& loquebantur linguis & pphetа
bant; Erant autem omnes uri fere duode
cim· Ingressus autem synagō cam·
gam·cum fiducia loquebatur p tres men
ses·disputans & suadens de regno dī· Cum

autem quidam indurarentur & non crederent
maledicentes uiam dñi coram multitudine.
discedens ab eis segregauit discipulos quoti-
die disputans in schola tyranni cuiusdam;
Hoc autem factum ē p biennium · ita ut om
nes qui habitabant in asia audirent uerbū
dñi · iudei atq; gentiles uirtutes q; n quales
bet faciebat deus p manus pauli · ita ut & lin
sup languidos deferrentur a corpore eius su
daria uel semicinctia · & recedebant ab eis lan
guores · & spiritus nequā egrediebantur ·
Tentauerunt autem quidam & de circū-
euntibus iudeis exorcistis · inuocare sup eos
qui habebant spiritus malos nomen dñi ihu
dicentes; Adiuro uos p ihm̄ · quem paulus
p̄dicat; Erant autem cuiusdā sceue iudei
principis sacerdotum septem filii · qui hoc
faciebant; Respondens aut̄ spiritus nequā
dixit eis · Ihm noui & paulum scio · vos
autem qui estis · Et insiliens homo in eos
in quo erat dēmonium pessimum · et do-
minatus amborum inualuit contra eos ·

ita ut nudi & uulnerati effugerent de do
mo illa; Hoc autem notum factum ē
omnibus iudeis atq; gētilib⁹· qui habita
bant epheſi· Et cecidit timor ſup omnes
illos· & magnificabant nomen dñi ihū;
Multiq; credentium uenibant· confitentes
& annunciantes actus ſuos; Multi autem ex eis
qui fuerant — curioſa ſectati· contule
runt libros & combuſſerunt coram omnib⁹·
& computatis pretiis illorum· inuenerunt
pecuniam denariorū quinquaginta mili=
um; Ita fortiter uerbū dñi crescebat & con
firmabat² —— ·
Hys ātē expletis· ppoſuit paulus in ſpū tranſi
ta macedonia & achaia — ire ieroſolimā
dicens· Quōm poſtquam fuero ibi· oportet
me & romam uidere; Mittens autem —
macedoniam duos ex miniſtrantibus ſibi
timotheum & erastum· ipſe — remā
ſit ad tempus in aſia· Facta ē autē ī illo
tempore turbatio non minima de uia dñi·
Demetrius enim quidā nomine argentā

nuſſacienſ ꝯdeſ argenteas dianę pſtabat
artificibus non modicū quęſtū · Quoſ con
uocanſ & eoſ qui huiuſmodi erant opifices
dixit: Viri ſcitiſ quia de hoc artificio ac
quiſitio ē nobis · & uidetiſ & auditiſ q̄a
non ſolum ephesi · ſed pęné totiuſ aſię pau
lus hic ſuadens auertit turbam multam
dicens · q̄m non ſunt dii qui manib; fiūt ·
Non ſolum autē hęc periclitabitur nob
pars in redargutionē uenire · ſed & mag
ne dianę templū in nihilū reputa
bitur ſed & deſtrui incipiet maieſtas eiꝰ ·
quam tota aſia & orbis colit; His auditiſ
repleti ſunt ira · & exclamauerunt dicentes;
Magna diana ephesiorum; Et impleta ē
ciuitaſ confuſione · & impetum fecerunt
uno animo in theatrum · rapto gaio &
ariſtarco macedonib; comitibuſ pauli;
Paulo autem uolente intrare in ppm ·
non p̄miſerunt diſcipuli; Quidā autem
& de aſię principibuſ qui erant amici ei
miſerunt adeum · rogantes ne ſe dare

in theatrum; Alii autem aliud clamabant;
erat enim ecclā confusa. & plures nesciebant
qua ex causa conuenissent; De turba autē
dederunt alexandrum; ppellantibus
eum iudeis; Alexander ꝙ manu silentio
postulato. uolebat rationem reddere pplo;
Quem ut cognouerunt iudeū cē. uox fac
ta ē una omnium | quasi p horas duas cla
mantium. Magna diana ephesiorum. Et
cum sedasset scriba — turbas dixē. Viri eph̄ē
sii. quis enim ē hominū. qui nesciat ephesi
orum ciuitatem cultricem cē magnē dia
ne iouisq; plis. Cum ergo his contradici
non possit. oportet uos sedatos cē & nihil
temere agere; Adduxistis enim homines
istos. neq; sacrilegos. neq; blasphemantes
deam uram; Quod si demetrius & qui cū
eo sunt artifices habent aduersus aliquē
causam. conuentus forenses aguntur &
pconsules sunt. accusent inuicem; Si quid
autem alterius rei quęritis. in legitima ec
clesia poterit absolui. Nam & periclita

mur argui seditionis hodierne · cum nullus
obnoxius sit · de quo nos possimus reddere
rationem concursus istius · Et cum hoc dixisset ·
Postqm̃ autẽ cessatu est · Exx · dimisit eccl̃as ·
multus · uocatis paulus discipulis exhorta
tus eos ualedixit · & pfectus ẽ ut iret in ma
cedoniam ·
Cum autẽ pambulasset partes illas & ex
hortatus eos fuisset multo sermone · uenit
ad greciã · Vbi cum fuisset menses tres · facte
sunt illi insidie a iudeis nauigaturo in syr
riam ; habuitq; consilium · ut reuerteretur
p macedoniam · Comitatus ẽ autẽ eum
sosipater pyrri beroensis · thessa=
lonicensiũ uero aristarchus & secundus & ga
ius derbeus · timotheus · Asiam uero tychi
cus & trophimus · Hi cum p̃cessissent · susti=
nuerũt nos troade · Nos uero nauigauim⁹
post dies azimorum aphilippis · & uenim⁹
adeos troadem in diebus quinq; · ubi de
morati sumus dieb; septem · Vna autem
sabbati cum conuenissemus ad frangendũ

panem·paulus disputabat cum eis pro
fecturus in crastinum · — — —
traxitq; sermonem usq; in mediā noctem;
Erant autem lampades copiose in cenacu
lo·ubi eramus congregati· Sedens autem
quidam adolescens nomine eutichus supe
nestram·cum mergeretur somno graui dis
putante diu paulo· ductus somno cecidit
de tertio cenaculo deorsum·& sublatus oblat est
mortuus· Adquem cum descendisset pau
lus·incubuit sup eum·& complexus dix·
Nolite turbari·anima enim ipi in ipso est·
Ascendens autem frangensq; panem & gus
tans·satisq; allocutus estusq; in lucem·et sic
profectus ē·Adduxerunt autem puerum
uiuentem·& consolati sunt non minime·
Nos autem ascendentes nauī nauigauim
in asson·inde suscepturi paulum sic enim
disposuerat ipse p terram uer facturus·
Cum autem incidisset nos in asson·assump
to eo uenimus mitilenen·Et inde naui
gantes sequenti die uenimus contra chium·

& alia die applicuimus samum · & sequenti
die uenimus miletum; Proposuerat enim paulus
transmigrare ephesum · ne qua mora illi
fieret in asia · festinabat enim si possibile sibi ēet ·
vt diem pentecosten faceret ierosolymis ·
Miletho autem mittens ephesum ·
uocauit maiores natu ecclē · Qui cū uenis
sent ad eum & simul essent · dixit eis; Vos scitis
a prima die qua ingressus sum in asiam · qua
liter uobiscum p omne tempus fuerim · ser
uiens dño cum omni humilitate & mlis
lacrimis & temptationibus · que mihi acciderunt ex
insidiis iudeorum · quomodo nihil vobis
subtraxerī utilium quo minus annuntia
rem uobis · & docerem uos publice & p do
mos · testificans iudeis atq; gentilib; in dm
penitentiā · & fidem in dnm nrm ihm xpm;
Et nunc ecce alligatus ego spū uado in ie
rusalem · que in ea uentura sint mihi ig
norans · nisi quod spūs scūs p omnes ciuitates
p testat̄ m dicens · qm uincula & tribula
tiones mee manēt ierosolimis · Sz nichil horum vereor ·

nec facio animam meam pciosiorem quam me.
dum modo consūmē cursū meū & ministeriū vbi
quod accepi adnō ihū testificari euangliū
gr̄e dī. Et nunc ecce ego scio. quia amplius
non uidebitis faciem meā vos omnes. p quos
transiui pdicans regnum dī. Quapptr con
testor uos hodierna die. quia mundus sum
a sanguine oīm vr̄m. Non enim subtraxi
gi quo minus annuntiarem omne consili
um dī uobis. Attendite uobis & uniuerso
gregi. in quo uos sp̄c sc̄s posuit epōs regere
ecc̄lam dī. quam acquisiuit sanguine suo.
Ego scio qm̄ intrabunt post discessionē meā
lupi rapaces in uos non parcentes gregi. &
ex uobis ipsis exurgent uiri loquentes per-
uersa. ut abducant discipulos post se; Propter
quod uigilate. memoria retinentes qm̄ p
triennium nocte & die non cessaui. cum la
crimis monens unumquemq; vr̄m; Et nunc
commendo uos dō & uerbo gr̄e ipsius. q̄
potens ē edificare. & dare hereditatem in
sanctificatis oīb⁹. Argentum & auru aut

uestem nulliuſ concupiui ſic ſcitiſ·qm̃ adta
que mihi erant opuſ æ hiſ qui mecũ ſunt·
miniſtrauerunt manuſ iſte·Omnia oſtendi
vobiſ·qm̃ ſic laborantes oportet ſuſcipere
infirmoſ·ac meminiſſe uerbi dñi ihu quoz
ipſe dixit· Beatiuſ ē magis dare quam ac
cipere·Et cum hec dixiſſet·poſitus genib⁹
ſuis cum omnibus illis orauit; Magnuſ aũ
fletuſ factuſ ē omnium·et, ꝓcumbentes
ſup collum pauli oſculabantur eum·do
lentes maxime inuerbo quod dixerat·qm̃
amplius faciem eius non ĩtur uiſuri·et
deducebant eum ad nauem· Cyri·
Cum autem factum ēt ut nauigaremus
abſtracti ab eis recto curſu uenimuſ choũ·
& ſequenti die rodum·& inde patharam·
Et cum inueniſſemuſ naue trãſfretantem
in phenicem·aſcendentes nauigauimus;
Cui apparuiſſemuſ autē cypro· relinquen
tes eam adſiniſtram nauigauimuſ inſyriã·
& uenimuſ tyrum· Ibi enim nauis erat ex=
poſitura onuſ· Inuentiſ autem diſcipulis·

mansimus ibi dieb⁹ septem · Qui paulo dicebant
p spm ne ascenderet ierosolimam · Et exple
tis diebus, profecti ibamus deducentib; nos
omnibus cum uxoribus & filiis usq; foras
ciuitatem · & positis genibus in littore orauimus Et cum ualefecissemus inuicem ascen
dimus in nauem · illi aut̃ redierunt in sua;
Nos uero nauigatione expleta a tyro des
cendimus ptholomaidem · & salutatis fratribus
mansimus die una apud eos · Alia aut̃ die
profecti uenimus cesaream Et intrantes do
mum philippi euāgeliste qui erat de septem ·
mansimus apud eum · Huic autem erant filie
quattuor uirgines, pphetantes · Et cum mo
raremur p dies aliquot · supuenit quidam
iudeus, pphā nomine agabus · Et cum uenis
set ad nos · tulit zonam pauli · & alligans
sibi pedes & manus dixit · Hec dicit spe scs ·
Virum cuius ē zona hec · sic alligabunt in
ierl̃m iudei · & tradent in manus gentium ·
Quod cum audissemus rogabamus nos et qui
loci illius erant · ne ascenderet ierosolimam

Tunc respondit paulus & dixit: Quid facitis
flentes & affligentes cor meum· Ego aũt nõ
solum alligari· sed & mori in ierlm paratus
sum pp̃ nomen dñi ih̃u· Et cum ei suade
re non possemus· quieuimus dicentes: fiat vo
luntas dñi· Post dies autem istos· —
pparati ascendebamus ierlm· Venerunt aũt
q̃dã discipuli a cęsarea nobiscum· adducen-
tes apud quem hospitaremur· iasonem
quendam cyprium· antiquum discipulum;
cum quo ueniremus ierosolimã· libenter ex
ceperunt nos frĩs· Sequenti autem die intro
ibat paulus nobiscum ad iacobum· omnesq;
collecti sunt seniores· Quos cum salutasset· nar
rabat p̃singula que fecisset ds in gentibus
p ministerium ipsius· At illi cum audissent
magnificabant dñm· Dixerunt q· ei· Vides
frĩ quot milia sunt in iudeis qui crediderunt·
Et omnes emulatores sunt legis· Audierunt
autem de te quia discessionem docebas a moy
se· eorum qui p gentes sunt iudeorum· dic
non debere eos circumcidere filios suos·

naq; ſecundum conſuetudinem ingredi · Quid
ergo eſt · Quiq; oportet conuenire multitudi
nem · audient enim te ſupuenisſe · Hoc ergo
fac quod tibi dicimus: Sunt nobis uiri qua=
tuor uotum habentes ſup ſe · His aſſumptis
ſcīfica te cum illis & impende in illis ut ra
dant capita · & ſcient omnes quia que de te
audierunt falſa ſunt · ſed ambulas & ipſe
cuſtodiens legem · De his autem qui credide
runt exgentibus nos ſcripſimus iudicantes
ut abſtineant ſe abidolis immolato · & ſan=
guine & ſuffocato & formicatione ℣ ℟
Tunc paulus aſſumptis uiris poſtera die
purificatus cum illis intrauit in templū ·
annuntians expletionem dierum purifica
tionis donec offerret pro unoquoq; eorum
oblatio · Dum autem septē dies cōſummarent ℣
hi qui de aſia erant iudei cum uidiſſent eum
in templo concitauerunt omem pplm · &
miſerunt ei manus clamantes; Viri iſrahel
te adiuuate · Hic ē homo · qui aduerſus
pplm & legem & locum hunc omes ubiq;

docens: Insup & gentiles induxit in templū
& uiolauit scm locum istum. Viderant en
trophimium ephesium in ciuitate cum ipso.
quem estimauerunt quū in templū intro=
duxisset paulus. Commotaq; ē ciuitas tota
& facta ē concursio ppli & apphendentes
paulum trahebant eum extra templum.
& statim clause sunt ianue; Querentibus
autem eum occidere. nunciatum ē tribu
no cohortis. quia tota confundit hierm.
Qui statim assumptis militibus & centurio
nibus. decurrit ad illos; Qui cum uidissent
tribunum & milites. cessauerunt pcutere
paulum; Tunc accedens tribunus apphen
dit eum. & iussit alligari catenis duabus.
& interrogabat quis ēet & quid fecisset.
Alii autem aliud clamabant in turba.
Et cum non posset certum cognoscere pre
tumultu. iussit duci eum in castra. Et cū
veniset paul⁹ ad gradus. contigit ut portaret
a militibus. propter uim ppli; Sequebat
enim multitudo ppli clamans: Tolle

cum · ⁊ cum ceperisset duci in castra · pau
lus dicit tribuno · Si licet mihi loqui ali
quid ad te · Qui dixit · Grece nosti · Nonne
tues egyptius qui ante hos dies tumultū
concitasti · & eduxisti in desertum quat tuor
milia uirorum sicariorum · ⁊ dixit ad
eum paulus · Ego homo sum quidem iude⁹
a tharso ciliciē non ignotę ciuitatis muni
Rogo autem te · permitte — — ⁊ cęp⁹
me loqui ad populum · ⁊ cum ille permi
sisset · paulus stans in gradibus annuit ma
nu ad plebem · Et magno silentio facto · al
locutus ē hebrea lingua dicens · Cap. xxii.
Viri fres et pres · audite quā ad vos nūc r̄ōnē ·
Cum audissent autem quia hebraica lingua lo
queret ad illos · magis p̄stiterunt silentiū ·
Et dixit · Ego sum uir iudeus natus tharso
ciliciē · nutritus autem in ista ciuitate · secus
pedes gamaliel · eruditus iuxta veritatem
paterne legis · emulator legis sicut & uos
omnes estis hodie · Qui hanc uiam p̄secutus
sum usq; ad mortem · alligans & tra-hens

incustodias uiros ac mulieres: sicut princeps
sacerdotum mi testimonium reddit &
omnes maiores natu·aquibus epistas acci
piens ad frs damascum pgebam·ut ad
ducerem inde uinctos in ierlm ut puniren
tur· Factum ē autem eunte me & appropi
quante damasco·media die subito de ce
lo circumfulsit me lux copiosa·& decidens
in terram audiui uocem dicentem mihi·
Saule saule·quid me psequeris· Ego autē
respondi; Quis es dne· Dixitq; ad me; Ego
sum ihc nazarenus·quem tu psequeris· Et
qui mecum erant lumen quidem uiderunt·
uocem autē non audierunt eius qui loque
batur mecum; Et dixi· Quid faciam dne·
Dns autem dixit ad me; Surgens uade da
mascum·& ibi tibi dicetur de omnibus
que te oporteat facere· Et cum nō uiderem
pē claritate luminis illius·ad manum deduc
tus a comitibus ueni damascum· Ananias
autem quidā uir secundum legē testimo
nium habens ab omnibus habitantibus

-ap'lor-

-- -- iudeas ueniens admet astans dixit m̄.
Saule fr̄ respice & ego eadem hora respexi
meum. Et ille dixit. D̄s patrum nr̄orum
p̄ordinauit te ut cognosceres uoluntatē
eius. & uideres iustum. & audires uocem ex
ore eius. quia eris testis illius ad omnes ho
mines eorum que uidisti & audisti. & nunc
quid moraris. Exurge & baptizare & ablue
peccata tua. inuocato nomine ipsius. —
Factum est autem reuertenti mihi in ier̄m
& oranti in templo fieri me in stupore
mentis. & uiderem illum dicentem mihi.
Festina & exi uelociter de ier̄m. quia non re
cipient testimonium tuū de me; Et ego
dixi; D̄ne ipsi sciunt quia ego eram conclu
dens in carcerem & cedens p̄ synagogas. eos
qui credebant in te. Et cum funderetur
sanguis stephani testis tui. ego astabam et
consentiebam. & custodiebam uestimenta
interficientium illum. Et dixit ad me; Ua
de. quia ego. in nationes longe mittam te,
Audiebant enim eum usq; ad hoc uerbū.

& leuauerunt uocem suã dicentes; Tolle
de terra eiusmodi. Non enim fas est eum ui
uere. Ioc[illegible]tranibus autem eis & pmentib;
uestimenta sua & pulueren iactantib; in
aerẽ. iussit tribunus induci eum in castra
& flagellis cẽdi & torqueri eum. ut sciret
ꝓpter quã causam sic acclamarent ei; Et cũ
astrinxissent eum loris. dixit astanti sibi
centurioni paulus; Si hominem romanum
& indemnatũ licet uobis flagellare. Quo
audito. centurio accessit ad tribunum. &
nuntiauit ei dicens. Quid acturus es. Hic enim ho
mo ciuis romanus est. Accedens autẽ tribu
nus dixit illi. Dic mihi si tu romanus es;
At ille dixit. Etiam. Et respondit tribu
nus. Ego multa summa ciuitate hanc
consecutus sum. Et paulus ait; Ego autẽ
& natus sum. Protinus ergo discesserunt
ab illo. qui eum torturi erant; Tribunus
quoq; timuit postquam rescitit quia ci
uis romanus esset. & quia alligasset eum.
Postera autem die uolens scire diligentius

qua ex causa accusaretur a iudeis· soluit eū·
et iussit sacerdotes conuenire & omne conci-
lium· et producens paulum· stetuit inter illos;
Intendens autem in concilium paulus ait· Exim·
Viri frēs· ego omni conscientia bona conuersa-
tus sum ante dm̄ usq; in hodiernum diem; —
Princeps autem sacerdotum ananias· pcepit
astantibus sibi pcutere os eius; Tunc pau-
lus ad eum dixit; Percutiet te ds paries de
albate· et tu sedens iudicas me secundū legē·
& contra legem iubes me pcuti· et qui asta-
bant dixerunt· Summum sacerdotem dī
maledicis· Dixit autem paulus; Nesciebā
frēs· quia princeps est sacerdotum; Scriptum
est enī· Principem populi tui nō maledices;
Sciens autem paulus quia una pars esset sa-
duceorum & altera pharisеorum· exclama-
vit in concilio; Viri frēs· ego pharisеus sum
filius pharisеorum; De spe & resurrectione
mortuorum ego iudicor· Et cum hec dix-
isset· facta est dissensio inter pharisеos & sa-
duceos· & soluta est multitudo; Sa-ducei

est 23· sic ait magr Nicol de Lyra Iohannes Capellanus & Lyra ipse

enim dicunt non esse rsurrectionē · neq; an
gelum neq; spm · pharisei autem utrumq;
confitentur: Factus ē autem clamor magn⁹.
Et exurgentes quidam phariseorū pugnabāt
dicentes · Nihil mali inuenimus in homine
isto: Quid si spūs locutus ē ei aut angls · Et
cum magna dissensio facta ēt · timens tri
bunus ne discerperetur paulus ab ipsis · ius
sit militēs descendere & rapere eum de me
dio eorum · ac deducere eum in castra ·

Sequenti autem nocte assistens ei dns ait ·
constans esto Sicut enim testificatus es de
me in ierlm · sic te oportet & rome testificari ·

Facta autem die · colligerunt se quidam ex
iudeis · & deuouerunt se dicentes neq; man
ducaturos neq; bibituros · donec occiderent
paulum; Erant autem plus quā quadragin
ta viri qui hanc coniurationem fecerant · Qui
accesserunt ad principes sacerdotū & seni
ores · et dixerunt · Deuotione deuouimus nos
nihil gustaturos · donec occidamus paulū ·

Nunc ergo uos notum facite tribuno cum

concilio · ut adducat illum aduos · tan-quã
aliquid certius cognituri de eo · nos uero
priusquã appropiet · parati sumus interficere
illum ; Quod cum audisset filius sororis pau
li insidias · uenit & intrauit in castra · nunti
auitq; paulo ; Vocans autem paulus ad
unum excentuionibus ait : Adolescentem
hunc p duc ad tribunum · habet enim aliqd
indicare illi ; Ille quidem assumens eum ·
duxit ad tribunum & ait : Vinctus paulus
uocans rogauit me hunc adolescentem pdu
cere ad te · habentem aliquid loqui tibi ·
Apphendens autem tribunus manũ illius ·
secessit cum eo seorsum · & interrogauit illũ ·
Quid ẽ quod habes indicare mihi · Ille autẽ
dixit · Iudei conuenit rogare te ut crastina
die paulum p ducas in concilium · quasi ali
quid certius inquisturi sint de illo · Tu uero
ne credideris illis · Insidiantur enim ex eis
uiri amplius quadraginta · qui se deuouerũt
non manducare neq; bibere · donec interfici
ant eum · Et nunc parati sunt expectantes

ꝓmissum tuum · Tribunus igitur dimisit ado
lescentem· prꝛcipiens ne cui loquerꝛetur· quꝯ
hꝯc nota sibi fecisset· Et ꝯuocatis duob; centu
rionibus·dixit illis: Parate milites ducen
tos vt eant usq; cesaream·& equites septua
ginta·& lancearios ducentos ad tertiam horã
noctis·& iumenta ꝑparate· ut imponentes
paulũ eũ ꝑducẽt salui ad felicem ꝓsidem·
Timuit enim ne forte rapient eũ iudei et occi=
derent· et postea calũniaꝫ sustineret· qui pecu=
niã acceptur⁹· scribens ei epistolam ꝺtinentẽ
ꝺba hec; Claudius lysias optimo ꝓsidi felici sa
lutem; Virum hunc comprehensum a iudeis
& incipientem interfici ab eis· supueniens cũ
exercitu eripui· — cognito quia roma
nus ẽ· Volensq; scire causam quam obtre=
bant illi· deduxi eum in conciliũ eorum·
Quem inueni accusari de questionib; legis
ipsorum· nichil uero dignum morte aut
uinculis habentem crimen; Et cum mihi
ꝓlatum ẽt de insidiis quas parauerant
ei· misi eum ad te· denuntians & accusato

Timuit enim ne forte rapient totum illud us
q; qui pecuniaz acceptu
rus mchusie no ost
de textu net in ubris
torretth· her mit d'lura·

ribus vt dicant apud te· ~ ~ ~ ~
Milites ergo secundum preceptum sibi assu
~ mentes paulum·duxerunt illum p noctē in an
tipatridem· Et postera die dimissis equiti=
bus ut irent cum eo·reuersi sunt ad castra·
Qui cum uenissent cesaream & tradidissent
epīam presidi·statuerunt ante illum & pau
lum; Cum legisset autem & interrogasset
de qua puincia ēt· & cognoscens quia de
cilicia· audiam te inquit cum accusato
res tui uenerint: Iussitq; in pretorio herodis
POst quinq; aūt dies Exim· custodiri eū·
descendit princeps sacerdotum ananias cū
senioribus quibusdam·& tertullo quodā
oratore Qui adierunt presidem aduersus
paulum· Et citato paulo·cepit accusare
tertullus dicens· Cum inmulta pace aga
mus pte & multa corrigantur p tuam
puidentia semp & ubiq; suscipimus opti
me felix cum omni actione graciarum· Ne
diutius autem te protraham·oro breuit er
audias nos pua clemencia· Inuenimus

hunc hominem pestiferum · & concitantem
seditiones omnibus iudeis inuniuerso orbe ·
& auctorem seditionis secte nazarenorum ·
¶ Qui & iam templū uiolare conatus ē · Quē
et apprehensum · voluim⁹ fm legem nr̄am iudica
re · ¶ Superuenies aūt tribun⁹ lysias · cū ui magna
eripuit eū de manib⁹ nr̄is · iubēs accusatores ei⁹ ad
te venire · ¶ A quo potuis ipse iudicans de omibus
istis cognoscere · de quibus nos accusamus
eum ; ¶ Dixerunt autem & iudei · dicentes
hec ita se habere ; ¶ Respondit autem pau
lus · annuente sibi p̄side dicere · ¶ Ex mul
tis annis te ee iudicem genti huic scien-
bono animo pme satisfaciam · ¶ Potes enim
cognoscere · quia non plus sunt dies mihi
quam duodecim · ex quo ascendi adorare
in ierlm · ¶ Et neq; in templo inuenerunt me
cum aliquo disputantē aut concursum fa
cientem turbe · neq; in synagogis · neq; in
ciuitate · neq; ꝓbare possunt tibi de quib;
nunc accusant me · ¶ Confiteor autem hoc
tibi · quod secundum sectam quā dicunt

hęresim sic deseruio patri dō meo · credens
omnibus quę in lege & pphetis scripta sunt ·
spem habens in dm̄ quam & hi ipsi expectant ·
resurrectionem futuram iustorū & iniquorꝝ;
In hoc & ipse studeo sine offendiculo con
scientiam habere ad dm̄ & ad homines semp;
Post annos autem plures elemosynas factu
rus in gentem meam ueni · & oblationes
& uota in quib; inuenerunt me purificatū
in templo · non cum turba neq; cum tumultu ·
Quidam autem ex asia iudei · quos oportet
bat apud te p̄sto ē et accusare — si quid
haberent aduersum me · aut hi ipsi dicant
si quid inuenerunt in me iniquitatis ·
cum stem in concilio · ii te una hac solummodo
uoce qua clamaui inter eos stans · qm̄ de
resurrectione mortuorū ego iudicor hodie
a uobis; Distulit autem illos fēlix · certius
me sciens de uia — dicens · Cum tribunus
lysias descenderit audiam uos; Iussitq;
centurioni custodire eum & habere requi
em · nec quemquam phibere de suis minis

tiare ci; Post aliquot autem dies uenit felix cum drusilla uxore sua que erat iudea·
uocauit paulum·& audiuit abeo fidem
que ē in ihm xpm; Disputante autē illo
de iustitia & castitate & iudicio futuro·
tremefactus felix respondit·Quod nunc ad
na uade·tempore autem opportuno accer
siam te·simul & sperans q pecunia da
retur a paulo·Propter quod & frequentius ac
cersiens cum loquebatur cum eo· Biennio
autem expleto·accepit successorem felix
porcium festum· Volens autem pstare
gratiam iudeis felix·reliquit paulū vinctū·

Q̄ p̄ p̄m mich' d'iura debet
dari porticum festiū· dies
q̄ sit fit in libris correct·
et q̄ sic notet aū iosephū
xx^o lib^o antiquitatum·

Festus ergo cum ve- Cxxv·
nisset in puinciā: post triduum ascendit ie
rosolimam a cesarea; Adierunt q; eum prin
cipes sacerdotum & primi iudeorum aduer
sus paulum·& rogabant eum postulantes
gratiam aduersus eum·ut iuberet pduci eum
in ierlm·insidias tendentes ut eum interfice
rent in uia·Festus autem respondit seruari
paulum in cesarea·se autem maturare

riuſ pfecturum; Qui ergo inuob aīt potentes
ſunt deſcendantes ſimul·ſi quod ē in uiro cri
men accuſent eum; Demoratus autem int eos
dies n amplius quā octo aut decem· descen
dit cęſaream· Et altera die ſedēs p tribunali·
iuſſit paulū adduci; Qui cū pductus ēt· circū
ſtetrunt eum qui ab icroſolima deſcenderant
iudei· multas & graues cauſas obtitentes quas
non poterant pbare· paulo rationem
reddente· qm neq; in legem iudeorum neq·
in templū· neq· in cęſarem quicquā peccauit;
Festus autem uolens iudeis grām pstare· res
pondens paulo dixit; Wis icroſolimā aſcen
dere· & ibi de his iudicari apud me· Dixit
autem paulus; Ad tribunal cęſaris ſto· vbi
me oportet iudicari: Iudeis non nocui· sic
tu melius nosti; Si enim nocui aut dignū
morte aliquid feci· n recuſo mori; Si uero
nihil est eorum quę hi accuſant me· nemo
potest me illis donare· Cęſarem appello;
Tunc festus cum consilio locutus respondit;
Cęſarem appellasti· ad cęſarem ibis; Et cū

dies aliquot transacti cum. Agrippa rex & berenice descenderunt cesaream adsalutandum festum. Et cum dies plimos ibitez mozarēt. festus regi indicauit de paulo dicens: Vir quidā e derelictus a felice uinctus. de quo cum ierosolymis adierunt me principes sacerdotū & seniores iudeorum. postulantes aduersus illum dampnationē; Ad quos respondi. Quia non est consuetudo romanis damnare aliquē hominem priusquā is qui accusatur presentes habeat accusatores. locumq; defendendi accipiat adabluenda crimina q̄ ei obiciūt. Cū g̊ huc uenissent. sine ulla dilatione sequenti die sedens pro tribunali. iussi adduci uirū. De quo cū stetissent accusatores. nullam causam deferebant. de quib⁹ ego suspicabar malum. Questiones uero quasdam de sua superstitione habebant aduersus eum. & de quoda ihu defuncto quē affirmabat paulus uiuere; Hesitans autem ego huiusmodi questionē dicebam si uellet ire ierosolymam. & ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut seruaretur ad

augusta cognitionem · iussi seruari eum · donec
mittam eum ad cesarem; Agrippa autē ad
festum dixit: Volebam & ipse hominem au
dire; Cras inquit audies eum; Altera autem
die cum uenisset agrippa & berenice cū mul
ta ambitione · & introissent in auditorium
cum tribunis & uiris principalibus ciuitatis ·
iubente festo adductus ē paulus · Et dixit festus ·
Agrippa rex & omnes qui simul adestis no
bistum uiri · uidetis hunc homiez de q̄ omis mul
titudo iudeorum impellauit me ierosoly
mis · petentes & acclamantes n̄ oportēre eū
uiuere amplius; Ego uero comperi nihil
dignum eū morte admisisse · Ipso autem hoc
appellante ad augustum iudicaui mittere;
De quo quid certū scribam ōmino n̄ habeo ·
Apt̄ quod produxi eum aduos & maxime
ad te rex agrippa · ut interrogatione facta
habeam quid scriba; Sine ratione enim m
uidetur mittere uinctum · & causā eius non si
Agrippa vero ad paulum ait · Exvii gnificare ·
Permittitur tibi loqui pro temetipso · Tunc

paulus extenſa manu cepit rationē rddere; ¶ Coram quib; accuſor a iudæis rex agrippa æſtimo me beatum apud te · cum ſim defenſurus me hodie · maxime te ſcientem omnia quæ apud iudeos ſunt conſuetudines & quæſtiones: ¶ propter quod obſecro patienter me audias; ¶ Equidem uitā meā a iuuentute quæ ab initio fuit in gente mea in ieroſolimis · nouerunt omnes iudæi · ſcientes me ab initio ſi uelint teſtimonium phibere · qm ſecundum certiſſimā ſectā nrę religionis vixi phariſeus; ¶ Et nunc in ſpe quæ ad patres nros repmiſſionis facta ē ad deo ſto iudicio ſubiectus · in qua duodecim trib; nre die ac nocte deſeruientes ſperant deuenire. ¶ De qua ſpe accuſor a iudæis o rex. Quid incredibile iudicatur apud uos · ſi ds mortuos ſuſcitat? ¶ Ego quidem æſtimauiram me aduerſus nomen ihu nazarei debere multa contraria agere · quod & feci ieroſolimis. ¶ Et multos ſcorum ego in carceribus incluſi · a principib; ſacerdotū poteſtate accepta;

·xpl'oz·

¶ cum occiderentur | dctuli sententiã · & p omẽs
synagogas frequenter puniens eos compellebã
blasphemare ¶ amplius insaniens in eos · p
sequebar usq; in exteras ciuitates; ¶ In quibus
dum irem damascum cum potestate & pmissu
principũ sacerdotum · die media in uia uidi rex
— de celo supra splendorem solis circumfulsis
se me lumen · & eos qui simul mecũ erant · Om
nesq; nos cum decidissemus in terram · audiui
uocem loquentem mihi hebraica lingua · Saul
Saule · quid me psequeris · Durum ẽ tibi
contra stimulum calcitrare; ¶ Ego autem dixi;
Quis es dñe · Dñs autem dixit · Ego sũ ihs nazarẽ
quem tu psequeris · Sed exurge · & sta sup pe
des tuos; Adhoc enim apparui tibi ut con
stituam te ministrum & testem eorũ que
uidisti | & eorum quibus apparebo tibi · eripi
ens te de populis & gentibus · in quas ego
nũc mittã te aperire oculos eorũ · ut conuer
tantur a tenebris ad lucem | & de potestate
sathane ad dñm · ut accipiant remissionẽ pecca
torum & sortem int̃ sanctos · p fidem que ẽ in

me; Unde rex agrippa non fui incredulus celesti uisioni · sed his qui sunt damasci primum · & ierosolimis & p omnem regionem iudee & gentibus annuntiabam · ut pñiam agerent & conuerterentur ad dñm · digna pñie opera facientes; Hac ex causa me iudei cum essem in templo comprehensum temptabant volentes me interficere. Auxilio autem adiutus dei usq; in hodiernum diem sto · testificans minori atq; maiori · nihil extra dicens quam ea que ppheteq; sunt locuti futura ee & moyses · si passibilis xpc · si primus ex resurrectione mortuorum · lumen annuntiaturus e ppło & gentibus; ~ ~ ~ ~

Hec loquente eo ~ & rationē reddente · festus magna uoce dixit · Insanis paule; multe te litere ad insaniam conuertunt. Et paulus non insanio inquit optime feste · sed ueritatis & sobrietatis uerba eloquor · Scit enim de his rex · ad quem & constanter loquor; Latet enim eum nihil horum arbitror · neq; enim in angulo quicquam horū gestum e;

xxv

Credo te q

Ardis rex agrippa.ppbis. Scio qua credis:
Agrippa autem ad paulum dixit. In modico
suades me xpianum fieri; Et paulus. Opto
apud dm. & in modico & in magno non tan
tum te. sed & omnes hos qui audiunt hodie
fieri tales qualis & ego sum. exceptis vinculis
hijs. Et exurrexit rex & presses & beronice.
& qui assidebant eis. Et cum secessissent.
loquebantur ad invicem dicentes. Quia
nihil morte aut vinculis dignum quid
facit homo iste; Agrippa autem festo dixit;
Dimitti poterat hō iste. si non appellas
set ad cesarem. Ut autem iudicatū ē eum na
vigare in italiam. & tradi eum cum re
liquis custodiis centurioni nomine iulio co
hortis auguste.

Ascendentes navem adrumentinam.
incipientes navigare circa asie loca susti
limus. pseverante nobiscum aristarco ma
cedone thessalonicense. Sequenti autem
die venimus sidonem. Humane aut trac
tans iulius paulum permisit ad amicos ire.

& cum am sin agere ¶ inde cum sustulissemus
sub nauigauimus cyprū: ꝓpterea quod ēnt
uentu contrarii ¶ pelagus alitue & pamphi
liā nauigantes: uenimus lystrā quē ē licie.
¶ ibi inuenies centurio nauem alexandri
nam nauigantem in italiā transposuit nos
in eam; ¶ cum multis diebus tarde nauiga
remus: & uix deuenissemus contra gnidum
phibente nos uento: adnauigauimus creti
iuxta salmonam: ¶ uix iuxta nauigan
tes uenimus in locum quendā qui uocatur
boni portus: cui iuxta erat ciuitas thalasa.
thalasa. se. femi ꝙl ꝑme decimationib. decimabile.
Multo autem tempore pacto: & cum iam nō
esset tuta nauigatio: eo quod & ieiunium
iam ꝑterisset: consolabatur eos paulus dicēs;
Uiri uideo quōm cum iniuria & multo dam
no non solum oneris & nauis: sed & iam ani
marum nrārum incipit cē nauigatio; ¶ cen
turio autem gubernatori & nauclero ma
gis credebat: quam his quę a paulo dicebā-
tur: ¶ cum aptus portus nō esset ad hiemā
dum: plurimi statuerunt consilium nauiga-

rc inde si quomodo possent deuitare phe
nicen hitare. portum erat respectum
ad affricum & adchorum. Aspirante aut
austro. estimantes ppositum se tenere. cum
sustulissent de asson leuabant creta; Non post
multum autem misit se contra ipsam uen
typhonicus qui uocatur euroaquilo; cumq;
arrepta est nauis & non posset conari in
uentum. data naue flatibus ferebamur;
Insulam autem quandā decurrentes que
uocatur cauda. potuimus uix obtinere
scapham; Qua sublata adiutoriis utebā
tur. accingentes nauem. Timentes aut ne
in syrtim inciderent. submisso uase sic fe
rebantur. Valide autem nob tempestate
iactatis. sequenti die iactum fecerunt. &
tertia die suis manibus armamenta nauis
proiecerunt. Neq; autem sole neq; syderib;
apparentibus p plures dies & tempestate
non exigua imminente. iam ablata erat
spes omnis salutis nre. Et cum multa ieiu
nio fuisset. tunc stans paulus in medio

corū dixit; Oportebat quidem ō uri audi-
to mē non tollere acr̃ta·lucriq; facere in-
iuriam hanc & iactur̃a·Et nunc ſuadeo vobis
bono ãmimo ēē ·Amiſſio enī nullius ãnime
ērit ex vobis prꝛ̃ter quā nauis ; Aſtitit enī
mihi hac nocte angelus dī cuius ſum ego ·& cui de-
ſeruio dicens· Ne timeas paule·Cesari te opor
tet aſſiſtere·Et ecce donauit tibi dñs omnes
qui nauigant tecum ; Propter quod bono ani
mo eſtote uiri·Credo enim dō meo·qꝛ ſic erit
quēmadmodum dictum ē mihi ; Inſulā
autem quandā oportet nos deuenire·Sed poſt
ea quam quarta decima nox ſupuenit·na
uigantibus nobis in adria circa mediam
noctem·ſuſpicabantur nautē apparere ſibi
aliquam regionem· Qui et ſubmittētes bolidē
ſuenerunt paſſus uiginti·Et pusillum inde
ſeparati·inuenerunt paſſus quindecim; Ti-
mentes aut ne in aſpera loca incidamus·
de puppi mittentes ancoras quatuor·
optabant diem fieri Nautis uero quaeri-
tabus fugere de naui·cū miſiſſent ſcaphā

mare sub obtentu· quasi incipentes pro-
ras anchoras extendere· dixit paulus centuri-
oni & militibus; Nisi hi in naui manserint.
uos salui fieri non potestis: Tunc abscide-
runt milites funes scaphe· & passi sunt ea
abscidere; Cum lux inciperet fieri· roga-
bat paulus omnes sumere cibum dicens;
Quartadecima hodie die expectantes ieiuni
manetis· nihil accipientes; Propter quod
rogo uos accipere cibum, pro salute ura· quia
nullius um capillus de capite peribit; Cum
hec dixisset· sumens panem gras egit
do inconspectu omnium & cum fregisset·
cepit manducare; Animaquiores autem
facti omnes· & ipsi — sumpserunt cibum;
Eramus vero uniuerse anime in naui du-
cente septuaginta sex· & satiati cibo alle-
uiabant naue· iactantes triticum in mare;
Cum autem dies factus ee· terra non agnos-
cebant· Sinum uero quendam considera-
bant habentem litus· in quem cogitabant
si possent eicere nauem· Et cum ancoras

fustaulissent · committebant se mari · simul
laxantes iunctiuras gubernaculorū · Et leua-
to arthemone · secundum flatum aure tende
bant adlitus; Et cum incidissemus in locū
bithalassum · impegerunt naue · Et prora qui
dem fixa manebat immobilis · puppis uero
soluebatur aui maris · Militum autem con-
silium fuit ut custodias occiderent · ne quis cū
natasset effugeret; Centurio autem uolens
seruare paulum, phibuit fieri · Iussitq; eos
qui possent natare mittere se ī mare et p̄mos
euadere · & ad terram exire · Et ceteros alios in
tabulis ferebant quosdam sup ea quę de na-
ui erāt · Et sic factum ē · q̄ omnes animę
Et cū euasissem · Cyprum vlti euasentad traz ·
tunc cognouimus quia militene insula uo
cabatur; Barbari uero p̄stabant non modi
cam humanitatem nobis · Accensa enī pyra
reficiebant nos omnes; p̄pter imbrem qui
imminebat & frigus · ~ ~ ~ ~
Cum congregasset autē paulus sarmentoz
aliquantam multitudinem | & imposuis

set sup ignem · uipera a calore cum, pcessisset · in=
uasit manum eius; Ut uero uiderunt barba
ri pendentem bestiã de manu eius ad inuicem
dicebant; Utiq; homicida ẽ homo hic · Qui cũ
euaserit de mari · ultio non sinit eum uiuere ·
Ille quidem excutiens bestiam in ignem ·
nihil mali passus ẽ; At illi estimabant eũ
in tumore ẽ conuertendũ · & subito casurum & mori
turũ · Diu autem illis expectãtib? & uidentib?
nihil mali in eo fieri · conuertentes se dicebãt
eum ẽ dñm; In locis autem illis erant p̃dia
principis insule nomine publii Qui nos sus
cipiens · triduo benigne exhibuit; Contigit
autem patrem publii febribus & dysenteria
uexatum iacere · Ad quem paulus intra
uit · & cum orasset & imposuisset ei manus ·
saluauit eum; Quo facto · omnes qui in in
sula habebant infirmitates · accedebant ad eum &
curabantur · Qui & iam multis honoribus
nos honorauerunt · & nauigantib? imposue
runt que necessaria erant · Post menses aũ
tres nauigauimus in naui alexandrina

que ininsula hic mauigat· cui erat insigne
castorum· Et cum uenissemus siracusam· mansi
mus ibi triduo· Inde circumlagentes deueni
mus regium· Et post vnam diem flante austro·
secunda die uenimus putcolos· Vbi inuenus
fratribus rogati sum ibi manere apud eos dies
septem· & sic uenimus romā; Et inde cum
audissent frēs occurrerunt nobis usq; ad
apii forum et tribus tabernis· Quos cum vi
disset paulus· gras agens deo accepit fiducā·
Cum uenissemus autem romā· p̄missum
est paulo permanere sibimet cum custo
diente se milite· Post tercium autem diem con
uocauit primos iudeorū· Quibus conuenissent·
dicebat eis· Ego uiri frēs nihil aduersus
plebem faciens aut morem patrium· uinctus
ab hierosolimis traditus sum in manus roma
norum· Qui cum interrogationē de me
habuissent· uoluerunt me dimittere· eo
q̄ nulla est causa mortis in me· Contradicen
tibus autem iudeis coactus sum appellare
cesarem· non quasi gentem meā habens

tribus tabernis est
vna dictio accusa
tiui casus modicia

aliquid accusare. Propter hanc igitur causā
rogaui uos uidere & alloqui: Propter spem enī
israhel catena hac circūdatus sum. Illi
dixerunt adeum; Nos neq; literas accepim
de te iudea. neq; aduenions aliquis frm nun-
tiauit. aut locutus ē quid de te malum;
Rogamus autem a te audire que sentis; Nā
de secta hac notum est nobis. quia ubiq; ei
contradicitur; Cum constituissent autē illi
diem uenerunt ad illū in hospitium plures;
quibus exponebat testificans regnū dī.
suadensq; eis de ihū ex lege moysi & pphis
a mane usq; ad uesperam. Et quidam credebant
his q̄ a paulo dicebantur. quidam uero nō
credebant; Cumq; inuicem non cōsentirent con
tinuerunt discedebant. dicente paulo unū
uerbum; Quia bene spūs scūs locutus ē p ysaiam
pphām ad patres nros dicens; Vade ad pplm istū
et dic ad eos. Aure audietis & non intelliget-
tis. & uidentes uidebitis & non ꝑspicietis;
Incrassatum ē enim cor pplī huius. & auribꝰ
grauiter audierunt. & oculos suos cōpresse

runt · ne forte uideant oculis & auribꝫ audi-
ant & corde intelligant · & conuertant-
& sanem eos · Notum ergo sit uobis qm̃
gentibus ē missum hoc salutare dī · et ipsi
audient; Et cum hec dixisset exierunt iu-
dei multam habentes inter se questionem;
Mansit aūt paul' biēnio toto in suo conduc-
tu · & suscipiebat omnes qui ingrediebant-
ad eum · predicans regnum dī · & docens que
sunt de dño ihu xpo cum omni fiducia
sine prohibitione · Explicit lib' actuū ap'lor'·

Incipit Prolog' bti hyeronī pb'ri ī epl'as canonicas·

QUoniā ordo ē apud grecos · q' integre
sapiūt et fidem rectam sectant · epl'ar
septē q canonice nuncupant sic in
latinis codicib' inuenit · q' qr petrus
pm' ē in suo ap'lor' · pmo sint ecia
ecia ei' epistole in ordine · Ez sic euangelistas
dudum ad veritatis lineam correxim' · ita
has xpo ordini deo nos iuuante rectoidim'
Est enī pma ea' vna iacobi · petri due · io
hānis tres · et iude vna · Que si ut ab eis di
geste sunt ita q' ab interptib' fidelī in lati
nū eloquiū verterent · nec ambiguitatē legē
tib' facerent · nec simonū sese patrocinia impu
gnaret · illo scripture loco · vbi de vnitate tri

nitatis in ꝑma iolis epla ꝓsitū legim⁹ in qua
ecia ab infidelib⁹ trifl atorib⁹ multū erratū esse a
fidei vitate comperim⁹ trīū tantūmodo vocabu
la hoc ē aque lanctis et spūs in ipa sua editōe
ponentes et pris verbiqz ac spūs testimonium omit
tentes In quo marie et fides katholica roborat⁹
et pris et filij et spūs scti vna diuinitatis substa com
phat⁹ In ceteris vo eplis qntū a mēte aliox distet
editio lectoris prudentie derelinq⁹ Ego tu vgo xpi
custodiū qū a me impensi⁹ sceptire vitalē in
quiris mea quotidiāmodo senectute imminox ten
tib⁹ corrodendam exponis q me falsariū cor
ruptoremqz scrīox pnunciāt sceptinax Ego ego in
tali ope nec emulox meox inuidentia ptimesco
nec lancte sceptire veritatem poscentib⁹ denega
bo Explicit prolog⁹ sci hyero¹ in eplis canonicas
Incipit prolog⁹ in epla scī Jacobi apli ex
libro sancti hyeronimi pbri de viris illustrib⁹
Acob⁹ apls dei qui appellat⁹ fr dñi cognomento
iustus non ut alij estimant q ioseph genue
rit eū ex alia vxore sz ut in vtetur filius sororis
ris marie mris dñi fuit Cui⁹ in libro suo io
hānes meminit Hic p⁹ passiōz dñi statim ab
aplis epūs hyerosolimox ordinat⁹ vnā tm epla
scripsit q de septem canonicis ē Egisyppus
autē vicin⁹ aplox tpibo de iacobo narrans
ait Suscepit eccla post aplos iacob⁹ cogno
mento iustus Multi enī iacobi vocant⁹ sz hic
de utero mris sctificat⁹ nullam carnē man

ducunt · nec vnq̃m attonsus ẽ · Oleo nõ ẽ vn
ctus · balneo nõ est vsus · Qui ꝫ solit⁹ ẽ ingredi
sanctasanctoꝝ · Siquidꝫ vestib⁹ lineis nõ utebat²
ꝫ lineis · et turis genib⁹ p ꝑlo ꝛepcabat² nutñ ·
ut diuticam camelorꝝ ẽius genua trazisse cre
dunt² · Iosephus aũt et clemens dicũt · Anarus
pontifex consiliũ contꝛaxit · et publice compel
lens iacobum · ut xꝛi filiũ negaret · Coñdicen
tem lapidari iussit · Q̃ cũ ꝓcipitat⁹ cẽt ꝛe pinna
templi · ꝛfractis cruribꝫ semiuiuus ꝓclamans ait ·
ignosce illis dñe · et fullonis fuste in cerebꝛo p
cussus interyt · De q⁹ et paul⁹ apls dicit · Alium
aplorꝝ neminẽ vidi · nisi iacobum fꝛem dñi · Tri
ginta annis rexit eccl̃az · iux̃ templi angulum
sepult⁹ ẽ · Dicunt q̃dꝫ epl̃az iacobi q̃ ab alio
edita sit ꝛb ei⁹ nomĩe · ꝫ falsa eoꝝ opinio est ·

Explicit prologus · : — ·· —

Argumentum in epl̃az ꝯti Jacobi apli ·

Iacobus aplus sanctum instruit clerum
de cultura celestium preceptoꝝ · et regula
catholice obseruantie · et de inuicte pa
cientie maiestate · et de reuelatione pluri
morum et meritacio magistrorum ·

Explicit argumentum ·

Incipit epistola ꝯncti iacobi apostoli ·
Capitulum primum · :

Iacob⁹ tꝛa q dñi nr̄i ih̄u xp̄i seruus

duodecī tribꝰ q̄ sūt in dispho

ne salutem; Omne gaudium existimate frs
mei cum intemptationes uarias incideritis.
scientes quodꝙ pbatio fidei ~~~ patientiā ope
ratur. patientia autem opus pfectum habet.
vt sitis pfecti ⁊ integri in nullo deficientes.
Siquis autem vr̄m indiget sapientia postu
let a deo. qui dat omibus affluenter ⁊ non im
properat. ⁊ dabitur ei. Postulet autem in fide.
nihil hesitans. Qui enim hesitat. similis est fluc
tui maris. qui a vento mouetur ⁊ circumfert.
Non ergo estimet homo ille. quod accipiat ali
quid a dño. Vir duplex animo. inconstans e
in omnib⁹ uiis suis. Gloriet autem fr̄ hu
milis in exaltatione sua. diues aut̄ in humi
liate sua. qm̄ sicut flos fceni transibit. Exor
tus est enim sol cum ardore ⁊ arefecit fenum.
⁊ flos eius decidit. ⁊ decor uultus ei⁹ deperiit;

Ita et dues in itineribus suis marcescet. ~ ~~
Beatus uir qui suffert temptationem · qm cum
~ probatus fuerit accipiet coronā uite · quā repmi
sit ds diligentibus se; Nemo cum temptatur
dicat · qm ado temptatur ds enim intemptator
malorum ē · ipse aūt neminem temptat · Unus
quisq; uero temptatur a concupiscentia sua ab
stractus & illectus; Deinde concupiscentia cum
conceperit parit peccatū · peccatū uero cum con
summatum fuerit generat mortem · ~~
Nolite itaq; errare fres mei dilectissi · Ome datū opti
~ mum & omne donū pfectū de sursum ē · descen
dens a patre luminū · apud quem non ē transmu
tatio · nec uicissitudinis obumbratio; Uoluntā
rie enim genuit nos uerbo ueritatis · ut simus
initium aliquod creature eius · Scitis fres mei di
lectissimi · Sit aūt omnis homo uelox ad audien
dum · tardus aūt ad loquendum / & tardus ad
iram; Ira enī uiri · iustitiā dī non operatur · ~
Propter quod abiicientes omnē immundiciam
et abundantiā malitię · in mansuetudine
suscipite insitum uerbū · quod potest saluare

animas uras. Sitote autem factores uerbi & non au
ditores tantum fallentes uosmetipsos. quia siquis
auditor e uerbi & non factor. hic comparabitur
uiro consideranti uultum natiuitatis sue in speculo;
consideravit enim se & abiit. & statim oblitus
est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfecte
libertatis & permanserit ibi. non auditor obliuiosus fac-
tus sed factor operis. hic beatus in facto suo erit.

Siquis autem putat se religiosum ee. non refrenans
linguam suam sed seducens cor suum. huius uana
est religio; Religio munda & inmaculata apud
deum & patrem hec e. uisitare pupillos & uiduas in tribu
latione eorum. et immaculatum se custodire ab hoc seculo.

Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fi-
dem domini nri ihu xpi glorie. Etenim si introie-
rit in conuentum uestrum uir aureum anulum habens
in veste candida. introierit autem & pauper in sordido
habitu. & intendatis in eum qui indutus e veste pre-
clara. & dixeritis tu sede hic bene. pauperi autem di
catis tu sta illic. aut sede sub scabello pedum meorum.
nonne iudicatis apud uosmetipsos. & facti estis iu
dices cogitationum iniquarum. Audite fres mei

vilcissimi; ¶Nonne ds elegit pauperes in hoc mun
do · diuites in fide & heredes regni · qd repmisit
diligentibus se? ¶Vos aut̄ exhonorastis pauperem;
¶Nonne diuites ppotentiam opprimunt uos · & ip=
si = trahunt uos ad iudicia? ¶Nonne ipsi blasphemant
bonum nomen quod inuocatum ē sup uos? ¶Si tñ
legem pficitis regalem secundum scripturas
¶Diliges pximum tuū sicut te ipsū · benefacitis · ¶Si
autem psonas accipitis · peccatum operamini ·
redarguim a lege quasi transgressores · ¶Quicumq;
autem totā legem seruauerit · offendat aut̄ in uno ·
factus ē omniū reus · ¶Qui enim dixit · non mechaberis · dixit & non occides · ¶Quod si non mechaberis ·
occidas autē · factus es transgressor legis · ¶Sic loquimi
ni & sic facite · sicut p legem libertatis incipientes
iudicari · ¶Judicium enim sine misericordia illi qui non
fecit misericordia · ¶Superexaltat aut̄ misericordia iudiciū ·
¶Quid pderit fr̄s mi si fidem quis dicat se
habere · opera autem n̄ habeat? ¶Num quid po=
terit fides saluare eum? ¶Si autem fr̄ aut soror nudi
sint & indigeāt victu qtidiano · dicat aut̄
aliquis de uobis illis ite in pace · & calefacimini

&ſaturamini· nõn dederitis aut ea ſque neceſſaria
ſunt corpori ·quid pderit. ℣ Sic & fides ſi nõ
habeat opera·mõrtua ẽ in ſemetipſa: ſed dic̃ quis·
Tu fidem habes·& ego opera habeo; oſtende mihi fidẽ
tuam ſine operibus·& ego oſtendam tibi ex operib;
fidem meã·Tu credis qm̃ unus eſt dõs·bene facis· Et
demones credunt & contremiſcunt ℣
Vis aut̃ ſcire o homo inanis·qm̃ fides ſine ope
ribus otioſa eſt: Abraham pater nr̃ nonne ex
operib; iuſtificatus ẽ·offerens yſaac filium ſuum
ſup altare·Vides qm̃ fides cooperabatur operib; ℣
illius·& ex operib; fides conſummata ẽ·et ſuppleta
ta eſt ſcriptura dicens. Credidit abrahã dõ·& reputatum
ẽ illi ad iuſticiam·& amicus dei appellatus ẽ·
Vides qm̃ ex operib? iuſtificatur homo·& non
ex fide tantum·Similiter autem & raab meretrix ℣
nonne ex operib? iuſtificata ẽ·ſuſcipiens nuntios
& alia via eiciens. Sicut enim corpus ſine ſpũ mor-
tuum eſt·ita & fides ſine operib? mortua eſt· Em ℣
Nolite plures magiſtri fieri fr̃s mei·ſcientes qm̃
maius iudicium ſumitis· In multis enim offen
dimus omnes: Si quis in uerbo non offendit·hic pfec-

tus est uir. Potest ☙ dia frenio circumducere totum
corpus. Sic ☙ autem equis frena in ora mittimus
ad consentiendum nobis. & omne corp illoz cõtu-
rimus. Ecce & naues cum magne sint & ab ventis ual-
dis minentur. circumferuntur a modico guberna
culo. ubi impetus dirigentis uoluerit. ita & lin-
gua modicum quidem membrum ẽ. & magna
Ecce quantus ignis. quam ☙ exaltat;
magnã siluam incendit. Et lingua ignis est.
vniuersitas iniq̃tatis. Lingua constituitur in mem-
bris nris. que maculat totum corpus. & inflam-
mat rotã natiuitatis nr̃e. inflammata a gehenna;
Omnis enim natura bestiarũ & uolucrũ & serpen
tium. & ☙ cetrorũ domantur & domita sunt
a natura humana. Linguã aut nullus hominũ
domare potest. Est enĩ inq̃etũ malũ. et plẽa veneno
mortifero; In ipsa benedicimus dñm & patrem. &
in ipsa maledicimus homines. qui ad ☙ ☙ ☙
similitudinẽ dei facti sunt. Ex ipso ore pcedit
benedictio & maledictio; Non oportet frs mei
hec ita fieri; Dunquid fons de eodẽ foramine ema-
nat dulcem & amarã aquã. Nunqo potest frẽs

fm hebet li' ign pt exta-
pndet a superiore sigt
t vñ no offndt li' ysag c
vir. Et hic potuit e exa
mo uel vdet plus ex
positoris exp. t hoc habet
dcipag dre pt hñ ps
alt se m aq̃ cadunt spum-
si quis aut se

ficus uuas facere. aut vitis ficus. ꝯ neq; salsa dul
cem potest facere aquam. Quis sapiens & disciplinatus sit ꝟ os. ostendat ex bona conuersatione sua
operationem suam. in mansuetudine sapientie.
Quod si zelum amarum habetis & contentiones
sint in cordibꝫ uris. nolite gloriari & mendaces
esse aduersus ueritatem. non ē enī ista sapientia
desursum descendens. sed terre-
na animalis diabolica. Ubi enī zelus & contentio ibi inconstantia & omne opus prauum.
Que autē desursum est sapientia primū quidē
pudica ē. deinde pacifica modesta suadibilis bōis ꝛsentiēs.
plena misericordia & fructibus bonis. iudicans
sine simulatione. fructus autē iustitie in pace semi-
natur facientibus pacem. Amꝫ.
Unde bella & lites in uobis. nonne ex con-cu-
piscentiis uris. que militant in membris vrīs. Con-
cupiscitis & nō habetis. occiditis & zelatis. & nō potestis
adipisci. litigatis & belligeratis. & nō habetis. propter
quod nō postulastis. petitis & non accipitis. eo quod
male petatis. ut ī cōcupiscentiis uris insumatis. Adul-
teri. nescitis quia amicitia huī mundi inimica ē deo.

Canõica

Quicumq; ergo uoluerit amicus ẽ seculi huius. inimicus dei constituitur. In pumicatus quia inanitur scriptura dicit. Ad inuidiam concupiscit spūs qui inhabitat in uobis. Maiorẽ aũt dat grãm; Propter quod dicit. Deus superbis resistit. humilib; aũt dat grãm; Subdm igitur estote deo. Resistite diabolo. & fugiet a uob. Appropinq̃te deo. et appropi quabit uobis. Emundate manus peccatores. & purificate corda duplices animo. Miseri estote & lugete. Risus uester in luctum conũtatur. & gaudiũ in merorẽ; Humiliamini in conspectu domini. et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum frēs mei. Qui detrahit frī aut qui iudicat frem suum. detrahit legi & iudicat legem. Si autem iudicas legẽ. non es factor legis sed iudex; Unus ẽ enim legislator & iudex. qui potest pdere & liberare. Tu aũt quis es qui iudicas pximum tuum.

Ecce nunc qui dicitis hodie aut crastino ibimus in illã ciuitatem. & faciem' quidem ibi annum. & mercabimur & lucrũ faciemus. qui ignoratis quid fit in crastinũ. Que ẽ enim uita ũra. Vapor

est admodicum parens. & incepst exterminabitur;
deo ut dicatis si dns uoluerit. & si uixerimus. faciemus hoc aut illud. Nunc aut exultatis in superbiis
uris; omis exultatio talis maligna e. Scienti igit
bonum facere & non facienti. peccatum est illi. Cvltimū.
Agite nunc diuites. plorate ululantes in miseriis uris
que aduenient uobis; diuitie ure putrefacte
sunt. & uestimenta ura tinee comesta sunt. Au
rum & argentum ur erugināuit. & erugo eorū
in testimonium uobis erit. & manducabit carnes
uras sicut ignis. thesaurizastis uob iram in nouissimis dieb.
Ecce merces operariorū q messuerunt regiones
uras. que fraudata e a uobis clamat. & clamor
eorum in aures dni sabaoth introiuit. Epulati
estis sup terram. & in luxuriis enutristis corda ura.
In die occisionis. addixistis & occidistis iustum. & n
restitit uobis. Patientes igitur estote frs. usq; ad
aduentum domini.
Ecce agricola expectat pciosum fructum terre.
patiens in eo. donec accipiat temporaneū & sero
tinum. Patientes estote et vos. & confirmate
corda ura. quia aduentus dni appinquabit. Nolite

ingemiscere frs in alterutrum·ut non iudicemini·
Ecce iudex ante ianuam assistit·Exemplum accipi
te frs laboris·& patientie pphas·qui locuti sunt
in nomine dñi· ~ ~ ~ ~
Ecce beatificam⁹ eos q̄ sustinuerunt·Sustinuistis
iob audistis·& finem dñi uidistis·quia misericors est
dominꝰ et miserator· Ante oia autem frēs
mei nolite iurare·neq; p celū neq; p terrā· neq; aliud quod
cumq; iuramentū·Sit autē vestrum est est non non·
ut non sub iudicio decidatis·Tristatur aliquis⁹ in
vobis oret equo animo·& psallat· Infirmat² aliquis⁹ in vob·
inducat pbros ecclie et orent sup eum·ungentes
eum oleo in nomine dñi·& oratio fidei saluabit in
firmum·& alleuiabit eum dñs·& si in peccatis sit
dimittentur ei;Confitemini ergo alterutrum pec
cata ura·& orate pro invicem ut saluemini·Multum
enim ualet deprecatio iusti assidua ~ ~ ~
Helias homo erat similis nobis passibilis·& oratione
orauit ut non plueret sup terrā·& n̄ pluit annos
tres & menses sex·Et rursum orauit·& celū dedit
pluuiam·& terra edidit fructū suū·Frēs mei·si quis
ex vobis erraverit a veritate & conuerterit quis eū

scare debet · qm̃ qui conuerti fecerit peccatorem
aberrore uię suę saluabit animā eius a morte ·
& operit multitudinem peccatorum ~

Explicit epi
stola sancti
Jacobi apo
stoli

Argumentū ī epla: primam cuncti pe tri apostoli.

Symon petr⁹ filī⁹ iobis prouincie galylee vico bethsaida· frater andree apostoli· discipu los saluatoris inuicti toto orbe diffusos et peregrinos in hoc seculo monstrat· et preterite vite suadet· et in nouam vitam proficere tota cum sollicitudine exhortat. Explt argūt. Incip epla ī s· petri apli· Ct̄h.

PETRUS APLS IHV XPI· ELECTIS ADUENIS DISPER sionis pontī galatie cap-adocie· asie ⁊ bithinie· secundum pscientiā dī patris in sanctificationem spūs· in obe dientiam ⁊ aspersionem sanguinis ihu xpi·

¶ Gra uobis & pax multiplicetur; ¶ Benedictus ds & pa
ter dñi nri ihu xpi. qui secundu magna miseđiam
suam regenerauit nos in spem uiuā p resurrectionē
ihu xpi ex mortuis: in hereditatem incorruptibi
lem & incontaminatā & inmarcescibilem conser
uatam in celis. in uobis qui in uirtute dei custodi
mini p fidem in salutē paratam reuelari in tempo
re nouissimo. In quo exultabitis modicum nunc si
oportet contristari in uariis temptationib; ut p
batio fidei uře multo pciosior sit auro quod pig
non pbatur. inuenitur in laudem & gtam & ho
norem in reuelatione ihu xpi. Quem cum nō uide
ritis diligitis. in quem nunc quoq; non uidentes credit;
credentes aute exultabitis letitia inenarrabili & glo
rificata. reportantes finem fidei ure salutē animaru vāq.
De qua salute exquisierunt
atq; scrutati sunt pphe. qui de futura in uobis
gra pphetauerunt. scrutantes quod uel quale
tempus significaret in eis spūs xpi. pnuntians eas
que in xpo sunt passiones & posteriores gtas. Quib;
reuelatum est quia non sibi ipsis uobis autem
ministrabant ea que nunc nuntiata sunt uobis

p eos qui euangelizauerunt vobis spū sco misso de ce
lo · in quem desiderant angli pspicere ·

Propter quod succincti lumbos mentis urē sobrii
pfecte speratte in eam que offertur uobis grām in
reuelatione ihu xpi quasi filii obedientie non con
figurati prioribus ignorantie ure desideriis sed secun
dum eum qui uocauit uos scm ut & ipi sc̄ti in omni
conuersatione sitis · qm̄ scriptum est sci eritis ·
qm̄ ego scs sum · Et si patrem inuocatis eum qui
sine acceptione psonarum iudicat secundum
unicuiusq; opus in timore incolatus uri tempore
conuersamini scientes quod non corruptibilibus
auro uel argento redempti estis de uana ura con
uersatione paterne traditionis sed pciosо sangui
ne quasi agni instaminati et immaculati xpisti ·
p cognita quidem ante constitutionem mundi ·
manifestati autem nouissimis temporibus ·
propter uos qui per ipsum fideles estis in do. Qui susci
tauit eum a mortuis & dedit ei gram ut fides ura
& spes eat in do : Animas uras castificantes in obe
dientia caritatis in fraternitatis amore simplici
ex corde inuicem diligite attentius renati n

cx semine corruptibili sed incorruptibili · per uerbū
di uiui & permanentis ētinū · Quia omis caro ut fenum ✓
& omnis gla eius tanqm flos feni ; exaruit
fenum & flos eius decidit · uerbum autem dñi
manet in eternum · Hoc autem ē vbum quod
euangelizatum est in vos · Et ✓

Deponentes igitur omnem
malitiam & omnē dolum & simulationes & in-
uidias & omnes detractiones · sicut modo geniti
infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite ·
ut in eo crescatis in salutem · si tamen gustastis qm
dulcis est dñs · Adquem accedentes lapidem uiuū ·
ab hominib; quidem reprobatum · apd autem dei
tum & honorificatum · et ipsi tanquam lapides uiui sup-
edificamini
domus spirituales sacerdotium sēm · offerre spiritu
ales hostias acceptabiles dō p ihm xpm · Propter qđ
continet scriptura · Ecce ponā in syon lapidem sum
mum angularem electum ptiosum · &
qui crediderit in eū non confundetur · Vobis igitur
honor credentib; · non credentibus autem lapis que
reprobauerunt edificantes · hic factus ē in caput an-

guli · & lapis offensionis & petra scandali his qui offendunt uerbo · nec credunt in quo & positi sunt;
Vos autem genus electum · regale sacer-
dotium · gens sca · ppls acquisitionis · ut uirtu
tes annunciatis ei? qui de tenebris uos uocauit
in admirabile lumen suum. Qui aliquan-
do non ppls · nunc autem ppls dī · Qui non con
secuti misdiam · nunc aut misdiam consecuti ·
Kāri · obsecro vos tanqm aduenas & pere-
grinos · abstinere uos a carnalibus desideriis
que militant aduersus animam · conuersationē
uram inter gentes habentes bonā · ut in eo quod
detractant de uobis tan-quam de malefactoribus ·
ex bonis operib? uos considerantes glorificent
dm in die uisitationis Subiecti est ——— ot ——— e
omni humane creature ppter dm · siue regi qua
si precellenti · siue ducibus quasi ab eo missis ·
ad uindictam malefactorum · laudem uero bo-
norum Quia sic est uoluntas dī · ut benefacien-
tes obmutescere faciatis imprudentium hominū
ignorantiam. Quasi liberi & non
quasi uelamen habentes malitie libertatem · sed

fit secundi dei. C

sicut serui dī. Omnes honorate. fraternitatem di
ligite. Dm timete. regem honorificate. Serui subdi
ti estote in omni timore dominis. non tantum bo
nis & modestis. sed & iam discolis. Hec est enī gra.
si propter conscientiam di sustinet quis tristicias
patiens iniuste. Que enim gracia est. si peccan
tes & colaphizati sufferetis. Sz si benefacientes pa
tienter sustinetis. hec est grā apud dm; In hoc
enim uocati estis. quia & xpc passus est pro nobis
vobis relinquens exemplum. ut sequamini uestigia
ei⁹. Qui peccatum non fecit. nec inuentus
est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur
non maledicebat. cum pateretur non commina
batur. Tradebat autem iudicanti se iniuste. qui
peccata nra ipse pertulit in corpore suo sup lignū.
ut peccatis mortui iusticie viuamus. cuius
liuore sanati estis. Erratis enim sicut oues er
rantes. sed conuersi estis nunc ad pastorem & episco
pum animarum uarum. Em.

Similiter & mulieres subdite sint uiris suis. ut &
si qui non credunt uerbo. p mulierum conuersa
tionem sine uerbo lucrifiant. considerantes in

timore sanctam conuersationem vrā. Quarum sit
non extrinsecus capillatum aut circum-datio
auri aut indumenti uestimentorum cultus· sed
qui absconditus cordis est homo inincorruptibi
litate quieti & modesti spūs· quī est inconspectu
dī locuples· Sic enim aliquando & sce mulieres
sperantes in dō ornabant se subiectē ppriis uiris·
sicut sara obedichat abrahē· dominū eum uocans·
cuius uos estis filie benefacientes· & non timentes
ullam pturbationem·

Viri similiter cohabitantes secundum sciam
quasi infirmiori uasculo muliebri· impuentes ho
norem tanquam & coheredibus grē uitę· ut
non impediantur orationes urę· Infide autem
omnes unanimes· compatientes· fraternitatis amato
res· misericordes modesti humiles· Non reddentes malū
pmalo· nec maledictum pmaledicto· sed econtrā
rio benedicentes· quia in hoc uocati estis ut bene
dictionem hereditate possideatis· Qui enim
uult uitam diligere & uidere dies bonos·
coerceat linguam suam amalo· & labia eius
ne loquantur dolum· Declinet autem amalo

& faciat bonum · inquirat pacem & sequatur ea ·
Quia oculi dñi sup iustos · & aures eius in pces eoꝝ ·
uultus autem dñi sup facientes mala · Et quis est
qui uobis nocebit · si boni æmulatores fueritis · Sed et
& si quid patimini ꝓpter iustitiam beati ·
Timorem autem eorum ne timueritis · ut non
conturbemini · Dñm aute xpm sanctificate in cor
dibus uris · parati semp ad satisfactionem omni
poscenti uos rationem de ea que in uobis est fide et spe
Sed cum modestia & timore conscientiam habentes
bonam · ut in eo quod detrahunt de uobis confun
dantur · qui calumniantur uram bonam in xpo
conuersationem ·
Melius est enim benefacientes si velit voluntas
dei pati · quam malefacientes · Quia et xps semel pro
peccatis nris mortuus est iustus pro iniustis · ut nos of
ferret deo · mortificatus quidem carne · uiuificatus autem spu ·
In quo & his qui in carcere erant spiritus veni
ens predicauit · qui incredduli fuerant aliquando · cum
expectabat dei patientia · in diebus noe cum fa
bricaretur archa · in qua pauci id est octo anime
salue facte sunt per aquam ·

Quod ꝙ uos ñe filis forme ſaluos facit baptiſma
non carnis depoſitio ſordium ſed conſcientie
bone interrogatio in dñm · reſurrectionem ihu xpi
qui ē in dextera dei patris · deglutiens mor
tem ut unde carne heredes efficeremur · profect⁹
in celum · ſubiectis ſibi angelis et poteſtatibus et
Xpo igitur paſſo in carne · ꝙ uos Cum Ar mis
eadem cogitatione armamini · quia qui paſ
ſus eſt in carne deſiit a peccatis · ut iam non homi
nū deſideriis · ſed uoluntati dī quod reliquum
eſt in carne uiuat temporis · Sufficit enim pteri
tum tempus ad uoluntatem gentium conſum
mandam · qui ambulauerunt in luxuriis deſide
riis · uinolentiis · comeſſationibus · potationibus
et illicitis ydolorū cultibus · in quib⁹ nūc obſtu
peſcunt · in q⁹ admirant⁹ non ꝯcurrentib⁹ uobis in
eādem luxurie confuſionē blaſphemantes · qui
reddent rationem ei qui paratus eſt iudicare
uiuos ꝙ mortuos ·
Propter hoc enim ꝙ mortuis euangeliz̄atum
eſt · ut iudicentur quidem ſecundum homines ·
in carne · uiuant aute ſedm dm in ſpu ·

¶ Omnium autem finis appropinquabit: ¶Estote
itaq; prudentes: & uigilate in orationibus: Ante
oia aũt mutuã in vob̃ metipsis caritatẽ continuã
habentes: quia caritas operit multitudinẽ peccã
torum; ¶Hospitales invicem sine murmuratione.
¶Unusquisq; sicut accepit grãm in alterutrũ illã
amministrantes: sicut boni dispensatores multi
formis grẽ dei. ¶Siquis loquitur quasi sermones
dei. ¶Siquis ministrat tanquam exuirtute quam
amministrat ds: ut in omnib; honorificet ds
p ihm xpm: cui est gla & imperiũ in secula seculoz;
¶Amẽ. ¶Nolite peregrinari in feruore
qui adtemptationẽ uobis fit quasi noui ali
quid uobis contingat: sed communicantes xpi
passionibus gaudete: ut & in reuelatione glorie
eius gaudeatis exultantes. ¶Si exprobramini in
nomine xpi beati eritis: quoniã quod ẽ honoris glie et vir=
tutis dei et q ẽ ei⁹ sps: sup vos requiescit. ¶Neo aũt vrm paciat
quasi homicida aut fur aut maledicus: aut
alienorum appetitor. ¶Si autem ut xpianus:
non erubescat. Glorificet autẽ dñm in isto nomi
ne: quoniã tempus ẽ ut incipiat iudicium a

domo di. Si autem primū a nobis. quis finis eorū
qui non credunt dī euangelio. Et si iust⁹ uix sal-
uabitur. impius & peccator ubi parebūt? Itaq;
& hi qui patiuntur secundum uoluntatem dī. fi
deli creatori cōmendent animas suas in benefactis.
Seniores ergo qui in uobis sunt obsecro Vault?
consenior & testis xpi passionum. qui & eius
que infuturo reuelanda ē gle communicator;
Pascite qui ē in uobis gregem dī. puidentes non co-
acte sed spontanee secundum dm. neq; turpis lucri
gra sed uoluntarie. neq; ut dominantes in cleris.
sed forma facti gregis exanimo. ut cum apparuerit
princeps pastorum. percipiatis immarcescibilem gle
Similit & adolescentes subdti coronam;
estote senioribus. Omnes aut ē inuicē humilita
tem insinuate. quia ds superbis resistit. humilib;
autem dat grām. Humiliamini igitur sub po
tenti manu dī. ut uos exaltet in tempore uisitatio
nis. omnem sollicitudinem uram proicientes in ēv.
qm ipsi cura est de uobis. Sobrii estote & uigila
te. quia aduersarius ur diabolus tan-quā leo ru
giens circuit querens quē deuoret. cui resistite

fortes infide. Scientes eãdem passionem ea que in
mundo est uře fřnitati fieri. Deus autem omnis gratie qui uocauit nos in eãm
suam gtam in xpo ihu modicum passos. ipse
pficiet confirmabit solidabitq;. Ipsi gta & im
perium in scula sculorũ Amen. Per siluanum
fidelem frem vobis ut arbitror breuiter scripsi.
obsecrans & contestans hanc esse uerã grãm di in
qua statis. Salutat uos ecclta que ẽ in babylone co-
electa. & marcus filius meus. Salutate — inuicem
in osculo sco. Grã uobis omnib; qui estis in xpo ihũ amen.

Explicit epistola pri
ma sancti petri apo
stoli.

Argumētum ī epl'as scdas beati petri apostoli

Per finem hunc mundo sapientes mortuos esse declarat. cuiusmodi pietatis quanta sit magnitudo luce clarius manifest at

Explicit argument um.

Incipit epla scda scti petri apli. Cim.

SYMON PETRUS SER UUS ET APOSTOLUS IHU XPI. HIS QUI coequalem nobcū sortitu sunt fidem in iustitia dī nri & saluatoris IHU XPI. Gratia uobis & pax adimpleatur in cognitione dī et dnī nri ihu xpi quomodo omnia nobis diuine uirtus sue que ad uitam & pietatem donata sūt. p cognitionem eius qui uocauit nos. ppria gloria & uirtute. p que maxima & pciosa nobis. pmissa donauit. ut p hec efficiamini diuine consortes nature. fugientes eius que in mundo est

concupiscentie corruptionem.

Vos aũ curã omẽm sub inferentes ministrate in fide
vra uirtutem · in uirtute aũt sciam · in scien
tia autem abstinentia · in abstinentia aũt pa
tiam · in patientia autem pietatẽ · in pietate aũt
amorem frĩtatis · in amore aũt frĩtatis cari
tatem · Hec cũ sint uobiscum assint & superent ·
non uacuos nec sine fructu uos constituent in dñi
nr̃i ihu xp̃i cognitione · Cui enim non presto
sunt hec · cecus ẽ & manu temptans · obliuionẽ
accipiens purgationis ueterũ suorũ delictorum ·
Quapter fr̃s magis satagite · ut p bona
opera certam vram uocationem & electionẽ
faciatis · Hec enim facientes nõ peccabitis aliquando ·
Sic enim abundanter ministrabitur uobis introi
tus in eternum regnum dñi nr̃i & saluatoris ihu
xp̃i · Propter quod incipiam uos semp commonere
de his · & quidem sciens et confirmatos vos in p̃nti
ueritate · Iustum autem arbitror quamdiu sum
in hoc tabernaculo suscitare uos in commonitio
ne · certus quod uelox est depositio tabernaculi
ma · sedm quod & dõs nr̃ ihc xp̃c significauit mihi ·

ñ

Dabo autem operam & frequenter habere uos
post obitum meū ut horum — — memoriam
faciatis. Non enī doctas fabulas secuti notā fecim
vob dñi nri ihu xpi uirtutem & pñciam sed speculа
tores facti illius magnitudinis. Accipiens enim
ado patre honorem & gīam uoce delapsa adeum
huiusmodi a magnifica gloria. hic est filius meus
dilectus in quo mihi complacui ipsum audite. Et
hanc uocem nos audiuimus de cēlo allatam. cum
essemus cum ipso in monte scō; Et habemus firmiorē
pphēticum sermonē cui benefacitis attendentes
quasi lucernę lucenti in caliginoso loco. donec dies
illucescat & lucifer oriatur in cordib; uris.
hoc primum intelligentes. quod omnis pphētia
scripture. propria inpretatione non fit; Non enim
uoluntate humana allata ē aliquando pphētia.
sed spū scō inspirati locuti sunt scī dī homines. Fu
erunt uero & pseudo pphētę in pplo. sicut & in
uobis erunt magistri mendaces. qui introducent
sectas pditionis. & eum qui emit eos dñm negant.
sup ducentes sibi celerem pditionem, Et multi sequen
tur eorum luxurias. p quos uia ueritatis blasphe

mabitur · & in auarttia ficus uerbis de uobis nego
tiabuntur · Quib; iudicium iam olim non cessat ·
& pditio eorum non dormitat ·

Si enim ds angelis peccantibus non pepcit · sed ru
dentibus inferni detractos in tartarum tradidit
in iudiciū cruciandos reseruari · & originali mun
do non pepcit · sed octauum noe iustitie p̄conem
custodiuit · diluuium mundo impio; īducens · &
ciuitates sodomorum & gomorreorū in cinerem
redigens euersione damnauit · exemplum eorum
qui impie acturi sunt ponens · & iustum loth
oppressum a nefandorum iniuria ac lyriosa ꝺuersatione
eripuit · aspectu enim & auditu iustus erat · habitans
apud eos qui de die in diem animā iustā iniquis
operibus cruciabant · nouit dē pios de tempta
tione eripere · iniquos uero in diem iudicii cruci
andos reseruare · Magis autem eos qui post carnē
in concupiscentia immunditie ambulant · domi
nationemq; contemnunt · audaces sibi placen
tes · sectas non metuunt introducere blasphemantes ·
vbi angeli fortitudine & uirtute cum
sint maiores non portant aduersum se execra

bile iudiciū· Hi uero qui udut ir rationabilia
pecora naturalit̄ in captionem & in pnitiem in
his que ignorant blasphemantes in corruptione
sua peribunt· pcipientes mercedem iniustitie· vo
luptatem existimantes dia delitias coinquinati
onis & macule· delitiis affluentes· in conuiuiis su
is luxuriantes uobiscum· oculos habentes plenos
adulterio & incessabilis delicto pellicientes ani̇mas
instabiles· Cor exercitatum auaritie habentes· ma
ledictionis filii· derelinquentes rectam uiam erra
uerunt secuti uiam balaam exbosor· qui merce
dem iniquitatis amauit· Correptionem uero ha
buit sue uecordie· Subiugale mutum animal
hominis uoce loquens· phibuit pphe insipientia·
Hi sunt fontes sine aqua & nebule turbi
nibus exagitate· quibus caligo tenebrarum
reseruatur· Supbia enī uanitatis loquentes· pelli
ciunt in desideriis carnis luxurie eos qui paululū
effugiunt· qui in errore conuersati libertatem
illis promittentes· cum ipsi serui sint corruptionis·
A quo enim quis superatus ē huic & seruus est· Si enī
refugientes coinquinationes mundi in cognitio

ne dñi nr̄i & ſaluatoriſ ibu xp̄i his rurſus impli-
cati ſuperantur: facta ſunt eis poſteriora deteriora
prioribus. Melius enim erat illis non cognoſcere
uiam iuſticie. quam poſt agnitionem retrorſum
conuerſi ab eo quod illis traditum ē ſcō manda
to. Contigit ēi eis illud ueri puerbii. Canis reuerſus
ad ſuum uomitum. & ſus lota in uolutabro lutuli
Hanc ecce uob kar̄i ſecundā ſcribo epl̄am. In qua
in quib; excito uār̄m in commonitione ſinceram
mentem. ut memores ſitis eorū que p̄dixi uerbo-
rū ab ſc̄is ꝑphis & aplorum uōrum. p̄ceptorum dñi
& ſaluatoriſ; hoc primū ſcientes. quod ueniant
in nouiſſimis diebus in deceptione illuſores. iuxta
ꝓprias concupiſcentias ambulantes. dicentes;
Vbi eſt ꝓmiſſio aut aduentus eius. Ex quo enim
patres dormierunt. omnia ſic ꝑſeuerant ab initio
creature. Latet enim eos hoc uolentes. quod cęli
erant prius. & terra de aqua. & ꝑ aquam conſiſtens
di uerbo. ꝑ que ille tunc mundus aqua inun-
datus ꝑiit. Cęli autem qui nunc ſunt & terra.
eodem uerbo repoſiti ſunt. igni reſeruata in diem
iudicii & p̄ditionis impiorū hominū.

ñ

Vnum uero hoc non lateat uos kmi · quia unus di-
es apud deum sicut mille anni · & mille anni sicut
dies un⁹. Nō tardat dñs pmissiōs sic quidā existimāt · sz pacient⁹ agit
propter uos · nolens aliquos perire · sed omnes ad pe-
nitentiam reuerti · Aduenit autem dies dñi ut
fur · in qua celi magno impetu transient · elemēta
uo calore soluēt⁹ · terra āt & q̄ in ipa s⁹ sūt opa exurēt⁹ · Cū hec igit⁹ sūt
dissoluenda sint · quales oportet uos ee in scis con
uersationibus & pietatib⁹ · expectantes & properan
tes in aduentū diei dñi nri ih̄u · p quē celi ardentes sol-
uentur · & elementa ignis ardore tabescent ·
Nouos uero celos & nouā terram & promissa ipi⁹ ex-
pectamus · in q̄b⁹ iustitia habitat · Propter quo kmi hec expectantes ·
satagite immaculati & inuiolati ei inueniri in
pace · & dñi nri longanimitatem salutē arbitramī-
ni · sicut & carissimus fr̄ nr paulus secundū datam
sibi sapientiam scripsit uob · sicut & in omnibus
epistolis loquens in eis · de bis in quib⁹ sunt quedam
difficilia intellectu · que indocti & instabiles depra-
uant · sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorū pdi
tionem · Vos igitur fr̄s p̄scientes custodite · ne in
sipientium errore traducti excidatis a ppria

firmitate. Crescite uero in gra & cognitione
dñi nri ñi ihu xpi & saluatoris ipsi gla & nunc
& in diem eternitatis. Amen.

Explicit secũ
da epistola
sancti petri
apostoli

Argumtz i epl'as pmā bti Johis apli ⁊ euāg

Rationem verbi q' deus ipse sit caritas manifestat· et odores fratrum nec tū scire nec pios fieri posse eo ulq; dissertat· vt esse comprobet homicidas· eo q' odium sit interfectionis occasio· Explt argūtū

Johis Incipt epla pma sancti apli et euangeliste· C i·

Quod fuit ab initio· quod audiuim' quod uidim' oculis nr̄is· quod ps̄pexim' ⁊ manus nr̄e contrectauerunt de uerbo uite· Et uita manifestata est· & uidimus & testamur & annuntiamus uobis uitam eternam· que erat apud patrem & apparuit nobis· Quod vidim' et audiuimus annuntiamus uob· ut & uos societatem habeatis nobiscum· & societas nr̄a sit cum patre et— filio eius ih̄u x̄po· Et hec scribim' vob' ut gaudeatis· et gaudiū vr̄m sit plenū·

Et hec comm

¶ Et hec est annuntiatio quã audiuim⁹ ab eo & annunciamꝰ uob. qm̃ deꝰ lux est. & tenebre in eo non sunt ulle. ¶ Si dixerimus qm̃ societatem habemus cum eo & in tenebris ambulamus mentimur. & non facimus ueritatem. Si autem in luce ambulam⁹ sicut & ipse est in luce. societatem habemus ad inuicem. & sanguis ihu filii eius mundat nos ab omni peccato; ¶ Si dixerimus qm̃ peccatu̇ non habemus. ipsi nos seducimus. & ueritas in nobis non ē; ¶ Si confitemur peccata nr̃a. fidelis est⁹ & iustus est ut remittat nob peccata nr̃a. & emundet nos ab omni iniquitate; ¶ Si dixerimus qm̃ non peccauimus. mendacē facim⁹ eū. & uerbum eius non est in nobis. ¶ En filioli mei. hec scribo uobis ut non peccetis; Sed & si quis peccauerit. aduocatum habemus apud patrem ihm xpm iustum. & ipe est ꝓpitiatio ꝓ peccatis nr̃is. Non ꝓ nr̃is autem tantum. sed & tm ꝓ totius mundi. ¶ Et in hoc scimus quꝫ cognouimus eum. si mandata eius obseruemus. Qui dicit se nosse eum & mandata eius

non custodit· mendax est· & in eo ueritas non est·
Qui autem seruat uerbum eius· uere in hoc
caritas di perfecta est· In hoc scimus quoniam in ipso su-
mus· Qui dicit se in ipso manere· debet sicut ille
ambulauit & ipse ambulare·

Non mandatum nouum scribo uobis· sed
mandatum uetus quod habuistis ab initio· Man
datum uetus est uerbum quod audistis· Iterum
mandatum nouum scribo uobis· quod est uerum
& in ipso & in uobis· quia tenebre transierunt· &
lumen uerum iam lucet· Qui dicit se in luce es-
se & fratrem suum odit· in tenebris est usque adhuc· Qui
diligit fratrem suum in lumine permanet· & scandalum
in eo non est· Qui autem odit fratrem suum· in tene-
bris est & in tenebris ambulat· & nescit quo eat·
quoniam tenebre obcecauerunt oculos eius·

Scribo uobis filioli· quoniam remittuntur uobis pecca-
ta propter nomen eius· Scribo uobis patres· quo-
niam cognouistis eum qui ab initio est· Scribo uobis
adolescentes· quoniam uicistis malignum· Scribo uobis
infantes· quoniam cognouistis patrem· Scribo uobis
iuuenes· quoniam fortes estis· & uerbum dei in uobis

Ibi aliqui codices habent sic· Scripsi uobis filioli quia cognouistis patrem· scripsi uobis patres quia cognouistis eum qui ab initio est· scripsi uobis adolescentes quia fortes estis· & uerbum dei manet in uobis·

manet & uicistis malignum ✓

Nolite diligere mundum neq; ea que in mundo
sunt; Siquis diligit mundum non ē caritas
patris in eo. Quīa omne ——— qđ ē in mūdo. cōcu
piscentia carnis ē & cōcupiscentia oculorum
& superbia uitę. que non est ex patre. sed ex mundo
est. Et mundus transit & concupiscentia eius. Qui
autem facit uoluntatem dī. manet in eternum.
Filioli. nouissima hora est. Et sicut
audistis quia antixps uenit. nunc autem anti
christi multi facti sunt. Unde scimus quia nouis
sima hora est. Ex nobis prodierunt. sed non erant
ex nobis. Nam si fuissent ex nobis. permansissent
utiq; nobiscum. Sed ut manifesti sint quōz non
sunt omnes ex nobis. Et uos unctionem habetis
a sco. & nostis omnia. Non scripsi uobis quasi ig
norantibus ueritatem. sed quasi scientibus eam.
& quōz omne mendacium ex ueritate non ē. Quis
est mendax. nisi is qui negat quōz ihs non est xps?
Hic est antixps. qui negat patrem & filium. Qui
qui negat filiū. nec patrem habet. Qui aūt confitet
filium. & patrem habet.

ï

Vos quod audistis ab initio in uob̄ p̄manet. Si
in uobis p̄manserit quod audistis ab initio. et vos
in filio & patre manebitis. Et hec ē rep̄missio. quā
ipse pollicitus est nobis uitam ēternam. Hec scrip
si uobis de his qui seducunt uos. Et uos unctio
nem quam accepistis abeo manet in uobis.
& non necesse habetis ut aliquis doceat uos.
sed sicut unctio eius docet uos de omnib̄. Et
uerum est. & non ē mendacium. Et sicut docuit
vos manete in eo. Et nūc filioli manete in eo. ut cū apparuerit ha
beamus fiduciam. & non confundamur abeo in aduen
tu eius. Si scitis q̄m iustus est. scitote q̄m et oīs
qui facit iusticiam ex ipso natus est. Cap.

Videte qualem caritatē dedit nobis pater. ut
filii dei nominemur & simus. Propter hoc mun
dus non nouit nos. quia ñ nouit eum. Kar̄.
nunc filii dei sumus. & nondum apparuit quid
erimus. Scimus q̄m cum apparuerit similes ei
erimus. quoniam uidebimus eum sicuti est. Et omnis
qui habet spem hanc in eo sanctificat se. sicut & ille sanctus est.
Omnis qui facit peccatum. & iniquitatem facit.
& peccatum est iniquitas. Et scimus quia ille

apparuit ut peccata tolleret· & peccatum in eo
non est· ℗mnis' qui in eo manet non peccat· et
omnis' qui peccat non uidit eum· nec cognouit
eum; ℣filioli· nemo uos seducat· ℗Qui facit iustic̃
iustus est· sicut & ille iustus est· ℗Qui facit pecca
tum ex diabolo est· quo3 ab initio diabolus pec=
cat· ℣in hoc apparuit filius dī· ut dissoluat ope=
ra diaboli· ℗mnis' qui natus est ex do peccatū
non facit· quoniam semen ipsius in eo manet et nō
potest peccare· quo3 ex do natus est; ℣in hoc mani
festi sunt filii dī & filii diaboli· ℗mnis' qui n̄ est
iustus non est ex do· & qui n̄ diligit fr̄em suum·
℗m̄ hec est annuntiatio quam audistis ab ini=
cio· ut diligamus alterutrum· non sicut cayn qui
ex maligno erat & occidit fr̄em suum; ℣propter
quod occidit eum· ℗q̄m opera eius maligna erant·
fratris autem eius iusta· ~ ~ ~ ~
℣olite mirari fr̄s· si odit uos mundus· ℣nos scim̄
quo3 translati sumus de morte ad uitam· quo3
diligimus fr̄s· ℗Qui non diligit· manet in morte·
℗mnis' qui odit fr̄em suum· homicida ē & scitis· q̄m
omis homicida non habet uitam ęternā in semetipso

mandatum · Inhoc cognouimus caritatē di quōz
ille pnobis animam suam posuit · & nos debem⁹
pro frībus aīas ponere · Qui habuerit substantia
mundi huius · & uiderit frem suum necessitatē habe
re & clauserit uiscera sua abeo · quomodo cari
tas di manet in eo ·

Filioli mei · non diligamus uerbo neq; lingua ·
sed opere & ueritate · Inhoc cognoscimus qm ex
ueritate sumus · & inconspectu ei suademus corda
nra · Qm si reprehenderit nos cor nrz · maior ē de cor
de nro · & nouit omnia · Km · si cor nrm non
reprehenderit nos fiduciam habemus ad dom · &
quicquid petierimus accipiemus abeo · qm man
data eius custodimus · & ea que sunt placita
coram eo facimus · Hoc est mandatū eius · ut
credamus innomine filii eius ihu xpi & diliga
mus alterutrum · sicut dedit mandatum nobis ·
Et qui seruat mandata eius in illo manet & ipse
in eo · Et inhoc scimus quōz manet in nobis ·
de spu quē dedit nobis · Cm ·

Kri · nolite omni spiritui credere · sed probate
spiritus si ex deo sint · qm multi pseudo pphe

exierunt inmundum. In hoc cognoscitur spe di.
Omnis spe qui confitetur ihm xpm in carne
uenisse. ex do est. Et omnis sps qui solut ihm. ex
do non est. Et hic est am xps de quo audistis quoz
uenit. & nunc iam i mundo est. Vos ex deo estis filioli.
& uicistis eu. qm maior est qui in uobis q̄ qui
qui inmundo. Ipsi de mundo sunt. ideo de mun
do loquuntur. & mundus eos audit. Nos ex do su-
mus. Qui nouit dm. audit nos. Qui non est ex do.
non audit nos. In hoc cognoscimus spm ueritа-
tis & spiritum erroris.

Kmi. Diligamus inuicem. quoz caritas ex do est.
Et omnis qui diligit fr̄em suum ex deo natus est. et co
gnoscit deu. Qui nō diligit nō nouit deu. qm ds caritas e. In hoc appa
ruit caritas di in nob. qm filiu suum unigenitum misit
ds inmundum. ut uiuamus p eu. In hoc caritas
est. non quasi nos dilexerimus dm. sed qm ipse prior
dilexit nos. & misit filium suum propitiationem
p peccatis nris. Kmi. si sic ds dilexit nos. & nos
debemus alterutrum diligere.
Deum nemo uidit unquam. Si diligamus inuicē
ds in nobis manet. & caritas ei in nobis perfecta e;

In hoc cognoscim⁹ qm̄ in eo manemus & ipse
in nobis · qm̄ de spū sco suo dedit nobis: Et nos
uidimus & testificamur · qm̄ pater misit filiū suū
saluatorē mundi · Quisquis confessus fuerit quōs
ihc est filius dī · ds in eo manet · & ipse in do · Et
nos cognouimus & credimus caritati · quam
habet ds in nobis · — — —
Ds caritas est · et qui manet in caritate in do
manet · & ds in eo · In hoc pfecta est caritas dī nobi-
scū · ut fiduciam habeamus in die iudicii · quia sicut
ille est · & nos sumus in hoc mundo · Timor nō est
in caritate · sed pfecta caritas foras mittit timo
rem · quōs timor penam habet · Qui autem ti
met · non est pfectus in caritate · Nos ergo dili-
gamus deum · qm̄ ds prior dilexit nos · Siquis dixe
rit qm̄ diligo dm̄ & frem̄ suum oderit · mendax
est · Qui enim non diligit frem̄ suum quē uidet ·
dm̄ quem non uidet quomodo potest diligere ·
Et hoc mandatum habemus a deo · ut qui diligit
dm̄ · diligat & frem̄ suum · Euangelium
Omnis qui credit qm̄ ihc est xp̄c · ex deo natus
est · Et omnis qui diligit eum qui genuit · dili

gt cum qui natus est ex deo. In hoc cognoscimus
qm diligimus natos di. cum dm diligamus. &
mandata eius faciamus. Hec est enim caritas
dei ut mandata eius custodiamus. & mandata
eius grauia non sunt. Qm omne quod natū ē
ex do uincit mundum. et hec est uictoria
que uincit mundum. fides nra. Quis est autem
qui uincit mundū. nisi qui credit quoniam ihc est
filius di. Hic est qui uenit p aquam & sanguis
non ihc xpc. Non in aqua solum. sed in aqua
& sanguine. Et spūs est qui testificatur. qm xpūs
est ueritas. Qm tres sūt q̄ testimoniū dant in tra. spūs
aqua et sanguis. et tres unū sūt. Et tres sūt q̄ testimonium
dant in celo. pater verbum et spūs sanct. et hi tres unū sūt.
Si testimonium hominū accipimus. testimo-
nium di maius est. Qm hoc ē testimonium di
quod maius est. quia testificatus ē de filio suo.
Qui credit in filium di. habet testimonium di
in se. Qui non credit i filio. mendacē facit eum.
Qm non credit in testimonio. q̄ testificatus est
ds de filio suo. Et hoc est testimoniū. qm uitam
eternam dedit nob ds. & hec uita in filio ei est.

Qui habet filium·habet uitam·Qui non habet
filium dī· non habet vitam·

Hec scribo uob·ut sciatis qm̄ uitā habetis ēternam·
qui creditis ī nomine filii dī·Et hec ē fiducia
quam habemus ad eum·quia quodcumq; petie
rimus secundū uoluntatē eius audit nos·Et scim?
quia audit nos·quicquid petierim?scimus qm̄ ha
bem? petitiones·quas postulamus abeo·Qui scit
frēm suum peccare peccatū non admortē petat·
& dabit ei uitā = peccanti non admortē·est pec
catum admortem·non pro illo dico ut roget q̄s·Oīs
iniquitas peccatū est·& ē peccatū admortē·
Scimus q̄a omis qui natus est
ex deo non peccat·sed generatio dī conseruat eū·
& malignus non tangit eum·Scimus qm̄ ex deo sum?
& mundus totus in maligno positus est·Et scimus
qm̄ filius dī uenit·& dedit nobis sensum ut cog
noscamus tēū vm·et sim? ī ꝟ filio eius ihū xp̄isto·
Hic est uerus ds & uita eterna·Filioli·custodite
uos a simulachris· Explicit prima epistola sancti Johannis apostoli et euangeliste·

ñ Johis ✓

Argumñtū in scām epl̄am bti Johis apli et euāte

QUE ADEO AD SCAM FEMINAM SCRIBIT
ut eandem | dominam non dubitet ut-terris ap
pellare · eiusdemq; filios testimonium quodam
bulem mutuate phibeat ✓

Explicit argumentum ✓

zzj

Incipit epistola secunda scī Johis apli · Capl̄z vnicū ·

SENIOR ELECTE DO
MINE ET NATIS EIUS! QUOS EGO DILI
go in ueritate · & non ego solus · sed &
omnes qui cognouerunt ueritatem : ppter verita
tem que p̄manet in nobis & nobiscum erit
in eternum Sit uobiscum gr̄a misericordia pax ado
patre & a dn̄o ihū filio patris in ueritate & caritate ·
Gauisus sum ualde · q̄n̄ inueni de filiis
tuis ambulantes in ueritate · sicut mandatum
accepimus a patre · Et nunc rogo te domina
non tanq̄ mandatū nouum scribens tibi ?

sed quod habuimus ab initio · ut diligamus alterutrum · ¶ Et hoc est caritas · ut ambulemus secundū mandata eius · Hoc est eīm mandatum · ut quemadmodum audistis abinitio in eo ambuletis · Quīm multi seductores exierunt in mundum · qui non confitentur ihm xpm uenisse in carne; Hic est seductor & antixpc · Videte uosmetipsos ne perdatis que operati estis · sed ut mercedē plenā accipiatis · Omnes qui recedit & nō permanet in doctrina xpi · deum non habet · Qui permanet in doctrina · hic et patrem et filium habet · Si quis uenit ad uos et hanc doctrinam nō affert · nolite recipere eum in domum · nec aue ei dixeritis · Qui enim dicit illi aue · communicat operibus illius malignis · Multa habens uobis scribere · nolui per cartam et atramentum · Spero enim futurum me ad uos et os ad os loqui · ut gaudium vrm plenum sit · Salutant te filii sororis tue electe · Gratia tecū · Amen · Explicit scā epla sancti Johis apli et euangeliste ·

Incipt argumentū in epl̃am tertiā bt̃i Johis apl̃i et
Euāngel̃e
Glium pietatis causa extollit. atq; ut in ip
sa pietate maneat exhortatur. Dyotrephem
impietatis et superbie causa obiurgat.
Demetrio autem bonum phibet testimo
nium cum frib̃ vniuersis. Explicit argum̃tum.

Incipit epl̃a tertia bt̃i Johis apostoli. Capl̃z vnicū.

SENIOR GAIO KM̃O.
quem ego diligo in veritate. Kime
de omnib̃ oratione facio. pspere te
ingredi & ualere. sicut pspere agit anima
tua. Gauisus sum ualde uenientib; frib̃us
& testimonium phibentibus ueritati tue. sic̃
tu in ueritate ambulas; Maiorem horum non
habeo gr̃am. quam ut audiam filios meos
in ueritate ambulare.
Kime. fideliter facis quicquid operaris in frēs.
& hoc in peregrinos. qui testimonium reddi=
derunt caritati tue in conspectu eccl̃e. Quos

benefacis deducēs digne do nomine anim ꝙ
ꝑfecti sunt. nihil accipientes a gentilib; Nos
ergo debemus suscipere huiusmodi. ut cooperato
res simus ueritatis.

Scripsissem forsitan ecce. ꝙ si qui amat primā
tum q̄rere inis dyotrepes non recipit nos.
Propter hoc si uenero cōmonebam eius opera quę
facit. uerbis malignis garriens in nos; et quasi
non ea ista sufficiāt neq; ipse suscipit frs. & eos
qui suscipiunt ꝓhibz. & de ecclia eicit.

Kime. noli imitari malū. sed quod bonum ē.
Qui benefacit. ex deo est. qui malefacit. n uidet
dm. Demetrio testimonium redditur ab omib⁹.
& ab ipsa ueritate. sed nos ea testimoniū ꝓhibem⁹.
& nosti quia testimonium nrm uerum est.

Plura habui scribere tibi. sed nolui ꝑ atramen-
tum & calamum scribere tibi. Spero autem
ꝓtinus te uidere. & os ad os loquemur. Pax
tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos
nominatim. Explt iii epla scī Johis apli & euāte.
Incipit in epla scī Iude apostoli.

Iudas apls frīs de corruptoribus nre ueritatis

informat ✓ et illicitum ce differit de sub
iugo semel erutos seruitutis ✓ denuo opeam
suam officiis nouare seruilibus — ✓ — —

Explicit argumentum ✓

Incipit epla scti iude apostoli ✓ Capl'm pmū ✓

IUDAS IHV XPI SERVUS
frater autē iacobi · hijs q̄ s̄ in deo p̄re dilecti ✓
et a xpisto ihu conseruatis et vocatis ✓ mi
sericordia uobis & pax & caritas adimplea
tur ✓ Kārī omnem solicitudinem faciens scri=
bendi uobis de communi ūra salute ✓ necesse
habui scribere uobis ✓ deprecans supercertari semel
tradite scis fidei ✓ Subintroierunt enim quida
homines qui olim p̄scripti sunt in hoc iudiciū

impii di nr̄i gr̄am transferentes in luxuriam.
& solum dominatorem dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m
Commonere autem uos ---- negantes;
uolo scientes semel omnia. quōz ihc ppl̄m
de terra egypti saluans. secundo eos qui non
crediderunt p̄didit. Angelos uero qui non ser-
uauerunt suum principatum sed dereliquerit
suum domicilium. in iudicio magni diei uin-
culis ęternis sub caligine reseruauit. ---
Sicut so-doma & gomorra & finitime ciuita-
tes. simili modo exfornicate & abeuntes
post carnem alterā facte sunt exemplum
ignis ęterni pen̄a sustinentes. Similit & hi.
Qui carnez quidez maculant. dominationem
--- & spernunt. maiestatez autem blasphemant;
Cum michahel archangelus cum diabolo dispu
tans altercabatur de moysi corpore. non est
ausus iudicium inferre blasphemię. sed dixit.
imperet tibi dn̄s; Hi autem quecumq; quidem
ignorant blasphemant. quecumq; aut̄ natu-
raliter tanquam muta animalia norunt.
in his corrumpuntur. En et ultimū.

Jude

Ue illis qui uia caym abierunt · & errore
balaam mercede effusi sunt · & incontradic-
tione chore perierunt; Hi sunt in epulis suis ma-
culæ · conuiuantes · sine timore semetipsos
pascentes · nubes sine aqua que a uentis cir-
cumferuntur · arbores autumnales infructuo-
se · bis mortue · eradicate · fluctus feri maris ·
despumantes suas confusiones · sydera erran-
tia · quibus procella tenebrarum conseruata
est in eternum · — · — — — ~

Prophetauit autem — de his septimus ab ada
enoch dicens · Ecce uenit dñs in sctis milib;
suis facere iudicium contra omnes · et argui
re omnes impios de omnibus operib; impi
etatis eorum quibus impie egerunt · & de om-
nibus duris · que locuti sunt contra deum pecca
tores impii · Hi sunt murmuratores querelo-
si · secundum desideria sua ambulantes · &
os illorum loquitur superbia · mirantes psonas
questus causa · — ~ ~ ~

Vos autem kmi memores estote uerboru
que pdicta sunt ab aplis dni nri ihu xpi ·

qui dicebant uobis: Quñ in nouissimis tem-
poribus uenient illusores secundum sua de-
sideria ambulantes impietatis. Hij sñ q̃ segg̃at
semetipsos animales spm non habentes.
Uos autem k̃mi sup-edificantes uosmetip-
sos sanctissime uestre fidei in spũ sco orantes.
uosipsos dilcõne dei seruate expectãtes mĩam dñi nr̃i ih̃u xp̃i in vitã etnã.
Et hos quidem arguite iudicatos. illos uero sal-
uate de igne rapientes. Aliis autem mise-
remini in timore dei. odientes eam que
carnalis est maculatam tunicam.
Ei autem qui potens est uos conseruare
sine peccato. & constituere ante conspec-
tum gl̃e sue immaculatos in exultatione.
Laudetu dño nr̃o ih̃u xp̃o soli deo saluatori nr̃o p ih̃m xp̃m dñm
nr̃m gtam magnificentia imperium &
potestas. ante omnia secula. & nunc & in
omnia secula seculorum. Amen.

Explicit epla scĩ Jude apli.

Incipit prolog' scĩ hyeronimi pbri
in libr̃ apocalipsis bti Johis apli et euan.

Ohānes apls et euangelista a dño xpo elect⁹ atq; dilect⁹ in tanto amore dilectionis ab eo est habit⁹ ut in cena sup pect⁹ ei⁹ recumbet. et ad crucē astanti soli matrem ppīa gmen dasset. ut quem nubē volentē ad amplexū virginitatis asciuat. ipi ecīa custodiendā virginē tradidisset. Hic itaq; cum ppt̄ vbum dei et testimoniū ihu xpi exilio in pathmos insulā portaret. illic ab eodem apocalipsis postenta descibit. ut sic in pncipio canonis to est libri geneseos incorruptibile pncipiū pnotat. ita ecīa incorruptibilis finis p vgi nem in apocalipsi redarguit dicentis. Ego sum Alpha et ω. inicium et finis. Hic ē iohēs. q̄ sciens supuenisse sibi diem egressionis sue de corpe. duocatis in epheso discipulis descendit in defossum sepulture locū. oronēq; completa rectoidit spīm. tam a dolore mortis fact⁹ extraneus. q̄m a corruptiōe carnis noscit⁹ alien⁹. Cui⁹ tm septure dispositio nl' libri ordinatio ideo a nob⁹ p singla non exponit. ut nesciētib⁹ inquirendi desiderium collaet. et q̄rentib⁹ laboris fructus. et deo magistery doctia seruetur. Aliis prologis.

Beatus iohēs apls et euangelista. p⁹ passionē atq; ascensiōz dñi et saluatoris nr̄i. in vna vrbiū asie que appellat⁹ ephesius eccl'as sua instituione fundauit. cui et usq; in diem obit⁹ sui pfuit. Nam et ibi pntis vite curriu

felicissiē ꝛsūmato · gr̄ūcinius ſut hyſtoꝛia eccle
ſiaſtica ꝛfert | defunct et ſepult ē · Is g cū ꝛpi
ficem iudeis et gentib p totā asiam instantis
ſime pdicaret priusq̄ euangeliū suū ſcbet · ob
eam cē quā pdicarat fidē ꝛ a domiciano xpia
nam fi q fr̄i tyto ſucceſſat in r̄gno · qui octa
cimo impij ſui ānō in pathmos insulā rele
gat hanc apocalipſi ſcpſit · ut quēadmodū
p moyſen qui p oīb hoīb manſuet ꝛtitit ·
inchoatio libꝛi geneſeos ab incoꝛruptibili
principio ſūpſit exoꝛdiū · ita p iohēz pꝛetis pl
dilectū diſcipl̄z · nouū teſtām̄ti laus et finis ī
coꝛruptibil ꝛcitet · dicēte ipo q et ī moyſe et in
iohē locut ē · Ego sū Alpha et ω · principiū ⁊ fi
nis · Dis quippe caritas ē · q ⁊ principiū ſine principio ·
⁊ finis ſine fine ē · Nā caritas finis pcepti ē · Et i
deo ī cūctis ſcꝛe ſcpturē diuīe vbiūb nil aliud ſi
nuat · q dī, pꝛiq̄z dilectio · Sic g plēitudo legis ē ca
ritas · ita ⁊ hic apocalipſ ⁊ vtiq̄ · ic nouū teſtām̄ti pſta
plēitudo ē · Scpſit itaq̄z nūc misticū ſeptiformis
ſps ſacrīm · to ſeptē ecclas · q̄z principes et ī qb
vniuſā p totum oꝛbē ecclaz · ſb appellatiōe di
gnitatis · mystice ul in vtutib laudat · ul · ꝛgnit
in delictis · ostendens magna et archana te pūti
bꝰ · te nr̄o fine · et te celesti illi ꝛuꝛz · adiectu te
in gnīq̄z misticā · Vidit āt oīa dīca die rapt ī spū ·
it quēadmodū eum̄ pīnā q̄ctuā diē ꝛ re
ſurcō nob uitā afferens ī sacro euangelio
ſcēnt · ita et ꝛuelā iohis p legis veteris
septenariū nūm pfectū · ogdoadis inſpira

to missio noui cēt adimpletio testamēti.
Que nūc legentes commonēs ul' infoīs.
et minis penam scē mortis etiaq; decer
nit supplicia. et spīalis illi' ciuitatis di
uersa phemiū cum bītitudine mansionū
p meritis habitacla pollicet. Explicuit plogi.

Argumentū in librū apocalipsis bti Io hānis apostoli et euangeliste.

Apocalipsis Johannis tot habet sa
cramenta quot verba. Parum di
xi. et pro merito voluminis laus
omnis inferior ē. In verbis singulis mlti
plices latent intelligētie. Explicat argumtū.

Incipit liber apocalipsis beati Johan nis apostoli et euangeliste. Ē p'mū.

Apocalipsis ihū xpisti quā
dedit illi deus palam facere
seruis suis que oportet fieri ci
to. et significauit mittens
per angelum suum seruo suo iohānī.
qui testimoniū perhibuit verbo dei.
et testimoniū ihū xpī quecūq; vidit.
Beatus qui legit et qui audit ver
ba prophetie huius. et seruat ea que
in ea scripta sunt. Tempus enī ppe ē.

Iohãnes septem ecclijs que ſ̃ in Asia .
Gr̃a vobis et pax ab eo qui est et qui
qui erat et venturus est. et a septẽ spiritib'
qui in aſpẽtu throni ei' ſunt. et a ihesu
xp̃o qui est testis fidelis. p̀mogenit' mor
tuorum et princeps regum terre. q̀ di
lexit nos. et lauit nos a pc̃tis nr̃is ī san
guine suo. et fecit nos r̀gnū et sacerdo
tes d̀o et p̃i suo. ip̃i gloria et impium
in secl̀a seclorum amen. Ecce venit cū nu
bib' celi. et vidēb' eū oīs ocl̀s et q̀ eū pu
pugerūt. et plangēt se sup̃ eū oēs trib' tre ecl̃a
amen. Ego sum alpha et ω. principiū et
finis. dicit d̃ns deus qui ē et q̀ erat. et
qui ventur' ē omn̄ps. Ego iohes fr̃ vr̃
et participeps in tribulatiõe et regno et pa
cientia in ihū. fui in insula que appel
lat' pathmos. propter verbum dei et
testimonium ihu xp̃i. fui in spū in dom̃ica
die. et audiui post me vocem magnā tam
q̃m tube dicentis. Quod vides scribe in
libro et mitte septem eccl̃is. epheſum
et ſmirnam et pergamūm et thyatiram.
et ſardis et philadelphiam et laodiciam;

Et conuersus sum ut uiderem uocem que loquebatur mecum. Et conuersus uidi septē candelabra aurea. & in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis uestitum podere. & precinctum admamillas zona aurea. Caput autem eius & capilli eius candidi tanquam lana alba uel tanquā nix. & oculi eius uelut flama ignis. & pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti. Et uox illius. tanqm̄ uox aquarum multarū. Et habebat in dextera sua stellas septem. & de ore eius gladius ex utraq; parte acutus exibat. et facies eius sicut sol lucet in uirtute sua. Et cum uidissem eum: cecidi ad pedes eius tanquam mortuus. Et posuit dextram suam sup me dicens. Noli timere. Ego sum primus & nouissimus & uiuus. & fui mortuus. & ecce sum uiuens in secula seculorum. & habeo claues mortis & inferni. Scribe ergo que uidisti & que sunt. & que oportet fieri post hec. sacramētum septem stellarū quas

uidisti in dextera mea. & septem candelabra
aurea. Septem stelle angeli sunt septem eccle
siarum. Et candelabra septē/septem eccle sunt.
Et angelo ephesi ecclē scribe. Hec dicit
dicit qui tenet septem stellas in dextera
sua. qui ambulat in medio septem candela
brorum aureorum. Scio opera tua & labo
rem & patientiam tuam. & quia non po
tes sustinere malos. & temptasti eos qui se
dicūt ēe apl̄os & non sunt & inuenisti
eos mendaces. & patientiam habes & susti
nuisti ꝓpter nomen meū. & non defecisti.
Sed habeo aduersus te pauca. qd caritatem
tuam primam reliquisti. Memorare itaq;
unde excideris & age penitentiā. &
prima opera fac; Sin autem. uenio tibi
& mouebo candelabrum tuum de loco
suo. nisi penitentiam egeris. Sed hoc
habes. quia odisti facta nicolaitarum.
que & ego odi. Qui habet aurem. au
diat quid spūs dicat ecclīs. Vincenti da
bo edere de ligno uitę. quod est in

paradyso dī mei · Et

angto Asmirne eccłe scribe · Hec dicit ·
primus & nouissimus · qui fuit mortuus &
uiuit · Scio tribulationem tuam & paup
tatem tuam · Sed diues es · & blasphemaris
abbis qui se dicunt iudeos ē & non sunt ·
sed sunt synagoga sathane · Nichil horum
timeas que passurus es · Ecce missurus est
diabolus ex uobis in carcerem ut temptemi
ni · & habebitis tribulationē dieb? decem ;
Esto fidelis usq; ad mortem · et dabo tibi
coronam uite · Qui habet aures · audi =
at quid spc dicat ecclis · Qui uicerit ·
non ledetur amorte secda · — — —
Et angelo pgami eccłe scribe · Hec dicit
qui habet romphēa ex utraq; parte acutā ·
Scio ubi habitas ubi sedes ē sathane · &
tenes nomen meum · & non negasti fidem
meam · et in diebus antiphas testis meus
fidelis qui occisus ē apud uos · ubi sathanas
habitat · Sed habeo aduersum te pauca · Qm̄
habes illic tenentes doctrinam balaam ·

qui docebat balach mittere scandalum co
ram filiis isr̃ edere & fornicari. ¶ Ita habes
& tu tenentes doctrinã nicolaitarum ¶ simi
liter pentitentiam age · ¶ si quo minus · ue
niam tibi cito · & pugnabo cum illis in gla
dio oris mei · ¶ Qui habet aurẽ · audiat qd
spũ dicat ecclis · ¶ Uincenti dabo manna
absconditum · & dabo illi calculum candi
dum & in calculo nomen nouũ scriptum ·
quod nemo scit nisi qui accipit · ¶ Et
Et angelo thyatire eccl'e scribe · ¶ Hec dic
filius dĩ qui habet oculos ut flamã
ignis · & pedes eius similes aurichalco · ¶ Noui
opera tua & caritatem & fidem & mi
nisterium & patientiã tuam · & opera tua
nouissima plura prioribus · ¶ Sed habeo ad
uersus te · quia p̃mittis mulierẽ iezabel
que se dicit pphetã docere & seducere
seruos meos · fornicari & manducare de ido
lothitis · ¶ Et dedi illi tempus ut penitentiã
ageret · & non uult penitere a fornicatio
ne sua ¶ ecce mitto eam in lectum · & qui

mechantur cum ea in tribulatione maxima
erunt nisi penitentiam egerint ab operib⁹
suis. & filios eius interficiam in morte. et
scient omnes ecclie quia ego sum scrutans
renes & corda. & dabo unicuiq; urm secun
dum opera sua. Vobis autem dico & ce
teris qui thyatire estis. Quicumq; non
habent doctrinam hanc. qui non cogno
uerunt altitudinem sathane. quem admo
dum dicunt | non mittam sup uos aliud
pondus. Tamen id quod habetis tenete.
donec ueniam. Et qui uicerit & custodie
rit usq; in finem opera mea. dabo illi po
testatem sup gentes. & reget illas in uirga
ferrea. & tanquam uas figuli confringent.
sicut & ego accepi a patre meo. & dabo
illi stellam matutinā. Qui habet aures.
audiat quid spūs dicat ecclīs. Et
angelo sardis ecclie scribe. Hec dicit
qui habet septem spūs dī. & septem stellas.
Scio opera tua. quia nomen habes quod
uiuas & mortuus es. Esto uigilans. & con

firma cetera quę mortua erant: non enim inuenio opera tua plena coram deo meo; ¶ Memor esto ergo unde excideris & audieris & serua & penitentiam age; ¶ si ergo non uigilaueris ueniam tanquam fur & nescies qua hora ueniam ad te; ¶ sed habes pauca nomina in sardis qui non inquinauerunt uestimenta sua & ambulabunt mecum in albis quia digni sunt; ¶ Qui uicerit sic uestietur uestimentis albis & non delebo nomen eius de libro uitę & confitebor nomen eius coram patre meo & coram angelis eius; ¶ Qui habet aures audiat quid spūs dicat ecclesiis. ~ ~ ~ ~ ~

¶ Et angelo philadelfię ecclesię scribe. ¶ Hec dicit sanctus & uerus qui habet clauem dauid qui aperit & nemo claudit & claudit & nemo aperit; ¶ scio opera tua ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere quia modicam habes uirtutem & seruasti uerbum meum

& non negasti nomen meū. ¶ Ecce dabo de
synagóga sathane qui se dicunt iudeos ee
& non sunt. sed mentiuntur. ¶ Ecce faciam
illos ut ueniant & adorent ante pedes tu
os. & sciant quia ego dilexi te. ¶ Qm̄ ser-
uasti uerbum patientie mee. & ego te ser-
uabo ab hora temptationis. que uentura
est in orbem uniuersum temptare habitan
tes in terra. ¶ Ecce uenio cito. Tene quod
habes. ut nemo accipiat coronam tuam.
¶ Qui uicerit faciā illum columnā in templo
dī mei. & foras non egredietur amplius. ¶ Et
scribam sup eum nomen dī mei. & nomen
ciuitatis dī mei nouę ierlm que descendit
de celo adō meo. & nomen meū nouum.
¶ Qui habet aures. audiat quid spc dicat
¶ angelo laodicię — — ¶ Cccliis.
ecclę scribe. ¶ Hec dicit amen testis fide
lis & uerus. qui est principiū creaturę dī.
¶ Scio opera tua. quia neq; frigidus es neq;
călidus. ¶ Vtinam frigidus esses aut călidus;
¶ sed quia tepidus es & nc frigid nc călid. īcipiā te euomē

ecore meo · quia ℣ dicis quod diues sum
& locupletatus & nullius egeo · & nescis
quia miser es & miserabilis · & pau & pau
ctus & nudus ℣ ℟ Suadeo tibi emere
a me aurũ ignitum probatum · ut locuples fias &
uestimentis albis induaris · & non appareat
at confusio nuditatis tue · & collurio in=
ungue oculos tuos ut uideas · Ego quos
amo arguo & castigo · Emulare ergo · &
penitentiam age · Ecce sto ad ostium &
pulso · Si quis audierit uocem meã & ape
ruerit ianuam · intrabo ad illum & cena
bo cum illo · & ipse mecum · Qui uicerit
dabo ei sedere mecum in throno meo · sic
& ego uici · & sedi cum patre meo in thro
no eius · Qui habet aures · audiat quid
spc dicat ecclesiis ℣ ℟ Em.

Post hec uidi · & ecce ostium apertum in
celo · Et uox prima quam audiui · tan=quã
tube loquentis mecum dicens · Ascende huc ·
& ostendã tibi que oportet fieri cito · Post hec
statim fui in spu · Et ecce sedes posita erat

incelo· & supra sedem sedens· Et qui sede
bat· similis erat aspectui Lapidis iaspidis
& sardinis· et iris erat incircuitu sedis· si-
milis uisioni smaragdine· Et incircuitu
sedis sedilia uiginti quatuor· & sup thro-
nos uiginti quatuor seniores
circumamictos uestimentis albis· & in ca-
pitibus eorum coronе aurее· Et de thro-
no procedebãt fulgura & uoces & toni-
trua Et septem lampades ardentes ante
thronum· que sunt septem spc· Et in
conspectu sedis· tan-quam mare uitreũ
simile cristallo· Et inmedio sedis &
incircuitu sedis quatuor animalia· ple
na oculis ante & retro· Et animal pri
mum simile leoni· et secundũ animal
simile uitulo· et tertiũ animal habens
faciem quasi hominis· et quartũ animal
simile aquile uolanti· Et quatuor
animalia singula corũ habebant alas
senas· et incircuitu & intus plena sunt
oculis· Et requiem non habebãt die ac nocte

dicentia· ℣ cs scs scs dns ds omps· qui
erat & qui est & qui uenturus ē. —
℟ Et cum darent illa qtuor aīalia gtam & ho
norem & benedictionē sedenti super thro
num uiuenti in secula sclorum: procidebant
uiginti — quatuor seniores ante sedē
tem in throno· & adorabant uiuentem
in scla seculorū· mittentes coronas suas
ante thronum dicentes· ℣ Dignus es dne
ds nr accipere gtam & honorem & uir
tutem· quia tu creasti omnia· & propter uo
luntatem tuam erāt et creata sunt· ℣.
℟ Et uidi in dextra sedentis supra thronū
librum scriptum intus & foris· signatum
sigillis septem· ℟ Et uidi angelū fortem pre
dicantem uoce magna· ℣ Quis est dignus
aperire librum· & soluere signacula eius·
℟ Et nemo potrat in celo neq; in tra neq;
subtus terram aperire librum· neq; respi
cere illum· ℟ Et ego flebam multū· qm
nemo dignus inuentus ē aperire librū
nec uidere eum ℟ Et unus de senioribus

dixit mihi · ℣ Re flauerıs · ℟ Ecce uicit leo
de tribu iuda radix dauid aperire librū · ℣ solue-
re septem signacula eius · ~ ~ ~
℟ Et uidi · & ecce inmedio throni & quatuor
animaliū & inmedio seniorum agnū
stantem tan-quam occisum · habentem
cornua septem & oculos septem · qui sunt
septem spc dī · missi in omnē terram · ℟ Et
uenit · & accepit de dextera sedentis in
throno librū · ℟ Et cum aperuisset librū ·
quatuor animalia & uiginti quatuor
seniores ceciderunt coram agno · habentes
singuli cythara's & fiala's aurea's plena's
odoramentorum · que sunt orationes sco
rum · ℟ Et cantabant canticum nouum
dicentes · Dignus es dñe accipere li-
brum & aperire signacula eius · quī occi-
sus es & redemisti nos dō in sanguine tuo ·
ex omni tribu & lingua & populo &
natione · & fecisti nos dō nro regnum &
sacerdotes · & regnabunt sup terram · ~
℟ Et uidi · & audiui uocem angelorum mul
torum · in circuitu throni & animaliū

& seniorum · Et erat numerus eorū milia
milium · voce magna dicentium · Dignus
est agnus qui occisus ē accipere uirtutem
& diuinitatem & sapientiam & fortitudi
nem · & honorem & gtam & benedictio
nem · Et omnem creaturā que in celo ē
& sup terram & subt' traz · & que sunt in
mari & que in eo siūt omnes audiui dicen
tes sedenti in throno & agno · Benedictio
et honor & gloria & potestas in secula
seculorum · Et quatuor animalia dicebāt
amen · Et viginti quatuor seniores ceciderūt in facies suas · & adorauerūt ·
Et uidi quod aperuisset agn' Et v·
unum de septem sigillis · Et audiui
unum de quatuor animalibus dicens
tanquam uoce tonitrui · Veni & uide ·
Et uidi · & ecce equus albus · & qui sedebat
sup illū habebat arcum · & data ē ei coro
na · & exiuit uincens ut uinceret · Et cū
aperuisset sigillum secundū · audiui secun
dum animal dicens · Veni & vide · Et exiuit
alius equus rufus · & qui sedebat sup illū

datū ẽ illi ut sumeret pacẽ de terra· & ut
inuicem se interficiant· & datus ẽ illi gla
dius magnus· Et cum aperuisset sigillū
tercium· audiui terciū animal dicens· Ve
ni et uide· Et ecce equus niger· & qui se
debat sup eum habebat statera ī manu
sua; Et audiui tan-quā uocē ī medio
quatuor animalium dicentem· Bili
bris tritici denario uno· et tres bilibres orzi
denario· Et uinum & oleū ne leseris·
Et cum aperuisset sigillum quartū· au
diui uocem quarti animalis dicentis·
Veni et uide· Et ecce equus pallidus·
& qui sedebat sup eū nomen illi mors· &
infernus sequebatur eum· Et data ẽ illi
potestas sup quatuor partes terre· īt̄
ficere gladio· & fame· & morte & bestiis terre·
Et cum aperuisset sigillum quintum·
uidi subtus altare animas interfectorum
ppter uerbum dī & ppter testimoniū
quod habebant· & clamabant uoce ma
gna dicentes· Vsqz° dñe sc̄s & uerus·

lia lx oleū

non iudicas & uindicas sanguinē nrm de
his qui habitant in terra: ¶ Et datę sunt illis
singulę stolę albę · & dictum ē illis ut
requiescerent tempus adhuc modicū · do
nec impleat uius conseruor et fratrū eor.
qui interficiendi sunt sicut & illi · —
¶ Et uidi cum aperuisset sigillū sextum ·
et ecce tremot factus ē magnus · & sol
factus ē niger tanquā saccus cilicinus ·
& luna facta ē tota sicut sanguis · ¶ Et stel
le celi ceciderunt sup terram: sicut ficus
mittit grossos suos · cum auctu magno
mouetur · ¶ Et celū recessit sicut liber inuo-
lutus · & omnis mons & insulę de locis
suis motę sunt · ¶ Et reges terrę & principes
& tribuni & diuites & fortes · & omnis
seruus & liber absconderunt se in spelun
cis & in petris montium · & dicunt montib;
& petris cadite sup nos · et abscondite
nos a facie sedentis sup thronum & ab ira
agni · quī uenit dies magnus ire ipsorū ·
¶ Et quis poterit stare. ℣ Cap vij ·

Post hec uidi iiii angelos stantes supra qua-
tuor angulos terre · tenentes quatuor
uentos terre · ne flarent — sup terra
neq; sup mare neq; in ulla arbore · ¶ Et
uidi alterum angm ascendentē ab ortu
solis habentem signum dei uiui · & cla-
mauit uoce magna quatuor angelis
quibus datum est nocere terre & mari
dicens · ¶ nolite nocere terre et mari
neq; arboribus · quoadusq; signemus ser-
uos dei nri in frontib; eorū · ¶ Et audiui
numerum signatorū centum quadraginta
quatuor milia signati ex omni tribu
filiorum isrl · ¶ ex tribu iuda · duodecim
milia signati · ¶ ex tribu ruben · duodecim
milia signati · ¶ ex tribu gad · duodecim
milia signati · ¶ ex tribu aser · xii milia
signati · ¶ ex tribu neptalim · duodecim
milia signati · ¶ ex tribu manasse · xii
milia signati · ¶ ex tribu symeon · xii
milia signati · ¶ ex tribu leui · duodecim
milia signati · ¶ ex tribu isachar · duodecim

milia signati · ℣ x tribu Zabulon̄ · duo
decim milia signati · ℣ x tribu ioseph ·
duodecim milia signati · ℣ x tribu ben̄ia
mīn · duodecim milia signati ·

℣ Post hec uidi turbam magnā quā dinume
rare nemo poterat · ex omnibus gentib·
& tribubus & populis & linguis · stan
tes ante thronum & inconspectu agni
amicti stolis albis · & palme in manibus
eorum · ℣ & clamabant uoce magna di
centes · ℣ Salus dō nr̄o · qui sedet sup thronū
& agno · ℣ & omnes angeli stabant in cir
cuitu throni · & seniorum & quatuor
animalium · ℣ & ceciderunt inconspectu
throni in facies suas · & adorauerunt dm̄
dicentes amen · ℣ Benedictio & claritas
& sapientia & gratiarum actio · honor
& uirtus & fortitudo dō nr̄o · in secula se
culorum amen ·

℣ & respondit unus de seniorib' dicens mi
hi · ℣ hi qui amicti sunt stolis albis · qui
sunt & unde uenerunt · ℣ & dixi illi ·

Dñe mi tu scis; Et dixit mihi; Hi sunt
qui uenerunt de tribulatione magna·
& lauerunt stolas suas·& dealbauerunt
eas in sanguine agni· Ideo sunt ante thro
num dī·& seruiunt ei die ac nocte in
templo eius·& qui sedet in throno ha
bitat sup illos; Non esurient neq; sitient
ampliuſ· neq; cadet sup illos sol neq; ul
lus estus· qm̄ agnus qui in medio thro
ni est reget illos·& deducet eos ad vite fon
tes aquarū· Et absterget dñs omnē lacri
mam ab oculis eorum·

Et cum aperuisset sigillum septimū· fac
tum ē silentium in celo quasi media hora·
Et uidi septem angtos stantes in cons
conspectu dī·& date sunt illis septem
tube· Et alius angts uenit & ste
tit ante altare habens turibulum aureū·
& data sunt illi incensa multa·ut daret de
orationibus scōrum omniū sup altare
aureum· quod est ante thronū· Et ascen
dit fumus incensorum de orationibus

scorum de manu angli coram dō. ¶ Et accepit angls thuribulum & implauit illud de igne altaris & misit in terram ¶ Et facta sunt tonitrua & uoces & fulgura. et terre motus ftt ē magnus. ¶ Et septem angli qui habebant septem tubas. parauerunt se ut tuba canerent. ¶ Et primus angls tuba [rent.
cecinit. & facta est grando & ignis mixta insanguine. & missum ē in terram ¶ Et tercia pars terre combusta ē. & tercia pars arborum combusta ē. & omne fenum uiride combustum ē. ¶ Et secundus angls tuba cecinit. & tanquam mons magnus igne ardens. missus ē in mare. ¶ Et facta ē tercia pars maris sanguis. & mortua ē tercia pars creaturē que habebāt animas īmari. et tercia pars nauium interiit. ¶ Et tertius angelus tuba cecinit. & cecidit de celo stella magna ardens tanquā faicula. & cecidit in tercia partem fluminū & in fontes aquarum ¶ Et nomen stelle dicit absinthiū. ¶ Et facta ē tercia pars aqua-

rum in absinthium · & multi homines
mortui sunt de aquis · quia amare facte sũt ·
Et quartus angelus tuba cecinit — —
nit · & percussa est tertia pars solis & ter
cia pars lune & tercia pars stellarum · ita
vt obscuraretur tercia pars eorum · et dies
non luceret pars tercia · & nocti similiter ·
Et vidi & audiui vocem vnius aquile
volantis per medium celi · dicentis voce
magna · Ve ve ve habitantibus in ter
ra | te ceteris vocibus tube trium ange
lorum · qui erant tuba canituri · Cap ·
Et quintus angelus tuba cecinit · &
vidi stellam de celo cecidisse in terrã · et
data ẽ ei clauis putei abyssi · Et aperu
it puteum abyssi · & ascendit fumus pu=
tei sicut fumus fornacis magne · & obscu
ratus ẽ sol & aer de fumo putei · Et de fumo
putei exierunt locuste in terrã · & data
est illis potestas sicut habent potestates
scorpiones terre · Et preceptum ẽ illis ne
lederent fenum terre neq; omne viride |

naz omnē arborē · nisi tantū hominēs qui
non habent signū dī in frontibus suis.
Et dictum ē illis ne occiderent eos. sed ut
cruciarent² mensibz quinqz. Et cruciatus
eorum ut cruciatus scorpii. cum pcutit
hominem. Et in diebus illis quirent ho
mines mortē & non inuenient eam · & cu
pient mori · & fugiet mors ab ipsis Et simi
litudines locustarū. similes equis paratis
in preliū · Et sup capita earum tan-quā co
ronę similes auro · & facies earū sicut fa
cies hominum. Et habebant capillos sic
capillos mulierū · & dentes earū sicut leo
num erant · Et habebant loricas. sicut
loricas ferreas. Et uox alarū earū. sicut uox
currruū equorū multorū currentiū in bellū ·
Et habebant caudas similes scorpionum ·
et aculei erant in caudis earū. et potestas earum
nocere hominibz mensibus quinqz. Et ha
bebant sup se regē angelum abyssi | cui
nomen hebraice abadon · grece autem
apollyon · & latine habēs nomen exter-

minans; Ue unum abiit. & ecce uenium
adhuc duo ue post hec.
Et sextus angls tuba cecinit. & audiui uo
cem vnā ex iiij cornibo altaris aurei quod
est ante oculos di. dicente sexto angto
qui habebat tubā. Solue quatuor ange
los. qui alligati sunt in flumine magno
eufrate. Et soluti sunt quatuor angli.
qui parati sunt in horam & diem & men
sem & annum. ut occiderent tertiā par
tem hominum. Et numerus equestris exer
citus vicies milies dena milia. audiui nu
merum eorum. Et ita uidi equos in uisio
ne. Et qui sedebant sup eos. habebāt lori=
cas igneas & iacintinas & sulphureas.
Et capita equorum erant tan=quam capi
ta leonum. et de ore ipsorum p̄cedit ig
nis =fumus & fulgur. Ab his trib; pla
gis occisa ē tertia pars hominum de ig
ne & fumo & sulphure. qui p̄cedebat
ex ore ipsorum. Potestas enim equorum
in ore ip̄oz ē. & in caudis coru=. Sum caudę

illorum similes serpentib' habentes capita
& in his nocent. Et ceteri homines qui
non sunt occisi his plagis: neq; penite-
tiam egerunt de operibus manuum sua-
rum. ut non adorarent demonia & simu-
lachra aurea & argentea & erea &
lapidea & ligntea. que neq; uidere possunt
neq; audire neq; ambulare. Et non egerunt
penitentiam ab homicidiis suis neq;
a ueneficiis suis. neq; a fornicatione sua
neq; a furtis suis. Cap. x.

Et uidi alium angelu fortem descenden
tem de celo amictum nube. & iris in ca
pite eius. Et facies eius erat ut sol. & pe
des eius tan quam columna ignis. &
habebat in manu sua libellum aptu.
Et posuit pedem suum dextrum super
mare. sinistrum autem sup terra. & cla
mauit uoce magna quemadmodum
cum leo rugit. Et cum clamasset. lo
cuta sunt septe tonitrua uoces suas. Et
cum locuta fuissent septem tonitrua uo
ces suas. scripturus eram. Et audiui uoce

de celo dicentē. ¶ Signa que locuta sunt sep
tem tonitrua. & noli ea scribere. ¶ Et an
gelus quem uidi stantem supra mare &
sup terrā leuauit manū suam ad celum.
& iurauit per uiuentem in secla seculorū. qui
creauit celū & ea que in illo sunt. & ter
ram & ea que in ea sunt. & mare & ea
que in eo sunt. quia tempus amplius
non erit. sed in diebus uocis septimi angli
cum ceperit tuba canere consummabit
mysteriū dī. sicut euangelizauit pseruos
suos prophetas. — — — —
¶ Et vocem quam audiui de celo. iterum lo
quentem mecū & dicentem. Vade accipe
librum aptum de manu angli. stan
tis supra mare & supra ter ram. ¶ Et
abii ad anglm. dicens ei ut daret mihi
librum. ¶ Et dixit mihi. Accipe —
& devora illum. & faciet amaricare uen
trem tuum. sed in ore tuo erit dulce
tan-quam mel. ¶ Et accepi librum de
manu angli & devoraui illum. & erat

in ore meo tanqñ mel dulce · Et cum deuo
rassem eum · amaricatus ē uenter meus · Et
dixit mihi · Oportet te iterum ꝓphetare po
pulis & gentibus & linguis & regibus
Et datus est mihi Calamus Xi · I multis ·
calamus similis uirge dicens · Surge &
mesure templum dī & altare · & adorantes
in eo · Atrium autem quod ē foris templū
hūc foris & ne metiaris illud · qm̄ datum
est gentibus · Et ciuitatem scām calcabunt
mensibus quadraginta duob? Et dabo
duobus testib? meis · & ꝓphetabunt diēb?
mille ducentis sexaginta amicti saccis ·
Hi sunt due olive & duo candelabra ·
in conspectu dñi terre stantes · Et siquis
eos uoluerit nocere · ignis exiet de
ore illorum · & deuorabit inimicos eos ·
Et siquis eos uoluerit ledere · sic oportet
eum occidi · Hi habent potestatem clau
dendi celum · ne pluat diebus ꝓphetie
eorum · Et potestatem habent sup aquas
conuertendi eas in sanguinem · & percutere

terram omni plaga quotiensc̃umq; uolue
rint. Et cum finierint testimonium suũ.
bestia que ascendit de abysso faciet ad
uersus illos bellum & uincet eos. & occi
det illos. Et corpa eor̃ iacebunt in pla
teis ciuitatis magne que uocatur spiritu
aliter sodoma & egyptus. ubi & dn̄s
eorum crucifixus ē. Et uidebunt de po
pulis & tribubus & linguis & gentibus
corpora eor̃ũ & tres dies & dimidium.
& corpora eorum non sinent poni in mo
numentis. Et inhabitantes terram gau
debunt sup illis & iocundabuntur. &
munera mittent inuicem. q̃m hi duo
pphete cruciauerunt eos. qui habitan
sup terram; Et post dies tres & dimidiu
spc uite a dō intrauit in eos. & steterun
sup pedes suos. & timor magnus cecidit
sup eos qui uiderunt eos.

Et audierunt uocē magnā de celo dicen
tem illis. Ascendite huc. Et ascenderun
in celum in nube. & uiderunt eos im-

mici eorum · ℭt in illa hora factus ē terre
motus magnus · & decima pars ciuitatis
ĉcidit · & occisi sunt in terre motu nomi
na hominum septem milia · ℭt reliqui
in timore sunt missi · & dederunt glam
dō · —— Ue secundum abiit · & ecce
ue tertium uenit cito ; ℭt septimus
angelus tuba ccinit · & facte sunt uoces
magne in ccło dicentes · Factum ē, reg
num huius mundi dñi nr̄i et xpi eius ·
& regnabit in secula seculorū · ℭt uigin
ti quatuor seniores qui inconspectu dī
sedent in sedibus suis · ccciderunt in facies
suas · & adorauerunt dm̄ dicentes · ℭ grās
agimꝰ t dñe ds omps qui es & qui
eras · qui accepisti uirtutem tuā magnā
& regnasti · et irate sunt gentes · & ad
uenit ira tua & tempus mortuorū · iudi
care & reddere mercedem seruis tuis, pphe
tis & scis · & timentib; nomen tuum pu=
sillis & magnis · & exterminandi eos qui
corruperunt terram · Exn ·

Et apertum est templum dei in celo. & ui-
sa ē archa testamenti eius in templo eius.
& facta sunt fulgura & uoces. & terre-mo
tus & grando magna. & signū magnū
apparuit in cęlo. mulier amicta sole
& luna sub pedibus eius. & in capite eius
corona stellarum duodecim. & in utero
habens & clamabat parturiens. & cruci
atur ut pariat; & uisum ē aliud sig
num in cęlo. & ecce draco magnus rufus
habens capita septem & cornua decem.
& in capitibus eius septem diadēmata.
& cauda eius trahebat tertiā partem
stellarum cęli. & misit eas in terram. & t
draco stetit ante mulierē que erat pa
ritura. ut cum peperisset filium eius de
uoraret. & peperit filium masculū. qui
recturus erat omnes gentes in uirga fer-
rea; & raptus ē filius eius ad dm. & ad
thronum eius. & mulier fugit in soli
tudinem ubi habet locum paratum
a dō. ut ibi pascant illā diebꝰ mille ducētis sexagīta.

Et factum ē prelium magnū in celo. Michael & angli eius prelliabantur cū draconē. & draco pugnabat & angli ei. & non ualuerunt. neq; locus inuentus ē eorum amplius in celo; Et pectus ē draco ille magnus serpens antiquus. qui uocatur diabolus & sathanas. qui seducit uniuersum orbē pectus ē in terram. & angeli eius cum illo missi sunt. Et audiui uocem magnā in celo dicentem; Nunc facta ē salus & uirtus & regnum dī nr̄i & potestas xp̄i eius. quia pectus ē accusator fr̄m nr̄orum. qui accusabat illos ante conspectum dī nr̄i die ac nocte. Et ipsi uicerunt illum ꝓpter sanguinem agni & ꝓpter uerbū testimonii sui. & non dilexerunt animas suas usq; ad mortē. Propterea lętamini celi. & qui habitatis in eis. Ve terre & mari. quia descendit diabolus ad uos habens iram magnā. sciens qd modicum tempus habet; Et postquā uidit draco quod pectus ēet ī terram. pse

catus est mulierem que peperit masculū.
Et date sunt mulieri due ale aquile
magne. ut uolaret indeserti in locū
suum. ubi alitur p tempus & tempora
& dimidium temporis a facie serpentis.
Et misit serpens ex ore suo post mulierē
aquam tanquam flumen. ut eam faceret
trahi a flumine. Et adiuuit terra mulierē.
Et aperuit terra os suum & absorbuit
flumen. quod misit draco de ore suo; Et
iratus ē draco in mulierem. & abiit —
facere prelium cum reliquis de semine ei
qui custodiunt mandata dī. & habent
testimonium ihu xpi. Et stetit sup arenam
Et uidi de mari Exm. / maris.
bestiam ascendentem habentem capita
septem & cornua decem. & sup cornua ei
decem diademata. & sup capita eius noīa
blasphemie. Et bestia — quam uidi simi
lis erat pardo. & pedes eius sicut pedes ursi. et
os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco
uirtutem suam & potestatem magnā. Et vidi

unum de capitib' suis quasi occisum in mor
tē · Et plaga mortis eius curata ē · et admira
ta ē uniuersa terra post bestiam · Et adora
uerunt draconem · qui dedit potestatem
bestię · & adoraueruntbestiā dicentes ;
Quis similis bestię · & quis pōterit pugna
re cum ea · Et datum ē ei os loquens mag
na & blasphemiam Et data ē ei potestas
facere menses quadraginta duos · Et ape
ruit os suum in blasphemias ad dm · blas
phemare nomen eius & tabernaculum ei ·
& eos qui in celo habitant · Et datum ē
illi bellum facere cum scis · & uincere illos ·
Et data ē ei potestas in omem tribum &
populum · & linguam & gentem Et ado=
rauerūt eam omnes qui inhabitant terrā ·
quorum non sunt scripta nomina in li
bro uite agni · qui occisus ē ab origine
mundi · Siquis habet aures audiat ;
Qui in captiuitatē duxerit · in captiuita
tem uadit · Qui gladio occiderit · opor
tet eum gladio occidi · Hic est patientia

— & fides scorum. — — —

Et uidi aliam bestiam ascendentē de ter
ra. & habebat cornua duo similia agni.
& loquebatur sicut draco. Et potestatem
prioris bestie omnem faciebat in conspec
tu eius. Et fecit terram & inhabitantes in
ea adorare bestiam primā. cuius curata
est plaga mortis. Et fecit signa magna
ut & ignem faceret de celo descen
dere in terram inconspectu hominum. &
seducit habitantes in terra ꝓpter signa
que data sunt illi facere inconspectu bestie.
dicens habitantib; in terra ut faciant imā=
ginem bestie. que habet plagā gladii
& uixit. Et datum ē illi ut daret
spiritum imagini bestie. et ut loquatur
imago bestie. Et faciet ut quicumq; non
adorauerit imaginem bestie occidatur.
Et faciet omnes pusillos & magnos. & di
uites & pauperes & liberos & seruos. ha
bere caracterem in manu dextera aut
in frontibus suis. & ne quis possit emere aut

Apoc.

uendere. nisi qui habet caracterē nominis bestie. aut numerum nominis eius. Hic sapientia ē. Qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus enim hominis ē. & numerus eius ē sexcenti sexaginta sex.

Exim.

Et uidi. & ecce agnus stabat supra montē syon. & cum illo centū quadraginta quatuor milia. habentes nomen eius & nomē patris eius scriptum in frontib; suis; Et audiui uocem de cęlo tan-quā uocem aquarum multarum. & tan-quā uocem tonitrui magni. Et uocem quam audiui. sicut cythardorum cythanzantiū in cythar suis: Et cantabant quasi canticū nouum ante sedem. & ante qua-tuor animalia & seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quatuor milia qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati. uirgines enim sunt. Hi sequuntur agnum quocumq; ierit. Hi emp=

ti sunt exhominibus primitie dō & ag
no · & in ore ipsorum non est inuentū
mendaciū. Sine macula sunt ante thronū dei
¶ Et uidi alterum angelm uolantem p me=
dium celum habentem euangliū eter
num ut euangelizaret sedentib⁹ super
terram · & sup omnem gentem & tribū
& linguam & populum · dicens magna
uoce · Timete dm & date illi honorem ·
quia uenit hora iudicii eius · & adorate
eum qui fecit celum & terrā mare & oīa q̄ in eis sūt ·
& fontes aquarū ; ¶ Et alius angelus
secutus ē dicens · ¶ Cecidit cecidit babylon ciui=
tas illa magna · que a uino ire fornicatio=
nis sue potauit omnes gentes ·
¶ Et terciusangls secutus ē illos ·
dicens uoce magna · Si quis adorauerit
bestiam & imaginem eius · & acceperit
caracterem in fronte sua aut in manu
sua · & hic bibet de uino irę dī quod
mixtū ē mero in calice irę ipsius · &
cruciabitur igne & sulphure incon

spectu angłorum scorum & ante conspec
tum agni · & fumus tormentorum eorum
ascendet in secula seculozum. Nec habent
requiem die ac nocte qui adorauerunt
bestiam & imaginem eius · & siquis acce
pit caracterem nominis eius. Hic patien
tia scorum ē · qui custodiunt mandata
dī & fidem ihū.

Et audiui uocem de celo dicentē. Scri
be. Beati mortui qui in dño moriuntur.
Amodo iam dicit spūs. ut requiescant
a laboribus suis · Opera enim illoz sequ
untur illos. Et vidi. et ecce nubes can
dida · & sup nubem sedentem similem
filio hominis · habentē in capite suo co
ronam auream · & in manu sua falcē acu
tam; Et alter angelus exiuit de templo.
clamans uoce magna ad sedentem sup
nubem · Mitte falcem tuam & mete. quia
uenit hora ut metatur · quia aruit messis
terre · Et misit qui sedebat supra nubē
falcem suā in terrā · & messuit terrā · Et

Aliꝰ angꝰ exiuit de templo quod ē
in celo · habens ⁊ ipse falcē acutam · Et
aliꝰ angelusexiuit de altari qui habebat po
testatem sup ignē · et clamauit uoce magna ad
eum qui habebat falcem acutam dicens ·
Mitte falcem tuā acutam ⁊ uindemia
botros uineę terrę · quī maturę sunt
uuę eius · Et misit angelus falcē suam
in terram · ⁊ uindemiauit uineā terrę ·
Et misit in lacum irę dī magnū · et cal
catus est lacus extra ciuitatem · ⁊ exiuit
sanguis de lacu usq; ad frenos equorū
p stadia mille sexcē ta · Cap. xv.
Et uidi aliud signum in cęlo magnū ⁊
mirabile · angelos septem habentes pla
gas septem nouissimas · quī in illis con
summata ē ira dī ; Et uidi tan-quam
mare uitreū mixtum igne · ⁊ eos qui ui
cerunt bestiam ⁊ imaginē illius ⁊ nu
merum nominis eius | stantes supra mare
uitreum · habentes cytharas dī · ⁊ cantan
tes canticum moysi serui dī : ⁊ canticū

agni dicentes· Magna & mirabilia ope-
ra tua dñe ds omps· iuste & uere ue
tue rex seculorũ · Quis non timebit te
dñe & magnificabit nomen tuum· Quia
solus pius· quĩ omnes gentes uenient
& adorabunt inconspectu tuo · quĩ iu
dicia tua manifesta sunt · Et post hec
uidi · & ecce apertum ẽ templum taberna
culi testimonii in celo · Et exierunt sep
tem angeli habentes septem plagas de
templo· uestiti lapide mundo candido·
& precincti circa pectora zonis aureis·
Et unus de quat tuor animalibus de
dit septem angelis septem fialas aureas ple-
nas ire indignationis dĩ uiuentis in secula secu
lorum · Et implebatum ẽ templum fumo
a maiestate dĩ · & de uirtute eius · Et ne
mo poterat introire in templum · donec
consummarentur septem plage septẽ
Et audiui uocẽ ma Cxvi· Angelorũ·
gnam de celo — dicentem septem an
gelis· Ite et effundite septem fialas ire dĩ

interram · ¶ Et abiit primus · & effudit fia
lam suā interram · et factum ē uulnus
seuum ac pessimū inhomībꝫ qui habebant
caracterē bestię · & eos qui adorauerunt
imaginem eius · ¶ Et secundus effudit fia
lam suam inmare · & factus ē sanguis
tanquam mortui · & omnis anima uiuens
mortua ē inmari · ¶ Et tertius effudit
fialam suam sup flumina & sup fontes
aquarum · & factus est sanguis · ¶ Et au
diui angelum aquarū dicentem · Iustus
es qui es & qui eras sēs · quia hęc iudicas
ti · Quia sanguinem sc̄orum & pphārum
fuderunt · & sanguinem eis dedisti bibe
re ut digni sunt ; ¶ Et audiui alterum
dicentē · ¶ Etiam dñe ds omps · uera &
iusta iudicia tua · ¶ Et quartus effudit
fialam suā insolem · & datū ē illi estu
affligere homines & igne · ¶ Et estuauerun
homines estu magno · & blasphema
uerunt nomen di habentis potestatē
sup has plagas · neq; egerunt penitn

tiam ut darent illi glam; Et quintus ef-
fudit fialam suã sup sedem bestiẽ. & fac
tum ẽ regnum eius tenebrosum. Et com
manducauerunt linguas suas pre dolore.
& blasphemauerunt dñm celi pre doloribꝫ
& uulneribus suis. & non egerunt peni
tentiam ex operibus suis. Et sextus
angelus effudit fialam suam in flumen
illud magnum eufraten. & siccauit aquã
eius. ut prepararetur uia regibꝫ ab ortu solis.
Et uidi de ore draconis & de ore bestie
& de ore pseudo ꝓphe. spiritus tres inmun
dos inmodum ranarum. Sunt enim spiri
tus demoniorum facientes signa. q̃ pcedũt
ad reges totius terre. congregare illos in
prelium ad diem magnum dñi omnipotentis. Ec
ce uenio sicut fur. Beatus qui uigilat
& custodit uestimenta sua ne nudus am
bulet. & uideant turpitudinem eius;
Et congregabit illos in locum. qui uoca
tur hebraice armagedon. Et septimꝰ an
gelus effudit fialam suam in aerẽ. & exiuit

uox magna de templo athrono dicens·
Factum ē· Et facta sunt fulgura & uoces
& tonitrua Et terre motus factus ē mag
nus· qualis num quam fuit — exquo ho
mines fuerunt sup terram· talis terre mot⁹
— sic magnus· Et facta ē ciuitas magna
in tres partes· & ciuitates gentium ceci de
runt Et babylon magna uenit in memo
riam ante dm· dare illi călicem uini in
dignationis ire eius· Et omnis insula
fugit· & montes non sunt inuenti· Et
grando magna sicut talentum descen
dit de celo in homines· & blasphemaue
runt homines dm̄ ppter plagam gran
dinis· quia magna facta ē uehementer·
Et uenit unus de septem angelis Exvn·
qui habebant septem fiales· & locutus
est mecum dicens· Veni ostendam tibi
dampnationem meretricis magne que se
det sup aquas multas· cum qua fornicati
sunt reges terre· & inebriati sunt qui in
habitant terram de uino prostitutionis eē·

Et abstulit me in desertū in spū. Et vidi
mulierem sedentem sup bestiam coccinā
plenam nominibus blasphemie. habē
tem capita septem & cornua decem. Et
mulier erat circūdata purpura & coc
cino. & inaurata auro & lapidē pciosō
& margaritis. habens poculum aureum
in manu sua plenum abhominationū
& immunditia fornicationis eius. & in
fronte eius nomen scriptum mysterii.
Babylon magna mater fornicationū
& abhominationum terre. Et vidi
mulierem ebriam de sanguine sc̄orum.
& de sanguine martyrū ihū. Et mira
tus sum cum vidissem illam ammirati
one magna.

Et dixit mihi angelus. Quare miraris?
Ego tibi dicam sacramentum mulie
ris & bestie que portat eam. que habet
capita septem & cornua decem. Bestia
quam vidisti fuit & non est. & ascen
sura ē de abysso & in interitum ibit.

& mirabuntur inhabitantes terram quo
rum non sunt nomina scripta in libro
urte aconstitutione mundi · uidentes
bestiã que erat et non ẽ · Et hic ẽ sensus
qui habet sapientiam · Septem capita
septem montes sunt sup quos mulier sedet ·
& reges septem sunt Quinq; ceciderunt ·
& unus ẽ · & alius nondum uenit · et cũ
uenerit · oportet illum breue tempus
manere · Et bestia que erat & non ẽ · &
ipsa octaua ẽ & de septem ẽ · & in in
teritum uadet · Et decem cornua que
uidisti decem reges sunt qui regnum
nondum acceperunt · sed potestatem
tan-quam reges una hora accipient
post bestiam · Hi unum consilium ha
bent & uirtutem & potestatem suam
bestie tradent · Hi cum agno pugna
bunt · & agnus uincet illos · quĩ dñs do
minorum ẽ & rex regum · & qui cum
illo sunt uocati ẽ electi fideles · Et dix
it mihi · Aquas quas uidisti ubi mere=

trix sedet populi sunt. & gentes & lingue
Et decem cornua que uidisti in bestia.
hi odient fornicariam. & desolatam fa
cient illam & nudam. & carnes eius man
ducabunt. & ipsa igni cremabunt.
Deus enim dedit in corde eorum ut faciant
quod illi placitum e. ut dent regnum
suum bestie. donec consummentur uerba
di. Et mulier quam uidisti est ciuitas
magna. que habet regnum sup reges
Et post hec vidi aliu angelum descendentem de celo habente
potestatem magna. & terra illuminata
est a gloria eius. Et exclamauit in forti
uoce dicens. Cecidit cecidit babylon
magna. & facta e habitatio demonio
rum & custodia omnis spiritus immundi.
& custodia omnis uolucris immunde
quia de ira fornicationis ei
biberunt omnes gentes. & reges terre
cum illa fornicati sunt. & mercatores
terre de uirtute deliciarum eius diuites

facti sunt. Et audiui aliam uocem de
celo dicentem. Exite de illa populus
meus. et ne participes sitis delictorū ei⁹
& de plagis eius non accipiatis. quī p
uenerunt peccata eius usq; ad cęlum.
et recordatus ē deus iniquitatum eius.
Reddite illi sic et ipsa reddidit uobis. &
duplicate duplicia secundum opera eius.
In poculo quo miscuit miscete illi duplū.
Quantum glorificauit se & in deliciis
fuit. tantum date illi tormentum &
luctum. quia in corde suo dicit. sedeo
regina & uidua non sum. & luctum nō
uidebo. Ideo in una die uenient plagę
eius mors & luctus & fames. & igni
comburetur. quia fortis ē dns qui iudica
bit illam. Et flebunt & plangent
se sup illam reges terre qui cum illa for
nicati sunt & in deliciis uixerunt.
cum uiderint fumum incendii eius. lon=
ge stantes. pter timorem tormentorū
eius dicentes. Ve ue ciuitas illa mag

na babylon· ciuitas illa fortis· qm̄ una
hora uenit iudicium tuum· Et negotia
tores terre flebunt & lugebunt sup illā·
qm̄ merces corū nemo emet ampliusmer=
ces auri & argenti & lapidis p̄tiosi &
margarite· & byssi & purpure & serici
& coccini· & omne lignum thynum
& omnia uasa eboris· & omnia uasa
de lapide p̄tioso & erameto & fer
ro & marmore· & cynamomum &a
momum· & odoramentorum & ungen
ti & thuris· & uini & olei & simile
& tritici· & iumentorum & ouium
& equorum· & redarum & mancipioru
& animarum hominum· Et poma
desiderii anime discesserta te· et omia
pinguia & clara perierunt a te· & am=
pliusilla iam non inuenient mer
tores horum· Qui diuites facti sunt ab
ea· longe stabunt, ppter timorem tor
mentorum eius· flentes et lugentes &
dicentes· Ve ve ciuitas illa magna·

que amicta erat byſſo — & purpura &
cocco · & deaurata ē auro & lapide ꝑtio
ſo & margaritis · qm̄ una hora deſtitu
te ſunt tantę diuitie · Et omnis guber
nator | & omnes qui in locū nauigant
& nautę | & qui mari — operantur · longe
ſtetrunt & clamauerunt · videntes —
locum incendii eius dicentes · Que ſimi
lis ciuitati huic magne · Et miſerunt puluе
rem ſup capita ſua · & — clamauerunt flen
tes & lugentes | dicentes · Ve ue ciuitas
magna · in qua diuites facti ſunt omnes |
qui habent naues in mari de ꝑtijs eius ·
qm̄ una hora deſolata ē · — — —
Exulta ſup eam celum & ſc̄i & apoſtoli
& ꝓphte · qm̄ iudicauit dꝰ iudicium
uꝝm de illa · Et ſuſtulit unus angꝰ
fortis lapidem quaſi molarem magnum ·
& miſit in mare dicens · Hoc impetu mit
tetur babylon ciuitas illa magna · & ult̄
iam non inuenietur · Et uox cytharedoꝝ
& muſicorum & tibia canentium & tu

ba. non audietur in te amplius. & omnis artifex omnis artis non inuenietur inte amplius: & uox molę non audietur inte ampli?. & lux lucerne non lucebit tibi amplius. & uox sponsi & sponse non audietur adhuc inte. quia mercatores tui erant principes terre. quia in ueneficiis tuis erauerunt omnes gentes. & in ea sanguis ꝓphārum & sc̄orum inuentus ē. & omniū qui interfecti sunt in terra. Cxix.

Post hec audiui quasi uocē magnam multarum turbarum in celo dicentium; Alleluia. Laus & gla & uirtus dō nr̄o. quia uera & iusta iudicia eius sunt. quia iudicauit de meretrice magna que corrupit terram in ꝑstitutione sua. & uindicauit sanguinem seruorū suorū de manibus eius. Et iterum dixerunt. Alleluia. Et fumus eius ascendit in secla sclorū. Et ceciderūt uiginti quatuor seniores & quatuor animalia. & adorauerunt dm sedentem sup thronum. dicentes amē alla.

Et uox de throno exiuit dicens. Laudē
dicite dō nr̄o omnes serui eius. & qui ti
mētis deū pusilli & magni. Et audiui
quasi uocem turbe magnę & sicut uocē
aquarum multarū. & sicut uocē tonitru
orum magnorum dicentium alleluiá
quia regnauit dn̄s ds nr̄ omp̄s. Gaude
amus & exultemus & demus glām ei.
quia uenerunt nuptie agni. & uxor
eius p̄parauit se. Et datum ē illi ut coo
pariat se byssino splendēti candido.
Byssinum enim iustificationes sunt sco-
Et dixit mihi. Scribe. Beati qui ad cenā
nuptiarum agni uocati sunt. Et dixit
mihi. Hec uerba dī uera sunt. Et cecidi
ante pedes eius ut adorarem eum. Et
dixit mihi. Vide ne feceris. Conseruus tu
us sum & fratrum tuorū. habentium testi
mōnium ihū. Deū adora. Testimonium
enim ihū. est sp̄c, pphetie.

Et uidi celum apertum. & ecce equus al
bus. & qui sedebat sup eum uocabatur

fidelis & uerax · & cum iustitia iudicat & pugnat.
¶ Oculi autem eius sicut flamma ignis · & in ca-
pite eius diademata multa · habens nomen
scriptum quod nemo nouit nisi ipse · et
uestitus erat ueste aspersa sanguine · & uo-
catur nomen eius uerbū dī · ¶ Et exercitus
qui sunt in celo sequebantur eum in
equis albis uestiti byssino albo mundo ·
¶ Et de ore ipsius procedit gladius ex utraq; par-
te acutus · ut in ipso percutiat gentes · & ipse regit
eas in uirga ferrea · ¶ Et ipse calcat torcū-
lar uini · furoris ire dī omipotentis · ¶ Et
habet in uestimento & in femore suo scrip
tum · rex regū & dns dominantiū · ¶ Et
uidi unū angelm stantem in sole · & cla
mauit uoce magna · dicens omnib; auib;
que uolabant p medium celi · ¶ Venite et
congregamini ad cenā magnā dī · ut
manducetis carnes regum & carnes tri
bunorum & carnes fortiū · & carnes equo
rum & sedentiū in ipsis · & carnes omnium
liberorū ac seruorū · & pusillorū ac mag

norum: ℣t uidi bestiam & reges terre & ex
ercitus eorum congregatos ad faciendum
prelium cum illo qui sedebat in equo & ℣
cum exercitu eius. ℣t apprehensa ē bestia. et
cū illa pseudo pphā qui fecit signa coram
ipsa. q̄bus seduxit eos qui acceperunt carac
terem bestie & qui adorauerūt ymaginem ei⁹.
℣iui missi sunt hi duo. in stagnum ignis ar
dentis & sulphuris. ℣t ceteri occisi sunt in
gladio sedentis sup equum. qui procedit
de ore ipsius. & omnes aues saturate sunt
carnibus eorum. Exx.

℣t uidi angelū descendentē de celo. haben
tem clauem abyssi. & catenā magnā in
manu sua. ℣t apprehendit draconem ser
pentem antiquum. qui ē diabolus & sathā
nas. & ligauit eum p annos mille. ℣t mi
sit eum in abyssum. & clausit & signauit
sup illum. ut non seducat amplius gentes.
donec consummentur mille anni. ℣t p⁹ hec
oportet illum solui modico tempore. ✓ —

℣t uidi sedes & sederunt sup eas. & iudiciū

datum ẽ illis· & animas decollatorũ ppter
testimonium ihu· & ppter uerbum di· & q̃
qui non adorauerunt bestiam neq; ima-
ginem eius· nec acceperunt caracterẽ in fron-
tibus aut in manib; suis· & uixerunt & reg
nauerunt cum xpo mille annis· Cæteri mor-
tuorum non uixerunt· donec consummentur
mille anni· Hec est resurrectio prima·
Beatus & sc̃s· qui habet partem in resurrec
tione prima· In his secunda mors non ha
bet potestatem· sed erunt sacerdotes dei &
xpi· & regnabunt cum illo mille annis·
Et cum consummati fuerint mille anni·
soluetur satanas de carcere suo· & exibit
& seducet gentes que sunt sup quatuor
angulos terre gog & magog· & con
gregabit eos in prelium· quorum numerus
est sicut arena maris· Et ascenderunt
sup latitudinem terre· & circuierunt
castra sc̃orum & ciuitatem dilectam; Et
descendit ignis a deo de celo· & deuorauit eos·
Et diabolus qui seducebat eos missus ẽ in

stagnum ignis & sulphuris · ubi & bestia et pseu
do, pphēte cruciabuntur die ac nocte in
secula seculorum · — — — —
Et uidi thronum magnū candidū & sedentē
sup eum · a cuius aspectu fugit terra & celū ·
& locus non ē inuentus ab eis; Et uidi mor
tuos magnos & pusillos stantes in conspectu
throni · & libri aperti sunt Et alius liber apt̄s
est · qui ē uite · Et iudicati sunt mortui ex
his que scripta erant in libris · secundum
opera ipsorū · Et dedit mare mortuos —
qui in eo erant · & mors Et infernus dederūt
mortuos qui in ipsis erant · & iudicatum ē
de singulis secundum opera ipsorū · Et infer
nus & mors · missi sunt in stagnum ignis ·
Hec ē mors secunda · Et qui non ē inuentus
in libro uite scriptus · missus est in stagnū ignis ·
Et uidi celum nouum & terram Cxxi
nouam · Primum enim celum & prima ter
ra abiit · & mare iam non est · Et ego Ioh̄es vidi ciuitatē
sanctam ierusalem nouam descendentem
de celo a deo paratam · sicut sponsā ornatā

uiro suo · ¶ Et audiui uocem magnā de thro
no dicentem ; Ecce tabernaculū dī cum ho
minibus · & habitabit cum eis. ¶ Et ipsi populus eius erunt · & ipse deus cū
eis erit eorū ds · ¶ Et absterget ds omem
lacrimam ab oculis eorum · & mors ultra
non erit · neq; luctus neq; clamor neq; do
lor erit ultra · que prima abierunt · ¶ Et
dixit qui sedebat in throno · Ecce
noua facio omnia · Et dixit mi scribe · Quia
hec uerba fidelissima sunt & uera · Et
dixit mihi · Factum ē · Ego sum alpha et ω.
principiū & finis · Ego sitienti dabo de
fonte aque uite gratis · Qui uicerit pos
sidebit hec · & ero illi de⁹ · & ipse erit michi
filius · Timidis autem & incredulis & ex
ecratis & homicidis · & fornicatoribus
& uenefics & idolatris & omnib; men
dacibus · pars illorū erit in stagno arden
ti igne & sulphure · qđ est mors secda ·
¶ Et uenit unus de septem
angelis habentib; phialas plenas septē

plagis nouissimis. & locutus ē mecū dicens.
Veni. ostendam tibi sponsam uxorem agni.
Et sustulit me in spū in montē magnum
& altum. & ostendit mihi ciuitatem sanc-
tam ierusalem descendentem de celo adō. ha
bentem claritatē dei. Et lumen eius simile la
pidi pretioso. tanquam lapidi iaspidis. sic
cristallum. Et habebat murū magnum
& altum habens portas duodecim. & in
portis angelos duodecim. & nomina inscrip
ta. quę sunt nomina duodecim tribuum
filiorū israel; Ab oriente portę tres. et ab aqui-
lone portę tres. et ab austro portę tres. et ab oc-
casu portę tres. Et murus ciuitatis habens
fundamenta duodecim. & in ipsis
nomina duodecī apostorum & agni.
Et qui loquebatur mecū. habebat mensu
ram arundinem auream. ut metiretur
ciuitatem & portas ei⁹ & murum. Et ciui-
tas in quadro posita ē. Et longitudo eius
tanta ē. quanta & latitudo. Et mensus ē
ciuitatem de arundine stadia duode-

cam milia. Longitudo & latitudo & alti
tudo eius equalia sunt. Et mensus ē mu
ros eius centum quadraginta quatuor cu
bitorū. mensura hominis que ē angli. Et
erat structura muri eius ex lapide iaspide.
ipsa uero ciuitas auru mundū. simile uitro
mundo; Fundamenta muri ciuitatis. omni
lapide pciosо ornata. Et fūdamentū pri
mum iaspis. secūs saphirus. tertiū calce
donius. quartū smaragdus. quintū sar=
donix. sextū sardius. septimū chri=
solitus. octauū beryllus. nonū topazi=
us. decimū chrisopratius. undecimū ia
cintus. duodecimū amethistus. Et duo
decim portę duodecim margaritę sunt
psingulas. Et singulę portę erant exsin
gulis margaritis. Et platea ciuitatis auru
mundum. tanquam uitrum plucidum.
Et templum non uidi in ea. Dns enim ds
omps. templum illius ē & agnus. Et ciui
tas non eget sole neq; luna. ut luceant
in ea. Nam claritas di illuminabit eā.

et lucerna eius est agnus. Et ambulabūt
gentes in lumīe eius. et reges tre afferēt
glām et honorē in illam. Et portē eī nō clau
dent p diem. Nox enī non erit illic. Et affe
rent glām et honorē gentiū in illam. Nec
intrabit in eam aliquid coinquinatum et
faciens abhominationem et mendacium.
nisi qui scripti s in libro vite et agni. Et ostendit mi fluuium aque vive splendidum tanqm̄ cristallum
procedentem a sede dei et agni in me
dio platee eius. Et ex utraq; parte fluuiis
lignum vite afferens fruct' duodecim. p
menses singlos reddens fructum suū. Et
folia ligni ad sanitatē gentiū. Et omne ma
ledictum non erit amplius. Sedes dei et a
gni in illa erunt. Et famuli eius seruient illi.
Et videbunt faciem ei' et nomen ei' in frō
tib' eor. Et nox ulterius non erit. et non egebunt lumine lucerne neq; lumine solis.
quīa dns deus illuminat illos. et regnabūt
in secla seclor. Et dixit michi. Hec ver
ba fidelissima et vera sunt. Et dns spūs
tuum pphar misit angm suū. ostendere
servis suis que oportet fieri cito. Ecce venio
velociter. Beatus qui custodit verba pphe
tie libri huius. Et ego Johannes. qui au
divi et vidi hec. Et postquā audissem et
vidissem. cecidi ut adorarem ante pedes an
geli. q̄ mihi hec ostendebat. Et dixit mi. Vide

dns

ne feeis. Conſeruus tuꝰ ſum et fratrū tuoꝝ
ꝓphaꝝ. et eoꝝ qui ſeruant ṽba libri huius.
Deum adora. Et dixit mi. Ne ſignaueris
ṽba ꝓphetie libri huiꝰ. Tempꝰ enim ꝓpe eſt.
Qui nocet noceat adhuc. et qui in ſordi
bus ē ſordeſcat adhuc. et iuſtus iuſtifi
cet adhuc. et ſanctꝰ ſanctificet adhuc.
Ecce ueniо cito. et merces mea mecum ē.
ſua reddere unicuiq; ſm opa ſua. Ego ſum alpha
et ω. ꝑmꝰ et nouiſſimꝰ. ꝓncipiū et finis.
Beati qui lauant ſtolas ſuas. ut ſit pta
eoꝝ in ligno uite. et p portas intrent ci
uitatē. Foris canes et uenefici. et impudi
ci et homicide et ydolis ſeruientes. et omnis
qui amat et facit mendaciū. Ego ihs mi
ſi angelū meū. teſtificari uob hec in eccliſ.
Ego ſum radix et genꝰ dauid. ſtella ſplē
dida et matutina. Et ſpūs et ſponſa dicūt
ueni. Et qui audit dicat ueni. et qui ſitit
ueniat. Qui uult. accipiat aquam uite
gratis. Conteſtor eūi omi audienti ṽba pro
phetie huiꝰ libri. Si quis apposuerit ad hec.
apponet ds ſup illum plagas ſcriptas i li
bro iſto. Et ſi quis diminuerit de ṽbis li
bri ꝓphetie huiꝰ. auferet ds ptem eiꝰ de libꝰ
uite et de ciuitate ſcā. et de hijs q ſcripta ſūt
in libꝰ iſto. Dicit qui teſtimoniū phibet iſtoꝝ.
Etiam. Veniо cito. Amen. Veni dñe ihu. Gra
dūi nri ihu xpi cū oniboꝰ uobis. Amen.

Incipit liber apocalipsis ihu
triolis apli
et euangeliste

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Epistolæ S. Pauli
p. Acta Apost. &
pocal. S. Ioan. Ap
Teg
108
Tit. 128.
Cod. Int.
13128
circ.
Sæc. XIV.